ᚱᚢᚾᛁᛦ

Seu

DANICA LITERATURA ANTIQVISSIMA,

Vulgò GOTHICA dicta luci reddita

Opera

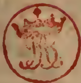
OLAI WORMII D.
Medicinæ in Academia
Hafniensi Profess. P.

Cui accessit

DE PRISCA DANORUM POESI
DISSERTATIO.

Editio secunda auctior & locupletior.

HAFNIÆ,
Imprimebat Melch: Martzan, suis & Georg: Holst sumptibus,
ANNO, M. DC. LI.

4.

VIRO

Magnifico, Illustri, Strenuo

Dn. CHRISTIANO FRISIO

Domino de Kragerup, Engeltoft, Worde, &c.

EQVITI AURATO,

REG. MAJEST. CANCELLARIO MAGNO,

REGNI DANIÆ SENATORI PRIMARIO,

ACAD. HAFN. CONSERVATORI SUMMO,

MOECENATI MEO BENIGNO,

S.

E Magnifice Domine Cancellarie, nostra jam compellat Literatura prisca, omnibus hactenus penè despectui habita imò abolita fermè & obliterata. Luctabatur miserè cum Umbris & Larvis: tristis auxiliatrices patriæ diu multumq; implorabat manus; qvas porrigere dum tentarent qvidam, oneri succumbere prius sunt coacti, qvam vel minimam ejus laciniam ex tam denso ac lurido tenebrarum carcere maximis nisibus in apricum protrahere potuerint. Te ut jubare patriæ affulgente, vidit optimarum disci-

plinarum, Pietatis, & Reipublicæ diſcuſſas nebulas; Pacis & tranqvillitatis deſideratum reſtitutum bonum: Academiam locupletatam: genuinæ qvin etiam ſuæ ſororis, Hiſtoriæ ſcilicet Danicæ emicuiſſe ſplendorem. Qvocirca tot tantisq; animata; jam læta prodire, jam tuo protecta umbone, tuoq; irradiata favore lucem aſpicere primulum geſtit. Sub tuo nata auſpicio, tuo promota nutricatu, tua ſtabilita auctoritate cum ſit, vivere & perennare à te qvoq; petit. Facilem qvocirca, ut ſoles, Te hic præbe, Heros inclute, exoptatam ac dudum promiſſam haud differ opem. Sic Te Runæ æternitati conſecratum ſoſpitatorem & patronum, etiam poſt fata lætæ proclamabunt. Sic tot Heroum avorumqve Tuorum neglecta buſtorum monumenta, Tibi lucem Tibiqve ſplendorem acceptum ferent, & apud ſeros nepotes Tibi σώςρα ſe debere, magna alacritate, profitebuntur. Vale, ac vige, totius Reipublicæ Danicæ bono. Hafniæ Calend. Octobris, Anni M. DC. XXXVI.

Magnificent. Tuæ

addictiſſ:

OLAUS WORM D.
Medic. Prof. Publ.

BENE-

Benevolo LECTORI S.

FRustra fermè effluxere tria, ex qvo Literaturam meam Runicam publici juris feci. Qvam avidè adeò à curiosis exceptam cum moneret Typographus, ut exempla desiderari coeperint, qvibus emptorum desideriis satisfieret, rogans iterato eam suis typis meâ veniâ excudere ut liceret. Annui ejus precibus hac conditione, ut ea fieret forma qva reliqvis in hoc genere à me editis, commodè jugi posset opibus. Pluscula igitur addidi & variis in locis locupletavi; qvod collationem instituenti facilè patebit. Hanc meam Literaturam ab exteris tam in Galliis, Germania, Italia, Anglia & alibi cum applausu exceptam fuisse, qvamvis qvamplurima ad me virorum literatissimorum doceant literæ, urgentes in proposito ut pergerem & promissa non differrem: Unus tamen in vicinia repertus est, invidiæ œstro percitus, qui totis viribus eam arrodere, & nævis ac qvisqviliis anilibus proscindere conatus sit. Nullo alio titulo, qvam qvod ante chartam qvandam alphabetariam, sine succo, sine sangvine, sine omni documentorum apparatu, in vulgus sparserit, præclarum artis Runicæ, ut volebat, non modo specimen sed & fundamentum. Sed cum spretam & neglectam eam videret, utpote ex mutilis, ineptis & falsis, ex quibus nemo facilè se expediret coagmentatam, indignè tulit meam Literaturam ab eruditis prælatam, & aliqvo in precio à bonis & curiosis habitam. Suæ igitur Cabalæ, arte Rosicruciana Nænias qvasdam consarcinavit, ut in anicularum conventiculis ad colum cantentur, vernaculo suo idiomate; sed modulis & numeris adeò ab antiqvitate remotis, ut nec ipsa Alecto pro Runicis agnosceret. Qvibus summi viri nomen & auctoritatem temerare, qvod impunè aggressus sit mirror. Me qvod concernit, nugas ejus aniles & sarcasticas, tanti facere sciat, qvanti generosus eqvus allatrantem canem. Fuere qvidam ineptias istas videntes, qvi stultò juxta stultitiam respondendum existimabant, & in parato erant nolæ; sed hominis miseri misereri suasit Christiana Charitas, utpote, qvi sat pœnarum apud doctos luat, famæ decoctione, & imperitiæ suæ cabalisticæ ac nugacissimæ detectione. At qvis malignum ejus animum & tantam priscæ lingvæ ignorantiam in eo ferat, qvâ acutissimum felicissimi Regis apophtegma tam dolosè, tamq; ineptè contra canones Etymologicos & antiqvæ lingvæ proprietates pervertit, ut scopum suum asseqvatur? Scutica & ferula dignos esse tam crassos & palpabiles errores, clamant

in hac

in hac palæstra Tyrones. Est qvi reducem ex inferis hanc rusticam Runam ita ad autorem remisit, ut nisi Ecclypsi in Apocalypsin fulciatur de ea actum sit penitus. Nunc saltem ut sit, qvod ægrius ferat, qvodqve rabidus canis adlatret, iteratò in folio prodit nostra Literatura, qvam si vir sit, ingenuè adhibitis ex antiqvitate indubiis Testimoniis refutet Momus noster, aut pro Alastore, & Nugigerulo, ut habeatur fas & æqvum dictitat.

Μωμήσεταί τις μᾶλλον ἢ μιμήσεται.

Ad te, benevole, cordate, & amice Lector, reversus; qvæ instituti mei fuerit ratio, qvibusq; impulsus in hanc arenam à nemine ante me (Rumpantur ut ilia Momo) ita calcatam, & qvo collimaverim, paucis in prima hujus editione docui, qvibus ne defrauderis hic qvæ ad rem faciunt repetam.

Qvamvis editis in lucem Fastis Danicis, reliqva antiqvitates nostras concernentia aliis, qvibus & otii plus, & ingenii dexteritas major, consignanda relinqvere decreveram, stimulum addidisse sufficère arbitratus: nescio tamen qvo pacto qvædam mihi de Literatura nostra prisca aliud qvasi agenti, sub manu emerserunt. Qvæ cum non ubivis obvia, & ad Patrum nostrorum Monumenta notis priscis exarata, & passim apud nos & alibi extantia, felicius enucleanda & melius intelligenda, haud parum facere posse videbantur: digna ea duxi, qvibus etiam horis succisivis operam aliqvam darem. Observata itaq; cum Monumentis nostris contuli, codices vetustissimos manuscriptos consului, qvicqvid apud notæ melioris autores, ad hoc spectans negotium, reperire datum, diligenter annotavi; vivos qvin etiam magistros, tam coram, qvam per literas conveni, ut de Literatura nostra, Tibi rara, jucunda & necessaria exhiberem. Qvæ jam è manibus mihi extorqvent, bonum publicum, patriæ amor, antiqvitatis majestas, amicorum cohortationes haud raræ; qvibus non morem gerere, cum iniqvum ducam; & hisce, licet mutis, non potui non affectum testatum reddere.

Erunt forsan qvibus minus arridebit libri ἐπιγραφὴ ac loci ejus haud rari, in qvibus hanc Literaturam Danis ascribimus qvasi Septentrionales reliqvi in ejus non veniant participatum. Sed absit hoc ut statuamus, qvi etymologiæ rationes alias habeamus evidentes satis; qviqvè lingvam, ut & Literaturam qvâ per omnes hosce Septentrionales tractus usi sunt veteres Danicam etiam vocatam olim fuisse, alibi demonstravimus. Hoc autem titulo libellum nostrum ut insigniremus effe-

cit de-

LITERATURÆ RUNICÆ

CAPUT PRIMUM.

Qvo nomine literas suas antiqvitus appellaverint Dani.

EA qvæ certis Observationibus ex relictis antiqvitatum nostrarum ruderibus, de priscæ Literaturæ Danicæ indole accepimus, tradituri, neqvaqvam à scopo nostro alienum existimamus, si mox in vestibulo qvo nomine literas suas appellitarint majores nostri, qvibúsqve de causis monuerimus. *Scopus Libri.*

Danos igitur veteres, qvi hanc Literaturam invenerunt, posterisq; reliqverunt, literas suas primitus RᚢᚾᛁR *Runer* appellasse, vel vulgò notissimum, infinitisq; cantilenis nobilitarum; hac voce tàm literas, qvàm qvi eas tractarunt designantes. De cujus etymo variè disputatum, qvibusdam primitivam eam statuentibus, & rectè qvidem, meo judicio: qvibusdam ab Hebræis fontibus illam haurientibus; sed qvam commodè mox videbimus. *Dani literarum Runicarum inventores.* *Dani literas suas vocarũt Runer.* *An Runer vox sit primitiva.*

Quod si ab aliâ derivatam hanc vocem qvispiam contendat, ejus originem in nostrâ potius linguâ inqvirendam arbitror, qvam in peregrinâ, ubi si vestigia deductionis appareant nulla, tum demum ad alias confugiendi occasionem suppeditatam esse reor. *Runer undè commodè in linguâ Danicâ derivetur.*

Voces igitur nostras cum hac affinitatem aliqvam habentes dum ventilo, comodior occurrit nulla qvam Rᚢᚾ *Ryn* vel Rᛁᚾ *Ren* quarum hæc ductum aqvarum: illa sulcum in terrâ aratro aut vomere ductum indicat. *Ryn.* *Ren.*

γράμματα. *Literæ.* *Runer.* *Nomen literæ ex quibus deprompitum.*

Ut enim Græci *παρὰ τὴν γραμμὴν*, *γράμματα* sua vocum dixerunt Elementa, qvod lineis qvibusdam constent: Latini LITERAS quasi lineaturas, eadem de causâ: ita Dani RÜNER, qvod ductibus quibusdam constent à sulcis agrorum, non prorsus alienis. Græci namq; ut & Romani, apud qvos artes ad luxum & delectationem facientes, magno olim erant in pretio, ad pictoriam, qvæ scriptoriæ maximè affinis, qvæq; variis linearum ductibus opera Naturæ artificiosè adumbrare conatur, potissimum respexisse videntur. Animadvertebant enim literas suis ductibus, non secus mentis animiq; sensa exprimere, atq; Pictura variarum rerum ideas, lineis aptè nexis spectatori exhibet: Ut non immerito literatura animi pictura dici valeat; inde igitur nomenclationem commodè deduci posse arbitrati sunt. Dani verò quibus arma, Agricultura, artesq; necessitati magis qvam oblectationi dicatæ cordi semper fuere, ab agrorum cultu, literarum suarum etymon mutuare non videntur veriti. Sulcos enim aratro ductos priscâ & nativâ voce RYNNER ut & aquarum ductus, elices vel canales RENNER etiamnum dicunt. Quos cum elementorum ductus lapidibus & cautibus incisi æmulentur, non incommodâ sed eleganti Metaphorâ eo vocem transtulerunt ac literas suas *Runer* vocarunt. Facilem verò esse Y in U mutationem notum est, præsertim cum veteres utriusq; potestatem unicâ hac figurâ ᚢ expresserint, ac Y ut U tenue pronunciare jubeant cujusvis literaturæ peritissimi. Sic enim autor Commentarii de linguâ Geticâ à B. Vulcanio editi: *Ypsilon omnibus linguis non I sed U tenue est, quod parvum & Gallicum vocant. Sic ad differentiam ω μεγάλȣ Ομικρὸν dicunt, & ad differentiam ἦτα quod E crassum est, E ψιλὸν id est tenue.* In voce igitur RUNER, U tenue qvod æqvipollet Y, mutatum in U crassius.

Runer unde dicta. *Rynner. Renner.* *Y quomodo pronunciandum.*

Hujus autem translationis elegantiâ delectati ipsi Romani, pro scribere ac literas pingere, crebro EXARARE dixerunt. Sic Cic. ad Atticum lib. 12. *Undecimo die postquam à te discesseram hoc literarum exaravi, egrediens è*

Romani etiam vocis ab agricultura ad literaturã transtulerũt.

villa

villa ante lucem &c. Item Cornificio ſcribens idem: *Hæc cum eſſem in Senatu exaravi.* Nec ovum ovo ſimilius quam ſcriptio ſtylo in codicillis & pugillaribus ceratis facta, ſulcis aratro in terra ductis aut literarum apicibus ſaxo inſculptis. Sic vice verſa ſcribere qvandoq; pro arare ſumitur, ut apud Ennodium in Paneg:

Cum benè molitos incurvi dente ligonis
Scribit agros.

Item Sidonius Apollinaris carm. XI.

In deſcriptosq; per agros
Fragrat odor.

Hinc & Cadmum à boum in arando more, morem induxiſſe ſcriptionis qvæ ſtilo velut aratro fiebat in cerâ, aſſerit Herman. Hugo de prima ſcribendi origine cap. 8. & Iſidorus lib. 6. cap. 14. verſus vulgo vocati ſunt, qvia ſic ſcribebant antiqvi, ſicut aratur terra.

Optime huc qvadrat illud Satyrici:

Vertamus vomerem in ceram
Mucroneq; aremus oſſeo.

Hinc etiam eſt qvod idem Romani continuatam orationis ſucceſſionem una linea compræhenſam verſum indigetaverint; Metaphorâ ab eadem Agricultura eleganter deprompta: qvod ut illic ſulco per longitudinem latitudinemve agri ducto verſus fit, ſubinde alius atq; alius, ſuſpenſo verſoq; aratro: ita hic abſoluta linea, verſio qvædam fiat atq; reditus ad illud caput à qvo characteres exarare ceperamus, ut eleganter Theod. Zvingerus Theatr. Vol. IV. lib. 1. ait. Hiſce adſtipulatur Iſidorus lib. 6. Verſus ita dictos ſtatuendo, qvia ita ſcribebant antiqvi, ſicut aratur terra: à ſiniſtra enim ad dextram primum deducebant ſtylum, dede convertebatur ab inferiore rurſus ad dextram verſus: qvos & Ruſtici verſus vocant. Giraldus Dial. 1. Hiſt. Poët. *Verſus quid.*

Eruditiſſimus & Nobiliſſimus antiqvitatum ſcrutator Henricus Spelman eqves Anglo Britannus amicus noſter honorandus, vocem *Runer* à Saxonico *Ryne*, qvæ myſterium & rem occultam ſignificat, deductam putat, cujus ver- *H. Spelmanni de origine vocis Runer ſententia.*

verba ex literis ad me Londino Anno MDCXXX, Nonis Maj. datis hic apponam, ut qvivis arripiat, qvod rationi magis congruum existimaverit. Sic autem Vir ille Nobilissi-
« mus: Sine (obsecro mi OLAË) ut de origine vocis vestræ
« ᚱᚢᚴᚴᛁᛦ seu ᚱᚢᚴᛁᛦ id est Runica, pro genio & ingenio
« nostro, effundam paucula. Ducor eqvidem ut à te dissen-
« tiam. Neqve enim à ᚱᛁᚴ pro ductu aqvarum (qvod &
« nostra lingua sonet) nec à ᚱᚢᚴ pro sulco in terra, qvam-
« vis à re agraria humilibusqve initiis multa olim exorta no-
Ryne Saxo-nicum. « verim: Sed *Ryne* aliàs *geryne* Saxonico; qvod mysterium
« & rem occultam significat. Sic Luc. cap. 8. v. 10: *Eor is ge-*
« *seald de ge witun godes rices geryne en oderum on bigspel-*
« *lum.* Vobis datum est nosce regni Dei mysterium & aliàs
« parabolas. Sic Matth. 13. v. 11. & Mar. 4. v. 11: *Godes rices*
Runlice. « *gerynu*, Regni Dei mysteria. Sic *Runlicè* & cum aug-
« mento Saxonico *gerynelice* idem sunt qvod Mysticum vel
« Mysticè & occultè. Beda 1. Reg. 1. *Was he gerinelice word*
« *Sprecende*, ו: mystica verba locutus est. Et hinc *Ic Runig:*
« aliàs *Runere*, susurro vel occultè loqvor, unde in hodier-
« na nostra lingua vernacula, *to Rowne one in the eare*, est oc-
« cultè aliqvem in aure alloqvi, vel in aure alicujus clancu-
« lum susurrare. Ita prorsus in Glossar. vet. Anglico Lati-
« no M. Sto An. Dn. 1460. *To Rownyn to gither* Susurro, &
« sic codex alius impressus 1499. Priscas igitur illas Dano-
« rum & Gothorum literas non appellatas censeo Runicas,
« qvod ad similitudinem aqvæductuum, sulcorum araturæ
« (ut vestra fert opinio) vel rei alterius cujuscunq; formaren-
« tur: sed qvod essent mysticæ & occultæ sacerdotalium illa-
« rum instar Ægyptiacarum, qvas in simulacro Canopi
« Antverpiam aliqvando allato, Goropius exhibet Hiero-
« glyphic. lib. 7. pag. 109.
Runæ cur Mysticæ. « Runicæ præterea nuncupentur, sive mysticæ & occul-
« tæ, tum qvod ab aliarum gentium literis mira discrepant
« insolentia: tum vero qvod in occultis suis scientiis (puta
« Magicis & præstigiatoriis qvibus Borealis illa mundi pars
« præ cæteris pollet & polluta est) hujusmodi literæ & cha-

racteres (ut illæ Canopi in Ægypto) maximè claruere. Di- »
cantur & proinde harum litterarum & scientiarum Profes- »
sores Runici, sat appositè qvasi Mystagogæ; habeanturq; »
iidem apud Danos & Gothos, qvi Britannis nostris atqve » Runici.
Gallis, Druides, Magi apud Persas, Gymnosophistæ apud »
Indos & in qvavis penè gente similes. »

In eodeniq; qvod Saxonibus olim aliàs *Ryne*, aliâs *Ry-* »
ne, alias *geryne* & *gerune* legimus inconstanter: Intelli- »
gendum est, *ge* particulam esse cùm apud Saxones nostros, »
tum apud Germanos omnes (sed aspiratam *ghe* ab inferio- »
ribus) qvæ non mutat vocis significationem, sed auget po- »
tius & adornat. Præpositam verò aliàs verbis & partici- »
piis præteriti temporis, aliàs Verbalibus, & ad auctoris ali- »
qvando placitum nonnullis aliis. Majores nostri Nor- »
mannos imitantes, hanc in y mutarunt, ut Chaucerus »
passim; & qvo ad u in y migrationem, & è contra, illud »
etiam unicuiq; cessit pro arbitrio inter Anglo-Saxones, ut »
infinitis palam est exemplis. Hactenus Spelmannus meus. »

Non prorsus alienam ab hac, opinionem fovet Hadrianus Junius in sua Batavia, cum RUNAM dictam vult *à mussando, & ceu in ἀποῤῥήτοις, effando. Id namq; Germanis esse Rhunen.* Forsan qvia Runæ olim solis sacrorum præsidibus erant concreditæ & in arcanis vulgò non revelandis habitæ.

Qvo etiam inclinare video doctissimum Historiographum nostrum Regium, M. Stephanium, qvi hæc ad me perscripsit: Lingua veteri Germanica *Raunen* significat susurrare, unde Megalander Lutherus istum Psalmi XLI versum *Simul adversum me susurrabant omnes inimici mei:* ita vertit: **Alle die mich hassen/ raunen mit einander wider mich.** Inferioris vero Saxoniæ populi *Runen* dicunt, h. e. Susurrare vel insusurrare alicui in aurem. Jam inter omnes constat, qvod incantationes olim fieri solebant clam & voce submissa, sive murmure qvodam & leni susurro, ne videlicet prophani eas perciperent. Magia etenim (ut Apulejus asserit in Apologia) occulta res est, plerumq; noctibus

vigilata, & tenebris abstrusa & arbitris solitaria & carminibus murmurata, cui paucissimi adhibeantur, unde *Susurramen Magicum*, idem Apulejus lib. 1 Metamorphos. dixit pro incantamento, qvod susurrando & murmurando fiebat. *Næ*, inqvit, *istud mendacium tam verum est, qvam si qvis velit dicere magico susurramine omnes agiles reverti, mare pigrum colligari, ventos inanimes exspirare, Solem inhiberi, Lunam despumari, stellas evelli, diem tolli, noctem timeri.* Et lib. IV. Instit. jur. Susurros magicos, sive incantamenta, adeoq; ipsam Magiam universam, qvam nos hodie Troldom vel Troldoms Konst vel Trylleri dicimus. Sed postea hanc vocem translatam fuisse ad literas & ad carmina, qvibus in suis incantationibus Magi utebantur.

Ab his diversus est clarissimus Salmasius, qvi Commentario de Lingva Hellenistica cap. 2 pag. 382, vocem à Græcis coloniis qvi sinistram Ponti oram occuparunt; aut Romanis tractam putat. Getæ, inqvit, à Græcis Ponticis ea imbiberunt, qvæ postea ad Dacos sive Danos, Dani ad Germanos transmiserunt. Certè & Dani literas inde suas videntur accepisse, qvas vocant RUNICAS. Nam forma earum ex Græcis omnino efficta & expressa videtur. Nisi qvis potius putet à Romanis imitatas & inde dictas Runicas qvasi Rumicas, id est Romicas. Licet etiam à Græcis Constantinopolitanis qvi Ῥωμαῖοι proprie appellabantur Runicas dictas opinemur. Arabes qvoq; appellabant RUM & RUMI Romanos. Sic Runicas pro Rumicis literas suas antiqvas Dani appellarunt ex Græcis illis expressas.

Bogstave. Modernam qvinetiam literarum appellationem qva eas BOGSTAVE vocamus ex eodem agriculturæ fonte *Stav quid.* dimanasse apparet. BOG etenim Fagum, STAV scipionem seu baculum oblongum notat. Sic igitur dictæ qvod omnes antiqviores, ductum unum oblongum & erectum fundamenti loco sibi vendicent, scipionem repræsentantem, cui varii discriminis causa adduntur, partim trans- *Bög quid.* versi, partim obliqvi, partim incurvi. BÖG vero præfi-

xum,

xum, qvia antiqvitus cum libris carerent, lapidibus & lignis characteres impresserunt. Lignis vero præcipuè, qvi ad amicos deferendi aut aliô transmittendi, qvod vel ex Saxone nostro lib IV. disces, qvi literas delineaturus, qvas ad Regem Britanniæ, Fengonis tulerunt nuncii, sic inqvit: *Proficiscuntur cum eo bini Fengonis satellites, literas ligno insculptas (nam id celebre quondam genus chartarum erat) secum gestantes, qvibus Britannorum Regi transmissi sibi juvenis occisio mandabatur.* Sed qvia ex omnibus lignis in Daniâ, freqventius nullum est fagino, nec ad impressionem suscipiendam aptius, eò etiam crebrius utebantur, eiqve maximâ ex parte literas portatiles mandabant. Ut taceam hoc genus ligni nostratibus qvasi peculiare ac proprium videri, dum tantâ copiâ apud nos crescat, qvanta nullum aliud: cùm interim apud vicinos Norvegos, Svecos aliosq; abietes & qvercus freqventiores existant. *Librorum partes quid antiquitus suppleverit.* *Quare fagus præcipuè libri sui loco.*

Nec diffiteri licet, alia qvoqve lignorum genera huic usui fuisse adhibita. De fraxineo testatur Venantius Fortunatus lib. VIII. Epigram. XVIII. Qvi inter reliqva & hæc habet: *Fraxino insculpta Runa.*

Barbara fraxineis pingatur RUNA tabellis
Qvodq; papyrus agit, virgula plana valet.

Crediderim majores nostros omni lignorum generi, forsan & ossium & cornuum, suas mandasse epistolas. Id enim in Fastis liqvidissimum, qvos in hisce omnibus sculptos videre mihi contigit. RUNAM autem in hoc Epigrammate ita exponit Christophorus Broverus: *Runam fraxineis incisam tabulis pinxisse dixit barbaros, qvando pro Epistola illis Runa erat futura belli nuncia. Rima vero cum aspiratione legebatur in antiqvis libris.* Sed planum hujus loci sensum dabimus ad calcem capitis tertii.

In vetustis qvibusdam M.S.S. STAV sine ulla adjectione, etiam à majoribus nostris vocatas fuisse literas invenio, unde emersit verbum **at stave/** nobis freqventissimum, qvo literarum collectionem indicamus. *STAV pro litera.* *At stave.*

A fago

BOG unde tractum.

A fago nomen Danicum BOG ad libros tractum est, eo qvod libri id nobis jam præstent, qvod majoribus nostris ligna fagina. Quanqvam contrarium adstruere videatur Joan. Goropius Becanus Hieroglyphicorum lib. 2: non enim librum à fago, sed potius fagum à libro appellationem suam sortitam esse contendit, his verbis: *A BOEK arbor illa nomen accepit, qvæ veterum Germanorum judicio, aptissima visa est ut ex ejus assulis tenuissimis codices compingerentur. Eam Græci Oxeam dixerunt, Latini Fagum, qvidam etiam, qvod in tenuissimas laminas scinderetur, scissimam vocarunt. Cujus historiæ memini me alias non parum lucis, prius à seculi nostri hominibus haud visæ intulisse. Profectò nulla arbor est qvæ se patiatur in tenuiores assulas findi, cujus qvotidianum & ubiq; obvium documentum, cum alia tum vaginæ gladiorum nobis exhibent.* Hisce qvamvis Becanus aliqvid in hoc negotio se olfecisse subindicare videatur, attamen à scopo aberrat, & præposterè priora à posterioribus elicit, contra manifestissimum Naturæ ductum. Ut enim naturalia prius extitere qvàm artificialia ex iis fabricata; ita & nomina prius acceperunt; ferrum prius qvam ferrea; ebur prius qvam eburnea; lignum prius qvam lignea; adeo ut hæc ab illis tracta & derivata sint. Cum igitur fagus prius in rerum natura apud omnes gentes, ubi crescit, extiterit, qvam id qvod ex eâ, arte elaboratur, ut libri vices gerat; qvin etiam nomen suum in qvavis lingvâ prius habuerit minus dubitandum. Ac in nostra qvidem linguâ ut Bøg vocaretur prius, qvam libri ipsi fagini Bøger; ut & jam chartacei aut membranei eundem usum præbentes. Sed res per se plana ulteriori non indiget examine.

An fagus à libro appellationem acceperit, vel vice versa.

Naturalia priora sunt artificialibus.

Corticibus insculptæ Runæ.

Non fagino solùm ligno, sed & ejus cortici olim insculptas fuisse literas qvas amicis destinabant, ex supra citato Venantii epigrammate etiam liqvido constat, in qvo & hæc leguntur:

Scribere qvo possis, discingat fascia fagum
Cortice dicta legi, fit mihi dulce tui.

Ad

Ad qvem locum hæc Broveri extat observatio, digna qvæ hic locum habeat, cum nostrum institutum hinc non parum lucis fœneretur: *Dignus*, inqvit, *iste locus ex qvo veterum morem & institutum in epistolis mittendis & de apicibus literisq; in variam, pro re nata, materiam spargendis transferendisq; discas: nam & in fagi corticem & in fraxineas tabellas fuisse missas, utrumqvè ritu sane memorabili notat. Accedant ergo hi modi duo, ad veteribus tritam ceram, seu tabulas ligneas cera oblitas, ad palmarum folia, arborum libros, ad σκυτάλην illam qvoq; Laconicam, philyras, pugillaria, ossa, elephantinas tabulas ac eburneas, linteos pontificum libros, cerussatas mappas, ad omnigenæ formæ chartas, papyraceas atq; membraneas de qvibus cum alii multa, tum A. Gellius lib. XVII. c. IX. Plin lib. XIII. cap. XI. XII. Isidor. Orig. lib. VI. cap. IX. X. & seq. Phil. Beroaldus ad III. Propert. eleg. XXII.* Lignis literas mandare etiam Romanis olim in usu fuisse, vel ex Horatio in arte Poëtica constat, ubi Poëtæ munera enumeraturus inter reliqva hæc ponit:

Literarum subjectum varium.

Oppida moliri, leges incidere ligno,
Nunc honor & nomen divinis vatibus atq;
Carminibus venit.

Sed ad Runas.

CAPUT SECUNDUM.

An RUNER vox sit originis Hebreæ?

REperiuntur nonnulli qvibus nil nisi peregrinum arridet, qviq; propria & vernacula negligentes ad remota & externa, mentis oculos convertere sibi volupe ducunt: sive ut auram popularem, novitatis avidam, captent felicius: sive ut præ reliqvis reconditum qvoddam sapientiæ genus sapere videantur: hoc agentes ut naturam uni se magis Novercam qvam alteri præbuisse simplicioribus persuadeant. Ex eorum numero qvidam, suam

Propria præferenda alienis.

ſuam forſan in linguis peregrinis oſtentare cupiens τριβὴν, vernaculam ſpernens, ex Hebræis fontibus vocis hujus etymon commode ſatis haurire ſe poſſe arbitratur. *A* רנה *Rinna namq; qvod orationem ſeu vocem denotare ait, Runam ortam dicit, eo qvod literæ voce formentur.* Verum enimvero cum tàm longè petitum ſit hoc etymon, ut ne ipſis qvidem Hebræis ullo ſenſu literas notare poſſit, qvo pacto ab iis ad nos traduci qveat non video. Præpoſterum ſiqvidem foret à poſterioribus priora mutuare & à voce (qvæ à literis tanqvam primis initiis ortum trahit) inverſo naturæ ordine, literas, earumve appellationes deſumere: cum ab his illa, non vice verſa, fiat & oriatur. Nec ullum in ipſa linguâ ſanctâ uſpiam extat exemplum, in qvo vox רִנָּה ab Hebræis pro literâ capiatur. Si idem illis, qvod jam nobis obtrudit, denotaret; ſuſpicionis forſan aliqvis ſupereſſet locus, ſiqvidem haud paucas Hebræorum voces in linguâ Cimbrorum antiqvâ obſervarunt harum rerum curioſi. Jam vero contrarium res ipſa probat.

An Runa à Rinna?

N 1. nimis lõge petitum.

2. Præpoſtere priora à poſterioribus trahit.

3. Ipſis Hebræis non ſignificat literas.

Nam conſtat ex inductione omnium exemplorum, & autoritate antiqviſsimorum Hebræorum, voce hac non niſi clamorem validum ac vehementem importari: qvi clamor, aut è nimia cordis lætitiâ erumpit, & ovantium eſt; aut è vehemente animi dolore reſultat, & acerbe qverulantium eſt. Hanc in ſententiam fuſi ſunt Hebræorum commentarii: qvorum coriphæus R. D. Kimki voculam רִנָּה his exponit verbis:

4. Autoritatibus Rabbinorum idem cõfirmatur.

ענין הצעקה בכח יש מהם לשירה
ולשמחה ויש מהם להכרזה ויש
לבכי ואזקה כמו

i. e. Vox RINNA ſignificat clamorem cum fortitudine, qvi aut lætitiæ, aut præconum proclamationi, aut miſerorum precationi, aut fletui & gemebundæ exclamationi exprimendæ deſervit, ut Eſa. c. 43. Adſtipulantur D. Kimkio, è Chriſtianis Johannes Mercerus, Johannes Forſterus, Valentinus Schindlerus; item Targum Onkeli &c: ſed clamorem hunc, ſeu ovantium, ſeu ejulantium, cum emortua

tuâ literarum figurâ nil commune habere, vel cœcus videt. Quin imò, cum vocula רִנָּה non nudum sonum, aut simplicem articulatam vocem indigitet, sed talem vocem, qvæ ex intimo cordis, seu ovantis, seu plorantis affectu resultat: planè non video, qva fronte audeat autor novellus, nativam indolem vocis secare, & lacerâ segmentâ, imperitioribus, ut divina Oracula objicere. Maneat saltem voculæ רִנָּה significatio sua intacta & illæsa: & non vocem qvalemcunq; organis loqvelæ formatam; sed vocem cum singulari mentis vel lætitiâ vel tristitiâ junctam audies. Consulantur Hebræi omnes: videantur Chaldæi: expendantur Syri omnes, qvibus radix רנן cordis sollicitudinem, curam, meditationem, cogitationem indigitat: lustrentur itidem Arabes, qvibus consimile רנם animi affectum lætum & psallentem denotat.

5. Natura vocis aliud importat.

Quid qvod vocula רִנָּה primò ac principaliter animi affectionem, non oris prolationem importet. Hinc sæpissimè adjunctam sibi habet vocem קול, ut Psal. 42,5. in voce קול ovationis & celebrationis: Psal. 47. v. 2. Triumphate Deo, cum voce ovationis: Esa. 48, 20. in voce ovationis &c. Animi autem affectionem, ab orali enunciatione multum abesse, nemo non videt.

6. Non oris sed animi affectum notat

Unde validè concluditur: vocem nostram RUNER ab Hebræorum רִנָּה non esse diductam; aut sanè, nomenclationem ab affectu cordis esse sortitam: qvod absurdum. Tantum ergo distat insolens hæc nomenclatio τοῦ RUNER, à τῷ רִנָּה qvantum intimus profundissimus & gravissimus cordis affectus, ab externa; superficiali, ac vocali garrulæ linguæ strepitu distat.

Ex abundanti addo, vocem RUNER ab Hebræorum רִנָּה non posse diduci, nisi diceretur Rinene, vel (ut largiar comutationem Hirek minoris & Schurek, contra omnem rationem) ad minimum Runene. Cœcutivit namq; autor, ad manifestum Dagges literæ Nun insertum; qvod literam Nun absentem, pro more linguæ compensat. Integrum namq; nomen, scribit Kimkius, est רננה, ex qvo

7. Deductioni ratio refragatur.

hoc truncatum, per adminiculum τȢ Dagges exſurrexit. Sed qvam ineptiat, qvi RUNE cum Renana (vel ſaltem ratione ſimilis ſoni; nam de ſignificatu, ex ſuperioribꝰ liqvet) convenire ſtatuit, nemo tam eſt bardus, qvi non facile animadvertat.

8. Primitiva eſſe poteſt. Quinimò ſi nulla planè in lingua Danica extarent originationis hujus veſtigia (etſi primitiva qvoq; eſſe poſſet, cujus ratio ab aliis non petitur) tum demum ad peregrina confugere aliqva forſan nos cogeret neceſsitas. Jam verò tam claros ac limpidos nos ipſi hujus vocis tenemus fontes, qvod ſupra monſtratum, ut qvi ad alienas lacunas divertitur, ſummam aut prodat inſcitiam, aut ſupinam negligentiam.

Literæ non formantur voce. *Qvia*, inqvis, *literæ voce formantur idcirco à voce nomenclationem petunt*. Egregia profectò ratio; cujus contraria vera eſt. Vox enim literis formatur tanqvam cauſis materialibus, ex iisq; tanqvam veris principiis conſtat, non vice verſa. *Literæ qvibus formentur.* Propriè ſi loqvamur, literæ qvatenus proferuntur, linguâ, labiis, aliisq; organis loqvelæ dicatis formantur: qvatenus exarantur; ſtylo, calamo, penicillo, aliisq; artificioſis, non verò voce. Falſa igitur penitus hæc ratio eſt. *Quo ſenſu literæ Danis vocentur Runer.* Quin imò animadvertiſſe hujus etymi autorem oportuit, literas Danicas propriè non dici RUNER, qvatenus loqvelâ proferuntur, aut diſtincta ſua habent nomina qvibus efferuntur: ſed qvatenus ſculpuntur, aut (ut rectius dicam) exarantur. Hic qvadrat illud qvod Hermannꝰ Hugo de prima ſcribendi origine cap. 2. negat Literas ſeu ſcriptas, ſeu non ſcriptas partes eſſe vocis ſeu dictionis, qva vox aut dictio eſt. Quia omnis vox aut dictio qvà tales ſunt, ſoni ſunt. Litera autem qvà litera objectum viſus (neq; enim litera auditur, ſed ſonus literæ pronunciata, neqvè qvamdiu ſcripta non eſt, litera eſt) ecqvi igitur res viſibilis pars erit ſoni? inqvit ille. Quo quidem ſenſu nihil planè ad eas vel conſtituendas, vel expimendas vox facere poteſt. *Ad literam conſtituẽdam ſonus ſufficit.* Quævis inſuper litera, vel ſola, vel junctim prolata, non vocem, ſed ſonum ſaltem deſtinctum efficit, jux-

ta

ta cujusvis poteſtatem, licet nomen ſit ſortita, quod neceſſario integra voce exprimendum. Non igitur Hebraica, ſed origine Danica eſt RUNER, ſive primitiva, ſive eleganti metaphora rem ſubjectam intellectui repræſentans.

Quod ſi à lingua aliqva peregrina vocem hanc deducere allubeſceret, à Latina commodius id fieret, in qva ipſa vox RUNA totidem extat literis, teli genus latiorem cuſpidem habens, juxta quosdam, ſignificans: Hinc apud Ennium derivatum Runata, in illo: *Runata recedit.* Id eſt (ut Feſtus interpretatur) *Pilata;* vel ut Perottus; *Runis praliata.* Suſpicari forſan haud abſurdè hinc quispiam poſſet Runas Danicas veteribus Latinis haudquaquam ignotas fuiſſe. Nam haud incommodè locus hic per noſtras Runas, quas *Ramrumer* dixerunt, interpretationem admittit ſenſui congruam: Si enim dicas, Runata recedit, id eſt Runis confecta ac dementata, vel telis magiâ Runicâ incantatis; nihil à ſcopo alienum protuleris. Quidam legunt *recidit.* Sed forſan obſtare videtur quod ab eo extet diminutivum *Rulla*, quod inſtrumentum notat, quo vomerem detergere ſolent Ruſtici. Sic namq; Plinius: *Purget vomerem ſubinde ſtimulus cuſpidatus Rulla.*

Runa extat in lingua Latina.

Runata.

Ramruner.

Rulla.

Noſtram igitur interpretationem nemini obtrudimus. Sed ut de Runis altius cogitandi occaſionem præbeamus in medium hæc probabiliter adduxiſſe ſuffecerit. Sunt inter doctiores noſtri ævi, qui Runam & pilum tela miſſilia fuiſſe exiſtiment, quibus majores noſtri in bellis utebantur. Ita quidem ut Runa latiori fuerit cuſpide; Pilum vero acutiori & trigonali. Unde etiam Sagitta en Pijl. Ad ſimilitudinem itaq; hujus Runæ ſeu baculi Runati, & literas noſtras Runas dictas arbitrantur. Sed judicium ſit penes lectorem.

Runa Peruenſibus, hominem ſignificat rationis compotem, ut docet Johan. de Laet. deſcript. Indiæ occid. lib. X. cap. I.

CAPUT TERTIUM.

Qvot modis vox RUNER usurpari consuevit.

Runer pro incantamentis.

QVod majores nostri literas suas RUNER appellaverint, quibusq́; de causis jam demonstratum: Verum in hoc vocis significatu neqvaqvam substiterunt; sed quia ad malas artes Runicis literis abusi sunt olim plurimi, cœpit vox Runer pro incantamentis usurpari, unde in Codice legum Norvagicarum, Titulo de iis qvorum mulcta partim Regi, partim Episcopo cedit, & hic extat Paragraphus: **Ef madr fær met Spaadom/ Runum/ Galdrum/ Gierningom/ Lisiom/ edr adrom thvilikom lutom/ sem domizt fyri villa/ fare utlægr en Kongr oc Biscop stifti fe hans.** Idest: Si quis vaticinationibus, Runis, incantamentis, maleficiis, præstigiis, aliisq́; ejus generis erroneis judicatis actionibus, deditus fuerit, exul erit, ejusq́; bona Regi & Episcopo cedent. Ex qvo liquidò patet speciem quandam incantamenti fuisse, qvæ Runis perficiebatur, qvæq́; ab iis nomen traxit. In Rythmo vulgari Islandico procus cupitam fœminam alloquitur in hunc modum:

Viltu icke eiga mig med Kolli minum brunum/
Heldur en annar ville dig med Runum.

Pro literatis.

Quin & ad eos qvi literas ac Runas tractarunt, etiam transtulerunt. Huic etenim literaturæ, rerum naturalium inqvisitioni, Astronomiæ, Magiæ quinetiam qvi se consecrarunt RUNER & ADELRUNER vocarunt, non secus ac Græci *γραμματικοὺς καὶ γραμματιστὰς ἀπὸ τοῦ γράμματος*: Et Romani à literis Literatos & Literatores. Horum autem munus præcipuum in eo positum erat, ut præter literarum tractationem, viris de Republica benè meritis monumenta erigerent, eos qvi pro patriâ & libertate, pro aris & focis strenuè pugnando sangvinem fuderunt, Epitaphiis condecorarent, aliaq́; quæ Literatos & sacrorum præsides concernebant, administrarent. Quod enim

Adelruner.

Runarum officium.

enim Hebræis Rabbini, Ægyptiis Heliopolitani, Persis Magi, Indis Brachmanni, Babyloniis Chaldæi, Æthiopibus Gymnosophistæ, Græcis σοφοὶ, Latinis Philosophi, Gallis Druides, (quos Gesnerus in Mithridate p.33. haud absonè à Runis derivat quasi *die Runende* id est **die Runenden**; Runas, ut ego interpretor, seu Literas, Philosophiam & Magiam Naturalem tractantes) Schytis Aggripæi, Abii & Calvi: Hyperboreis Ariumphæi: Hispanis Turdetani: id Danis erant RUNÆ.

Hic autem titulus quamvis promiscuè tam fœminis, qvam viris in hoc studio præstantibus attributus comperiatur (nec enim seqvior hic sexus ab ullo corporis aut animi exercitio antiquitus excludebatur) viros tamen potissimum RUNER; fœminas verò, vel qvod ex nobili & præclarâ familiâ ortæ potissimum se hisce darent; vel qvod scientia ipsa nobiles eas reddiderit, ADELRUNER appellarunt (*Adel* hoc in loco tam artis quàm generis præstantiam designante) quod vulgus correptè ALRUNER pronunciabat. Particula AL perfectionem inferente, ut in **Almæctig/ Almindelig/** &c. In Edda, ubi de Regum Synonimiis agit, vocabulum RUNER pro aulicis qviq; Regi sunt à serviriis capi, invenio à Poëtis. Sic enim ille: **Hirdmen eru sua kender at kallader Kongs-Runer/** id est: Aulicos notum est appellari Regis Runas. Idq; probat testimonio Scaldri Halfrodi, qvi ita cecinit:

Runæ dicti tam viri quã fœminæ.

Viri Runer.

Fœminæ Adelruner.

Regis aulicos excitat strepitum,
ᚠᚱᛅᛘᚴ ᚱᚢᚾᛁ ᛏᛂᛅᚢᛦ ᚠᛏᚢᛘᛁᛅ
Gunricus ubi receptui canitur
ᚠᚢᚾᚱᛁᚠᚢᛦ ᚼᛁᚾ ᛂᚱ ᚼᚢᛅᛅ ᛏᛁᚠᛅᛦ
Hugonis malleo diverberatos
ᚼᛅᚠᚾᛅ ᚼᛅᛘᚱᛁ ᚴᛏᛂᚠᚾᛅᛦ
Iracundus invadit.
ᚼᛂᛒᛅ ᛒᚱᛅᚦᚢᛦ ᚢᛘ ᚴᛁᚠ ᚢᛅᚦᛂᛦ.

Fœminas qvoq; Eddice RUNAS dictas fuisse sunt qui probent ex Voluspa Cant.37.v.3. ubi hæc leguntur: ᚦᛅᚾ ᛅᚾᛅᚱᚴ ᚠᛏᛂᛒᚢᛦ ᛂᚱᛅ ᚱᚢᚾᚢᛘ: Qui alterius vel-

vellicat aurem conjugis: ut hic ii notentur, qui verbis lascivis aliorum uxores ad adulterium sollicitant. Alii verò per *Runum* hic intelligunt Magiæ speciem, qvæ literis Runicis peragebatur: ut sensus sit, qui alterius aurem Runis incantat, aut magico carmine. Quid alioqvin Anglis olim fuerit: *To Roune one in the eare*, supra ex Spelmanno docuimus.

Adelruna vox ab exteris corrupta. Post varias verò gentis nostræ in exteros expeditiones, & hoc nomen aliis innotuit, quamvis mutilum & depravatum scriptores exteri ad posteros illud transmiserint. Hinc apud qvosdam ALURINIAS; alios ALIORUNNAS, ALIRUNAS, aliaq; ejus generis legere licet. Illud enim quod de AURINIA (vel ut quidam legunt ARIDIA) apud Tacitum de moribus Germanorum extat, quam olim instar Deæ cujusdam, magno in pretio habitam fuisse refert, corruptum arbitratur Lipsius, & ALURINIAM legendum censet. *Aridia apud Tacitum pro Adelruna.* Elias verò Schedius Syngram. 3. cap 9. de DIS German. ALIRONIAM legendum putat, eamq; lectionem proximè ad veritatem accedere. *Aliroma enim*, inqvit, *fœmina dicebantur, qvæ vaticinia procurabant, & de futurorum eventu prospiciebant.* Sed & ipsi vocis hujus originem ignorantes, falluntur. ADELRUNAM namq; dictam fuisse ex jam allatis constat, quam ALRUNAM vulgus appellitavit. Unde alii ALIORUMNAS deduxerunt, ut videre licet apud Jornandem, Abbatem Urspergensem & alios. Quorum ille de rebus Geticis Cap. 24. de iis ita disserit: *Repperit in populo suo qvasdam Magas mulieres, qvas patrio sermone ALIORUMNAS is ipse cognominat.* *Aliorumnæ Jornandis.* Ad qvem locum Petrus Brosseus in suâ Lugdunensi editione hæc ad marginem notat. *Aliorumnas hodie dicimus ALRUNAS.* Hic verò in Chronicis de origine Hunnorum hæc habet: *Filimer Rex Gothorum & Gandarici Magni filius, qui post egressum eorum de Scanzia insula, jam qvinto loco tenuit regnum Getharum, quiq; terras Schyticas cum gente sua intravit, quasdam mulieres magas quas illi Gothico nomine* ALIO- *Abbatis Urspergensis.*

RUM-

RUMNAS *vocant in exercitu repperit, easq; suspectas habens de medio sui jampragnantes, ut qvidam dicunt, proturbavit.* Ubi in meo exemplari ad marginem notatum extat: *Mulieres maga Aliorumna dicta, Germanice Alrunlii vocantur vetula, qvemadmodum à Sycambris dicimus Germanicè Schamper.* Hunc vero locum totidem fermè verbis Abbatem ex Pauli Diaconi libro 12 descripsisse apparet. Refert quinetiam Munsterus Cosmographiæ l. 2. cap. 30. Marcomirum secundum Francorum Regem cùm infelici successu contra Gothos pugnasset, de regione & sede mutandâ consilium cepisse: verum ut de eventu certior esset, Gothicam fœminam ALRUNAM dictam, consuluisse, qvæ arte Magicâ statuam tricipitem ei exhibuit, consilii eventum ostendentem. Sic enim inqvit: *Atq; ut certior esset, supervenit maga quadam ALRUNA* (in Germanico Alrauna) *nomine, qva ad idem illum cohortata. Effecit enim mulier illa arte sua, ut noctu Regi Marcomiro appareret Spectrum quoddam cum tribus capitibus &c.* At ego hoc in loco ALRUNAM nomen officii & dignitatis hujus fœminæ, non autem proprium fuisse arbitror, licet quandoq; proprium sit. *Munster.*

Quod & innuisse Wulfgangum Lazium lib. 3. de migrat. Gentium constat. Is enim pag. 83. idem de Marcomiro referens, sic inqvit: *Alii Spectro sibi à Saga Alruna objecto, quod habebat tria capita, Aquilæ, Leonis & Bufonis, qvod ostendebat posteros illius, Romanos & Gallos subjectos fore.* Sed forsan non abs re erit adducere qvæ de iisdem in eadem Historia habet Trithemius in Epitom. Franc. *Eadem nocte*, inqvit, *Marcomirus Rex, incantatione patria numen evocavit, pracinendo murmure, quam vaticinantem à sagacitate Alirunam nominarunt: comparuit monstrum, ratificavit autoritate sibili, vaticinationem sacerdotis, & jussit illico traducere gentem. Numen triceps Marcomerus adstare perspexit, & uniuscujusq; capitis singulare audivit Prognosticon, discretumq; vidit Diadema, unicuiq; supereminere impositum. Primum caput* *W. Lazi.*

fuit Bufonis, secundum vero Leonis, & tertium Aquilæ in forma, qvasi expansis alis desuper stantis & dextra Leonem sinistra Bufonem fovendo contingens. *Post longum deniq; carmen, qvod huc adducere prolixum nimis arbitror, subdit: His ab Alruna auditis, Marcomerus cum universo populo, uxoribus liberisq; omniq; supellectile difficilem & diuturnam viam incepit.* Earum etiam meminit

C. Agrippa. Cornel. Agrip. de occult. Philosoph. lib. 3. cap. 34. in hunc modum: *Traditum est historiis, quasdam Gothorum (quas Alrunas vocant) & specie & ingenio spectabiles fœminas olim Filimiri sive (ut alii ajunt) Idantresi Gothorum Regis castra egressas in Asiaticæ Scythiæ Solitudines, trans Mæotides paludes migrasse; ibiq; a Faunis & Satyris compressas, primò Hunos progenuisse.*

Hadr. Junii. Christophorus Broverus in notis ad locum ex Venantio supra adductum, memorat Hadrianum Junium in sua Batavia asserere. *ALRUNAM priscis fuisse mulierem fatidicam. ALI enim seu HALI Jornande teste Gothis idem fuisse qvod sacrum, ut hodie Germanis Hailig. Runam vero dictam à mussando, & ceu in ἀπορρήτοις effando, id namq; Germanis esse Rhunen.* Nescio qva felicitate, vocabulum Alrunæ in Alironiam mutet Schedius de Dis Germanis Syngram. 2. cap. 43. atq; conjicit ab Hebræo descendere nempe ab אל, quod excelsum & רן canere significat, quasi excelsorum cantatrices: quod Heroum martios animos, clamoribus suis ad prælium animarent, fortiaq; eorum gesta celebrarent. Nos supra dictis abundè docuimus non in aliena, sed nostra lingua petendam esse hujus vocis originem, qvæ Cimbris & genti nostræ clara satis.

Ricardi Argentini opinio. *Hellerunnam* quoq; dictam fuisse arbitratur Ricardus Argentinus Anglus, libro de præstigiis & incantationibus Dæmonum, cap. XI. Sed cujus autoritate ignoro. Ita enim loco dicto: *Alrunna veteribus Gothis maga vel saga erat, qvæ ex sangvine humano vel extis inspectis captivorum, qvos ipsa gladio occidisset, divinabat, qvam item Hellerunnam vocabant, hoc est secreto cum inferis & Dæmon-*

monibus colloqventem; unde & herba Mandragora Hellerumna dicta est. Idem fermè repetit cap. XVI. *Hellerumnas sive Alrunnas, ex sangvine humano vel extis inspectis captivorum, quos ipsa gladiis occidissent secreto cum Dæmonibus & inferis collocutas fuisse, & Armenis Naban sagam fuisse, video placere doctis.* Helle Germanis infernum denotare novimus, nostratibus Helvede/ hinc Runis additum, forsan infernalem Runam, seu eam quæ cum inferis commercia habet denotabit; sed hanc vocem apud prisci ævi autorem nullum, legisse me memini. Mandragoram herbam Alraun non verò Hellerumnam vocari mox docebimus.

Harum fœminarum habitum & mores à Strabone descriptos arbitror, dum de moribus Cimbrorum ita loqvitur lib. 7. *Eorum uxoribus in militandi societate conjunctis, consequentes nonnullæ divinationis peritæ Sacerdotes adhærebant, quibus canus capillus erat, alba vestis lintea, è Carbaso subter tunicam fibulis annexa, ahencis incinctæ zonis, pedes nudæ. Captivis per castra strictis occurrebant ensibus, quos ad humum sternentes ad æreum pertrahebant craterem, deinde eos in sublime tollendo, jugulum ferro aperiebant & profluente tum sangvine in craterem, eventum belli vaticinabantur. Aliæ dissecto ventre ex intestinis victoriam interpretabantur. Inter præliandum verò pelles ad carrucarum velamina extensas crebris pultabant ictibus, ingens strepitus cum horrore edebatur.* Hunc ipsum locum de Adelrunis nostris allegat Aventinus Annalium Bojorum lib. 1. pag. 48. ejusq; commentator Johan. Lyscander antiqvitatum Danicarum scriptor dignissimus qui lucem videat. Cujus hæc sunt verba: *Nomen eis autor* ALIRUNÆ *attribuit & convenit cum vocabulo* RUNER, *quod istis prophetissis commune fuisse ferunt. Nam & inde olim literæ Runicæ in Cimbrica gente appellationem accipiebant, quæ apud Sacerdotes servabantur, quarum figuras nos in Dania vidimus, & de earundem ad veneficas incantationes virtute prædicantur mira.* ALIRUNAS ADELRUNER *exponunt, quod*

Alrunarum mores & habitus ex Strabone.

Literæ à Runis eas tractantibus dictæ Runæ forte quondam.

Adelruna

quare sic dicat *quod nemini fas fuerit sacra gentilium manibus tractare, sacrificare, vaticinari, nisi quæ nobili & industrio ordine & prosapia nata essent.* De hisce sermonem esse arbitror apud Alexandrum ab Alexan lib. 4. genial dier. cap. 7. cum inqvit: *Germanis hoc in usu erat, non ante acies committere, qvam per matresfamilias, quas plurimas educebant in castris, an decernendum esset sortibus & vaticinio prædictum foret.*

Ridiculus est Conradus Gesnerus in Mithridate p 32. ubi in hujus vocis inqvirit etymon: *Etymologiam nescio,* (inqvit, & vere) *nisi Hellerunas id est secreto cum inferis & Dæmonibus colloquentes interpretari liceat. Runen enim insusurrare vel secreta in aurem colloqui Germanis sonat, vel* ORUNAS AURUNASVE, *id est Aurisusurras, qvod forte murmurantes & susurrantes, nec altiori voce quam susurri in aures fiunt, & cæteris obscura omnibus, præterquam illi cui insusurrantur, sacra & magica verba sua proferrent, & quasi cum Dæmonibus susurrarent, eorumq; vicissim colloqa ipsæ solæ acciperent intelligerentq; vel* ADELRUNAS *id est vetulas murmurantes.* Condonandum viro optimo & eruditissimo; qvod de rebus minus cognitis tam absurda & absona proferat. Non enim sua errat culpa, sed potius nostratium inertia, qui de exteris & alienis solliciti, propria & domi nata negligunt, nec digna judicant, qvibus aliqvid operæ locetur, ut in conspectum doctissimorum virorum aliarum nationum prodeant, & occasionem præbeant posteris de hisce aliisq; ulterius inqvirendi. Ex supra dictis vera hujus vocis patet etymologia, qvæ si Gesnero perspecta fuissent, aliam ei mentem suggessissent.

Runamestere. Hos ipsos, qvi olim RUNER vel ADELRUNER dicti sunt, progressu temporis RUNAMESTERE, id est Runarum magistros appellatos fuisse ex variis Scaldæ locis colligere licet. Islandis etiamnum dicitur Ryndur adjectivè. Hand er vel ryndur madur/id est: Vir benè Runicus. Inde etiam est Samryndur; homo ejusdem studii Runici, cujus plurale Samryndur/ut Deyr eru samryndur menn: accipitur

pro

pro concordibus quibus unum cor, eadem mens & voluntas, & eædem Runæ familiares.

Et neſcio annon hinc factum, qvod vox Runer pro Aulico qvandoq; ponatur, ut in Edda ubi de Synonimiis Regum agitur. ᚼᛁᚱᚦᛘᛂᚿ ᛂᚱᚢ ᚴᚢᛆ ᚴᛂᚿᚦᛂᚱ ᛆᚴ ᚴᛆᛚᛚᛆᚦᛁᛦ ᚴᛆᚿᚠᚴ ᚱᚢᚿᛁᛦ. Aulicos notum eſt appellari Runas Regum, idq; probat autoritate Halfredi Grams Runi.

Quinimò integra, quibusdam in locis, eorum extitiſſe collegia haud obſcurè innuit *Havamaal hin gamlu*, ubi circa finem de ejusmodi collegiis Runarum diſſerit hac verborum forma: ᛘᛆᛚ ᛂᚱ ᚦᚢᛚᚢ ᛆᚦ ᚦᛁᛚᛁᛆ ᛂᛁ ᛘᛂᛁ-ᚠᚢᛦ, ᚦᚢᚿᛆᛦ ᚴᛆᛅᛚᛂ ᛆ, ᚢᚱᚦᛆᚱ ᛒᚱᚢᚿᚿᛂ ᛆᚦ, ᚴᛆ ᛂᚠ ᛆᚠ ᚠᛆᚠᚦᛆ, ᚴᛆ ᛂᚠ ᛆᚠ ᚼᚢᚠᚦᛆ, ᚼᛚᛅᚦᚦᛂ ᛂᚠ ᛆ ᛆᛆᚿ ᚱᛂᚦ ᛆᚠᚱᚢᚿᛆ ᚼᛂᛁᚱᚦᛂ ᛂᚠ ᚦᛂᛘᛆ. ᛘᛂᚦ ᚢᛘ-ᚱᛆᚦᚢᛘ ᚼᛆᚠᛆ ᚼᛂᛚᛚᚢᛁ, ᚼᛆᚠᛆ ᚼᛂᛚᛚᚢ ᛆᚦ, ᛆᚠ ᚴᛆᚠᚦᚢ ᚴᛆ. Ideſt, tempus eſt ut ceſſem loqvi in Cathedra, qvæ ſita eſt ad fontem URDUR, vidi & tacui, vidi & annotavi, auſcultavi qvid loqveretur, qvi præfuit ſacris Monumentis RUNARUM, qui etiam ſolus conſilia dedit in aula ſublimi, & ſic dixit. Hinc liqvet olim apud nos ejusmodi fuiſſe collegia, in qvibus qvi præſidebat, ex cathedra docebat, auſcultantibus reliquis. *Runarum Collegia.*

Hoc qvoq; innuit Hiſtoria Bremmenſis lib. 2. cap. 13. edit. Vellei, ubi de celebri Sclavorum civitate Jumne dicta diſſerit. *Ab illa*, inqvit, *civitate brevi remigio trahuntur ad Diminem urbem, qvæ ſita eſt in oſtio Peanis fluvii, ubi & Runi habitant.* Quia igitur hæc civitas Runarum freqventiâ celebrata extitit, non paucos ibidem hujus profeſsionis habitaſſe vero ſimilimum eſt, ac forte collegia, Scholas & Academias ſuas ibidem, ut & alibi in his oris habuerunt, in qvibus juventuti hanc literaturam cum aliis eò ſpectantibus inſtillabant. In hoc præterea tractu ſinu ſc: magno Livoniæ prope Oeſiliam Inſulam, alia qvædam minor extat qvæ hodierno die Rune vocatur; forſan qvod à Runis culta & inhabitata, & neſcio an locus ex Bremenſi *Runa Inſula.*

 addu-

adductus de hac Insula exponi posit, siqvidem hinc non procul distat urbs Dunemunæ, qvæ antiqvitus Dimine dicta videtur. Confirmat & hoc A. Bremmensis editio Lindebrogiana descriptione Daniæ auctior cap.225 ubi hæc habet: *Illarum autem Insularum quæ Sclavis adjacent, insigniores accepimus tres. Qvarum prima Fembre vocatur, hæc opposita est Wagris. Altera est contra Wiltzos posita, quam Rani vel Runi possident fortissima Sclavorum gens; extra quorum sententiam de publicis rebus nihil agi lex est, ita illi metuuntur propter familiaritatem Deorum vel potius Dæmonum, quos majori cultu cæteris venerantur.* Quæ omnia Runis nostris apprimè qvadrant.

Runa gens Sclavorum.

Runæ Eburõ.

Inter Eburones Belgiæ, gens etiam fuit Runica dicta, de qua Chronicon Carionis lib.4. in hunc modum: *Eburonibus annumerantur Runici, Bethasii, Toxandri, Masaci. Runicorum nomen pars Belgici retinuit* **Runcker-Land.** *Sic legendum enim pro Rumicis apud Tacitum, & pro Rinucis apud Plinium.* An verò gens hæc à nostris Runis ortum traxerit incertum est.

Runa pro Epistola.

Pro Epistola aut nota Hieroglyphica qvandoq; sumi vocem Runæ ex Venantii Fortunati supra citato loco colligere vult Broverus ibidem. RUNA, inquit *hoc loco censeri posset epistola arcano argumento scripta, & quam qui mittit enunciari non vellet. Re tamen mecum pensiculatius æstimata pro nota tanqvam Hieroglyphica Runam accipi commode posse demum constitui.* Sed si Runam in hoc Venantii Epigrammate pro litera sumamus, sensus erit multo clarior. Versus ita habet:

Barbara fraxineis pingatur Runa tabellis
Qvodq; papyrus agit, virgula plana valet.

Vult Runam id est literam seu Characterem Barbarum [sic Danicum aut Gothicum vocat] fraxinea insculptum aut pictum tabella; idem præstare qvod litera Romanorum in papyro exarata, sensum scilicet scribentis exprimendo. & consignata ad alios transmittendo.

Runa pro domo.

Runa sive *Rane* domum oblongam denotare, docet

cet Lexicon meum Runicum in voce Viglysing. Hinc forsan & literæ hoc nominis obtinuerunt, quod oblongis constent ductibus & lineis.

In Haavamal hin gamle/ varias videor mihi observasse significationes hujus vocis. Dum inqvit ᚱᛅᚦ ᛅᚠᚱᚢ-ᛘᛅ ᚼᛁᛁᚱᚦᛁ ᛁᚠ ᚦᚭᛘᛅ, per *Ofruma* intelligere videtur sacra & peculiaria qvædam Runarum documenta. Pauló post, ubi docet qvomodo alterius uxorem in sui amorem, pellicere qvis possit, characteres qvibus id præstaret, vocat ᛅᚱᚢᛅ ᚱᚢᚴᚢᛘ, peculiare nempe literarum Runicarum vel Magicarum genus. Sic post, ᚠᛅᛘᛅᚴ ᚱᚢᚴᚢᛘ indigetat eas literas qvibus in conversatione hilariori utimur, vel potius ipsam cum amicis bonis conversationem, qvâ sapientia acqviritur, & hac eadem voce utitur pauló interius, ubi de fœmina honesta, qvæ viro lætitiam adferre possit, sermo instituitur. Elegantissimus est hic tractatus Haavamal dictus, præceptis ethicis & politicis refertus, dignus qvi non solum lingua Runica sed & Romana legatur.

Germani herbam Mandragoram Alraun vocant, forsan quod ad magicas incantationes valere credatur, & formam hominis utcunq; referat. Radice enim cum sit bifurcata, si effodiatur (ut inqvit Mathiolus in Dioscoridem lib. 4.) tempore qvo fructum fert, qvi mali instar super folia ad terram procumbentia, brevi pediculo appensus parum à radice distat, hominis cui brachia desint effigiem quadantenus repræsentat. Hinc variis artibus impostores hanc radicem imitari student, ut credulis & superstitionibus deditis majori cum lucro eam venditent: de qvo si lubet consule Mathiolum loco jam dicto. Sed ut ad Runas nostras revertamur instituti postulat ratio. *Alraun herba.*

CAPUT QVARTUM.

Cur literæ Runicæ à qvibusdam Gothicæ & Geticæ vocentur.

QVicunq; exterorum, literarum nostratum mentionem injecere, paucis admodum exceptis, Geticas seu *Runæ sunt literæ Gothicæ*

Gothi-

Gothicas eas appellitarunt, Gothisq; tanqvam proprias adscripserunt. Sic enim Socrates Histor. Ecclesiast. l. 4. cap. 27. Ricobaldus Ferrariensis, Otto Frisingensis Chron lib. 4. cap. 16. Trithemius Polygraphiæ lib. 6. Crantzius lib. 2. Sveciæ cap. 26. Bonav. Vulcanius tractatu de literis & lingua Gothorum, multiq; alii.

Falso Gothus Ulphilas putatur invenisse Runas.

Causam verò hanc pleriq; allegant, quod Ulphilam Gothorum Episcopum Arrianum eas excogitasse & primum divulgasse existimaverint. Eum enim Sacra Biblia in linguam Gothicam vertisse, literisq; Gothicis descripsisse referunt Hist[o]rici. Verum si regiones Aqvilonares peragrati fuissent, [et] cautes & cippos hisce elementis ante tempora Ulphi[l]æ exaratos conspexissent neqvaqvam hanc ei adscripsissent laudem, ut suo dicetur loco.

Runa vocantur Gothicæ literæ à priscis Gothis.

Rem verò ipsam qvod attinet, licet Cælius lib. 8. c. 1. lect. asserat: *Gothorum institutum fuisse ne literis imbuerentur Reges, quod illæ longo à fortitudine intervallo abessent, ac magnanimitate: quin ita effœminari potius animos remollitosq; ad timiditatem delabi.* Attamen si à Gothis & Getis ipsis priscis, elementa hæcce Gothica & Getica dici statuerimus, nequaqvam aberrabimus Ab iis enim primo inventa, ab iis freqventata, ab iis qvoq; propagata ad nostrum seculum profluxerunt. Sed qvinam & qvales extiterint hi Gothi, àc qvo in loco sedem fixam habuerint, non omnes æqvè feliciter explicant, qvocirca de iis pauca hoc loco delibanda veniunt.

Gothici regni prima rudimenta ubi extiterint.

Prima Gothici regni rudimenta, Gothorumq; originem si spectes, eam nullibi reperies præterqvam iis in regionibus qvæ Danicæ jurisdictioni jam sunt subjectæ. Geticum enim regnum initio qvidem exile, progressu verò temporis amplissimum, in Septentrione genuisse Gothiam in Scandiâ, & Gotolandiam Daniæ Insulam, testatur Jornandes & alii qvotqvot harum gentium originem & progresiones accuratius sunt rimati. Paulatim verò accessione amplissimarum Provinciarum aucta, justi imperii formam àcqvisivit, qvod magnanimos istos produxit Gothos

Gothici regni incrementum.

thos

thos qvi comitantibus vicinis, maximam Europæ atq; Asiæ partem sibi subdiderunt. Ex parvis enim initiis regna omnia ad eam qvâ jam conspiciuntur pervenere Majestatem. Gothos verò & Getas eandem fuisse gentem testis Orosius lib.1.cap.16. cum inqvit: *Modo autem Getæ illi, qui & nunc Gothi, quos Alexander evitandos pronunciavit, Pyrrhus exhorruit, Cæsar etiam declinavit relictis vacuefactisq; sedibus suis, &c.* *Gothi & Getæ iidem.*

Hieronymus item in Genesin, Gothos ab eruditis antiqvis Getas nominatos esse testatur. Dio librum de rebus Gothorum γετικὸν inscripsit, teste Suida. Claudianus passim Getarum nomine Gothos intelligit, & Græci rerum Ecclesiasticarum scriptores illos γότθυς vocant, teste Francisco Fabricio in cap.16 lib.1. Orosii.

Verum non hi solum pro Gothis, Getis & Gutis ab exteris sunt habiti & celebrati, sed & reliqvi ferè omnes aqvilonares hasce regiones incolentes, qvi variis expeditionib⁹ novas sibi sedes qvæsiverunt; quibus etiam Getarum, Dacorum, Cimbrorum & Normañorum nomen promiscuè attributum est, qvod variis tam Græcorum, quam Latinorum monumentis comprobatum facilè quis dederit. Procopius quidem Gothos, Vandalos, Visigothos, Gepedes, Sarmatas &c. gentes Geticas vocatas fuisse expresse asserit de bello Vandalico lib.1. sic inqviens: *Gothicæ gentes multæ quidem & aliæ prius fuerunt quam nunc, omnium autem maximè & potissimè Gothi & Vandali & Visigothi & Gepedes; jam dudum & Sarmatæ & Melanclenæ appellati. Sunt & qui Geticas gentes has vocent, qui omnes nominibus quidem inter se differunt, cætero conveniunt. Nam albi sunt omnes corpore, flavi coma, proceri quoq; & aspectu probo, legibus item iisdem utuntur. Similiter & Arriana omnes opinionis; voce unâ Gothica appellata utentes, & ut mihi sanè videtur, ex una omnes gente procreati, nomina postea ab eorum ducibus varia sortiti.* Hi autem populi qvi Procopio teste, à Græcis Gothi & Getæ sunt vocati, à Romanis Dani & Daci dicti sunt, qvod ex Plinio di- *Gothi, Getæ, Guthi exteris iidem. Getica gentes Procopio. Getarum habitus & mores. Unde Getis diversa imposita nomina.*

 scere

Gothi & Getæ Romanis Dani & Daci

ſcere licet, qui lib. 4. Nat. hiſt. cap. 12. ſic inquit: *Ab eo in plenum quidem omnes Schytarum ſunt gentes, variæ tamen littori appoſita tenuere, alias Getæ, Daci Romanis dicti, alias Sarmatæ, Græcis Sauromatæ &c.*

Horum igitur ut & aliorum claſsicorum autoritate fretus Aventinus lib. 1. Bojaricæ hiſtor. pag. 35. in eundem fermè diſſerit modum his verbis: *Cimbrorum partes ſunt Dani, Scandia, Selandia, Scandinavia, ubi Nordevici & Normanni, Sviones qui & Sveſii & Svedi, Femi, Gothi, ab his ſinus Godanicus nomen habet, Græci Getas, Latini Dacos vocare ſolent.* Et rurſum pag. 26. *Tunc etiam ex Gotolandia ſinus Venedici Inſula, quæ è regione Viſtulæ ſita, ab Aquilone Scandinaviam peninſulam ſpectat, Gotti, qui Dani, Daci vel Getæ ſunt, ſub Rege Berico egreſſi ad Danubium migrarunt, in eas regiones quas Ugri, Tranſſylvani, ſeptemcaſtrenſes, Valachi tenent. Regnatum ibi à Danis & Getis usq; ad Valentis Auguſti annum decimum.*

Cimbrorum Populi.

Gothi unde egreſſi.

Gotti, Dani, Daci, Getæ iidem.

Quæ ut ritè intelligas, ſcire convenit, Getarum ut & Cimbrorum nomen qvandoq; latius, quandoq; ſtrictius capi ab Hiſtoricis. Latius hic ſumitur, ut & apud multos alios, pro omnibus populis Septentrionalibus, qui expeditiones in exteros inſtituerunt, qviq; ut communi linguâ ita literis uſi ſunt communibus, hiſce nempe de qvibus hic agimus: quæ ſive Gothicæ dicantur, ſive Cimbricæ, ſive Danicæ à populis, qvi iis uſi ſunt, ſive Runicæ, à Sacerdotibus qvi eas potiſsimum tractabant, & qvibus præ reliqvis concreditæ erant, perinde eſt, modo ſano ſenſu intelligas. Hinc eſt qvod Johannes Spedus in Devoniæ deſcriptione, haſce Danicas vocet literas; in hunc modum de monumentis ad Exmore extantibus diſſerens: *Ad Exmore viſuntur quædam antiqui operis veſtigia videlicet ſaxa, alia in triangulum, alia in orbem erecta & ordine diſpoſita: Trophæa certè victoriarum quas Romani, Saxones & Dani obtinuerunt. Ac Danicis quidem literis unum eorum inſcribitur, ad dirigendum eos, qui illac iter haberent.*

Gothicum nomen latiùs & ſtrictè ſumitur.

Runarum variæ appellationes.

Et hoc ſenſu de Gothis diſputat H. Cornel. Agrip. occult.

cult. Philos. lib. 3. cap. 35. cum inqvit: *Nec alia ratione Gothi nuncupati sint, quam quod summum Deum eorum lingua nuncupat Gothum. Hinc & Teutones dicti, quia, quem colebant Deum Martem nuncupabant Teutanum, quo nomine etiam Galli Mercurium vocabant.* Strictius verò & propriè nomen Cimbricum iis competit qui Chersonesum Cimbricam, Guticam, seu Juticam jam dictam: Gothicum, qui Scandiam cum adjacentibus provinciis & Gotholandiam: Danicum qui Baltheas jam incolunt Insulas. De qvo egregiè differit Sermo tertius antiqvitatum Danicarum Johan. Lyscandri, ex quo hoc loco excerpere lubet, quæ ad nostrum magis faciunt institutum, & qvæ rationes reddunt cur Dani Getæ sint dicti & Gothi, & per consequens literæ Danicæ, Gothicæ: licet hic autor nuperè publici juris factus, ex Archivis Bibliothecæ Academiæ Regiæ Hafniensis erutus. Inter reliqva autem maximè huc spectantia hæc habet: *Ante tempora Danica duas fuisse adversus orientem Cimmericarum gentium expeditiones historiæ manifeste produnt: Primam Geticam, alteram Cimmericam. In his cum ex omni Aquilone innumera collecta fuerit multitudo Cimmeriis tamen & Getis monarchiam defendentibus, & horum potentia & magnifica virtus Græcis innotescere ceperit, dicti sunt omnes generali nomine Cimmerii & Getæ, manseruntq; deinde ea nomina perpetuò apud Græcos. Sed cum sequens ætas in Baltheo Danos genuerit, qui priorum mensuram adæquare ceperunt & clariores quotidie evadere, novaq; inde orientem manus auxerit, Danica sic ibidem innotescente militia. Latini qui regnum post Græcos tenuerunt & diversas nationes lustrati vocabulorum memoriam conservare annitebantur. Hanc copiosissimam gentium multitudinem, nomine quod tunc celebrius erat, Dacos dixerunt, Daciamq; immensam ad Istrum regionem, ubi ab his populis quietum est. Ita Daci Romanis notiores fuerunt, & Plinius palam asserit Dacos esse Latinis, qui olim dicebantur Getæ; & Procopius magis fatetur Gothos & Dacos eosdem vocatos qvos Græ-*

Cimbri strictè dicti.

Gothi.

Dani.

Cimbrorum expeditiones in Orientem.

Cur Cimmerii & Getæ Græcis notiores.

Daci & Dani cur Romanis notiores.

ci Cimmerios & Getas appellarunt. Dani verò Daci sunt.
Getæ sunt Gothi. In hunc etiam modum differit Cæl. Rhodigin. Lect. antiq. lib.18 cap.23 dum inquit: *Sciendum item Getas nunc Gothos ab eruditis credi, quorum aliqui Ostrogothæ nuncupantur, tanquam orientales, illorum vocabulis Gothos dixeris: Sicuti Vestigothæ dicti, qui occidentalium sese regionibus infudere.* Daci sunt Getæ. Et paulò post: *Qui verò à Romanis nuncupantur Daci, & ab seipsis quoq; hosce Græcorum nonnulli Getas dicunt.* Sic capite seqventi: *Getas autem sunt qui ad Pontum constituant in solis exortum reclinatos. Daas autem Dahas appellatos invenio.* Nec diversus est Guilhelmus Lambardus Anglus in Archeonomia hæc habens: *Atq; hic (quoniam Jutarum facta est mentio) admonendi sumus, librariorum incuriâ falsò haberi in Latino codice* Gothos esse Jutas, Jutones & Vitas. *Vitas, præposito V pro Jutas. Nam liber Bedæ Saxonicus geatum vertit, id est Gothos quos Jutas & Jutones fuisse antiquitus dictos Philippus Melanthon, & Matthæus Westmonasteriensis affirmarunt.* Quamvis non me lateat nobiliss. Henricum Spelmannum hanc Lambardi correctionem non admittere, dum in suo Archæologo sic differit: Vitas esse Jutos. *Meo quidem judicio, nulla hic librariorum incuria: Vitas enim non semel apud Bedam legitur, sed passim & constanter, nec est ideo credibile, quod in omnibus locis hallucinatum fuerit. Willichius etiam in suis ad Tacitum de Germ. mor. commentariis, Vitas eosdem appellat & Jutos, Bedam insecutus minimè suspectum. Lambardo autem in animum forte non venit dici Vitas pro Witas, Witas utique pro Gutas, &c.* In eadem interim nobiscum est sententia, dum expreßè eodem in loco, paulò ante, Gothos & Jutas, qvi aliis Cimbri, eandem gentem statuit, sic inqviens: Guti, Gotti, Gothi, Jutæ, Jutones, Getæ, Vitæ iidē. *Guti idem sunt qui Gotti, Gothi, & Goti: quibusdam Jutæ & Jutones: Romanis Getæ, Anglosaxonibus geatum, à prisco Gothico vocabulo* Jett *quod gigantem significat, Bedæ Vit, quasi Witæ modo quo inferius dicetur.* Digna etiam lectu illa quæ seqvuntur: *Nollem hoc non annotare, tùm ut majores nostros: fortißimo Gothorum sangui-*

ne ortos: tùm ut lingvam nostram ad Gothorum (pluriumq; perinde gentium) antiqvitates enucleandas maximè conducere intelligant. Guti enim seu Juta unus erant è tribus populis illis protogenis qui relictis in Germania (latè sumpto vocabulo) sedibus, Angliam olim applicuere, sicut Beda refert: cujus interpres Vetus Saxonicus pro Jutas Geatum id est Getas vertit: Inde illud in Ll. Edovardi confess: cap. 35. Titulo de his qui cohabitare debent in Britannia. Guti verò similiter cum veniunt suscipi debent & protegi in regno isto, sicut conjurati fratres, sicut propinqvi, & proprii cives regni hujus.

Angli è Jutis oriundi.

" Guti fra- " tres propin- " qui & pro- " prii cives Angliæ.

Lubet audire hac de re discursum Philippi Melanthonis, in explicatione vocabulorum Regionum & Gentium ad Germaniam Taciti. *Gothini* inqvit, *Gotones, partes sunt Gothicæ gentis, quæ latè complevit littus Balthici maris, & utramq; ripam Vistulæ.* Et paulò post: *Collocat autem multas gentes ad Carpathum, & in utraq; ripa Vistulæ, videlicet quandam Suevorum partem, & Lygios, deinde Gothicas gentes. Harum sedes non satis discerni posse arbitror, propterea quod passim vagabantur, illud tantum meminerint studiosi, circumfusas fuisse Gothicas gentes Vistulæ, & incoluisse utramq; Vistulæ ripam, quæ nunc habet Poloniæ nomen. Inde progressæ versus orientem accesserant propius Thraciam, ubi Getæ vocantur. Nec enim dubium est Getas esse Gothos, seu à Gothis oriundos. Audio in Chersoneso Taurica hoc nostro tempore restare Gothorum reliquias, qui se Gothos appellant, & loquuntur germanica lingua. Itaq; cum Getæ seu Gotthi Thraciam vicini essent non mirum est Græcis notos fuisse. Herodianus & Tucydides testantur eorum sedes inter Istrum & Thraciam fuisse. Quare Strabo Alexandrum etiam venisse in Geticam regionem scribit. Proximi Getis versus Ungariam fuere Daci, qui nunc Valachi dicuntur. Fuerunt supra Euxinum Pontum vicini Getis & Cimmerii. Ut autem olim in illa ora Septentrionis illæ tres gentes habitarunt, ita existimo vagatas esse toto Balthico littore, & earum reliqias* etiam-

etiamnum esse eas gentes qvæ tenent Cimbricam Chersonesum, videlicet Cimbros, Danos, Gotthos. Et assentior Conrado Celti, qvi Gedanum qvod nunc vocant Dantiscum, inqvit à Getis seu Gothis dictum esse, & Codanum sinum, qvasi Gotthinum à Gotthinis. Nam & Græci à Getis, gentile nomen fecerunt γετυνοί.

Hujus fermè sententiæ est doctissimus Salmasius commentario de Lingva Hellenistica cap. 11. p. 369. ubi inter reliqva sic disserit: *Hoc nomen Σκύθης variè à Græcis enunciatum est, & multas μεταπλώσεις incurrit. Nam Σκύθης Γέτης & Γοτθὸς idem est. Item Δᾶοι, Δᾶαι, Δάσαι, Δάκοι & postremo Dani. Sic Σίντιες, Σιντοὶ, Σινδοὶ, & Σάιοι iidem populi per Μετάπλωσιν, ut autor est Strabo. Antiqvi & primi Hellines, cum adhuc vicinas Thraciæ Macedoniam & Thessaliam tenerent, populos Thraciæ sibi ex vicinitate notiores, qui Juti vel Guti ipsorū lingva vocabantur, (nam & Juthungorum nomen inde compositum) præposito Σ, qui mos est Æolum in plerisq; vocabulis appellarunt Σγύθας ut Σκύθας, quod nomen postea generaliter hæsit omnibus Septentrionalibus gentibus apud Græcos, quamvis habitu & lingva, moribusq; differrent, sed & situ.* Lege reliqva qvibus prolixè hoc ostendit aliquot paginis.

Non me fugit esse magni nominis viros, qui contendant Getas diversos esse à Gothis & Guthis, Cimbros diversos à Cimmeriis, Danos à Dacis & Dahis, &c. Pro qvo etiam acriter & eruditè pugnat vir clarissimus Joh. Isaacius Pontanus in Chorographica Daniæ descriptione. Sed nobis hoc in loco non tam de re ipsa, qvam vocibus & appellationibus sermo est. Sufficit nos ostendisse, à probæ notæ autoribus, omnes has voces promiscuè sumptas, iisq; gentem nostram indicatam, qvæ literis istis usa est, qvas Runas vocare solemus, qvæ & hac de causa Gothicæ & Geticæ dictæ sunt aliis. Sed de his hactenus.

Liqvet igitur qvibus de causis literæ, qvas nos Runicas vocamus, Gothicæ, Danicæ & Cimbricæ ab exteris appellentur.

Non

Non prætereundum easdem hasce literas à Roderico Toletano lib. 6. Rer. Hisp. cap. 30. Toletanas vocari, sic enim ille ibidem: *Concilio Toletano Anno MCXVI. patres cum Bernhardo Toletano Primate, multa de officiis Ecclesiæ statuerunt; sed & illud, uti deinceps scriptores omnes omisso charactere Toletano, quem Gulfilas Gothorum Episcopus invenerat, Gallicis literis uterentur.* Cum v. Gulphilæ nullæ aliæ attribuantur literæ, quam hæ ipsæ quas nos Runicas vocamus, per Toletanas, easdem intelligere Rodericum liqvido patet. Gesnerus in Mithridate ex Aventino lib. 1. Annal. refert, post FRIDERICI II imperatoris fata demum Germaniam suum sermorem literis latinis depingere didicisse; unde colligit prius vel Græcas vel Gothicas literas (qvod probabilius) in usu Germanis fuisse. Quod si res ita se habeat, Germanicæ forsan etiam vocari possunt. Jam an omnes ejusdem fuerint generis dispiciendum videtur.

Literæ Toletanæ.

Literæ Germanicæ.

CAPUT QVINTUM.

Qvot literarum Runicarum extiterint genera.

PRisca elementa Danica quæ Runica vocantur, diligentius perlustrans, eorum duo primaria inveniet genera; unum eorum quib9 ad animi sensa exprimenda, res gestas consignandas, Heroum fortia facta deprędicanda, aliaq; necessaria indicanda utebantur Runæ, atq; hoc in genere Literati.

Runicarum literarum duo genera.

Prioris usus.

Cujus census elementa literaria, simpliciter ᚱᚢᚾᛂᚱ *Runer*, ut supra ostensum, vocabant. Cujus singularis inusitatus *Run*, in compositis aliqvot mulierum nominibus occurrit, ut *Gud-Run*, *Sol-Run*, *Of-Run*, *Sig-Run*. Horum Nomina, potestates, figuras, varietates, ordinem, aliasq; à majorib9 nobis relictas proprietates heic (qvantum in tantis licet tenebris) investigare, & gratæ posteritati excolendas tradere decrevimus. Sunt autem ea ipsa qvæ exteris

Runer.

Gothicæ literæ. teris Geticarum & Gothicarum literarum nomine innotuerunt, eo qvod Dani extra patriam hoc titulo Romanis aliisq; fuerunt formidabiles, totiq; orbi innumeris trophæis notissimi, ut pluribus supra à nobis ostensum.

De his Runis agit *Havamaal hin gamle*, cum ait:
ᚠᛅᚦᛅᚴ ᛘᛅᚴ ᛅᛁᛁᚠᚦᚢ ᚦᛁᛅ ᚠᛅᛘᛅᚴ ᚱᚢᚴᚢᛘ ᛅᚦ.
ᛅᚠ ᚴᛁᛘ ᛚᚢᚴᚴᛅᛅ ᚠᛅᛚᛚᚦᛅ ᛘᛁᚴᚾᛅ ᛚᛁᚢᛁᛅ ᚦᚢ.
Id est, cum bono viro conversationem habebis & colloqvia, ac sapientiam ab eo acqvires dum vivis. Hic *Rumum*, pro amico colloqvio & conversatione etiam sumitur.

Runarum differentia. Cum vero Saxa hisce exornando non eundem semper tenorem observaverint artifices; sed modo à sinistris in dextram, modo à dextris in sinistram Hebræorum ritu; modo à basi lapidis in apicem & vice versa sulcos literarum duxerint: inventi sunt qvi hoc respectu peculiaria iis indiderint nomina, de quibus heic disserere minus necessarium arbitror.

Danica lingua Runamali dicta. Hoc neutiquam prætereundum videtur, qvod ab hisce Runis lingua Danica antiqvitus ᚱᚢᚴᛅ ᛘᛅᛅᛚᛁ *Runa maali*, appellata fuerit, ut ex non uno loco Eddæ & Scaldæ M.S.S. ex Islandia ad nos delatorum, ad oculum demonstrari potest.

Runarum alterum genus. Alterum genus qvibusdam magicis incantationibus cum primis deditis, familiare extitit. Quod ob infamem usum, ut jam abolitum; ita tum minus frequentatum. *Ejus usus.* Hisce enim Runis, præstigiis Diabolicis miserrimè inescati, in aliorum perniciem plerumq; abutebantur Magi, & incantamentis celebres. Tantam namq; earum vim & efficaciam esse sibi persvadebant miseri, ut iis hostes necare, ursos ac feras ligare, ventos & grandines concitare, imbres ciere, homines dementare, aliaq; incredibilia perpetrare valerent, non secus ac anus illa apud Maronem, quæ

Carminibus cœlo poterat deducere Lunam.

Hisce Otthinus ille qui in Deorum demum ab Aquilonaribus relatus est numerum, & à qvo dies septimanæ tertius est denominatus, Rindam puellam mentis ac rationis

nis usu privavit. Quod ita persequitur Saxo noster lib. 3: *Quam cortice carminibus adnotato contingens lymphanti similem reddidit, receptam toties injuriam modesto ultionis genere insecutus.* Hisce *Guth-Runa* (de qvâ idem lib. 8.) *effecit ut regiæ partis propugnatores subito oculis capti in se ipsos arma converterint.* Hisce *Hartgrepa, ligno incisis & linguæ demortui jam hominis suppositis, eum loqui fecit diraq; carmina effari.* De qvo vide ejusdem autoris librũ primum. Hisce pollebat illa *augurii perita fœmina, cujus* (verba Saxonis septimi libri refero) *carminum tanta vis erat ut rem quantalibet nodorum consertione perplexam, è longinquo soli sibi conspicuam, ad contactum evocare posse videretur.* Othini Runæ. Guth Runæ Runæ. Hartgrepæ Runæ.

De hisce Runis tractatus extat in Edda antiqvissima Semundi, sub titulo *Runa capitula*, in qvo octodecim enumerantur genera Runarum Magicarum, qvarum mirandi qvoq; recensentur effectus. Inter reliqva hisce commendantur ibidem: ᚱᚢᚿᚢ ᛘᚢᚿᛆᚢ ᚠᛁᚿᚿᛆ ᛆᚠ ᚱᛆᚦᚿᛆ ᛋᛏᛆᚠᛁ ᛘᛁᛆᚠ ᛋᛏᛆᚱᛆ ᛋᛏᛆᚠᛁ, ᛘᛁᛆᚠ ᛋᛏᛁᚿᚿᛆ ᛋᛏᛆᚠᛁ ᛁᚱ ᚠᛆᚦᛁ ᚠᛁᛘᛒᚢᛚᚦᚢᛚᚢᚱ, ᛆᚠ ᚠᛁᛆᚱᚦᚢ ᚠᚱᛁᚿᚱᛂᚿᚠᛁᚿ ᛆᚠ ᚱᛂᚿᛋᛆ ᚼᚱᛆᛒᛆᚢᚱ ᚱᛆᛘᚿᛆ. Hoc est: Runas invenies & resolutas literas, prægrandes literas, prævalidas literas, quas ornavit Fimbulthulur & formarunt Deastri, Odinus autem incidit. Mira vero sunt qua seqvuntur vires & efficaciam concernentia. Nec ea hic inserere instituti permittit ratio. Edda Semundi.

Hosce autem Characteres RAMRUNER seu Runas amaras & acerbas vocarunt, eo quod molestias, dolores, morbos aliaq; perniciosa hisce infligere inimicis soliti sint Magi. Sunt qvi Runas fortes interpretentur, *Ram* etenim & *Ramur* fortem antiquitus denotabat, (unde pedes ursorum **Rammer** etiamnum vocantur, eo qvod maximum eorum robur in iis consistat) sic itaq; dictas volunt has notas, quod earum fortis & efficax valdè conspiciebatur in objectis impresio. Sed fulgore lucis Evangelicæ tantæ tenebræ discussæ cum sint, Deo agendæ gratiæ, qui Ramruner quare sic dictæ. Ram quid.

hasce Runas ita abolevit, ut vix ullibi earum jam extent vestigia.

Ramruner an figuris à cõmunibus fuerint distincta

Eo enim jam deventum, ut an iisdem quibus communiter animi sensa exprimebant, adhibitis saltim peculiaribus incantationibus: an verò diversis notis tam mira præstiterint, disputetur. Vulgares Runas in hunc usum translatas fuisse existimat autor vetustissimæ membranæ à Wulfg. Lazio lib. 9. de Migrat. gentium productæ, qui inter reliqva sic inqvit: *Literas quibus usi sunt Marcomanni, quos nos Normannos vocamus infra scriptas addidi, cum quibus carmina sua incantationesq; ac divinationes significare procurant, qui adhuc pagano ritu involvuntur.* Literarum autem eosdem fere producit ductus, quibus communia & vulgata constant Alphabeta Runica, nisi qvod ob membranæ (ut arbitror) vetustatem, omnes accurate ac probe non sit assecutus. Vide caput seqvens hujus libri.

Marcomanni & Normanni idem.

Sic constat posteriores Ægypti sacerdotes & mystas, literis hieroglyphicis quibus alioqvin res Theologicas sacras & Astronomicas compræhendebant, improbe & callide abusos ad magicas etiam incantationes, ut tradit Ruffinus lib. 2. hist. Eccles. cap. 26: *Jam* inquit, *Canopi quis enumeret superstitiosa flagitia? ubi prætextu sacerdotalium literarum, (ita enim appellant antiquas Ægyptiorum literas,) magicæ artis erant pene publica Schemata.*

Ram-Runas figura diversas esse à vulgatis.

E contra pervenêre ad manus meas Notæ qvædam, qvæ titulum *Ram-Runarum* præ se ferebant, ab his planè diversæ, qvas cum in privatum usum ab aliqvo excogitatas rear, nec vetustatem sapere, aut cum omnibus Runis affinitatem aliqvam habere videam, indignas judico, qvæ heic locum obtineant, inprimis ne ulla superstitioni detur occasio. Mihi judicium clarissimi & in antiquitatibus nostris versatissimi viri Dni. Arngrimi Jonæ Islandi, de Ram-Runis expetenti tale obtigit responsum. *Existimo verisimile esse magos illos literatura aliqua usos, & quidem Vulgari majori ex parte, sed virgulis & punctis suo marte excogitatis corruptâ: cui literaturæ sic corruptæ Sathanæ persuasu,*

De Ramrunis Arngrimi Jonæ sententia.

suasu, vim & efficaciam maximam inesse crediderint, & ipso agente, ac illudente experti sint: Runicas sua origine literas, nihil habere magicum, cuivis facilè persuaderi poterit. Pro confesso enim sumimus, nullam omnino Characteribus ullis naturaliter inesse potentiam, sed tantum propter societatem à Magis cum Diabolo initam. A qua alieni & immunes non habentur, vulgo Characteres excogitati, sive Runici sive alii, sed depravatissimi & deformatissimi. Qvi idcirco amplius non sunt Runici, sed Magici & Diabolici, & nullis nisi ejusdem artis conscius noti. Sic ad palliandum veneficium, carminibus vel Rythmis alii usi sunt, & quidem linguâ vulgari & vernaculâ, quibus vim omnem adscribere norunt, etiam ad benefaciendum, juvandum, medicandum, tam animi quam corporis morbis; atq; ad ipsos Cacodæmones pellendos & fugandos.

Alii ad similes artes verbum & sanctissimum Dei nomen, linguâ præsertim peregrinâ, nec sibi nec aliis intellectâ assumunt, sed omnibus istis, ut & ipsis Ram-Runis idem fucus subest. Hæc Arngrimus.

Ego (qvantum ex historia Sigurdi Fofnisbane colligere potui) animadvertisse me existimo, RamRunas iisdem planè virgulis paratas fuisse, qvibus vulgares: sed conceptis qvibusdam verborum formulis, certis adhibitis ritibus, in designata subjecta, exarata fuisse. De literis namq; victoriosis ᛋᛁᚠᚱᚢᚿᛅᛦ dictis, qvibus victoriam impetrare se posse confidebant ita differit: ᛋᛁᚠᚱᚢᚿᛅᛦ ᛋᛉᛆᛚᛐᚢ ᚴᚢᚿᚿᛆ, ᛂᚠ ᚦᚢ ᚢᛁᛚᛐ ᛋᚿᛆᛐᚢᛦ ᚢᛂᚱᛆ ᚱᛁᛋᛐ ᛆ ᚼᛁᛆᛚᛐᛁ ᚼᛁᛂᚱᛋ, ᛆ ᚢᛂᛐᛐᚢᚿᚢᛘ ᛆᚠ ᛆ ᚢᛆᛚᛒᛚᚢ ᛋᛐᚱᚢᛘ ᛆᚠ ᚿᛆᚠᚿᛆ ᛐᚢᛁᛋᚢᛆᛦ ᛐᚢᛦ. ɔ: Runas victoriosas calleas oportet prudens ut sis: Hasce capulo gladii incide, hisce chyrotecas exorna, Tubis inscribe, & bis invoca nomen Tyri. Recenset ibidem septem Runarum genera ejusdem census, viresq; & utendi modos annectit; nobis suffecerit titulos annotasse. 1. ᛋᛁᚠᚱᚢᚿᛅᛦ victoriosæ; de quib[9] jam dictum. 2. ᛒᚱᚢᚿᚱᚢᚿᛅᛦ fontanæ. 3. ᛘᛆᛚᚱᚢᚿᛅᛦ sermonum. 4. ᛆᚢᛚᚱᚢᚿᛅᛦ cerevi-

revisiarias. 5. BIᛅRᚠRᚢᚴᛅᛦ Auxiliatrices. 6. ᛘIᛘ-RᚢᚴᛅᛦAboreæ. 7. ᚼᚢᚠRᚢᚴᛅᛦ Cordiales.

De Ram-Runis non prorsus dissentire videtur doctissimus vir M. Brynulphus Suenonius Scalholtensis Episcopus in suis in Saxonem conjectaneis, dum ita differit: *Antiqviores illæ gentium Normannicarum propriæ literæ (Runas intelligit) creditæ sunt omnes* (multiplices namq; fuerunt) *δύναμιν quandam possidere, non modo σημαντικὴν τῆς φωνῆς, ut loquitur Aristoteles, verum ἐνέργειαν etiam τῶν διανοουμένων ἐπιθυμηθέντων ἀποτελεσματικήν. Ideo singulos characteres, singulis Deastris aut Dæmonis adscripserunt, velut ἐν θεραπείας μοίρα. Ac ut quemcunq; effectum à qvovis Dæmone procurari crediderunt, ita certum characterem certæ materiæ suo & legitimo modo, loco, tempore, instrumento, additis propriis carminibus, nonnunqvam & sacrificiis, incidendum judicarunt.*

Ut igitur malignæ hæ Runæ detestandæ & fugiendæ: *Ramruna detestanda.* ita priores suo loco ut restituantur, vel saltem ab interitu vindicentur, allaborandum. Juvat enim ingeniosa majorum nostrorum admirari inventa, ingeniiq; dexteritatem deprædicare, qvibus vel cum Græcis & Romanis certare potuissent, modo suorum facinorum pares nacti fuissent ebuccinatores. Gentes etenim Aqvilonarem huncce mundum incolentes, nequaquam ἄλογα ζῶα fuisse, vel hinc colligere licet, earumq; simul deprædicare magnanimitatem, qvod suis potius gaudere inventis qvam alieni ingenii servi esse voluerint. Quodsi quandoq; imitarentur posteri, & virtutis Danicæ plura ubivis extarent trophæa, & hujus ævi asperitates superarent felicius.

In defensione Historiæ Britanicæ à Johanne Prisco Londini anno 1572 edita, pag. 121 citantur carmina antiqva Brittanica Bardi Thaliessini, in qvibus Runi fit mentio, hoc pacto:

Ny bo rhad na gwedd ar vaelgwm gwynedd,
Orwy na ddialer ar Ruy etyredd.

Quod ita reddidit Priscus:

In-

Infaustus, gratus nulli, Malgo venedotus
Sit, modo ne Runus filius ista luat.

Cæterum hac voce RΛΝΑ adeò delectati sunt veteres, ut propria multorum nomina inde deduxerint; ut apparet in Guth-Runa, de qua supra: Sic aliam ejusdem nominis proponit Arngrimus l. 2. Crymog geneal. 8. quæ vixit tempore Olai Trygonis. Item Guth-Runus, cujus mentio fit à Guilhelmo Lambardo in Ἀρχαιονομία Anglica, ubi hæc habet: *Alvredus Rex ubi cum Guth-Runo fœdus inierat, &c.* Titulus præterea fœderis ab eodem propositus ita habet: *Fœdus quod Alvredus & Guthrunus Reges ex sapientum Anglorum, atq; eorum omnium qui orientalem incolebant Angliam consulto ferierunt.* Joannes Pikus Anglus qui tempore Henrici primi floruit, hunc illum esse Guthrunum affirmat, qui cum triginta proceribus & omni penè populo baptizatus, in filium ab Alvredo susceptus est, imposito sibi nomine Edelstano. Filiarum Alprandi XVIII. Longobardorum in Italia Regis ex Theoderata uxore quædam dicta fuit *Aurona* teste Onuphrio Panuino Rom. Prin. lib. 1. p. 107. *Frederuna* dicta uxor Arduini de la Scala. Vide Hieron. Henning. in Genealogiis circuli Saxoni p. 2.

A voce Runer propria quædam deducta.

Guth-Runa.

Guth Runus.

Guth-Runus Edelstanus dictus.

Reperitur etiam *Solrun, Sigrun, Ofrun, &c.* quæ mulierum sunt propria. Virorum item, ut *Runulfur* ex duabus integris Run & ulfur quod Lupum denotat, conflatum, sic *Rungeir* pro qvo qvidam Rutger pronunciant, à Runa & geir gladius. Cæterum Guthrunus ille Ethelstanus dictus, is esse videtur, qui in antiqvitatibus nostris Adalsteinus vocatur, qui filium Haraldi Pulcricomi Norvegiæ Regis in regia sua educari curavit: Unde Haqvinus ille Norvegiæ Rex postmodum Hakon Adelsteins Føstre dictus est, qvasi ab Adelsteino nutritus.

Mihi documenta hinc inde versanti, cum Runicarum literarum varietas scrupulos injecisset haud exiguos, virum, qvo in Septentrione in his magis versatum novi neminem, clarissimum inqvam Arngrimum Jonam Islandum, per

literas consului qvidq; ipse hac de re in suis reperisset Archivis, diligentius exqvisivi. Qui pro innato Rempublicam literariam juvandi ardore, hæc candide comunicare haud dubitavit.

Runarum varietas.

In Runis, inqvit, tantam inesse varietatem puto ejus rei studiosis deprehensum iri, ut certa genera vix constitui possint. Ut enim quisq; ingenii aliqua sagacitate præstare sibi visus est, ita literas illas, primum satis simplices, mutare, transformare, obscurare, liberum sibi esse voluit: credo ubicunq; hæc literatura Runica in usu aliqvo fuerit.

Thorredur Runameistar. *Are hin Frode.*

Sic in Islandia noto nomine olim vocabatur *Þorrudur Runameistari*, Runarum magister, cui Antiqvitatum fragmenta hic alium conjungunt, illis *Are hin Froede* q d. Doctor Are, cum *Froedur* doctus, literarum vel historiarum peritus exponatur.

Alphabeta Runica generum viginti qvatuor.

Iste *Þorrudur Runameistari*, viginti qvatuor aut plura etiam (si jam talis accusativus pluralis mihi indulgeatur) Alphabeta Runica excogitasse (aut potius ab aliis accepta usurpasse) commemoratur, ex qvibus hæc nominetenus innotuerunt.

1 *Sol*	*Runer.*	10 *Belg*	*Runer.*
2 *Kuist*	*Runer*	11 *Bungn*	*Runer.*
3 *Kistu*	*Runer.*	12 *Hebn*	*Runer.*
4 *Fisk*	*Runer.*	13 *Fernske*	*Runer.*
5 *Spial*	*Runer.*	14 *Hauck*	*Runer.*
6 *Lyn*	*Runer.*	15 *Vang*	*Runer.*
7 *Hals*	*Runer.*	16 *Vanda*	*Runer.*
8 *Haug*	*Runer.*	17 *Jubera*	*Runer.*
9 *Knapp*	*Runer.*	18 *Brm*	*Runer.*

Runa à provinciis nominata.

Et harum aliæ ab aliis rebus nomen sortitæ aliæ vero à gente vel terra, ut:

1 *Grænlandskar Runir* à Grónlandia.

2 *Uplandskar Runir* ab Oplandia provinciola Norvegiæ.

3 *Griskar Runir* à Græcis, ubi nil nisi literas, vel Alphabetum Græcorum intelligo.

Runer & Litera idē.

4 *Ira letur* id est Irlandorum literæ, hoc est *Runer*, ut vel inde constet *Runer* & *letur*, (à litera) idem esse.

5 *Haug-*

5 *Haugbua letur*, literæ monticularum vel hypogæorum. Nam *Haugur* dictus est tumulus, vel bustum mortuis excitatum, etiam naturâ factum tumulum notat. Est præterea.

6 *Kierlinga letur*.

7 *Stafkarla letur* & peculiares sibi vendicant characteres, ut in aliis, semper aliàs major, minor aliàs perhibetur differentia.

Quædam præterea Runæ non expresso Runarum nomine circumferuntur, ut

Runæ non expresso runarum nomine.

1 *Helmur*, aliis *Hemlur*.
2 *Midhelmur*, *Midhemlur*, id supra *Helm-Runer*.
3 *Vyxlur*.
4 *Vestlur*.
5 *Slitrur*.
6 *Jotun villur*.
7 *Jotun villur meri*.

Postremum locum obtinet Alphabetum *Svartrú Runá stafröff*: id est Svartrunarum Alphabetum, qvod vel ipso nomine Necromantiam olet, den sorte Konst.

Suart Runæ Necromanticæ.

Ex eo autem quod *Griskar-Runer* suarum inventionum qvasdam appellent, videre est Runistas, (ut sic abutentes vocitem) ad suæ scientiæ ostentamen & admirationem conciliandam, etiam peregrinam adscivisse literaturam, cujus forsan fumo aut fuligine aliqua tincti fuerint.

Notandum porro, quod inter superiores Runarum enumeratas species, desiderentur genuinæ Runæ, *Malruner* dictæ, eæq; simplicissimæ. Quare totus ille Catalogus Runas fere deceptrices vel fraudulentas continet alias *Villa-letur*; *Villu-Runer*. *Villa* id est error. Decipere, vel in errorem inducere; ad villa. Quædam etiam species enumeratæ, nimis sunt generales, & possunt omnibus competere, qvarum appellationum nostra nihil interest, nec exempla proferri commode possunt. Ego hic saltem ex infinito & insano illo varietatis Oceano rivulum qvendam seqventibus thesibus diducam.

MalRuner. *Willu Runer.*

Runarū in certas classes distributio. 1. Runæ distribui posse videntur in scriptas & non scriptas.

MalRunæ. 2. Scriptæ sunt *Malruna* aut *Dumbruna*. Hæ mutæ (instar mutarum consonantium,) illæ vocales vel loqventes exponi possunt.

3. *Malruna* à sermone vel verbis, sed scriptis, pictis, aut sculptis nomen sortitæ sunt. *Maal* loqvela: Sic sane usus vocem restrinxit, cum etiam *Klapruns* sermo expediatur.

4. *Malruna* sunt simplices vel compositæ.

Simplices 5. Simplices *Malruna* sunt, qvibus invariatis, licet pro suæ regionis vel gentis consvetudine, qviq; usi sunt. Cujusmodi est Alphabetum Fastorum pro Dania: Norvagicum vel Islandicum in Crymogæa, sic Oplandicum, (si cum Islandico non est idem) sic Grönlandicum ut supra.

Compositæ 6. *Malruna* compositæ sunt, qvæ ex simplicioribus istis concinnantur, qvacunq; demum intricatione excogitata, qvæ propter obscuritatem uno nomine generali (qvamvis speciei id nomen fuit in catalogo) dicuntur *Vesfjur* à verbo *eg veff*, id est texo ducta Metaphora. Nam ut Textores fila filis, staminibus subtegmina intexunt, innectunt & intricant, ita Runæ compositæ aliarum simplicium involutione, lecturam, lectorem & sensum intricant, & irretitum tenent, ut non aliter qvam cœcus de colore, plurimi de his judicare posśint. Et nescio an qvid simile in Græcorum, vel Græcæ lingvæ abbreviationibus videre licet. Has *Vesjur* appellari diximus, alias *Slitrur* vocantur (licet & hoc speciei superiore catalogo tributum reperitur) qvasi fragmenta vel particulæ, à verbo, **ad Slita/** rumpere, frangere. Nam plurium literarum particulæ ceu fragmenta in unius literæ figuram coalescunt.

Vesjur. *Slitrur.*

7. Compositarum Malrunarum aliæ sunt faciliores, aliæ difficiliores.

Faciliores. 8. Faciliores, qvando Vocales tantum occultantur nec unqvam suis notis exprimuntur, sed per crus aliqvod con-

consonantium ductis transversim lineis, pro numero & ordine cujuslibet vocalis eas designant, qvod idem per totidem puncta efficiunt. His consonantibus suo loco intertextis, putant ejus rei non conscii aliqvid magni subesse cum res frivola sit.

9. Difficiliores vel intricatissimæ *Malrunæ* sunt, qvæ infinita varietate, adeoq; inprimis consonantium, ex simplicioribus illis contexuntur. Quarum consonantium crura & ventres lineis (ceu lanceolis) nunc tangentibus, nunc secantibus, dilaniantur. Harum usum quia pauci aut certe nulli, qvod sciam nostratium tenent, nominibus solis hactenus contentus esse cogor, ut supra. *Difficiliores.*

10. *Klaprunæ* sunt Runæ qvibus non scribendo, sed quidvis obvium & huic deputatum usui, manib⁹ aut qvovis manu retento instrumento, leniter feriendo, animi sensa præsenti & artis conscio exponuntur, à verbo, **at klappe eller bancke paa/** non secus ac veteres Chaldæi digitis micando Numeros locuti perhibentur. *Klaprunæ.*

11. In hunc usum certa loca vel abacos disponere solent, dextros, sinistros, superiores, inferiores, alios pro vocalibus, alios pro consonantibus, in qvibus numero pulsuum, literas colligunt, & in dictiones cogunt.

Quia v. sic non Runicis tantum sed latinis & aliis literis loqvi qvis poterit: & verò de scriptura & characteribus Runicis hic potissimum agatur, Ego *Klaprunas* sic obiter tactas, missas facio.

12. *Dumbrunæ* à vocalium freqventiori ellypsi dictæ, constant ex solis fermè consonantibus, nulla expressa vocali (nisi ubi per se Syllabam efficit) qvæ tamen vocalis ex potestate (non autem nomine vel appellatione) consonantis (sive ex mutarum numero illa sit, sive semivocalium) intelligi & exprimi debet ut syllaba efficiatur. Quibus conscriptum videtur monumentum Leragriense cap. 10 propositum. *Dumbrunæ.*

Hæc clarissimus Arngrimus, qvibus rem totam brevibus & nervosis perstringit, qvam nos in seqventibus, or-

dine tamen alio, qvantum in hac caligine licet, pluribus enucleabimus. Vide Glossarium nostrum in voce *Runer*, ubi plura hujus generis invenies consideratione digna.

M. Brynolphi de Runis sententia.

Lubet his addere qvæ vir doctissimus Dn⁹. M. Brynolphus Suenonius, Australis Islandiæ Episcopus meritissimus, ad me de Literarum Runicarum varietate perscripsit Anno MDCXLVIII, his verbis: *Ne penitus in illo adjicialis cænæ apparatu ἀσύμβολος conviva sedeam, quod à Jona Bernhartio qvodam sene, jam vero ad plures divertente traditione accepi lubens tibi communicabo, fides sit penes autorem. Ajebat ille majores ante Waldemari instaurationem Runis usos, in hac qvidem Insula & fortassis alibi, duplicibus. Aliis exotericis quibus invicem animi sensa communicarunt, quæ quoniam in fago incidi vulgo solent, ante membranarum usum* Bok-Runer *dicerentur. Aliis mysticis, quibus artificio magico, quod vellent, effectum darent. Has mysticas Runas dicebat artificiosa compendia esse carminum integrorum, ferè quomodo notas τῶν ταχυγραφέων Romanorum, quas aliter Siglas appellant. Integra denotare verba volunt Antiqvarii, esseq; mysticos illos characteres nihil aliud asserebat, quam* Bok-Runarum *artificiosum contextum, qui nisi à peritissimis resolvi non possit.* Bok-Runas *autem, ut simpliciores ita antiquiores, materiam præstare mysticis, probabiliter satis ajebat. Illas à principio nec tot nec omnes eadem qua nunc Alphabetaria schemata præferunt, forma extitisse dixit, nec serie collocatas eadem. Vulgarum ordinem numerumq; à Voldemaro ad formulam Alphabeti Romani institutum esse ajebat. Priscos nostros cum Romanis nihil rei habuisse, solis duodenis principalibus veluti familiis Normannos quondam acquievisse, omnemq; sonum absolvisse & adumbrasse, quarum hac esset formularum ratio:*

AO	V Y	IE	P B F	T D TH	S	H	L	M	N	R
ᛅᚼ	ᚢᚺ ᚣ	ᛁᛂ	ᛔ ᛒ ᚠ	ᛏᛏ: ᚦ	ᛦ ᛒ ᛋ	ᚼ	ᛚ	ᛘ	ᚾ	ᚱ ᚴ

Porro confixas & inflatas, hoc est ἐστιγμένας & δασίας, novas characterum species constituere negabat, verum ad

suas

ſuas tenues utraſq; tanquam ad fontes referebat. Atq; hanc ſuam rationem πατροπαράδοτον me ſequi juſſit. Hæc ille. Figuræ quas proponit, conſentaneæ ſunt iis qvibus hic in Dania uſi ſunt, exceptis quibus literas P. B. F. exprimit, quæ plane diſcrepant.

CAPUT SEXTUM.

Figuræ literarum Danicarum hactenus divulgata exhibentur.

FUndamentum totius noſtri negotii propoſituri, omnem varietatem literarum Danicarum certis cancellis incluſam, uno obtutu exhibere libuit. Ita qvidem ut ea qvæ vel publicè editis fide dignorum ſcriptis, noſtratib⁹ attribuuntur; vel amicorum comunicationi, & variis manuſcriptis accepta ſunt ferenda: vel deniq; noſtrâ operâ ex variis & præcipuis in Daniâ & Norvegiâ iiſq; ſubjectis territoriis extantibus monumẽtis & Epitaphiis collecta & in ordinem vulgatum redacta ſunt, non negligantur. Idq; eo fine, ne qvispiam fidem noſtrâ in dubium vocare, aut ficta nulliſq; certis innixa fundaminib⁹ nos produxiſſe arbitretur.

Ex quibus figuræ literarũ Runicarum deprompta.

Nequaqvam vero diſsimulandum idiomatis ejusdem poſſeſsionem literaturam eandem poſtulare, ſibiq; à priſcis temporibus ſuo qvodam jure vendicare. Unde non mirum, hiſce qvas jam exhibituri ſumus, haud multum diſsimiles apud Johannem & Olaum Magnum, alioſq; Svecos reperiri, inprimis verò in tabella à Joanne Bureo, viro de literaturâ patriâ optimè merito, ante annos aliqvot edito. Sed ne iis tanqvam alienis plumis noſtra exornaſſe videamur, ſeponenda duxi, eaq; ſolum proponenda qvæ verè Danica ſunt, qvæq; ab autoribus fide dignis, Danis, Cimbris, Guthiſq; noſtris attribuuntur.

Sueci eadem fermè nobiſcum habent Runas.

De quibus hic agatur Runis.

In qvo propoſito ut pergamus, primo à nobis heic delineato laterculo, præcipuas ſaltem exhibemus literarum Danicarum figuras, qvæ à viris celeberrimis, publicè editis voluminibus, orbi literato ſunt exhibitæ.

Quæ ne curioſo lectori, ullum faceſſant negotium, autores ipſos qui inſignem nobis in hoc genere navarunt operam (qvod in reliqvis poſthac faciemus) cum debitâ honoris præfatione recenſebimus.

Haraldus Huitfeldius. Primas itaq; iis tribuimus, qvas Nobiliſsimus & de patria optimè meritus, hiſtoriarum & antiqvitatum Danicarum autor ſolertiſsimus HARALDUS HUITFELDIUS Regni Daniæ qvondam Cancellarius meritiſsimus, ſuo Regum Daniæ Hiſtoriarum Tomo primo præfixit: quas cum ex archivis Regni (cum nihil in ejus operibus extet, qvod non luculentâ Diplomatum ac documentorum luce radiet) depromp ſiſſe mihi perſvaſerim.

Bonaventura Vulcanius. Huic ſuccedit Bonaventura Vulcanius, Græcæ lingvæ in Academiâ Lugdunenſi in Batavis qvondam Profeſſor celeberrimus: qui eruditiſsimo ſuo de literis & lingvâ Gothorum commentariolo, inter reliqva, bina iſta qvæ è cæterorum cœtu elegimus, propoſuit Alphabeta. Quamvis autem eodem in loco plures hujus generis exhibeat notas, attamen reliquis relictis, has potiſsimum huc traduximus, tùm qvod Danorum propriæ, tùm qvod à Danis ad Vulcanium defluxerint. Priores namq; à Nobiliſsimo Joanne Bilde, tum temporis Gothlandiæ (inſulæ Daniæ fertiliſsimæ) præfecto Regio Anno M D L VI. clariſsimum virum Danielem Rogerium accepiſſe refert: qui eas demum Dn. Philippo Marnixio, S. Aldegondi domino communicavit. A quo ad Vulcanium noſtrum devenerant. Poſteriores qvoq; jure meritô Danicæ cenſentur, utpote qvas idem Daniel Rogerius à Cancellario Danico (Dn. Haraldo Huitfeldio, ni fallor) accepit, unà cum inſcriptione Tiraquellenſi ſeu Trygveldenſi, Anno M D L XXX I IX. De quibus, ſi placet, ipſum conſule Vulcanium.

Petrus Lindebergius. Hiſce accedit illud Alphabetum, quod Petrus Lindebergius Poëta laureatus & clarus, in ſuo rerum memorabilium commentario è Bibliothecâ Rantzovianâ edidit. Quod cum fundamentum ſuum omneſq; penè ductus ex monumento Jellingenſi, qvod unà depingit, habeat, pro ge-

genuino Danico meritò habetur. Quin ne dubites, ab hoc Lindebergio has ipsas literarum notas depromit Joannes Bureus Suecus, ac Danis ascribit.

Subjungitur Arngrimus Jonas Islandus, qvi ex Cippis & monumentis ibidem conspicuis ut & membranis vetustissimis, qvas proponit, collegit literarum figuras. Has v. Islandicas, non verò Danicas esse si quis regesserit, ei verba ipsius Arngrimi capite tertio Crymogeæ proposita, oppono, ubi inter reliqva sic disserit: *Has literas non ad Norvegiam astringo aut Islandiam: sed ad lingvam qvæ nunc Norvagica, nunc Danica dicta est: seu ipsam antiquam Gothicam, qvà etiam id temporis usum credo totum orbem Arctoum & populos vicinos: itemq; Angliam, Scotiam, Irlandiam: Nam de Anglia diserte scriptum habemus, eam lingva Norvegiæ ad Vilhelmi Nothi tempora usam.* Et paulò post: *Cæterum quamvis hæc lingva olim tot populis una & communis fuerit: à nostris tamen Danici nominis semper studiosis συνεκδοχικῶς Danica fuit appellata.* Quod ex commentariis historicis antiquissimis aptè satis, & doctè probat. Ad hæc Daniæ & Norvegiæ solum subjecta fuit hæc Insula, tam quo ad jurisdictionem Ecclesiasticam, quàm politicam, Regibus quin etiam Daniæ jam paret, tributa pendet & homagia præstat, nullumq; præter Danum Regem & Dominum agnoscit.

Arngrimus Jonas.

Lingva Gothica & Septentrionalis Danica dicta.

Succedit Ulphilas qui hanc literaturam exteris prim⁹ communicasse videtur, quiq; Alphabetum Danicum in ordinem latinum redegit, & notis quibusdam locupletatum ad alias lingvas exprimendas accommodavit. Fuit autem hic Ulphilas, qvem Jornandes Gulphilam, alii Vulphilam, Paulus Diaconus Ulphilam, Alphonsus à Villadiego *Gudilam* seu *Galphilam* nominat, Gothorum qui minores vocantur in Moesia Episcopus, qvi in lingvam Gothicam Biblia sacra convertit atq; his literis descripsit. De eò P. Diaconus libr. 12 in hunc modum disserit: *Fridigernus auxilium à Valente postulat, per Vulphilam Episcopum suum Arrianum; qvi moratus sub Constantino fuerat cum*

Ulphilas.

Ulphilas quis fuerit.

 Eu-

Eudoxio & Acacio Arrianis. Et quamvis Ulphilas hic literas Danicas, typis non ediderit, cum id temporis (vixit namq; circa annum Christi CCCLXXX. sub Valente Imperatore) præla typographica nondum fuerint in usu: attamen ante annos aliqvot, sub Ulphilæ titulo à Johanne Theodoro de Bry publicè luci sunt donatæ, qvas proferimus.

Vulf. Lazius. Agmen claudit particula Alphabeti Danici, quam Vulfgangus Lazius de gentium migrationibus lib. 9. Danis Marcomannis ex præscripto antiqvissimæ membranæ attribuit. Verba autoris, qvo res clarior evadat, subjungam. *In antiquissimis annalibus Francorum Historiam & Caroli Magni genealogiam continentibus, membrana longè omnium antiqvissima scriptis, hac nominatim excerpsimus. Literas quippe quibus sunt usi Marcomanni, quos nos Normannos vocamus, infra scriptas addidi, à quibus originem qui Theodiscam loqvuntur lingvam, trahunt, cum quibus carmina sua, incantationesq; ac divinationes significare procurant, qui adhuc pagano ritui involvuntur.* Et depingens illas literas sic subdit.

a	b	c	d	e
ᚱ *Asc*	B *Byrith*	ᚡ *Chen*	DC *Thorn*	AΛ *Ech*
f	g	h	i	k
ᚡ *Fech*	ᛯ *Gibu*	ЭC *Hagale*	I *His*	ЖЖ *Chilch*
l	m	n	o	p
ᚨ *Lagu*	ᛞ *Man*	x *Not*	ᚱ *Othil*	IC *Pere.*

Cæteræ literæ, in eodem antiquo codice desiderantur, & ob nimiam vetustatem legi non possunt.

Rabanus Maurus. Idem ipsum Alphabetum sed integrum demum inveni in tractatu Rabani Mauri Abbatis Fuldensis libro de inventione Lingvarum, edito à Melchiore Goldasto, Alamannicarum antiquit. Tom. II. parte I. cui eadem fermè quæ Lazius recitat, addita sunt verba: Sed Figuræ aliquantum discrepantes, subjungam ergo.

asc.	*brith.*	*chen.*	*thorn.*	*ech.*	*fech.*	*gibu.*	*hagale*	*his*
a ᚱ	b B	c ᚡ	d ᛞ	e M	f ᚡ	g ᛯ	h ᛞ	i I

gilc

gilc.	lagu.	man	not.	othil.	perc.	chon.	rechit	jugil
k	l	m	n	o	p	q	r	s

tac.	hur.	batach.	huyri.	zin.
t	u	x	y	z

Apparet literas haſce maximâ ex parte tàm quò ad figuras, quàm quò ad nomina cum noſtratibus convenire, cauſam verò diſcrepantiæ in quibusdam, ad membranæ refero vetuſtatem, quæ impedimento fuiſſe videtur, quo minus exactè ſingula ab hujus literaturæ imperito excerpi potuerint. Non abludit ab eo Alphabeto qvod Trithemius Normannis aſcribit, & apud Bedam exaratum refert.

Hæc ubi jam collegiſſem, offertur mihi tabula Romæ anno MDCXVI. cum privilegio ſummi Pontificis & ſuperiorum licentia à Philippo Thomaſio in ære ſculpta, & excuſa; cui titulus: *Virga aurea, ſeptuaginta duobus encomiis B. V. Mariæ calata, auctore F. Jacobo Bonaventura Hepburno Scoto: In qua ſeptuaginta duo diverſiſſimorum Characterum continentur Alphabeta, totidem emblematis decorata.* Inter hæc autem, qvatuor invenio ad noſtrum inſtitutum facientia, quæ cum lineamentis conſtent Runicis, noſtris aut prorſus ſimilibus, aut non multum diverſis, non potui non hiſce ea adjungere, cum hujus claſsis eſſe qvivis facile animadvertat. Primum autem quod GOTHICO titulo proponitur, ab Ulphilæ adſcripto, parum differt. Secundum GETICUM ipſi dictum, Græca admixta habet pluſcula. Tertium SCYTICUM, cum vulgaribus noſtris magnam obtinet affinitatem. Ultimum MASSAGETICUM ipſi dictum, magis adhuc ad ea, quæ apud nos extant, accedere videtur. Quod tabella hæc claré ſatis oſtendet.

Jacobus Bonaventura Hepburnus.

Alphabetum Normannis à Beda presbytero adſcriptum, cum adfinitatem cum noſtris aliqvalem præ ſe ferat, ex Cryptographia Auguſti Ducis Luneburgenſis, hiſce ſubnectere placuit, ne qvid deſideraret curioſus Lector.

Normannorum Alphabetum.

Edi-

Gothorum Alphabetum Turnheuseri. Edidit & Turnheuserus in Onomastico sub litera T. nomine Alphabeti Gothici, nostris literis plane similes notas, nisi quod in paucis quibusdam, amanuensis incuria forsan depravatis, varietas levis appareat. Quod hic indicasse suffecerit. Sed cur in voce ᛏᛁᛒᛁᚺ primam literam per T exprimat, non video, cum nec propositi literarum characteres id permittant, nec ejus exemplum in tota nostra literatura invenerimus.

Purchasii Runa. Laboriosissimus vir Samuel Purchasius Anglus, Tomo primo Peregrinationum Anglicè conscriptarum lib. 1. cap. 17. inter reliqva sex proponit Literarum genera quæ nostris hisce non immerito annumerantur; cum parum aut nihil differant à jam propositis. Primum, ipsi XII, Normannis adscribit; Secundum, ipsi XIV, Suecis & antiqvis Frisonibus. Tertium, ipsi XL, Gothis. Ultimum Ulphilæ. Hæc autem hic repetere minus necessum, cum in seqventi Tabella exprimantur asignatis nominibus autorum, à quibus ea antea excerpsimus. Hoc obiter hic notandum XXIX. & XXXVII. quæ ab ipso proponuntur titulo Corsicano & Gallogræcianæ Rotilæ, nihil aliud esse, quam majusculæ modernæ Græcorum & Latinorum literæ, ex quibus per medium sectis superior pars Græcorum, Corsicis; inferior Latinorum Gallogræcianis asignatur; ut cuivis accuratius eas intuenti patebit.

Hvit-

	Huitf.	Bonav.	Vulca.	Lind.	Ar. gr.	Ulfil.	Lazii.	Jaco. Hepburni. Gotto	Getic	Scyth	Mass	No m.
A	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
B	B	B	B	B	B	[illegible]	B	[illegible]	B	B	B	[illegible]
C	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	P
D	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
E	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	X	[illegible]	X	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
F	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
G	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	X
H	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	H	[illegible]	[illegible]	[illegible]
I	I	I	I	I	I	I	I	I	[illegible]	I	I	L
K	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	K	[illegible]	[illegible]	[illegible]
L	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
M	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	M	[illegible]	[illegible]	[illegible]
N	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	N	[illegible]	[illegible]	[illegible]
O	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
P	B	B	B	B	K	R	[illegible]	B	[illegible]	B	B	[illegible]
Q	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		d		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
R	R	R	R	R	R	R		R	K	R	R	[illegible]
S	[illegible]	N	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	S	N	[illegible]	[illegible]
T	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	T	[illegible]	[illegible]	L
V	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
X	[illegible]	[illegible]	[illegible]			[illegible]		[illegible]	X	[illegible]		[illegible]
Y	[illegible]		[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]			[illegible]
Z	[illegible]		[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	Z			[illegible]
	X	[illegible]	X	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]					
	&	&c	eu	ei	oi	œ	æ					

CAPUT SEPTIMUM.

Figuræ literarum Danicarum è variis manuscriptis petitæ & ab amicis communicatæ.

UT itionem ad eos literarum Danicarum paremus ductus, qui nondum publici juris facti sunt, primum eos exhibemus, qvos aut à viris fide dignis per lite- *Literæ Runicæ è manuscriptis petitæ.*

ras accepimus: aut è monumentis & documentis historicis M.S.S. ac nondum divulgatis excerpsimus. In his autem cum fraudis major subesse posſit suspicio, non gravabor eorum etiam qui heic Symbolam contulerunt nomina recensere, qvò nos omni suspitione liberemur; illi meritam reportent gratiam; alii verò eorum exemplo excitati ad laudabilem, tum in his, tum in aliis, patriæ locandam operam animentur.

Runici characteres M.S.S. selectiores tantum proferuntur.

Neqvaqvam autem nostri est instituti omnes qvos tenemus, aut ab amicis conqvisivimus Runicarum literarum, heic proferre characteres: sed delectu habito eos saltem exhibere, in quibus discrepantia & ductuum diversitas appareat insignior, quosq; *αὐλόπτισων* autoritate fulcitos conspeximus: sua reliqvos ob navatam operam, gloriâ & laude suo loco & tempore neqvaqvam defraudaturi.

Fasti Danici.

Characteres igitur in tabella primo loco propositos ipsimet ex elegantiſsimo & nitidiſsimo Calendario in membraneo volumine manuscripto, & illustris ac Magnifici viri Dn. CHRISTIANI FRISII de Kragerup, eqvitis aurati, & sereniſsimæ Regiæ Majestatis Cancellarii magni, antiqvitatum æstimatoris munificentiſsimi, oblato: libro verò tertio Fastorum Danicorum publicato, excerpsimus. Quod ante annos trecentos exaratum fuisse in hunc modum epilogus testatur.

ᛅᛏᛏ· ᚦᚢᛋᛅᚿᛏ· ᛅᚱ· ᚮᚴ· ᚦᚱᚢᚼᚢᚿᚦᚱᛅᚦ· ᛅᚱᛅ· ᚮᚴ· ᛏᛁᚢᚼᚢ· ᛅᚱ· ᚮᚴ· ᛅᛏᛅ· ᛅᚱ· ᚢᛅᚱᚢ· ᛚᛁᚦᛁᚿ· ᛅᚠ· ᚵᚢᛋ· ᛒᚢᚱᚦ· ᚦᛅ· ᛅᚿ· ᚦᛁᛏᛏᛅ· ᚱᛁᛘ· ᚢᛅᚱ· ᛋᚴᚱᛁᚠᚢᛅᛏ·	*Att dusant ar og thryhundrad ara og tiuhu ar og ata ar varu lidin af guss byrd da an ditta Rim var skrifvat.*

Mille trecenti viginti octo anni elapsi erant à nativitate Christi, cum hoc Calendarium literis mandaretur.

Proximum locum occupant ea, quæ unà cum aliis ad rem historicam & antiqvitates Danicas illustrandas in primis facientibus, transmisit reverendus & clariſsimus vir Dn. M. Christianus Joannis Academiæ Regiæ quæ Hafniæ

M. Christianus Johannis.

niæ est qvondam Professor Mathematicus, nunc verò Diœcesis Alburgensis Superintendens vigilantissimus. Cujus in antiqvitatibus patriis eruendis industriam, optandum esset ut alii imitarentur.

Hisce succedit Alphabetum M. Nicolai Petri, verbi divini in Moenia Insula quondam Preconis eruditi. Hic ille est, qui de Cimbris & Gothis antiqvitatum libros conscripsit tres, Chronologiam quoq; laboriosam, qvam UMBRAM SAXONIS vocavit, à primis regni incunabulis ad tempora CHRISTIANI III. res majoris momenti brevissimè exhibentem. Quæ omnia manuscripta & nondum edita in archivis Bibliothecæ Academiæ Regiæ quæ Hafniæ est asservantur. *M. Nicolaus Petri.* *Libri antiqvitatum Danicarum Nicolai Petri.*

Notas qvinto loco positas ex antiqvissimo qvodam legum codice transcripsit Nomophylax qvidam Bergensis territorii, ac per virum reverendum ac eruditissimum Dn. D. Nicolaum Paschasium ejusdem Diœcesis Superintendentem vigilantissimum huc transmisit. *D. Nicolaus Paschasius.*

Hisce subjunctæ unà cum aliis qvibusdam rarioribus antiquitatibus, ex Islandiâ ad me sunt delatæ per reverendum doctissimumq; virum Dn. Thorlacum Schulonium, Diœcesis Holensis in Islandia Boreali Episcopum dignissimum, discipulum olim meum modestissimum. Quia verò in hisce haud paucas esse, quæ à clarissimo Arngrimo delineatis, discrepantiam qvandam sibi vendicent, non indignas duxi, qvæ hic locum suum invenirent. *Thorlacus Schulonius.*

Ultimis duabus columnis compræhensas, ex Bibliothecâ illustrissimi Principis ac Domini Dn. JOHANNIS ADOLPHI hæredis Norvagiæ, Principis Holsatiæ &c. huc transtulit Bibliothecarius Gottorpiensis Vir clarissimus, quas cum ex monumentorum & epitaphiorum ruderibus in Ducatu Slesvicensi adhuc conspicuis collectas credam⁹, quin pro Danicis haberi debeant, nemo dubitare potest. Ab hac enim literaturâ alienissimos fuisse omnes eos qui Danicum nunqvam agnovere imperium, res ipsa docet. *Bibliotheca Gottorpiensis.*

E codice M. S. Bibliothecæ Florentinæ ad D. Laurentium, *Bibliotheca Florentina.*

tium,

tium, qui Alphabeta diversarum lingvarum sexaginta sex continet, sub titulo Alphabeti Gothici, quoddam ex Italiâ transmisit vir eruditissimus Johannes Rhodius Hafniensis, quod capite præcedenti sub titulo Ulphilæ delineavimus. Illud igitur heic inserere operæ non putamus pretium, illas saltem seligimus notas in quibus differentia est evidentior. Literam A ita pingit, λ: E ϡ: P ꝃ: S ꝗ. Sub finem præterea hæ adjiciutur ꝗ, ꝧ, X, ꝩ, ⅄, ⩓, quibus quarundam literarum varietates proponi autumo, G, videlicet, E, L, & R. Vel Diphthongos qvasdam. Vide Basin tabellæ præcedentis.

Johan. Rhodius.

Codex Legũ Scanicarum.

Hæc jam antiqvitatum studiosis ubi communicassem, ad me delatum est insigne Legum Scanicarum opus, literis Runicis planè ac plenè in membrana eleganter exaratum; ex qvo quæ ultimo loco exhibentur, adjicienda duxi. Codex enim est vetustatem insignem præ se ferens, tam quo ad dialectum, quam quo ad literarum figuras & scriptionis normam. In qvo & hoc peculiariter observatur, quod quævis dictio duabus punctis, Latinis colon dictis, ab alia segregetur, aut ea nota, qvam semicolon vocare consuevêrunt. Cujusvis vero legis initium à Rubrica incipit, quæ quandoq; primæ dictionis primam literam exornat, quandoq; vero integram dictionem initialem. Hic quoq; illud observavi peculiare, qvod ubi nos TS pronunciamus, sive in medio, sive in fine dictionis illud per truncatum ᛋ exprimat hoc pacto ᛒ, ut existimem hanc notam respondere duplici Latinorum Z.

Nomina eorum qui literas transmiserunt, quare huc allata.

Quia benignum est & plenum ingenui pudoris (ut scite Plinius in Epistola ad Vespasianum) fateri per qvos profecimus: dissimulare hæcce nec potui, nec volui, ut sua cuique ob navatam in hoc studio operam, laus & gloria constaret, ac alii horum exemplo ad similem animentur in patriam pietatem, omnesq; antiqvitatum studiosos benevolentiam.

Non omnes literæ quæ Runicæ putãtur tales sunt.

Quanquam vero alii quoq; tam ex Norvegia & Islandia, qvam ex variis Daniæ locis ad me delati sint, Runicarum

rum literarum titulo characteres, attamen quia cum his nullam habebant convenientiam, nec in ullo monumentorum nostrorum; eorum reperire licuit vestigia, pro vere Runicis ac Danicis antiqvis ipsos venditare ausus non fui. Interim tamen præter jam propositos, alios qvosdam majoribus nostris in usu fuisse, quibus etiam monumenta sua insigniverint, non diffiteor; sed alio in loco ostendam; quos si quis in lucem produxerit, ingenti beneficio hujus literaturæ studiosos beabit: me enim qui de iis erudiret, adhuc inventus est nemo.

Danica literaturæ varietas.

Notarum, de quibus jam disseruimus hæc esto series.

	Calen.	M Chr. Johann.		M. Pa.	Norv.	Island.	Gottorpiens.		Leges Scan.
A	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
B	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
C	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
D	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
E	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
F	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
G	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
H	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
I	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
K	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
L	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
M	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
N	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
O	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
P	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Q	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
R	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
S	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
T	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
V	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
X	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
Y		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Z		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
						W	[illegible]	[illegible]	[illegible]

CAPUT OCTAVUM.

Literarum Danicarum figuræ ex variis monumentis erutæ.

Literæ Runicæ è monumentis Danicis excerptæ.

IIs literarum notis, quæ vel editis doctorum operibus Danis adſcribuntur, vel in variis Manuſcriptis, & amicorum ſuffragiis ad nos delatis, iisdem attribuuntur, hactenus delineatis: ut eas jam proferamus, quas ex monumentis Saxeis & Cippis, in variis patriæ noſtræ provinciis adhuc extantibus colligere licuit, reſtare videtur. Hiſce enim tanquam fundamentis omnium certiſsimis, ea quæ de hac meditamur Literaturâ, innituntur.

Quid in hac literarũ collectione obſervatum.

Ex immenſo autem numero, ſelectis rarioribus ac magis conſpicuis, ex quibus orſam hanc telam pertexerem, hæc obſervavi. Quæ majorem in ductibus literarum præ ſe ferebant diverſitatem, reliquis prætuli & inſtituto accommodavi. Neglectis iis qvæ vel temporum injuriâ vel ſculptorum aut amanuenſium incuriâ mendoſa conſpiciebantur; potiora, nitidiora, integra, & quibus fides tuto adhiberi poſſet, ſelegi. In iis ſi quæ deſiderabantur, quæ Latinis reſpondere debebant, relictâ in tabella lacunâ indicavi. Aliena namq; ingerere & fictis aut peregrinis hiatus ſupplere, noſtri candoris nequaquam eſſe putavimus. Præſertim cum hoc emolumenti relictæ præſtent lacunæ; ut ex iis colligere detur, quæ notæ majoribus noſtris fuerint frequentiores ac genuinæ, quæ vero ab aliis ad peregrinarum vocum varietatem proponendam excogitatæ. Illud præterea & hic à nobis obſervatum, quod in ſuperioribus nequaquam fuit neglectum: ut ſcilicet loca in quibus quævis, quibus uſi ſumus reperiantur ſilentio haud fuerint involuta. Sic enim cuivis, qui hæc noſtra in dubium vocare præſumit, ea adire, viſere, perluſtrare, ac ſingula accuratiꝰ expendere integrum erit.

Sialandica.

Sialandica extant in Cippo, qui in aream Regiæ *Tryg-veldenſis* transportatus viſitur; tum in Saxo, quod è fundamen-

damentis domus portitoris erui, & in arcem *Orethmgburgensem* transferri curavit illustris & magnificus Dn. CHRISTIANUS FRISIUS de Kragerup, Reg: Majestatis Cancellarius magnus, ac si quis alius, antiquitatum Danicarum æstimator præclarus.

Inter *Cimbrica; Arhusiensia* ex lapide in cœmiterio Hopontani oppidi, vulgo Hobroe conspicuo, maxima ex parte mutuati sumus; nam & ille qui in horto *Stenbaltensi* extabat partem suppeditavit. *Arhusiensia.*

Alburgensia Saxum quod in templo Tuordrup / ut & aliud quod muro templi *Brynderslevian* in provincia *Jersleviana* insitum conspicitur, nostris se usibus accommodavit. *Alburgensia.*

Viburgica, murus qui cingit cœmiterium Guding / & propè parochiam Gunderup / horreum templi vetustate penè collapsum exhibuerunt. *Viburgica.*

Nobile illud & à multis hactenus celebratum Regis Gormonis & Haraldi monumentum quod *Jellingæ* conspicitur; unà cum Saxo quod in provincia Kindingherret dicta, templum *Oddum* in cœmiterio ostendit, *Ripensia*. *Ripensia.*

Fionica protulerunt Bierreherret & Lundeherret dictæ: in hujus enim parochia Otterup in amne campi Nißloff lapis reperitur qvi nostro instituto inserviebat: In illius verò cœmiterio Aaßloff murus quà viam spectat regiam, inscriptionem continet, ex quâ literas deprompsimus. *Fionica.*

Ex *Scania* quamvis non contemnenda monumentorum copia ad nos sit delata, ea tamen in nostrum potissimum transtulimus usum, qvæ in provincia Harsvedsherret dicta, juxta *Hunæstadium* conspiciuntur: ut & ea quæ juxta *Vemæum lacum* in provincia Vedmanshøyherret extant. *Scanica.*

In *Gothlandia* inscriptio quam in Korpeklinte ab Helgone incisam ferunt, ac ea quæ in Lye cœmiterio extat reliquis est prælata. *Gothlandica.*

Per

Norvagica. Per suas diœcesium classes distributa Danica, verè & propriè hæc sunt, Romanis Gethica aut Gothica, Græcis Cymmerica & Cymbrica appellata. Quibus ob dominii & lingvæ communitatem Norvagica subjungo; tum quod eodem titulo exteris innotuerint, tum quod ejusdem planè census existant.

Nidrosiensia. Inscriptio quæ in *Tingvoldensi* parochia visitur, unà cum ea quæ in *Jemptiæ* Froe-Sogn extat, literas *Nidrosienses* præbuerunt.

Bergensia. *Bergenses Hoperstadium* in Vigensi parochia, ut & illud quod in *Ethnes* in aditu cœmiterii *Gierdis* visitur.

Asloensia. In *Asloensi* Diœcesi admiranda extant virtutum trophæa, ex quibus ea quæ in Totten *Hadelandiæ*, & parochia Gram conspiciuntur nobis præ reliquis placuerunt.

Stavangriensia. *Stavangriensia* literarum elementa accepta ferimus Saxeæ cruci, qvæ in colle propè cœmiterium Nærumb erecta cernitur, ut & lapidi *Stangelandensi* parochiæ Hoeland.

Dicta-

Dictarum Literarum hic sit Typus.

	DANICA.								NORVAGICA.			
	Salan.	Arhus.	Albu.	Vibur.	Ripen.	Frosi.	Scanic.	Gothl.	Nidro.	Berg.	Asloe.	Stavan.
A	ᛅ	ᛅ	ᛆ	ᛆ	ᛅ	ᛅ	ᛅ	ᛆ	ᛆ	ᛆ	ᛅ	ᛆ
B	ᛒ	ᛒ		ᛒ	ᛒ	ᛒ	ᛒ	ᛒ	ᛒ	ᛒ	ᛒ	
C				ſ.								
D	ᚦ	ᚦ		ᚦ	ᚦ	ᚦ	ᚦ	ᚦ	ᚦ	ᚦ	ᚦ	ᚦ
E	ᛅ	᛭	ᛅ	ᛅ	᛭	ᛅ	ᛅ	᛭	ᛂ	ᛅ	ᛂ	ᛂ
F	ᚠ	ᚠ	ᚠ	ᚠ	ᚠ	ᚠ	ᚠ	ᚠ	ᚠ	ᚠ	ᚠ	ᚠ
G	ᚴ	ᚵ	ᚵ	ᚵ	ᚵ		ᚵ	ᚵ	ᚵ	ᚵ	ᛡ	ᚵ
H	ᛡ	ᛡ			ᛡ	ᛡ	ᛡ	ᛡ	ᛡ	ᛡ	ᛡ	
I	ᛁ	ᛁ	ᛁ	ᛁ	ᛂ	ᛁ	ᛁ	ᛁ	ᛁ	ᛁ	ᛂ	ᛁ
K	ᚴ	ᚴ	ᚴ	ᚴ	ᚴ	ᚴ		ᚴ	ᚴ		ᚴ	
L	ᛚ	ᛚ		ᛚ	ᛚ	ᛚ	ᛚ	ᛚ	ᛚ	ᛚ	ᛚ	ᛚ
M	ᛰ		ᛘ	ᛘ	ᛰ		ᛘ	ᛘ	ᛘ	ᛘ	ᛘ	
N	ᚾ		ᚽ	ᚽ	ᚾ		ᚾ	ᚽ	ᚨ	ᚨ	ᚨ	ᚨ
O	ᚯ	ᚮ	ᚨ	ᚮ	ᚮ	ᚯ	ᚨ	ᚮ	ᚨ	ᚮ	ᛦ	ᚮ
P							ᛔ	ᛔ			ᛔ	
Q												
R	ᚱ	ᛦ	ᚱ	ᚱ	ᛦ	ᚱ	ᛦ	ᚱ	ᚱ	ᚱ	ᚱ	ᛦ
S	ᛋ	ᛋ	ᛋ	ᛋ	ᛋ		ᛋ	ᛍ	ᛋ	ᛍ	ᛍᛋ	[illegible]
T	ᛏ	ᛏ	ᛏ	ᛏ	ᛏ	ᛏ	ᛏ	ᛏ	ᛏ	ᛐ	ᛐ	ᛐ
V	ᚢ	ᚢ			ᚢ	ᚢ	ᚢ	ᚡ	ᚢ	ᚢ	ᚢ	ᚢ
X												
Y		ᛦ	ᛦ					ᚤ	ᚯ		ᚤ	
Z												

CAPUT NONUM.

Cur eadem literæ tam diversis figuris exarantur.

EX propositis jam literarum Danicarum figuris liquidò apparet, in quibusdam quò ad ductus & lineaturas discrepantiam esse exiguam, in aliis verò varietatem insignem. Cujus rei causas intentiori mentis acumi- *Quæ sit causa varietatis in literis Runicis.*

ne qui investigaverit, comperiet easdem ferè esse, quæ varietatem in reliquarum nationum pepererunt literis. In Hebræa ac Græca Literatura haud raro id evenire consuevit, non solum ob scribentium ac literas pingentium diversitatem: sed etiam ob situs in ipsis vocibus varietatem. Hinc aliter in principio, aliter in medio, aliter in fine, qvatenus scilicet vel adhærent, vel præstruuntur, vel seqvuntur, quasdam pictas esse videmus. Quod exemplis בב: ו, כ: ם,ם: ץ, ך: ϑ, θ, θ: est manifestissimum. Hoc ipsum verò in nostris quoq; evenire, præter alias, docent figuræ quibus R & T exprimuntur.

Scribentium diversitas.

Situs.

Sculptoribus præterea haud exigua varietatis attribuenda portio, qui partim elegantiâ certare cupientes, partim negligentius ductus exprimentes, partim ob subjecti angustiam multa coarctantes, lineas vel ademerunt, vel adjecerunt, vel distortè expresserunt, vel separandas colligarunt, vel colligandas separarunt: quod etiamnum in scriptis fieri animadvertimus.

Elegantia.

Ruditas.

Ætates & tempora hic etiam suum sibi vendicant locum. Quod enim de Latinis observavit Georgius Gualterus in Tabulis Siculis, nostræ Literaturæ haud ineptè accommodari posse puto. Ex variis nummis & lapidibus observasse se refert, ut rerum humanarum, sic & literarum vicissitudines, variasq; periodos extitisse. *Seniori enim ante Cæsarem ætate, informes eas figurabant, ab Octaviani ævo ad Antonianos pulchre quadratas riteq; dimensas communiter effigiebant. Sensim deinde Romana potentia declinante & literarum rectitudine simili fato imminuta detortas & obliquiores successere; ultimo Gothi ineptos characteres à suis simillimis gentibus barbaris petitos, introduxere, donec tandem proavorum nostrorum memoria cum literis & ejus prisca species & elegantia redierit.* Sed quod Gothos ineptos characteres habuisse refert id ejus condonandum nostratis Literaturæ ignorantiæ, eos enim qui ritè & sine affectu æstimaverit, Romanis politura & rectitudine haud cedere comperiet.

Georgius Gualterus.

Quin-

Quinimo peculiaribus eorum ingeniis ac ἐγχειρήσεις quædam adſcribuntur: ut enim jam contingere videmus; ſi decem fuerint eandem literam pingentes, vix duos in omnibus prorſus ſibi ſimiles reperias: ita & in his factum à vero neqvaqvam abludit. *ἐγχειρήσεις.*

In manuſcriptis verò, præter hanc ipſam, ſcriptoris hiſce lineamentis inſuetam manum, multum poſſe clarius eſt, qvam ut demonſtratione egeat. Quod vero qvandoq; ᛆ pro ᚼ, B pro B, ᛘ pro ᚠ, ᚺ pro ᛁ, ᛆ pro ᛆ, & alia ejus generis poſita reperiantur, id totum valoris & poteſtatis affinitati acceptum referendum. *Valoris affinitas.*

Ut autem univerſa varietas quæ alicujus momenti cenſeri debeat, uno intuitu quærentibus ſit in promptu, hanc Tabellam tam ex editis, qvam ex manuſcriptis, & ex monumentis excerptis, collegimus; in qua ſepoſitis iis quæ planè conveniunt, ea ſaltem quæ manifeſtam varietatem & diſcrepantiam oſtendunt, per ſuas claſſes diſpoſuimus. *Varietas omnis collecta.*

Hac enim & commoditati conſultum reor, & faſtidium eorum levatur, quibus creber ejusdem notæ in reliquis occurſus nauſeam creare poſſet.

Tabella varietatum literarum Runicarum.

A	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
B	B	B	R	[illegible]	P	[illegible]						
C	'	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]			
D	[illegible]	b	b	P	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]			
E	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	+	X	[illegible]	[illegible]			
F	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	V	[illegible]	[illegible]				
G	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	G						
H	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	H							
I	I	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]							
K	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	K	[illegible]						
L	[illegible]	Λ	[illegible]	λ								
M	Ψ	Ψ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]						
N	[illegible]	h	[illegible]	Λ	[illegible]	[illegible]	[illegible]					
O	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
P	B	B	B	[illegible]	B	K	[illegible]	Π				
Q	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	⊙			
R	R	R	R	R	[illegible]	[illegible]	K					
S	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	'		
T	[illegible]	T	↑	↑	[illegible]	[illegible]						
V	∩	∩	[illegible]	[illegible]	Λ	[illegible]	[illegible]	Π	[illegible]	[illegible]		
X	[illegible]	[illegible]	[illegible]	ø	[illegible]	[illegible]	[illegible]					
Y	Λ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	Ж					
Z	↑	[illegible]	[illegible]									

Figuræ literarum Runicarum à Francis expetitæ.

Quanquam verò quibusdam minus affabrè factæ & elaboratæ harum literarum dicantur notæ ac figuræ: veteribus tamen Francorum Teutonumq; Literatorib⁹ adeò arriserunt, ut ex iis quasdam, quarum necessarius admodum videbatur usus, in suam literaturam, etiam Regio edicto, transferre conati sint. Nam inter Constitutiones Chilperici Regis, anno DLXXXIV. latas, & Tomo primo collect. Const. imperialium Melchioris Goldasti propositas & hanc invenio: *Addidit literas literis nostris, id est Ω sicut Græci habent, Æ, THE, VUUI: quarum characteres subscripsimus, hi sunt,* O, Ψ, Z, Π, *& misit episto-*

Constitutio Chilperici Regis.

epistolas in universas civitates regni sui, ut sic pueri docerentur, ac libri antiqvitus scripti, planati pumice rescriberentur.

Hanc Regis constitutionem qvi diligentius examinat, insigniter eam, vel amanuensium vel Typographorum inscitiâ aut negligentiâ depravatam esse animadvertet. Illorum quidem, quod minus intellectas notas prave descripserint: horum verò, quod cùm typos non haberent quibus notas Regias exprimerent, earum loco ex Græco Alphabeto quasdam substituerunt, quæ aliqualem cum veris affinitatem habere videantur. *Depravatè proposita.*

Mihi enim planè persuasum habeo, non Græcas sed Runicas fuisse figuras, quibus Rex Chilpericus Alphabetum locupletatum voluit. Idq; eò audacius assero, quod potestates habeant peculiarium quarundam literarum Runicarum; quodq; vestigia verarum figurarum ex substitutis Græcis adhuc colligere liceat. Æ enim ita ᛡ exprimunt nostrates, pro quo illi posuerunt Ψ: quæ eò saltem discrepat, quod brachium sinistrum quod deorsum spectare debebat, sursum vergat. Pro ᚦ quod nostratibus est TH, illi figuram Græcam quodammodo affinem Z. ᚢ quod nostratibus est V vel U vel W, majusculo PI Græcorum, ita Π pravè proposuerunt. Neminem igitur esse arbitror qui non manifestissimè figuras depravatas esse videat, cùm valor & potestas cum nostris sit planè eadem, cum Græcis vero propositis diversissima. In tribus autem hisce res liquida cum sit, de quarta idem omnino statuendum ipse contextus indicare haud obscurè videtur, dum depravationis indicia offert manifestiora. Ait enim literis adjectam esse notam à Rege, quæ exprimeret Ω Græcorum, & per consequens diversa esset ab O. Hanc verò novam figuram proponere cum studet, nullam aliam producit præter ipsum O. Quomodo igitur O ab O differt? aut quomodo figura O, quæ antea in Alphabeto extabat, & reliqvis coæva erat, ab eo primum adjecta dici potest? suspicor itaque & nostram figuram ᚯ quæ O designat heic ascitam *Literæ à Rege adjectæ, non Græcæ sed Runicæ fuerunt.*

ᛡ. Ψ.
ᚦ. Z.
ᚢ. Π.
ᚯ.

 fuisse.

Quare hæ literæ Runicæ ascitæ Francicis. fuiſſe. Me etenim in hac opinione & illud confirmat, quod tum temporis cum hoc edictum promulgaretur in Franciâ & Hiſpaniâ, graſſabantur Weſtgothi, qui noſtris utebantur literis, imò haud contemnendam ſibi imperii vendicabant partem: ut igitur eorum contractus ac literæ melius intelligerentur, neceſſariò has figuras à Francis aſcitas fuiſſe. *Leovigildus Rex Gothorum.* Chilperici enim tempore inter Weſtgothos imperium obtinuiſſe Leovigildum teſtantur hiſtoriæ.

Haud igitur ſcio an aſſentiri poſſim clariſſimo viro Gerardo Voſſio, qui in nuper edito de arte Grammatica libro 1. cap. 19. Aimoini potiſſimum fretus autoritate, non Runicas haſce noſtras, ſed Græcas fuiſſe literas arbitratur, quas Chilpericus Alphabeto vulgari adjunctas voluit, dum ſic diſſerit: *Sed Aimoinus de geſtis Francorum lib. III. cap. XLI. autor eſt Chilpericum Regem mandaſſe Gallis, ut quatuor Græcorum literis uterentur* Θ, Φ, X, Ω. *Ac de numero iſto conſentit quoq; Gregorius Turonenſis libr. V. Hiſtor. Franc. cap. XLV, ſed alias memorat, nempe* Ο, Ψ, Ζ, Π. *Niſi locus is, ut metuo, corruptè ſic in omnibus codicibus legatur. Saltem pro* Ο *debuit* Ω *ſcribi, nam* Ο *prius erat ſignum tam longæ quam brevis vocalis. Et pro* Π *reponendum* Φ, *quia pro* Φ *anteerat* Π *cum ſpiritus nota.* Hæc ille: Sed quia cum Turonenſi facere video Goldaſtum, & eaſdem planè notas ſuſcipere, in mea, ſalvo tanti viri judicio, magis confirmor ſententia. Accedit quod Chilperico non cum Græcis, ſed Gothis negotium fuit, cum quibus per literas commodius ut ageret, ex illorum Alphabeto in ſuum hoſce characteres transferre voluit. Nec aſſumptarum notarum appellationes contrarium arguunt, poteſtate quippe magis noſtris quam Græcis reſpondent, ut ſupra oſtenſum. Quomodo quæſo Φ valorem Æ dyphthongi obtinebit, aut χ, uvi? Quin idem Aimoinus, qui contrariæ ſententiæ videtur patronus, expreſsè ait, trium characterum notas ab ipſo inventas Chilperico. Quod ſi verum, utiq; non à Græcis mutuatæ; inventio autem ipſi tribuitur, forſan quia cum Runicæ

paucis

paucis notæ, ab ipso censebantur inventæ. Aimoini verba addam ut res sit clarior. *Addidit autem nostris literis Ω id est Omega: & tres alias, quarum characteres ab ipso inventos cum propriis sonis hic subscripsimus. χ ch, θ th, Φ ph, directisq; epistolis ad civitates sibi parentes præcepit ut pueri in his docerentur, & libri pumice planati rescriberentur.* Quia variant adeo inter se autores tam in potestatibus quam figuris harum literarum, conjecturæ nostræ locum relictum arbitror.

Nec firmam satis judico seqvelam Bernhardi à Malincrot hinc colligentis, *Gallos à Romanis subactos dimissis Græcis, Romanas dudum tunc temporis recepisse literas, easq; Francos victores à victis accepisse una cum Christianismo, &c.*

Cum igitur necessariam adeò hujus Literaturæ cognitionem esse ex his appareat, ut sine eâ multorum Imperatorum ac Regum edicta intelligi nequeant: quin digna sit ut suo loco restituatur, ac è tenebris & sqvalore in lucem prodeat, neminem amplius ambigere existimo.

Ut literas hasce magni fecit Chilpericus Rex Francorum, ita ab Alphonso Rege Castiliæ & Navarræ despectui habitæ, & planè in Hispania abrogatæ sunt. Refert enim Claudius Duretus in libro de origine Lingvarum cap. 69. ex rerum Hispanicarum commentariis, *Regem hunc circa annum Christi* MLXXXVI *non solum officia dicta Gothica, aut Isidorica, aut Masarabica abrogasse, sed etiam in Concilio Lugdunensi præsente nuncio Papali Reggero decrevisse, ut Scribæ & Notarii posthac non uterentur characteribus antiquis Gothicis, per Ulphilam eorum Episcopum inventis, post Toletanis dictis, sed literis quibus tum utebantur in Castilia.*

CAP.

CAPUT DECIMUM.

Literarum Danicarum figuræ rariores & minus tritæ.

Literæ Runicæ rariores. PRopoſuimus hactenus Literaturæ Runicæ Elementa maximè uſitata, ſuis notis & figuris delineata, qvorum etiam major ubivis copia, tam in relictis epitaphiorum monumentis, quam in codicibus manuſcriptis viſitur; de quibus etiam quoſdam, quamvis parcè admodum, quædam propoſuiſſe meminimus. At præter hæc, & alia noſtratibus in uſu fuiſſe, ex quibusdam colligere licet monumentis, integris quidem adhuc, magnâ ſui parte; conſpicuis, minimeq; obliteratis. Quæ quod à nemine (quod quidem ſciam) hactenus aut publicata, aut animadverſa, aut explicata, admiratione non caret. In his autem cum Davum me, non Oedipum profitear, non potui non eorum mentionem heic injicere, ac notas ipſas ingeniis curioſioribus enucleandas proponere, ut nihil celem quod in hoc Literaturæ genere, unquam obſervaverim. Quatuor autem qvantum adhuc obſervare licuit, ſaxa & lapides hiſce inſigniti extant in locis. In Scania quidem Daniæ duobus: In Aſloenſi Norvegiæ Diœceſi item duobus, ſed res ipſa oculis ſubjecta, lectorem de ſingulis melius inſtruet.

Primum hiſce notis conſignatum monumentum *Leragriæ in Blekingia* conſpicitur, & in hunc modum ſe habet.

Latus
1

2 Latus

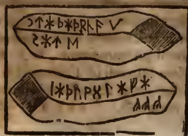
2

3

Monumentum Leragriense.

Secundum propè *Syllisburgum* in pratis *Gomorrheis* extat, & similibus ferme absolvitur ductibus. Tale namq; est:

Monumentum Gomorrheanum.

1

Lapis

Lapis est rudis, purpurei coloris, longitudine unius ulnæ Sizlandicæ, quatuor latera inscriptionibus insignita habens. Horum notas singulas perlustranti, occurrunt Runicæ vulgares antiqviores ferè omnes: hasce n. cernere licet:

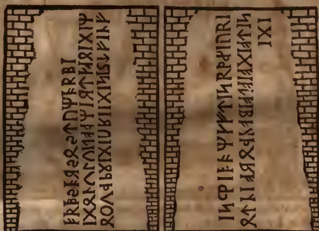
B. Þ. ᛏ. ᚠ. ᚠ. ᛡ. ᛁ. ᛚ. ᛉ. ᛘ. ᛦ. R. ᚺ. T. ᚢ.

Quarum valor an in hisce idem sit qui in vulgaribus interpreti æstimandum relinqvo: sed & hasce simul expendat oportet, in aliis non ita facilè obvias:

ꝝ. ᛗ. ᛞ. ᛞ. ᛣ. H. ᚹ. ᛩ. ᛟ. ᛝ. ᚠ.

Monumentum Tunense. Tertium quod in Norvegia in Diœcesi *Asloensi* reperiri dixi, in muro quod templum cingit *Tunense* extat, lapide utrinq; literato in hunc modum.

Latus muro obductum. *Latus cœmiterium spectans.*

In hoc præter ea quæ in reliquis duobus extant rariora, quarundam primæ lineæ in latere muro obducto notarum valorem, mihi ignotum fateor. P. ?. ꝝ.

Monumentum Søfverense. Est in eadem Diœcesi in Tellemarchia, in parochiâ Søfver quoddam, cujus characteres in hunc modum delineati sunt & transmissi. PFꞀ ꞀFꞀZF ᛞF Σ.

Ex hisce licet quædam figuræ cum latinis cognationem quandam habeant, an tamen ejusdem sint potestatis subdubito. Cum Hetruscis dum confero, aliqvid affinitatis invenio, & in Alphabeto quod Trithemius Polygr. libro sexto mox post Pharamundi delineat, & ex Bedâ haurit, haud paucæ hisce similes describuntur, sed potestate differre apparet. Hetruscas hic eas voco literas, quas Raphael Volaterranus pro Hetruscis venditat, & à se in monumentis inventas gloriatur; quamvis non ignorem, reperiri, qui eas Runicas planè existiment, sed malè depictas. Atq; idipsum manifeste profitetur Signeur des Accords, in suo libello Gallico Les Bigarrures dicto cap. 1. ubi inter reliqua & hæc habet: *Et a fin que tu ne sois deceu de mesme erreur que Vollateran, lequel ayant trouvè des vieilles lettres Gothiques en des Runes, estimoit, que c'estoient des anciennes Tuscanes, des quelles, on escrivoit, du temps de la mere d'Evander. Mais s'il eust veu l'Alphabet des Goths, il ne les eust pas rapportè a la lovange d'Italie, & d'iceux fait si grand parade, encor qu'il ne se soit de gueres equivocqué: Car il est certain que les Italiens d'aviourd'huy sont race des Goths & Barbares: & leur langage n'est autre chose que la corruption Latinogotisce du langage Romain &c.* Quod pluribus argutè ostendit Adrianus Sckreikius Monitor. Secund. lib. 4, ubi qvam plurima offendes nomina & integras sententias Hetruscas explicatas ex Celticæ vel Cimbricæ nostræ lingvæ fundamentis. Consule autorem ipsum si lubet. Quin & Angelus Rocha in Bibliotheca Vaticana fol. mihi 151, in eadem fuisse opinione videtur, etsi subdubiè loqvatur ita inqviens: *Quarumnam verò gentium propria fuerint elementa, seu literarum notæ, quæ in ipsis Tabulis æreis Eugubii asservantur, non satis constat, etiamsi Hetruscæ Lingvæ nomine circumferantur.*

Quæ literæ Hetruscæ.

Hetruscas dictas literas esse Runicas.

Digna profectò monumenta hæc sunt, in quibus aliquid ponatur operæ, cum pleni, integri & conspicui adsint literarum ductus, non verò abolitarum quarundam

Monumentum Helsingicum.

notulæ aut puncta residuâ, ut in Hellingico, illo, cujus vetustatem adpictæ cruces abundè evincunt.

Danorum literæ secretæ. Possem hoc loco de literis aliis, quæ à Bedâ & Trithemio Normannis ac Danis ascribuntur fusius differere, quæ heic etiam suum sibi vendicare locum videntur; sed quia à tritis hisce Runicis multum differunt, in monumentis adhuc extantibus non reperiuntur, ac (ut ipse fatetur Trithemius) earum usus specialior ac secretior fuit, ad autores benevolum Lectorem remitto. De iis autem inter alia sic disserit Trithemius: *Normanni (qui cum Dacis Asiaticis de Insulis Scandianis, quæ nunc Gothicæ nuncupantur) quondam egressi, Galliam annis plus quadraginta pervagentes gravissimè devastarunt) ejus Alphabeti ministerio, quicquid inter se voluissent habere occultum tantum, securâ traditione scribebant.* *Normannorum literæ.* In qua opinione etiam Beda fuit. Narrat enim *Latinas pariter & Græcas literas Normannos permiscuisse, non ex vulgari modo scribendi, sed arcana ratione, qua scribentes de arduis negotiis utuntur quando periculum est, ne literis concredita veniant in notitiam eorum quibus minime oportet.* Verum nostri non est instituti particulares majorum nostrorum notas, quibus familiarius aut secretius inter se animi sensa communicabant, heic tradere; cum famosas illas vulgò dictas Runas tantum inquirere jam studeamus, easq; quibus monumenta celebriora in patria adhuc exornata conspiciuntur, divulgare.

Nummi Runicis literis insigniti. Alioquin & hic locum suum obtinere possent inscriptiones numismatum Hispanicorum ab Antonio Augustino Archiepiscopo Taraconense propositorum, in quibus literaturæ nostræ vestigia conspiciuntur manifestissima. Quia verò in iis enucleandis mirè eum sudare video, & suspicionem mihi præbet, aut probè ductus omnes haud esse expressos, aut misturâ aliarum literarum constare, ejus ex editione Italica quæ mihi ad manus erat, hic inseram conjecturas, ut sit in quo lector curiosus, etiam in hoc genere, suum ingenii exerceat acumen.

Dialo-

Dialogô fexto pagina mihi 193 nummum defcribit, in cujus altera facie caput militis; in altera pegafi effigies cum hac infcriptione: ᛏ ᚺ ᛉ < G < ᚺ.

Ex hifce literis fecundam & ultimam latinum N arbitratur, reliqvas verò fibi planè ignotas fatetur; nihilominus non definit ingenium defatigare, ut inde vocem EMPORION eliciat: fed fucceffu parum felici. Quod agnofcens demum candidè fubnectit: *Il piu certo è chè non le intendiamo.* At ᛏ. ᚺ. ᛉ. verè Runicas effe, denotantes T.S.M. nemo ibit inficias, reliquæ tres depravationis mihi ingerunt fufpicionem. Eodem in loco alterius numifmatis mentionem injicit in qvo hæc leguntur ᛏ ᚺ ᛉ ᛓ L Є quod ejusdem cenfus effe arbitror.

Gothos qui olim Hifpaniam incoluere hæc fabricaffe mihi videtur vero fimile; eos enim fua peculiaria habuiffe numismata, tam in Hifpania qvam in Italia ipfe Antonius paulo poft docet, dum penes fe ejus generis fuiffe fatetur, fed operis rudioris, quam ea quæ jam propofita. *Gothorum numifmata in Hifpania.*

Paulo poft numifmata de Celfâ defcribit, in quorum uno latere facies juvenis cujusdam confpicitur adjunctis his literis CEL. in altero eqves palmæ ramum geftans fub equo hæ literæ ᛚ Λ ᛩ K, quarum tamen ultima in aliis hoc pacto ᛦ, in aliis ita ᚠ, exprimitur. Agnofcere te arbitror Runica ᚢ. ᚺ. ᚠ: V, S, F. His adde, fi placet, quæ habet pag. 200. de Leridenfi nummo ex Orichalco, pon-

dere duarum drachmarum. Circa finem ejusdem Dialogi Afranii cujusdam producit nummos, quorum alterum ita depingit:

Juvenis appicta facies hæc habet: ꟼ ꝭ ſ ꟻ, inter quæ A aut O Runica videre mihi videor, cætera quæ equitem ſtipant, à noſtra Literatura abeunt longiuſculè. Alterius inſcriptio ᛋ Runicum exhibet, cætera peregrina, niſi I exceptum velis.

Quæ Dialogo ſeptimo pag. 219. proponit, ſpectantia nummum ad confirmationem vocis SAETABI productum, in cujus altera facie has literas (quas Hiſpanicas vocat) ᛗ ᚦ ᚻ ᛋ ponit: mihi Runicum qvid ſapere videntur. Confer enim cum hiſce ᛋIᚦᛋIᚹ & affinitatem agnoſces. Adjungere poſſem & eas numiſmatum inſcriptiones, quas à Joanne Perez Canonico Toletano accepit, quæq; Dialogo octavo pag. 235. exhibentur. Sed eas tibi, Lector candide, examinandas relinqvo.

CAPUT UNDECIMUM.

Literarum Danicarum numerus investigatur.

Danorum literæ Runicæ ſedecim tantum.

QUamvis tot jam circumferantur antiquæ Danorum literæ, quot Latinorum, ac totidem ferè ex delineatis tabellis colligi poſſint: attamen dum ſingulos apices diligentius examino ſimulq; codices & manuſcripta

vetu-

vetustiora cum relictis monumentis confero: majores nostros Alphabeto sedecim literarum contentos fuisse invenio. Reliquæ vero notæ demum à recentioribus sunt adjectæ, partim ut iis peregrinas voces exprimerent; partim ut confusionem pronunciationis commodius evitarent. Idem enim de adjectitiis illis literis in nostra lingvâ & literaturâ pronunciare licet, quod P. Terentius Scaurus de Y in latinâ: *Y literam, inquit, supervacuam latino sermoni putaverunt, quoniam pro illa V cederet, sed cum quædam in nostrum sermonem Græca nomina admissa sint, in quibus evidenter sonus hujus literæ exprimitur, ut Hyperbaton & Hymnus & Hyacinthus & similia, in iisdem hac litera necessario utimur.* Pari ratione cum in lingvam Danicàm progressu temporis variarum lingvarum voces irrepserint, quæ necessario scribendæ forent, etiam literarum Danicarum numerus novis figuris adauctus fuit, quibus peregrinas has voces commodius exprimerent.

Quare jam plures conspiciantur literæ Runicæ quã sedecim.

Cum etenim tractu temporis à genuinâ & priscâ integritate lingva degenerare, unà vocum simplex pronunciatio evanescere cepit. Ne igitur confusio errores pareret, plures notas adjicere coacti sunt. Ac quamvis maxima ex parte Ulphilæ hoc attribuant exteri, qui ob sacra Bibliorum monumenta in lingvam & literas Gothicas à se translata, summam meruit laudem; attamen ante eum alium quendam Palamedem, Epicharmum, aut Simonidem huic operi manum adhibuisse reor.

Qui numerum priscarũ literarum primum auxerit.

Waldemaro secundo Danorum Regi victorioso nostrates punctatas omnes adscribunt: adeo ut etiamnum ab Islandis Waldemarianæ dicantur Runæ. Quia enim literæ nostræ cum Græcis magnam habere affinitatem suo loco ostendimus; in numero qvoq; primævo discrepantiam inventam haud fuisse arbitror.

Literæ Waldemarianæ.

At sedecim initio fuisse Græcorum literas, Plinius, Dionysius, Plutarchus testantur. Nam, ut recte inquit autor tractatus de veteri & recta lingvæ Græcæ pronunciatione: *Quum inventæ sint literæ simplicibus sonis significandis,*

Literæ Græcæ antiquitus etiam sedecim.

dis necesse est profecto in omni lingua ut quidem commode scribi posit, totidem omnino literas extare, quot sunt soni simplices. Alioqui sive plures, sive pauciores fuerint & scriptioni & pronunciationi magnas tenebras offundi necessum est: Ibidemq; simplices linguæ Græcæ sonos sedecim tantum esse probè ostendit; quod & ad nostram aptissimè accommodari quis non videt?

Literæ Runicæ antiquiores. Primævæ & priscæ literarum notæ hæ fuere sedecim, quas ordine Latino jam recensere placet, donec qui verus ac proprius eorum extiterit, suo loco ostendatur.

ᛆ. ᛒ. ᚦ. ᚠ. ᚼ. ᛁ. ᚴ. ᛚ. ᛘ. ᚿ. ᚮ. ᚱ. ᛋ. ᛏ. ᚢ. ᛦ.

Literæ Runicæ unico dicto comprahēsæ. Majoribus nostris in more positum reperio, ut quemadmodum res præclarè gestas singulari carminum genere artificiosissimè compræhenderint, ita & unicæ sententiæ literas omnes earumq; potestates includerent.

Waldemari II. dictum Runicum. Quo artificio vehementer delectatum fuisse Waldemarum secundum Daniæ Regem accepimus, qui ipsemet literas Danicas, recentioribus jam notis adauctas apophtegmate infra scripto complexus est: Quod autor Scaldæ in hunc modum refert: ᚦᛁᛋᛋᛆ ᛒᚮᚠᛋᛏᛆᚠ ᚮᚠ ᚦᛁᛁᚱᛆ ᛘᛁᚱᚴᛁᛚᚠᛆᛘ ᚴᚮᛘᛒᛁᛚᛁᚱᛆᚿ ᛘᛁᚿ ᚼᛁᚱᚱᛆ ᚢᛆᛚᚦᛁᛘᛆᚱ ᚦᛆᚿᛆ ᚴᚮᚿᚠᛁᛦ ᛘᛁᚦ ᛋᚴᚢᚱᛆ ᚮᚱᚦᛆᚿᚿᛆᚴᛁ ᛆ ᚦᛁᛋᛋᛆ ᛚᚢᚿᚦ.

ᛆᛒᚱᛁᚿᚠᛆ ᛘᛆᚿᛋ ᚼᛁᚠ ᚠᛚᛦᚦᛁ ᚿᚢᚢᛁ ᛒᛁᛚᛚ.

id est: Has literas (de Alphabeticis loquitur) earumq; potestates compilavit Dominus meus Waldimarus Rex Daniæ in acuto hoc dicto:

Sprengt manns hog flydi tuui Boll.

Maximam deinde literarum hisce inclusarum partem pluribus explicat idem autor: Sed quis sit proverbii sensus non addit, ut nec quotus hic fuerit Waldimarus.

Ego verò quia ab Arngrimo Crymog. lib. 1. hujus tractatus autorem circa annum Christi MCCXVI. vixisse accepi; *Waldemarus I. Sejer dictus quo tempore vixerit.* Secundum Waldemarum Sejer dictum hic innui arbitror. Is enim paulò ante præclaris auctus victoriis Vandalorum quoq; regnum obtinuit; ascito demum in socie-

tatem

tatem regni filio Waldemaro III. atteſtantibus id gentis noſtræ annalibus indubitatis.

Voces verò γνωμῆ hac compræhenſæ hoc volunt:

Ruptum viri mentum averſatus idcirco pilam.

Sprengt mans høg flyde tuui Bell.

innuunt pilæ ludo quempiam mento vulneratum fugiſſe. Antiquitus enim, non ſcortea ſed lignea utebantur pila **Knøttur** vulgo dicta. De cujus luſu conſule Arngrimum lib. 1. Crymogeæ cap. 6. In numero igitur literarum majores noſtri cum Græcis & Latinis priſcis conveniunt. Sic n. Lilius Giraldus Dialogo 1. de Poëtis: *Ab initio ſexdecim tantummodo Latinorum literæ fuerunt, ſicut Græcorum, ut oſtendimus, & pæne eosdem fuiſſe Plinius aſſerit.*

CAPUT DUODECIMUM.

An ᛦ decimaſexta fuerit veterum litera?

Sunt qui quindecim ſaltem primævas fuiſſe majorum noſtrorum literas exiſtiment, ex earum numero ᛦ exulare jubentes. Sunt è contra qui ſedecim aſtruant ultimam hanc nullo jure excludi arbitrantes. Rationes utriusq; partis tàm affirmantis quàm negantis dum expendo, firmioribus mihi inniti videntur fundamentis ii, qui hanc literam antiquitatis prærogativâ gaudere aſtruunt & ſedecim notarum Alphabetum complere ſtatuunt.

ᛦ an ex antiquioribus fuerit literis.

Primo etenim in vetuſtiſsimis monumentis patriæ noſtræ, duriſsimis cautibus ante aliquot ſæcula exaratis, ejus effigiem expreſſam invenio, cujus rei fidem inter reliqva facere poſſunt; *Trygveldenſe* Siælandiæ, *Valkeranum*, *Opagrienſe*, *Stroenſe*, Scaniæ; *Flemloſenſe*, *Thiletſenſe*, *Brigningenſe*, Fioniæ; *Hobroenſe* in tractu Arhuſiano; *Tuordropenſe* in Alburgenſi; *Jellingenſe* in Ripenſi, aliaq; infinita. Cum itaq; pari paſſu cum reliquis literis in hiſce aliisq; quam plurimis ambulet hæc figura, non poſſum non mihi perſuaſiſsimum habere, eo ſæculô qvo hæc

ᛦ in monumentis antiquiſsimus extat.

monumenta benè meritis sunt posita, in censum literarum esse relatam. Huc accedit qvod in ordine literarum aureos numeros denotantium immediate ipsum ᛘ subseqvatur, de quo ut & præcedentibus omnibus, an literæ sint antiqvæ, nemo dubitat. Accum ab hoc ordine exulent omnes & recentiores, & punctatæ, si his annumeranda foret ᛦ, etiam in exilium depulsum fuisset. Adeo hoc me movet, ut si in monumentis nostris, æqve atq; hæc, tres ultimæ in serie aureorum numerorum, occurrerent notæ, iis etiam locum inter literas primævas tribuere haud vererer. Momentum haud leve adfert & hoc, quod in vetustißimis legum codicibus, in quibus non solum priscarum literarum figuræ recensentur: sed etiam earundem significationes & usus proponuntur, hanc literam reperiam. Cujus documentum evidens tibi dabit caput XIX hujus libri: In quo hujus attuli paradigma unicum.

Inter numeros aureos reperitur.

In L. L. codicibus inter antiquas recensetur.

Objectio I.

Regeris forsan, majores nostros, qui parci admodum in literarum figuris inveniendis fuerunt, adeò ut ex necessariis etiam haud paucas ob potestatis affinitatem præterierint, neqvaqvam binas unius literæ figuras admisisse. Illud enim qvod ᛦ figurâ suâ exprimere debebat in R præstitum esse: siquidem ejusdem valoris ambas has notas esse complura evincant monumenta Daniæ adhuc conspicua.

Responsio.

Quanquam probabilitatis aliquam speciem hoc præ se ferre videatur, attamen nunqvam persvadere mihi potui ᛦ & R potestate plane easdem esse. R etenim in principio, in fine, & in medio dictionis positum invenio; sed ᛦ non nisi in fine, ubi cum R potestate ferè coincidere debet. Atq; ibidem cum reperitur, non semper simplicis consonantis vim obtinet, sed maxima ex parte syllabæ integræ, ac vocalis quæ eam præcedere debebat, vim absorbet atq; in se continet, sive E, sive I, sive U, sive Y existat; quod infinita exemplorum inductione, si necessum foret, probare possem. Idq; tantum in Danicis (de Sueticis non loqvor) observatum notavi.

Quin-

Quinimo qvibusdam in locis non R sed Y potestate respondere sunt qui autumant: quibus ut assentiar facit Monumentorum Norvagicorum & Islandicorum fides indubitata; Nam inter reliqua in *Bildenensi* ᛋᛦᛋᛏᚢᚱ *Systur* lego. Sic & in dicto Waldemari Regis supra citato, ᚠᛚᛦᛑᛁ *flydi* idem arguit: adeo ut plane persuasum mihi habeam aut latentem quandam esse hujus literæ *ἐνέργειαν*, aut non in omnibus provinciis eandem eam obtinuisse potestatem. Cum itaq; ejusdem plane valoris non sint R & ᛦ; nec ullius ponderis hoc esse argumentum reor. *ᛦ potestate respondet Y & R.*

Sed adhuc scrupulum dubitanti injicere valet & illud quod ᛦ nil aliud sit, quam inversum Y, qua de causa nec peculiarem locum inter vetustiores literas promeruisse videtur, cum inversio rei, peculiarem ei largiri essentiam nequaqvam posit. Eqvidem hisce assentirer, nisi in aliis idem factitatum animadverterem. Pari namq; censurâ aut ᛅ aut ᚼ e literarum ordine expungendum, item ᛆ aut ᚨ: ᚠ quoq; aut ᛂ: cum horum unum ex alterius inversione emerserit. Nemo tamen inventus est, qui de eorum antiquitate dubium ullum movere hactenus ausus fuerit. Necessum igitur est ut concludamus ᛦ jure meritoq; locum inter primævas literas sibi vendicare ac veteris Alphabeti seriem complere. *Objectio II.* *Responsio.*

CAPUT DECIMUM TERTIUM

De Literarum Runicarum potestatibus.

Potestates literarum ritè perseqvi, ac vires cujusq; distinctè proponere, res est non levis momenti, nec facilis præstitu, cum ex usu dependeat, qui non solum ratione temporis, sed etiam locorum varietatem acqvirit insignem. Quod dudum in Latinis literis expertus est Jul. Cæsar Scaliger, qui lib. 1. de causis L. L. cap. 8. de eo in hunc modum conqveritur: *Superest ut cujusq; literæ vim deinceps ex usu atq; ratione, ejusq; causas statuamus, quod* *Potestates literarum difficulter scrutantur.* *Quia ex usu mutabili dependent.*

 nego-

negotium non sine magno labore, variaq; controversia expediri potest. Adeo enim degeneravimus à prisca pronunciandi ratione, ut & vix extent ipso in usu vestigia: & si quid afferas qvod emendet vulgus, tanto verò pertinacius ipsi obsistant. Quod si in literis Latinis locum habet, qvanto magis in Runicis, qvæ à nemine ferè excultæ, per septentrionales hasce oras, incertis legum & canonum constrictæ vinculis vagabantur. Tentabimus interim potiora excutere, & in subsidium vocato Scalda nostro, num trita ac maximè frequentata, nostro instituto inservire velint videbimus.

Potestas quid. Potestatem itaq; literarum nostrarum hisce limitibus circumscribit autor noster: ᚦᚱᛁᚦᛁᛅ ᛐᛁᛚᚠᛂᛚᛚᛁ ᛋᛐᛅᚠᛋ ᛂᚱ ᛘᛅᛐᛐᚢᛆ, ᛆᚠ ᛂᚱ ᚦᛅᛐ ᛋᛁᛅᛚᚠ ᚠᚱᛅᛘᚠᛚᚢᛐᚾᛁᚾᚠ ᛋᛐᛅᚠᛅᚾᛅ ᛆᚠ ᛘᛂᚱᚴᛁᚾᚠ ᚦᛂᛁᚱᛅ. ᚠᚢᚱᛁᛆ ᚦᛅᚾᚾ ᛋᛅᛘᛅ ᛘᛅᛐᛐ ᛋᛐᛅᚠᛅᚾᛅ ᛂᚱᚢ ᚠᚢᚾᚦᛁᚾ ᚾᛆᚠᚾ ᚦᛂᛁᚱᛅ ᛆᚠ ᚠᛁᚠᚢᚱᛂᛆ. id est: Tertium accidens literæ est vis seu potestas, & est ipsa literarum pronunciatio & significatio, propter qvam nomina & figuræ earum sunt inventæ. Quod verò unius ejusdemq; figuræ diversæ occurrant & sint potestates; id est quod intricatum hoc reddit negotium. In plerisq; igitur earum enucleandis, aliquid ponemus operæ.

B duplicem habet potestatem. Quanta sit affinitas inter B & P, tam quo ad potestatem, quam qvo ad prolationem, ipsi agnovere Latini, qvocirca eandem clarè indicare sategerunt, dum P figuram mutilati B habere voluerunt. Non igitur mirum nostrates veteres, nullum prorsus in figuris discrimen facere voluisse: recentiores verò qui aliqvam in his differentiam invenerunt, illam saltem vel duobus vel unico puncto ventri incluso, vel utriusq; ventris apertione, indicare studuisse. De quo ita autor Scaldæ. B ᛂᚱ ᛒᛁᛅᚱᚴᛅᚾ ᛋᚢᛅ ᛅᛐᛐ ᚦᛅ ᛋᛐᛂᚾᚦᚢᛆ ᚠᛁᚱᛁᛆ B ᛚᛅᛐᛁᚾᚢ ᛋᛐᛅᚠ. ᛆᚠ ᚼᛂᚠᚢᚱ ᛋᛅ ᚱᚢᚾᛅᛋᛐᛅᚠᚢᛆ ᛐᚢᛆ ᚦᚢᛘᛒᛅᛋᛐᛅᚠᚾ ᛁ ᛋᛂᛁᛘ ᚦᛅ ᛂᚱ ᚦᛅᚱ ᚼᛚᛆᚦᛅᚱ ᚠᛁᚱᛁᛆ. ᛂᚾ ᛅᚠ ᛐᚢᛁ ᛂᚱᚢ ᛒᛂᛚᚠᛁᛆ ᛆᛒᚾᛁᛆ ᚠᛁᛆᚱᚦᛁᛆ ᚠᛁᚱᛁᛆ ᛅ ᛒᛁᛅᚱᚴᛅᚾ,

ᚴᛅᚽ, ᚦᛅ ᚽᚱ ᚦᛅᛁ ᛡᛚᛂᚦᛅᛣ ᚹᚽᚱᛁᛣ ᛔ. ᛅᛁ ᚦᛅᛁ ᛌᚴᛅᛚ ᛘᚽᚦ ᛋᛅᚽᚦᚢᛣ ᛚᛂᚴᚽᚢᛘ ᚢᛂᚱᚢᛘ ᛒᚹᛂᛅᛋᛁ ᚽᛒᚽ B. id eſt: B vocatur Biarkan, ut ponatur pro B litera Latina. In ſe autem continet hæc litera Runica, duas mutas: una qvæ ſonat ut jam dictum. Sed idcirco hic venter apertus factus eſt in B, quia ſonat ut P, qvod rotundioribus labiis formari debet quam B. Quod ut melius intelligas, obſervabis non ab omnibus eodem modo expreſſam fuiſſe literam P. Quidam per B punctatum, quidam per B cujus ventres non clauſi ſed aperti, hoc modo B, fermè inſtar K Latini niſi quod transverſæ non rectæ, ſed curvæ fuerint.

Familiare verò iis qvi Romanis Barbari habebantur erat, mutas confundere, ut teſtatur Autor commentarii in Alphabetum Gothicum à B. Vulcano editi. C litera cum K, Q & G communem poteſtatem ferè habet, unde factum ut una nota ᚴ omnium vices ſuppleverit: quandoq; etiam ᛌ, ubi C cum S poteſtate coincidebat. Quod lingvæ latinæ conditoribus etiam haud diſplicuiſſe innuit Jul. Cæſ. Scaliger. de cauſis L.L. lib. 1. cap 10, ubi ſic inquit: *Ac ſanè idem eſſe noſtrum C quod Gallorum ſit K jam receptum eſt; exploſaq; eorum ſententia qui aliter autumarent.* Priſcianus verò autor eſt K & Q, quamvis figura & nominè videantur aliqvam habere differentiam, cum C tamen eandem tam in ſono vocum, quam in metro continere poteſtatem.

Mutæ à Barbaris confundebantur.

C idem quod K & Q.

ᚦ præterquam quod D notat Latinorum, peculiare etiam quippiam obtinuit, qvod commodè aliis exprimi non poteſt; non ſolum qvod aſpirationem ſimul includat; etiam non punctatum: verum quod eximium quid habeat in pronunciatione, qvod non à quovis ritè efferri poteſt. Hinc factum, quod in Iſlandia adhuc inter vulgatas retineatur. Intermedium enim ſonum habet inter D & T cum aſpiratione: Quin & leges priſcæ Anglorum à Danis rogatæ, etiamnum hanc literam, tanqvam nulla alia commodè exprimendam retinent. Quod qui non obſervant peſſimè

ᚦ

mè pro ᚦ, substituunt P Latinum. Quod ante me observarunt antiquitatum nostrarum periti, & etiam monet clarissimus Spelmannus in Archæologo sub voce *Byrthinsak*.

ᛅ E cum A promiscuum obtinuit sonum, idcirco & notam communem ᛅ. Unde etiam factum arbitror, quod dialectus Svetica A pronunciet, ubi nos suavius aliquanto E: sed recentiores I literam puncto decorarunt, ut distinctius ipsum E exprimeret: aliqvando verò lineam transversum per ejus meditullium ab inferiori ad superiorem partem obliqvè duxerunt, ad idem indicandum. Sed hanc notam Scalda noster ad diphthongos refert, sic inquiens: ᚦᛅᚱ ᚿᛅᛂᛋᛏ ᛋᛏᛂᚿᚦᚢᛦ ᛂ ᛅᚠ ᚼᛚᛅᚦᛅᛦ ᚠᚢᚱᛁᛦ ᛏᚢᛂᛁᚿᚢᛦ ᚱᛅᚦᚦᛅᚱ ᛋᛏᛅᚠᚢᛘ ᛂ ᛅᚠ ᛁ, ᛅᚠ ᚴᛅᛚᛚᛅᛦ ᚠᚱᛁᛂᚴᛁᛦ ᚦᛅᚿ ᛋᛏᛅᚠ ᚦᛁᛒᚼᛏᚼᛅᚿᚠᚢᛘ. id est: Mox sequitur ᛂ quod sonum habet duarum vocalium E & I, quod Græci Diphthongum vocant. Verum hoc in paucis observatur, supra enim in varietatibus ostensum hanc notam pro E & quandoq; pro A sæpius usurpari.

ᚵ G ut K efferebant, eademq; nota exprimebant, antequam recentiores in aliis lingvis discrimen animadvertentes, ut G à K in nostra qvoq; discernerent, punctum adjecerunt ac angulum obtusiorem reddiderunt in ᚴ ut G denotaret, hoc pacto ᚵ. Hoc Scalda his innuit. ᚴ ᛂᚱ ᚦᛅᛏ ᚠᚢᚱᛏᛂ ᛏᚢᛅ ᛋᛅᛘᛒᛚᛅᚦᛂᚿᚦᛂᛦ K ᛅᚠ G. ᚴ est quæ duarum consonantium potestatem obtinet K & G.

Quia Q à Græcis fuit neglecta, à nostratibus quoqve qui multum cum iis habent commune, nequaqvam fuit admissa. Cum etenim in omnibus qvantum fieri potuit simplicitati studuerint; nec literas quæ vel potestate vel figura duplicitatem præ se ferebant, nisi necessitate coacti (qvando videlicet spaciis inclusi arctis, duas in unam coalescere fecerunt) introduxerunt. In nullo autem Monumento, ejus usum aut notas reperire adhuc licuit. Si qvando voces à Latinis usitatæ exprimendæ recentioribus fuerunt in qvibus Q litera occurrebat, ejus loco notam ᚴ substi-

tue-

tuerunt hoc pacto: ᛦᚢᛁᚱᛁᚴᚢᛋ. Duplicitatem verò literæ Q pulchrè exposuit Scaliger de cauſ. L. L. lib. 1. cap. 40. cum de ejus figura differens hæc profert: *Eſt ratio quare ſubdidiſſent caudam, deferendus enim ei ſemper comes ſuus fuit, illi ſic, QV.* *Q litera duplex.*

I & ᚢ non minus apud Danos qvam Latinos quandoq; in consonantes degenerant, ut vult Scaldæ autor, in huncmodum de iis differens: ᛁ ᛅᚠ ᚢ ᚼᛅᚠᛅ ᚦᛁᚴ ᚠᛚᛁ-ᚱᛁ ᚠᚱᛂᛁᚴ ᛅᛅ ᚦᛂᚱ ᛂᚱᚢ ᛋᛅᚢᚴᚦᚢᛉ ᛋᛅᛉᚼᛚᛅᚦᛁᚴ-ᚦᛂ ᛋᛂᛉ ᛁ ᚦᛂᛋᛋᚢᛉ ᚴᛅᚠᚴᚢᛉ: ᛁᛅᚱᛚ, ᚢᛁᛏᚢᚱ. id eſt: I & ᚢ habent plures differentias, ut quandoq; ſint conſonantes ut in his vocibus *Jarl, Vitur.* Quod in antiquiſſima Literatura veriſsimum eſt: Sed recentiores peculiarem notam invenerunt, qva V consonantem exprimerent ᚠ ſcilicet punctatum, quæ tamen quandoq; pro W ponitur. I. ᚢ.

Duplices literæ, quas à Græcis mutuati ſunt Romani, cum raro occurrant, ac compoſitæ potius quam ſimplices exiſtant, nullas apud vetuſtiores peculiares invenerunt notas: Sed ubi in vocibus peregrinis occurrunt, eas in ſua principia reſolvunt recentiores & vel notis duabus exprimunt ſeparatis, ut X per ᚼᛋ, vel conjunctis ſeu jugatis ut ᛘ ex ᛅ & ᛋ compoſitâ notâ. In qvem ſenſum de ᛋ Arngrimus differit lib. 1. Crimog. cap. 3. ſiqvidem apud Iſlandos non S ſed Z valere aſſerit, ſic inqviens: *Veteres tantum ſedecim numerabant (literas) & tertium ᛋ volebant pro ſuo agnoſcere quod Z Græcorum hoc eſt TS vel DS (ut illi voluerunt) in ſuâ lingua diſtinctis literis ſcriberent.* Romanis X literam diu ignotam fuiſſe teſtatur Iſydorus lib. 1. Etymol. cap 3. ejusq; loco CS ſcribere ſolitos, ſic ut Macſumos, procſumos dicerent. *Duplices literæ.* X.

Ac quamvis quidam diſcrimen ponant inter ᛆ quod Sol vocant & ᛋ quod Knesol: attamen unius literæ binas has eſſe figuras autumo, diverſitatem ex moderna pronunciatione provenire ratus: eo quod Z quam ᛋ exprimi volunt, Danis non fuerit in uſu, atteſtante Scalda ipſo: ſed ᛆ. ᛋ.

pere-

peregrina planè. Quinimo in vetustiſsimo ſedecim literarum Alphabeto non ᛙ ſed ᛋ reperio etiam Sol vocatum, ut in illo ᛋ. ᛂᚱ ᛚᛅᚴᚦᛅ ᛚᚢᛘᛁ. Ex moderna igitur veteris lingvæ pronunciatione recentiores hoc diſcriminis inveniſſe arbitror.

ᛋ. Scalda noſter unica ſinplici figura ᛋ, tam TS qvam DS exprimi vult, de hac litera ita diſſerens: ᚼᛁᛂᚱ ᛂᚱ ᛋᚮᛚ ᚠᛁᚱᛋᛏᛅ ᛋᛘᛁᛔᛅᛏ ᚠᛁᚱᛂᛦ S ᛚᛅᛏᛁᚴᚢᛋᛏᛏᛅᚠ ᚮᚠ ᚠᛁᚱᚦᛁᛋᛏᛏᛅᚠ, ᚮᚠ ᛘᚮᛚᛚᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᚦᛅᚴ ᛋᛏᛏᛅᚠ ᛘᛗᛋᚮᛚ ᚮᚠ ᛋᛅ ᛂᚱ ᚠᚮᚱᛏ ᛋ. ᛂᚴᚴ ᚼᛂᚠᚠᚢᛦ ᚴᛅᛏᚢᚱᛚᛁᚠᛅ ᛁ ᛋᛁᛂᚱ ᛏᚢᛂᚠᚠᛁᛅ ᛋᛏᛏᛅᚠᛅ ᚼᛚᛁᚮᚦᛅᚴ T ᚮᚠ S, ᛂᚦᛅ D ᚮᚠ S, ᚮᚠ ᛅᚠ ᚦᚢᛁ ᚼᚢᚮᚱᚠᛂ ᛋᛏᛏᛅᚠᚢᛦ X ᚮᚠ Z ᚠᛁᚴᚴᛅᛋᛏ ᛁ ᚱᚢᚴᛅᛘᛅᛅᛚᛁ, ᛂᚦᛅ ᛁ ᚠᚮᚱᚴᚢ ᛚᛅᛏᛁᚴᚢ ᛋᛏᛏᛅᚠᚱᚮᚠᛁ. ᚴᚢ ᛂᚱᚢ ᚦᛂᛁᚱ ᛋᛏᛏᛅᚠᛁᛦ ᛅᚠ ᚦᚢᛁ ᛁ ᛋᛏᛏᛅᚠᚱᛅᚠ ᛋᛂᛏᛏᛁᛏ ᛅᚦ ᚠᛚᛁᚮᛏᛏᛅᚱᛅᚦᛁᛘᛁᛦ ᛅᚦ ᚱᛁᛏᛅ ᛂᛒᛏᛁᛦ ᚼᛂᛚᛚᚦᛦ ᛅᛁᚴ ᛋᛏᛏᛅᚠ ᛂᚴ ᛏᚢᛅ. id eſt: Hic Sol primo ponitur pro S Latino & circulari, eamq; literam vocamus Koeſol, hæc ita pingitur ᛋ: Sed in ſe naturaliter continet ſonos duarum literarum T & S vel D & S, quia neutra ex his literis X & Z ſive in lingva Runica, ſive in antiqvo Latino Alphabeto exiſtit. Jam verò in Alphabeto collocantur, qvia citius videtur una litera ſcribi, qvam duæ. Duplices itaq; ſaltem ob celeritatem ſcribendi inventas arbitratur; qvam antiqvitus Sculptores, Saxis monumenta mandantes, curare non potuerunt.

Duplices quare inventæ.

CAPUT DECIMUM QVARTUM

De ordine Literarum Danicarum.

Ordo literarum duplex.

IN literis duplex ſpectari ſolet ordo: alter ſyllabarum & dictionum reſpectu; oſtendens qvæ in connexione præire, quæ verò ſubſeqvi debent: reſpectu doctrinæ alter, qvo pacto ordinandæ & qva ſerie commodius addiſcantur literæ monſtrans. De hoc jam qværitur, non quidem qualis ille ſit qui hoc ſæculo in Literis Runo-Danicis diſcēdis obſervatur: ſed qvalis ille qvo olim à majoribus noſtris traditæ fuerunt. Qui-

Ordo literarum Runicarum diversus est ab ordine Latinorum.

Quicunq; ex neotericis has literas vel publicis monumentis posteritati consecrarunt, vel etiam manuscriptis easdem aliis communicarunt, ad Latinorum plerumq; se accommodarunt seriem, ut eam quæ A repræsentat primo statuerent loco, quæ B, secundo, atqve ita conseqventer. Quod tamen orbitare video, à scopo & instituto majorum nostrorum longissimè ex-. Si etenim vetustissimos Legum codices in quibus genuino suo ordine exarata conspiciuntur hæcce elementa, vel etiam aureorum numerorum notas consuluerimus, longè aliam eorum seriem inveniemus. Sic namq; recensent.

ᚠ ᚢ ᚦ ᚮ ᚱ ᚴ ᚼ ᚾ ᛁ ᛆ ᛋ ᛏ ᛒ ᛚ ᛘ ᛦ.

Ordo literarum Runicarũ probatur.

Et certè si nihil aliud superesset ex quo hunc ordinem colligere liceret, aureorum numerorum, ut & literarum Dominicalium progressus eum abundè demonstratum darent.

Nulla enim subest ratio cur ᚠ unitatem denotaret, ac simul inter Dominicales prima esset, nisi quod eadem qvoqve in literarum serie prima. Præsertim cum Hebræos & Græcos, in hoc negotio per literarum notas computantes, imitatos fuisse nostrates liqvidò constet. Sed & huic sententiæ manuscripta adstipulantur vetustissima, quæ ex professo hanc rem tractantia, à proposito ordine neqvaqvam discedunt. Eumq; in vocalibus non solum proponit Scalda, sed & rationibus evidentissimis confirmat ut postea dicetur.

Ordo hic dependet ab autoris arbitrio.

Quamvis subtilius rem rimanti rationes deesse non possint quibus hic ordo confirmetur; attamen artificis & inventoris arbitrium primas hic obtinere reor. Locum certè hic habere neqvit illud qvod de Græcis & Latinis disserit Scaliger de caus. L. L. lib. 1. cap. 5. in hunc modum: *Cujus forma est ejusmodi, ut prima prodierit in lucem atq; usum sermonis, hoc de sese præstat, ut prima quoq; dicatur: proxima namq; est naturæ communi.* Non enim tam internam formam ac potestatem, qvam externam figuram & in ore efformationem respexisse videntur majores no-

L stri,

Naturalis Runarum ordo qualis? ſtri. Si à ſimplicioribus ad compoſita in figuris procedendum fuiſſet; ᛁ primum occupaſſet locum & ᚠ ultimum ferè. Omnes enim pro fundamento unam ſimplicem ac rectam agnoſcunt lineam quæ ᛁ repræſentat, atq; ex ea & aliis adjunctis conſtant ductibus, quædam duobus, quædam tribus; qui vel recti, vel obliqui, vel curvi. Primatum itaqve obtinere debebant eæ quæ unicâ conſtant lineâ rectâ: hiſce ſubjungi, quæ ex duabus rectis, vel rectâ & obliqvâ aut curvâ: mox quæ ex tribus, ſive rectis, ſive recta & obliqvis aut curvis. Sed hic autoris non videtur fuiſſe ſcopus.

Ratio ordinis vocalium. Non abſurdè rationem ordinis vocalium, ab organis vocum mutuatus eſt Scalda noſter, ac diverſitatem inter Latinas & Runicas demonſtravit; cujus verba idcirco digna duxi quæ hic propoſita à Literatorib⁹ æſtimentur. Sic namq; inquit: ᚢ ᛂᚱ ᛆᚠ ᚦᚢᛁ ᚴᚤᚱᛋᛏ ᛋᛂᛏᛏ ᛆᚦ ᚼᛂᚱ ᚼᛚᛁᛆᚦᛆᛦ ᛁ ᚢᛆᚱᚢᛘ. ᛆ ᚦᛆᚱ ᚾᛆᛂᛋᛏ ᛆᚠ ᚼᛚᛁᛆᚦᛆᛦ ᛁ ᛘᚢᚾᚢᛘ, ᛁ ᛋᛏᛂᚾᚦᛁ ᚦᛆᚱ ᚾᛆᛂᛋᛏ ᛆᚠ ᚼᛚᛁᛆᚦᛆᛦ ᛁ ᛆᚠᛆᚾ ᚢᛂᚱᚦᚢᛘ ᛒᛆᚱᚴᛆ ᛋᛂᛘ ᛂ ᛂᚠ ᚼᛂᛏ ᛂᚱ ᛒᛆᚾᛏᛆᚦᛆ. ᚦᛆᚱ ᚾᛆᛂᛋᛏ ᛂᚱ ᛆ ᛋᚴᛁᛒᛆᛏ, ᚦᛆᛏ ᚼᛂᛏ ᚼᛚᛁᚦᛆᛦ ᛁ ᛒᚱᛁᛆᛋᛏᛁ. id eſt: ᚢ primum occupat locum inter vocales, quia labiis formatur. Deinde ᛆ quia ſonum in ore acqvirit. Proximum eſt ᛁ & in ſummitate palati ſonat: Si ſit punctatum ut ᛂ. Hinc ſeqvitur ᛆ quia ſonum edit in pectore.

Videntur igitur majores noſtri in vocalium diſpoſitione ad earum formationem & pronunciationem reſpexiſſe, ac ab exterioribus vocis organis tánqvam ſenſibus magis obviis, paulatim per intermedia, ad interiora deſcendiſſe: cum Latini vice verſa ab interioribus, ad exteriora procedendo, ſuas collocaverint. Utriq; quidem ſuo reſpectu haud malè. Quin & aliam à materia ſoni deprompta, idem autor ſubjungit rationem, ſic inquiens: *ᚢ cur prima inter vocales.* ᛂᚾᚾ ᚢ ᛂᚱ ᛆᚠ ᚦᚢᛁ ᚠᚤᚱᛋᛏ ᛋᚴᛁᛒᛆᛏ, ᛆᚦ ᚦᛆᛏ ᛂᚱ ᚠᚱᛂᛘᛋᛏ ᛆᚠ ᚾᛆᛂᛋᛏ ᛋᛁᛆᛚᚠᚢ ᛂᚠᚾᛁ ᚱᛆᚦᚦᛆᚱᛂᚾᚾᛆᛦ ᚢᛁᛂᚱ ᚼᛂᚠᛁᚢᛘ ᛆᚦ ᛚᛆᛒᛏᛁᚦ ᛘᛂᛁᚠᛁ ᚴᛆᛚᛚᛆ. Sed ᚢ primo loco ponitur, qvia proximum & maximè vicinum eſt materiæ

teriæ soni, qvam nos putamus esse aërem. Sensus est: quia ᚢ dum profertur labiis, primum est quod aërem ex quo sonus & voces fiunt, proximè attingit, idcirco primo loco ponitur. Labia enim qvibus formatur viciniora sunt aëri quam vel oris interior concavitas, vel palatum & fauces. Sed de ordine literarum nostrarum hæc sufficiant.

Obiter hinc colligere licet hallucinari Hermannum Hugonem cap. 5. de prima scribendi ratione, cum sic inquit: *Idem ferè ordo literarum servatus eſt à Gentibus omnibus qui ab Hebrais, extra Arabes solos, qui plus nimio gloriæ cupidi, literarum suarum ordinem, ut & figuras noluerunt videri ab aliis accepiſſe.* Nisi particula ferè nostram gentem etiam includat. Sed hac particula juvari non posse indicant ea quæ subjungit dum ait: *A apud omnes gentes agmen ducit.* Non enim apud nos res ita se habet.

CAPUT DECIMUMQVINTUM.

De Literarum Danicarum Nomenclaturis.

EXpeditis literarum nostrarum figuris, numero, & ordine, ut de nominibus quibus eas insignire placuit majoribus nostris jam aliquantulum simus solliciti, res ipsa postulat. Præsertim cum ἐμφατικότερα multo in nostrâ quam in ulla alia existant lingvâ. *Nomina literarum Runicarum emphatica.*

In iis autem imponendis majorem cum Græcis quam Romanis affinitatem in eo contraxisse videntur, quod non ut hi, uno simplici sono: sed ut illi, voce integra singulas proferre placuerit. In eo tamen discrepantia occurrit, quod voces quibus Græci suas expresserunt, maxima ex parte nullius extiterint significationis: eæ verò quæ à majoribus nostris iis sunt tributæ, rem aliquam, à qva literæ figura non usq; adeo abhorret, simul exhibent. Unde etiam factum, ut in Poësi Danica, literarum per se positarum, magna extiterit emphasis, aliis lingvis vix exprimenda. *Nomina Runicarũ literarum in quib. cum Græcis conveniunt.*

Quod verò variare aliquantulum videantur hæc nomina, nec ab omnibus pari modo efferantur, id partim *Nomina literarum Runic. quare non ab*

omnibus eodem modo scribantur. provinciarum diversitati dialectis distinctæ; partim idiomatis sæculorum progressu à nativa sua indole deflectentis variationi adscribendum videtur.

Usitatiora saltem hic recensere placet.

Nomina literarum Runicarum. ᚠ *Fe, Fie, Fir, Feyer.*

ᚢ Ur, *Wei.*

ᚦ *Duß, Dors, Thors, Dorks, Stungin Thyr:* quæ tamen appellatio non ᚦ sed ‡ punctato seu ‡ competere videtur, quod æqvipollet quandoq; priori.

ᚬ *Oys, Os, Oahs, Or.*

ᚱ *Reidr, Reid, Reidar, Ridhur.*

ᚴ *Kaun, Kan, Kyn, Kón.*

ᚼ *Haghl, Gagal, Hagil, Haghal.*

ᚾ *Naud, Nand, Nyd, Non, Nahd.*

ᛁ *Iis, Ies, Is, Idher.*

ᛅ *Aar, Ar, Ager.*

ᛋ *Sol, Sun,* (Knesol secundum quosdam.)

ᛏ *Tyr, Tir, Tidhr.*

ᛒ *Biarkan, Biarkn, Birk, Birkaldr, Byrghal.*

ᛚ *Laugr, Laugur, Lager, Lagh.*

ᛘ *Madr, Madur, Madher, Man.*

ᛦ *Yr.*

Reliquæ literæ quæ post inventæ & additæ sunt, vel ex hisce compositæ, vel eædem plane, sed punctulis quibusdam auctæ, vel mutilatæ conspiciuntur: qvocirca non simplices, sed compositas appellationes sunt sortitæ, hoc pacto:

ɪ ı *Knesol, hengende Sol,* quasi ᛋ mutilatum aut extensum.

ᛂ ᛂ *Stingende Is,* seu I punctatum.

ᚴ ᚴ *Stingende Kaun,* seu ᚴ punctatum.

ᛒ ᛒ *Stingende Biarkan,* seu B punctatum, qvod aliqvando utroq; ventre mutilato etiam pingitur in hunc modum ᛒ.

ᚠ ᚠ *Stingende Fe,* seu ᚠ punctatum.

Duplices Latinis dictas ut in Monumentis nostris non repe-

reperiri: ita nec appellationes peculiares habuisse constat: ut capite XIII. ostensum.

Quodsi illas literas vocare libet duplices, quæ duarum aut plurium consonantium habent valorem, etiam in nostro Alphabeto, qvatuor ejus generis reperiuntur, quæ præ reliquis crebrius, imo antiqvitus semper id præstabant, anteqvam novis figuris locupletata fuit res nostra literaria. Sunt autem hæ: ᚴ valet K, G, Q: B valet B & P: ᛋ valet S, X & C: ᛏ valet T & D, de quibus audire lubet Scaldam nostrum, in hunc modum differentem: ᚦᚢᛁ ᛂᚱᚢ ᚦᛂᛋᛋᛁᛅ ᚠᛁᛅᚱᛁᛅ ᚱᚢᚴᛅᛋᛏᛅᚠᛁᛅ ᛋᛂᛏᛏᛁᛅ ᚠᛁᚱᛁᛅ ᛏᚢᛅ ᛋᛅᛘᛒᚼᛚᛁᛅᚦᛂᚴᚦᚢᛅ, ᛅᚦ ᚦᛂᛁᚱ ᛋᛅᛘ-ᚼᛚᛁᛅᚦᛂᚴᚦᚢᛅ ᚼᛅᚠᛅ ᛚᚢᚴᛅᚱᛅ ᚼᛚᛁᛅᚦ ᛂᚴ ᛅᚦᚱᛁᛅ ᛋᚢᛅ ᛋᛂᛘ ᛂᚱ G ᛅᚠ K, S ᛅᚠ X, B ᛅᚠ P, D ᛅᚠ T, i.e. Sunt qvatuor literæ quæ ponuntur loco duarum consonantium, quod ipsæ consonantes habeant similiorem sonum quam reliqvæ: ut sunt G & K, S & X, B & P, D & T. Si igitur ullæ in veteri Alphabeto ponendæ sint duplices, hæ erunt. Sed hoc discriminis est inter Latinorum duplices & hasce, qvod illæ simul, ac eadem in dictione duarum obtineant potestatem: hæ verò non simul & in eadem voce, sed in diversis; In quo enim loco ᚴ K denotat, in eodem G denotare neqvit, & sic de reliqvis.

Duplices quales in Runica Literatura.

Duplices Runicæ quomodo à Latinis differant?

Caput Decimum sextum

Nominum & figurarum in literis Danicis Harmonia.

Non defuere qvi rationem nominum literis Hebraicis & Græcis impositarum reddere sint conati, verum quam infelici successu in hoc genere pleriqve eorum sint versati res ipsa indicat, eo quod solido destituti fundamento, vocibus pro suo arbitrio significationes adscripserint. Eusebius quidem in Hebraicis desudavit, sed à Goropio Becano libr. 1. Hieroglyph. explosus operam & oleum perdidit. Feliciori successu laborasse videtur Bo-

Nomina literarū Hebraica & Græca nihil significant.

navent. Cornelius Bertramus, qui cap. 1. Rudim. lingvæ Hebrææ omnium literarum Hebraicarum nomina enucleavit, ac figuris earum accommodavit. Quæ si rata, argumentum præbent haud leve ortus nostrarum literarum ab Hebræis, & convenientiæ eximiæ. In Græcis vix inventus qui tale qvid tentaret, cum longius à rerum notionibus, *Nomina literarum Danicarum omnia rem aliquam notant.* earum appellationes sint remotæ. Nostras vero literas talia sortita esse nomina supra diximus, qvæ non solum rem aliquam genuinâ suâ significatione exprimant; sed etiam cum figuris ipsis aptè quadrent. Quod ut clarius pateat de eo aliqvantulum heic differendum duxi.

Veteris lingvæ gnarum etsi latere minimè possit, quid cujusvis literæ sibi velit appellatio, nec ex majoribus nostris quisqvam de eo dubitaverit; siquidem è medio loqvendi usu qvodvis nomen sit depromptum: attamen & hoc ipsum figuris ipsis, qvantum qvidem licuit & instituti ratio permisit, adumbrare conati sunt, ut hanc nominum, figurarum & rerum harmoniam, curiosior hujus literaturæ scrutator admirari satis neqveat. Id autem singularum literarum apices perlustranti manifestius evadet.

ᚠ. ᚠ quod *Fee* vocant, armentum, peculium & divitias (qvas etiamnum *Liggende Fee* appellant) dixerunt; repræsentat autem animal cornutum, aut taurum cornubus superbientem. Maxima namq; divitiarum portio in armentorum & pecudum gregibus antiqvitus consistebat.

Ur. ᚢ Ur. Aqvarum impetu delabentium rivos indicat: ut & nimbum guttis densioribus cum impetu delabentem. Inde qvoq; per metaphoram ad alia, qvandam cum hisce similitudinem habentia accommodatur, ut ad scintillas ex ferro ignito pulsatione exilientes. Hujus figuræ inventio, ab autore commentarii de lingvâ Geticâ, vel eo nomine commendatur, qvod errores qvos figura majuscula ei à Latinis tributa parit, commodè evitet. Quod eleganter sic ostendit: *V melius sic pingitur ᚢ.* ᚢ *majusculum* U *Getæ rectè pingunt, Latini malè cum ejus loco* V *ponunt: qvod cum formam Græci* N*y habeat, errorem multis parit. Ita Michael Ritzius histori-*

cus

cus cum alicubi legisset THEUDIS qui Rex Gothorum fuit, Thendius reddidit: cum Latini intelligi velint Teudis. Eadem ratione TEUTONES fierent Tentones, &c.

Quis igitur in reliqvis majorum nostrorum non admiraretur prudentiam, cum in re tam exigui momenti adeò fuerint accurati?

ᚦ *Duss.* Spectrum montium incolam, qvod forma pumilionis aut gigantis antiquitus comparere, ac fœminis puerisq; terriculamenta objicere solebat. Linea enim recta spectrum, curva montem seu collem repræsentabit. Duss.

ᚮ *Oys.* Sinus maris promontoriis acutioribus excurrentibus, nautis infestis: vel etiam ostium maris portum navibus præbens; à qvo nec abludit pictura. Oys.

ᚱ *Ridhr.* Eqvitationem seu currulem vectionem notat: eqvitem divaricatis cruribus eqvitationi se accingentem depingit. Ridhr.

ᚴ *Kaun.* Kón pronunciant: nam ut antiqvitus ut jam ø efferabatur. Ulcus autem seu pruriginem denotat; qvod & brachio ad scalpendum extenso indicat. Kaun. Au, ut ø pronunciandum.

ᚼ *Hagl.* Angulosæ grandinis, floccorumq; nivis faciem ostendit. Hagl.

ᚾ *Naud.* quod jam *Nöd* effertur, necessitatis naturam, quæ fulcro qvo sustentetur indiget, exprimit. Naud.

ᛁ *Iis.* Glaciei planitiem; seu striam frigore concretam, recta linea conspicuam. Iis.

ᛅ *Aar.* Ubertatem agrorum & annonæ bonitatem notat, hinc vomeris pingitur figura. Nam benè exaratis & elaboratis agris, illa provenire solet. Aar.

ᛋ *Sol.* Radios Solares hinc inde dispersos. Ex eodem qvoq; fundamento & altera ejus emersit figura quæ corpus Solare uno radio insigne exhibet. Sol.

ᛏ *Tyr.* Taurum cornubus terram fodicantem. Quandoq; verò & unico cornu, sinistro nempè, conspicuum cernitur hoc pacto, ᛐ: tum allusio fit ad Idolum Tyr antiquitus dictum, qvod à lupo qvodam altera manu privatum Tyr.

vatum fuiſſe fabulantur in Edda. Unde poſtea unimanus dictus hic Deus Aſiaticus. Figura enim non abhorret ab homine altera manu ſpoliato.

Biarkan. B *Biarkan*, Betulam foliorum læta amplitudine & viriditate ſe diffundentem.

Laugr. ᛚ *Laugr.* Liqvorem aut rivum aqvarum ex montis cacumine delabentem.

Madur. ᛘ *Madur.* Virum extenſis ad cœlum brachiis aſtrorum miracula contemplantem.

Tr. ᛦ *Tr.* Intenſum arcum ſagitta præditum. Sic enim *Thry deilur:* ᛦ ᛁR Bᛁᚴᚦᚢᛦ BᛅᚠᛁI. BᛅRᚦᛅᚠᛅ ᚠᛅᚠᚴ. ᛅᚠ ᚠIᚠᚠᚢ ᚠᚴRᛏᛁᛦ. id eſt: *Tr* eſt arcus intenſus; militiæ commoditas, teli delator. Figura planè repræſentat Haut Æthiopicum.

In literis non requirēda rei exacta pictura. Rudiori picturæ & priſcæ ſimplicitati congruè hæc quidem de Literarum figuris, nominibus Danicis antiquioribus reſpondentibus dici poſſunt. Sed longiuſculè petita ſi quis regeſſerit: non repugnabo. Obſervabit interim benignus lector, neqvaqvam artem pictoriam in hiſce; ſed nudas elementorum lineaturas nominibus conſonas, majores noſtros exhibere voluiſſe: in quibus lineæ rectæ fundamentales, rem ipſam & ſubjectum repræſentarent; laterales verò ejus partes aut accidentia, quibus ſenſus ut plurimum movere & afficere ſolet.

In literis Hebraicis & Runicis figurarū datur ratio. Quinimò ſi quis hæc contulerit cum iis, qvibus rationes figurarum elementorum Hebraicorum reddit Bonaventura Cornelius Bertramus cap. 1. comparationis Grammaticæ Hebraicæ & Aramicæ, non minorem forſan in hiſce inveniet probabilitatem, quam in illis. In re præterea obſcurâ & vix extricabili, temporis quinetiam injuriâ penè abolita, præſtat aliqvid quam nihil inveniſſe, ut vel hac ratione aliis hæc excolendi detur occaſio, tandemq; votis multorum etiam in hoc genere fiat ſatis. Qui ad modernū lingvæ Danicæ reſpicientes idioma, ſignificationes alias præter jam dictas, appellationibꝰ literarum aſſuere tentant, fruſtra ſunt. Repugnantem enim ſibi habebunt priſcam

Poëſin,

Poësin, sensum harum manifestissimè indicantem. Majorum præterea inventa, nostro metiri ingenio, aut Danos, qvi ante aliqvot sæcula vixerunt, nostra loqventes dialecto introducere, sanæ rationi est vim inferre.

Sunt qvi figuras cum nominibus earumq; significationibus conjungentes, mystica varia, S.S. Trinitatem, regiminisq; cœlestis abdita, concernentia eliciant. Piè qvidem & optimo intento; sed priscorum Runarum instituto congruè non dixerim. Ii enim densissimis idololatriæ & paganismi involuti tenebris, de talibus ne somniando qvidem cogitare potuerunt. Ut igitur suo in precio hæc relinqvenda existimo, ita ad priscam literaturam illustrandam parum admodum facere arbitror. *Cabala Runica.*

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

De Literarum Runicarum divisionibus.

QUamvis prisci ac primævi nostri Literatores qui Runas invenerunt, ac primum in usum transtulerunt, simplicibus sedecim literarum figuris contenti, magis sollicitos fuisse arbitrer, ut eas debitè ad res exprimendas adhiberent ac usui accommodarent, qvam ut juxta subtiles Logicorum præceptiones in classes ac ordines distribuerent: attamen posteri in hoc negotio suam desiderari haud passi sunt diligentiam; sed Hebræorum, Græcorum ac Latinorum imitantes industriam, literas nostras dispescuerunt in ᚱᛆᚦᚦᛆᚱᛋᛏᛆᚠᛆ, qvas etiam ✱ᛚᛁᚦᛋᛏᛆᚠᛆ vocant, & ᛋᛆᛘ✱ᛚᛁᚦᛁᚿᚦᛁᛆ: seu in vocales & consonantes. *Divisiones literarum Runicarum novæ sunt.* *Literarum Runicarum divisio.*

Vocales qvò ad figuras qvatuor, quò ad potestates verò qvinq; olim erant: sed recentiorum industria effecit, ut E, quæ figura destituebatur, tandem novam acqvireret ex I & puncto conflatam: apud qvosdam ex I & linea à sinistris sursum versus obliqve ascendente. Et hoc est qvod autor Scaldæ ait I sonare ut E, si sit punctatum. Numerum vocalium sic recenset idem autor. I ᚴᛆᚱᛆᛁᚿ *Raddarstaf vocalium numerus.*

M ᛋᛏᛆᚠ-

ᛋᛐᛆᚠᚱᚬᚠᛁ ᛂᚱᚢ ᚠᛁᛘ ᚼᛚᛁᚬᚦᛋᛐᛆᚠᛁᛦ. ᛋᚢᚬ ᚢᚱ ᚢ. ᚬᛋᛋ ᚬ. ᛁᛋ ᛁ. ᛆᚱ ᛆ. ᚬᚠ ᛂᚱ ᛋᛐᚢᚿᚦᚢᛘ ᛋᛂᛐᛐᛁᛦ ᚠᚢᚱᛁᛦ ᛂ. ᚬᚠ ᛂᚱ ᚦᛆ ᛋᛐᚢᚿᚦᚢᛘ ᛋᚢᚬ ᛋᛂᛘ ᛆᛚᛂᛒᚼ ᚬᚠ ᛁᚬᛐᚼ ᛋᛂᛐᛐᛁᛆᚱ ᚠᚢᛦ ᛦ ᚱᛆᚦᚦᛆᚱᛋᛐᚬᚠᚱᛂᛦ ᛁ ᛂᛒᚱᛂᛁᛋᚴᚢ ᛘᛆᛆᛚ. id eſt: In Norvagico Alphabeto (Norvagicum, Danicum, Runicum autori ſunt Synonima) qvinq; ſunt vocales, ut ur ᚢ, oſs ᚬ, is ᛁ, aar ᛆ. Is verò qvandoqve poſitum eſt pro E, qvemadmodum Aleph & Jod pro vocali in lingva Hebraica. Rationem ordinis vocalium, qui ſcilicet fiat, quod illa qvæ ultima eſt apud Latinos, prima ſit apud noſtrates, & vice verſa, mox ſubjungit, quam nos ſupra, ubi de literarum ordine ſermo eſt, propoſuimus.

Ratio ordinis vocalium.

Sambliodedr.

Conſonantes, qvas ᛋᛆᛘᛒᚼᛚᛁᚬᚦᛂᚿᚦᚢᛦ vocant, duodecim conſtituunt, quas rurſum ſubdividunt in ſemivocales ✱ᛆᛚᚠᚱᛆᚦᚦᛆᛦ dictas, & mutas ᚦᚢᛘᛒᛆ vocatas; ac in unaqvaq; claſſe qvinq; conſtituunt ex præſcripto Scaldæ, qvi ita ſe habet: ᛋᛆᛘᛒᚼᛚᛁᚬᚦᛂᚿᚦᚢᛦ ᛂᚱᚢ ᛏ. ᛁ ᚱᚢᚿᛆᛘᛆᛆᛚ. ᚴ. ᚦᛂᛁᚱ ᛂᚱ ᚿᛆᛚᛆᛂᚠᛁᛦ ᚱᛆᚦᚦᛆᚱᛋᛐᚬᚠᚢᛘ ᛂᚱᚢ ᚴᛆᛚᛚᛆᚦᛁᛦ ✱ᛆᛚᚠᚱᛆᚦᚦᛆᛦ ᛋᛐᛆᚠᛦ. ᚦᛂᛐ ᛂᚱ. ᚱ. ᚿ. ᛘ. ᛚ. ᚠ. ᚴᛆᛚᛚᛆ ᛋᚢᛘᛂᛦ ᛘᛂᚿᚿ ᚦᛂᛋᛋᛆ ᛋᛐᛆᚠᛁ ᛐᛆᛂᛚᛁᛆᚿᚦᛁ ᛁ ᛚᛆᛐᛁᚿᚢ ᛋᛐᛆᚠᚱᚬᚠᛁ ᚦᚢᛁᛆᛐ ᚦᛂᚱ ✱ᛂᚠᛦ ᛋᛁᛐᛐ ✱ᛚᛂᚬᚦ ᛆᚠ ᚱᛆᚦᚦᛆᛦ ᛋᛐᛆᚠ. id eſt: Conſonantes in lingva Runica ſunt duodecim, qvinq; qvæ vicinæ vocalibus vocantur ſemivocales &c. ut ſunt ᚱ ᚿ ᛘ ᛚ ᚠ. Sic vocantur hæ literæ, à qvibusdam in Latino Alphabeto, quia ſonum ſuum ex vocalibus habent. Mox poſt pauca ad mutas digreditur, de qvibus in hunc diſſerit modum: ᚦᛂᛋᛋᚢ ᛂᚱᚢ ᚠᛂᛘ ᛋᛐᛆᚠᛁᛦ ᚦᛂᛁᛦ ᚢᛆᛂᚱ ᚴᚬᛚᛚᚢᛘ· ᚦᚢᛘᛒᛆ ᚦᛆᚦ ᛂᚱᚢ. ᚠ. ᚦ. ᚴ. ᛐ. ᛒ. ᚬᚠ ᛂᚱᚢ ᚦᛂᛋᛋᛁᛦ ᛋᛐᛆᚠᚱ ᛆᚠ ᚦᚢᛁ ᚦᚢᛘᛒᛆᛦ ᚴᛆᛚᛚᛆᚦᛁᛦ ᛂᚴᚴᛁ ᚠᚢᛁᚱᛁᛦ ᚦᛆᚦ ᛆᚦ ᚦᛂᛁ ✱ᛆᚠᛆ ᛂᚴᚴᛁ ✱ᛚᛂᚦ, ✱ᛂᛚᛚᚦᚢᛦ ᛆᚠ ᚦᚢᛁ ᚦᛂᛁᛦ ✱ᛆᚠᛆ ᛚᚢᛐᛁᚦ ✱ᛚᛁᚬᚦ, ✱ᛁᛆ ᚱᛆᚦᚦᛆᛦ ᛋᛐᚬᚠᚢᛘ ᛁ ᚦᛆ ᛚᚢᚴᛁᚿᚠ ᛋᛂᛘ ᛋᛆ ᛘᛆᚦᚢᛦ ᛂᚱ ᚴᛆᛚᛚᛆᚦᚢᛦ ᛂᛁᚿᚠᛁᚿᛋ ✱ᛆᛂᛐᛐᛂᛦ ᛆᚠ ᚠᛆᚦᚱᛁ ᛆᛂᛐᛐ ᛂᚱ ᛚᚢᛐ ᛂᚱ ᛘᛂᛁᚱ ✱ᛁᛆ ᛋᛁᚿᚢᛘ ᚠᚬᚠᚢᚱᚢᛘ ᚠᚱᛆᛂᚿᚦᚢᛦ. id eſt: Qvinq; ſunt literæ qvas mutas vocamus

Conſonantium diviſio.

Halfraddar.

Dumba.

Mutæ cur ſic dictæ?

camus, videlicet ᚠ. ᚦ. ᛦ. ᛏ. ᛒ. Et non vocãtur mutæ qvod nullum habeant sonum, sed qvia parum soni habent vocalium respectu. Quemadmodum homo vocatur nihili ex præclara stirpe oriundus, qui nullo modo virtute respondet suis majoribus.

Hæc Scaldæ est de divisionibus literarum sententia, in qua examinanda curiosius aliqvanto, si qnis versatus fuerit reperiet quod desiderabit. Consonantes namq; duodecim esse statuit, sed eas cum dividit & enumerat, decem saltem exhibet, qvinq; scilicet mutas & qvinq; semivocales. Omissum igitur videtur ᛋ ut & *. Sed de * egit supra, mox pòst vocales, ubi hæc ponit: * ꞮR ᛆᛁᛦᛁᛆ ᛆᚠ Ɪ-BRIIᛋᛦᚢᛘ ᛋᛆᛆᚠᚢᛘ. id est: * ex Ebraicis delumptum est literis. Quò ad potestatem scilicet, non verò quo ad figuram. *Divisio hæc literarũ Runicarum examinatur.* *Consonantes omissæ.* *

Sed qvia classe consonantium illud excludit, & mox post vocales ponit, in ea opinione esse videtur, qvæ statuit aspirationis saltem esse notam, & non literam: vel si litera sit, inter utrasq; ambigere. Desiderantur itaq; adhuc duæ consonantes ut numerus duodenarius impleatur. Prima qvæ adjungenda videtur est ᛋ qvæ forsan ad semivocales reducta non est, eo quod peculiaris sit naturæ & potestates habeat plures qvam reliqvæ semivocales, ut de potestatibus literarum ex autoris præscripto, supra à nobis ostensum. Restat igitur adhuc una, quam inter mutas qværendam arbitror. Licet enim qvinq; saltem hic ponantur figuræ, potestatem tamen sextæ includunt. B etenim & B & ᚠ notat. Quinimo si justa lance res libretur in veteri literaturâ qvatuor saltem fuisse mutarum figuras, qvæ sex in se continebant potestates comperiemus. ᚠ n. est ᛦ punctatum à recentioribus, ut distinctius G exprimeret ut supra ostensum. Nec majori diligentia vocales tractasse videtur, dum ad Latinos & alios respiciendo, propria neglexit. ᛅ enim omisit, quod Y quibusdam sonat & huc referri debere putatur. Nisi inter vocales & consonantes ambigere quis existimet, dum à qvibusdam pro Y, ab aliis pro R pingitur. ᛋ B *Mutarum figurarum olim quatuor, potestates verò sex.* *Vocalium examen.*

 gitur.

gitur. Sed lubet majoris lucis gratia de hisce judicium Reverendi & clarissimi Viri Dn. Arngrimi Jonæ, Ecclesiarum in Diœcesi Holensi in Islandia inspectoris vigilantissimi, quod datis ad me literis ANNO MDCXXVI perscripsit, subjicere. *Habemus*, inqvit, *decem consonantes, quibus adduntur* I *&* ᚢ, *hoc est is & ur quoties fiunt consonantes, ut in aliis lingvis, cujus hic expressa est mentio, & quasi præceptum. Monet quoq; Scalda* B *id est Biarckan pro* ᛒ *usurpari; sed utroq; ventre aperto, sic* B. *Hæc igitur erit decima tertia consonans. Sed omissa est ex semivocalibus* ᛋ *id est Sol vel* S, *& ex mutis* Z, *siqvidem peculiarem habet figuram in Runicis, nempe* ᛣ, *& nomen videlicet Knesol. Atque ita qvindecim reperiuntur consonantes Runicæ, quamvis sæpe* ᛣ *id est Knesol vel* Z *pro* ᛋ *id est* S *usurpatum deprehendatur.*

Arngrimi de hac divisione judicium.

Þ *Etiam hoc offendit quod pro* D *ponat autor* Þ *; atq; ita* D *penitus omiserit: cum diversæ sint literæ nomine & figura, quamvis interdum valore concurrant, quod in Crymogæa annotaveram. Litera enim Runici Alphabeti ultima est* Þ *Dorn,* D *verò est* ᛑ *Stungin Tyr, id est Tyr vel T nostrum punctatum scilicet transversim. Est ergo* ᛑ *vel Stungin Tyr decima sexta consonans.*

ᛦ *Inter vocales etiam* Y *desideratur, quæ est sexta ac propriam figuram & nomen nacta est videlicet* ᛦ, *vocatur Yr. A qva litera quidam putant Yrlandos vocari, quod in eorum lingva quam aliis sit frequentior. Neq; hujus elementi notatio multum abludit. Yr (vel* ᛦ *) er bendur bogie, id est Yr signat intensum arcum, quo inprimis Irlandi utuntur. Essetq; hæc vocalis vel potius semivocalis (quia vocalium more non facit syllabam) decima septima consonans Runica.*

Yrlandi unde dicti.

Sed Arngrimum nostrum non simpliciter de literis primævis (qvarum figuras si respicias, sedecim saltem in universum fuisse, supra ostendimus) verum de iis qvæ progressu temporis ad alias lingvas accomodatæ & notis pluribus auctæ fuerunt, ut Latinis imprimis responderent, lo-

Arngrimus quomodo intelligendus?

qui manifestum est: nos verò antiqvissimas potissimum spectamus.

CAPUT DECIMUM OCTAVUM

Literarum Danicarum potestas ac valor in numeris.

QUod literæ Danicæ ab Hebræis defluxerint fontib⁹ (ut suo dicetur loco) magno nobis argumento & id est, qvod non secus ac Hebræi, numerorũ notas alias non habuerint nostrates præter literas. In quo etiam cum Græcis eos ferè cõvenire non mirum, cum ab eodem fonte & hæ emergentes, scaturiginis etiamnum sapiant naturam. Ac qvamvis Romani ad eos aliqva ex parte heic accessisse videantur, dum sex aut septem ex suis elementis, numerorum assignaverint potestatem: attamen nec qvò ad ordinem, nec qvò ad copiam cum nostratibus sunt conferendi. Quod dudum annotavit Abbas Trithemius, dum lib. 6. Polygraphiæ in præfatione de eo in hunc modum differit: *Cum literæ Græcorum & Hebræorum omnes sint numerales, sæpe miratus sum, quod curiosa priscorum Latinitas etiam suas literas numerorum rationi subservire non fecit. Hebræi quarundam duplicitate literarum, notas octo & viginti ad omnem numerum sufficientes instituerunt. Græci verò hunc literarum defectum quatuor appositione characterum, simili providentia sublevarunt.* Latinis igitur & in hoc negotio palmam nostrates præripuisse patet.

Danicæ literæ ab Hebræis.

Romani non rectè ad numeros alias figuras applicarunt quam literarum.

Cum etenim Dani Alphabeto sedecim literarum primitus fuerint contenti, omnes ejus notas, eo quem in primario suo officio obtinebant ordine, ad numeros indicãdos transtulerunt: Sed ne mancam & mutilam eorum tenerent seriem, auctuarium notarum adjecerunt, quod ad vigesimum usq; excurrit: quo totam numerorum naturam compleri arbitrabantur.

Literæ Danicæ quomodo numerorum notæ?

Series autem notarum numeros indicantium, non ex ordine literarum; sive Græco, sive Latino; Sed ex Danico

Numerorum ordo.

& genuino, ſupra à nobis oſtenſo, metienda erit. Quem & hic juxta numerorum valorem repetimus.

.1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19.
ᚠ. ᚢ. ᚦ. ᚮ. ᚱ. ᚴ. ᚼ. ᚾ. ᛁ. ᛆ. ᛋ. ᛏ. ᛒ. ᛚ. ᛘ. ᛦ. ᛮ. ᛯ. ᛰ.

De horum conjunctionibus & ad plures, decimum nonum ſuperantes applicatione in Faſtis Danicis uberius diſſeruimus. Heic fundamentum poſuiſſe, & hunc literarum uſum monſtraſſe ſuffecerit. Si quis autem an ita res ſe habeat dubitaverit, eum ad Faſtos antiqviores literis noſtris compræhenſos amandatum volo, in quibus & aureos numeros omnes hoſce inveniet, & Dominicales notas ad octavam usq;.

Clavi annales Romanorum. Quod ſi jam clavos annales quibus numerorum loco priſci utebantur Romani, ad annorum computationes, cum hiſce conferre lubet, rudes planè & præ hiſce ineptos pronunciabis. *Clavi* enim iſti, teſte Polydoro Virgilio de rerum inventoribus lib. 1. cap. 19: *in parietibus ædis Jovis ea parte qua templum erat Minervæ, in ſingulos annos figebantur, ut per eos numerus annorum colligeretur.* *Clavi Volſiniorum.* Refert & idem *Volſinios clavos numerorum indices habuiſſe, fixos in templo Nortiæ Hetruſcæ Deæ.* Quorum ſive uſum, ſive commoditatem ſi reſpicias, ne in minimis cum noſtris numerorum notis ſunt conferendi.

CAPUT DECIMUM NONUM

De Literarum Danicarum uſu Poëtico.

Literarum Runicarũ uſus in Poëſi. PRæter enumeratos jam & oſtenſos Literarum Danicarum uſus, in vocum efformatione & numerorum ſignificatione, & alium qvendam in nullâ aliâ lingvâ conſpicuum extitiſſe conſtat. Metris enim & Rithmis Poëticis ſuo qvodam modo peculiari applicatæ, & ſuavitatem, & emphaſin & artificium iis præbent ſingulare. Ubi namq; rem qvampiam modulis Poëticis decantabant,

cui

cui latentem sensum subesse, ac ænigmaticè aliud quippiam quam id qvod prima fronte occurrebat, indicare voluerunt, nudas literas vocum loco posuerunt qvæ etiam haud rarò integræ sententiæ vices supplebant.

Tentarunt qvidem in aliarum lingvarum literis tale quid ingeniosiores; sed successu parum felici, eò quod literarum nominibus significativis in eadem lingvâ destituebantur. Quidam itaq; ut aliqvid ejus generis præstarent, ex unâ lingvâ literas sunt mutuati, qvibus ex alia significationes assuebant, ut rectè quod cupiebant exprimerent. Quod in hoc factitatum videmus: *Usus hic in aliis lingvis esse neqvit.*

Nella Φ ∂ Φ ν ϱ la 6.

Nella fidelta finiro · la vita.

Literæ Græcæ, voces Italicæ: Sed quàm violenter notæ literarum huc sint pertractæ, quivis videt. Longè felicius in nostrate Literatura res procedit ob causam jam dictam.

Hujus verò artificii cum varia extent præcepta in libro Scalda dicto, Poëseos Danicæ vetustissimæ promptuario ingenioso, pluribus ea hoc loco repetere minus necessarium arbitror. Unicum saltem exemplum ex antiqvo Legum volumine, in archivis Bibliothecæ Academiæ Regiæ quæ Hafniæ est extante, depromptum produxisse suffecerit. Ex qvo & de figuris & de ordine, & de appellationibus & de numero, & de hoc literarum usu documenta desumere licet indubitata. Sic autem repperi: *Scalda qualis liber.*

ᚠ. ᚢᛂᛚᚦᚢᚱ ᚠᚱᛅᚿᚦᛅ ᚱᚬᚴᛁ:	*Fe veldur frenda Rögi:*	*Carmen literarum nomina & potestates includens.*
ᚠᛅᚦᛁᛋᛏ ᚢᛚᚠᚢᚱ ᛁ ᛋᚴᚬᚴᛁ.	*Fadist ulfur i Skögi.*	
ᚢ. ᛂᚱ ᛅᚠ ᛂᛚᛚᚢ ᛁᛅᚱᚿᛁ:	Ur *er af ellu jarni*	
ᚬᛒᛏ ᛋᛚᛂᛁᛒᚢᚱ ᚱᛅᚿᛁ ᛅ ᚼᛁᛅᚱᚿᛁ.	*Opt sleipur Rani à hiarni.*	
ᚦ. ᚢᛂᛚᚦᚢᚱ ᚴᚢᛂᚿᚿᛅ ᚴᚢᛁᛚ-ᛚᚢ:	*Duß weldur kvenna kvillu.*	
ᚴᛅᛏᚢᚱ ᚢᛂᚱᚦᚢᚱ ᚠᛅᛅᚱ ᛅᚠ ᛂᛚᛚᚢ:	*Katur werdur faar af ellu.*	
ᚬ. ᛂᚱ ᚠᛚᛂᛋᛏᚱᛅ ᚠᛂᚱᚦᛅ:	*Oys er flestra ferda*	

ᛂᚴ

Iᚴ ᛋᛘᛅᛚᛒᚢR IR ᛋᚢIR·ᚦᛅ:	*En ſkalþur er ſverda.*
R· ᛘᚢᛅIᚦᛅ RᛅᛋᛋᚢᛘᚢI·ᛋᛏᛅ:	*Ridhr kvæda roſſum veſta.*
RᛅᚠᛡᚴIR ᛋᚢIRᚦIᛏ BRᛅ·ᚦIᛋᛏᛅ.	*Raghn er ſverdit bradeſta.*
ᛘ· IR BIᚠᚠIᛅ BᛅRᚾᛅ:	*Kaun er beggia barna*
BᛅᛚᚠIᛅRIR ᚾIᛅR ᚠᛅᛚ·ᚢᛅRᚾᛅ.	*Bôl giörer near folvarna.*
ᛡ IR ᛘᛅᛚᚦᛅᛋᛏᚢR ᛘᛅR·ᚾᛅ:	*Hagl er kaldaſtur korna.*
ᛘRIᛋᛏᚢR ᛋᛘᛅB ᛡIIᛘIᚴ ᚠᛅRᚾᛅ:	*Kriſtur ſkôp heimin forna.*
ᚴ· ᚠIᛅRIR ᚾᛅBBᛅ ᛘᛅᛋᛏI: ᚾᛅᛘᛏᛅᚢᚴ ᛘIᛅᛚIR I ᚠRᛅᛋᛏI.	*Naud giörer nappa koſti* *Naktaum kieler i froſti.*
I· ᛘᛅᛚᛚᚢᛘ BRᚢ BRIIᚦᛅ:	*Is köllum bru breida*
BᛚIᚴᚦᛅᚴ ᛏᛅRᚠ ᛅᛏ ᛚII·ᚦᛅ.	*Blindan tarf at leida.*
ᛅ· IR ᚠᚢᛘᚴᛅ ᚠᛅᛅᚦI:	*Aar er gumna goodi*
ᚠIᛏ·IᚠᛅᚦᛏᛅR ᚢᛅR ᚠRᛅᚦI.	*Get eg adt ór var Frodi.*
ᛋ· IR ᛚᛅᚴᚦᛅ ᛚIᚢᛘI:	*Sol er landa liomi*
ᛚᚢᛏI IᚠᛅᚦᛡIᛚᚠᚢᛘ ᚦᛅ·ᛘI.	*Luti eg ad helgum domi.*
ᛏ· IR IIᚴᛡIᚴᚦᚢR ᛅᛋᛅ:	*Tyr er einhendur Aſa*
ᛅBᛏ ᚢᛅRᚦᚢR ᛋᛘIᚦᚢR ᛅᛏ BᛚᛅᛋᛅI.	*Opt wordur ſmidur at blaſa.*
B· IR ᛚᛅᚢᚠ ᚠRIᚴᛋᛏ ᛚI·ᛘᛅ:	*Biarkan er lauf grenſt lima.*
ᛚᛅᛘI BᛅR ᚠᛚIRᚦᛅR ᛏIᛘᛅ.	*Loki bar flerdar tima.*
ᛚ· IR ᚦᛅᚦ IR ᚠIᛚᛚᚢR ᚢR ᚠIᛅᛚᛚI:	*Laugr er thad er fellur ur fialli:*
ᚠᛅᛋᛏ IᚴᚠᚢᛚIRᚢᚾᛅᛚ·ᛚI.	*Foſt en gul eru nalli.*

Y.IR

ᛘ. ᛁᛦ ᛘᛅᛚᚦᚢᚱ ᛅᚢᚴᛁ: ᛘᛁᚴᛁᛚ ᛁᛦ ᚴᚱᛁᛒ ᛅ ᚼᛅᚢᚴᛁ.	*Madr er moldur auki: Mikil er greip a hauki.*
ᛦ. ᛁᛦ ᚢᚱᛏᚢᚱ ᚴᚱᛅᚾᛘᛏ ᚢᛁᚦᛅ: ᚢᛅᚾᛏ ᛁᛦ ᚦᛅᚱ ᛁᛦ ᛒᚱᛁᚾᚱ ᛅᛏ ᛋᚢᛁᚦᛅ.	*Yr er urtur grönst vida: Vant er thar er brennr at svida.*

Quamvis impoſsibile ſit alio idiomate horum emphaſin rite exprimere; attamen in gratiam illorum qui in hac noſtra Literatura minus ſunt verſati, rogatus ſenſum aliqvatenus exhibere tentabo. Inprimis verò notandum, cujusvis Diſtichi verſum poſteriorem, literas non ſpectare, ſed addi ſaltem ut metri conſtet menſura & debita conſonantia, utq; prior firmius memoriæ mandetur & tenacius hæreat. Deinde præter id qvod verba exhibent, reconditum quid, in unoqvoq; latet verſu ad vitam communem ſpectans, quod accuratius non verba ſolum, ſed & ſenſum trutinanti ſponte ſe ingerit. *Carminis explicatio.*

ᚠ ᚢᛁᛚᚦᚢᚱ. *Opes irritamenta malorum.* Verba ipſa hæc volunt: Divitiæ inter conſangvineos lites pariunt. Litera ᚠ *Fie* nominatur, qua voce pecuniam, opes, divitias exprimunt. Sed modernum idioma inter *Fie* & *liggende Fie* diſtingvit. Illud enim pecus quodvis; hoc pecuniam, aurum & argentum notat. Indicat verò emblema, quod in hæreditate divitum dividenda, lites inter amicos & ſumma neceſsitudine conjunctos crebro excitet auri ſacra fames. *Fie. Liggindi fie.*

ᚠᛅᚦᛁᛋᛅ. Lupus in ſilvis nutritur. Silvarum incola Lupus. Vult qvemq; gaudere loco & ſocietate ſuæ naturæ congrua, unde

Noſcitur ex ſocio qui non cognoſcitur ex ſe.

ᚢ. ᛁᛦ. Candens ferrum ſcintillat. Vel: *Patientia læſa fit furor.* Ur vulgò notat omne quod guttatim ſtillat vel ſcintillat. Hic ferro ignito attributum, non niſi de ſcintillis intelligi poteſt. Ignitum enim ferrum dum malleis tunditur, exilientibus impurioribus ejus particulis ſcin- *Ur.*

tillæ emicant. Senſus proculdubio eſt, eum qvi ira efferveſcit, ſi irritetur in furorem agi.

ᛆᛒᛁ. Nive operta ligneis ſoleis commodiſsimè calcantur. *Artes ſolertia monſtrat: aſt uſus nutrit.* *Rani* inſtrumentum ligneum oblongum eſt & planum quo pedibus alligato, incredibili celeritate hyeme, montium juga, nivibus rigida, curſu ſuperare ſolent Boreales. *Skier* jam vocant. *Finnos* præ reliquis hac arte excellere innuit Saxo lib. V. ubi eos *pandis trabibus vectos conferta nivibus juga percurrere* ait. Et lib. IX: *Finni lubricorum ſtipitum celeri allapſu, curſum intendere ſoliti, arbitraria velocitatis potentia rapiuntur, promptiſsimamq; propinqvitatis vel abſentiæ facultatem obtinere creduntur.* Paulus item Varnefridus de geſtis Lombardorum cap. 5. de Scritobinis ut habet Vulcanii editio (Skrikfinnos arbitror) agens; *Saltibus utentes, arte quadam ligno incurvo ad arcus ſimilitudinem feras aſſeqvuntur*, ait. Inſtrumenta hæcce Nartas vocatas eſſe ab Alexandro Gvagnini invenio. Sic enim ille in deſcriptione Permiæ Regionis Moſcoviæ: *Pedites in Nartis celeriter per nivem iter conficiunt. Hæ autem Nartæ ſunt ligneæ quædam & oblongæ ſoleæ duorum triumve cubitorum longitudine, quibus in pedes inductis baculo oblongo cum cuſpide ſuffulti, celerrimè feruntur, adeò ut nullomodo equi, quamvis agillimi curſu inſequi poſſint. Nam eqvo currenti aſperitas nivis, montes, cæteraq; viæ obſtacula, impedimento ſunt. In Nartarum autem inſtrumentis currentes colles, truncos, foveasq; facillimè tranſiliunt, hocq; modo feras omnis generis, apprehendere & capere telis transfigendo ſolent.* In Ceremiſſorum deſcriptione. *Nartæ ſunt ligneæ quædam & longæ ſoleæ longitudinem trium cubitorum adæquantes, in inferiori parte in modum trabarum erectæ. Quidam verò hoc inſtrumentum, ad ſuæ proportionis ſtaturam in longitudinem conficiunt, quo in utrumq; pedem inducto velociſsime feruntur.* Earum exempla in Pinacothecâ meâ, ex Norvegia allata aſſervo.

Rani. *Skier.* *Finnorum celeritas.*

ᚠ. ᚢᛁᚠᚢᚱ. Spectra fœminis infeſta. *Tu ne cede malis.*

malis. ᚦᚢᛋ spectrum designat, quandoq; *Duergur*, seu Nanos & Pumiliones, qvos montium & saxorum concavis claudi credebat vetustas. Quandoq; *Jötum* gigantes & proceritate monstrosa corpora, qvæ veri Dei cultu destitutis crebro objiciebantur & non viris cordatis, sed mulierculis & pueris erant terriculamento. Duß. Jötum.

ᚴᛅᚾᚢR. In adversis nemo lætatur. *Omnes cum rectè valemus consilia ægrotis damus.*

ᛅ. ᚼR. In ostiis fluminum iter freqventissimum.

Tuta frequensq; via est per amici fallere nomen.

Ut in maris sinubus & fluminum ostiis, ob portus commoditatem freqventissimus est navium receptus, cum tamen ibidem sæpissimè vel à pyratis latitantibus opprimantur, vel in scopulos & promontoria impingant, non sine naufragii periculo: ita in eo vitæ genere, cui se pars maxima addixit, pericula crebriora.

ᚼᚦ. ᛋᚴᛅᚠᛒᚢR. Gladius acutus esse solet.

Nil prodest qvod non lædere possit idem.

R. ᚴᚢᛅᚦᛅ. Equitatio eqvis ingrata.

Quisq; suos patimur manes.

Optat ephipia bos piger, optat arare caballus.

Ridhr equitationem designat.

Rᛅᚴᚦ. Inter gladios præstantissimus est Ragn. Ragn.

Principibus placuisse viris non ultima laus est.

De hoc gladio consule Eddam. Veteres namq; non equis modo sed & gladiis nomina imponebant. Sic apud Saxonem lib. II. *Biarco utebatur præstantis acuminis, inusitatæq; longitudinis gladio quem LOVI vocabat.* Et lib. IV. *Erat Regi inusitati acuminis gladius SKREP dictus, qui quodlibet obstaculi genus, uno ferientis ictu, medium penetrando diffinderet.* Lib. VII. *Haldanus avitos à matre gladios recepit, quorum alter LIUSINGUS, alter HUVYTINGUS ob collinati acuminis nitorem, vocabulum habuit.* Sic passim alibi. Ut igitur inter omnes gladios *RAGN* primatum obtinebat & possessori fuit Gladiis nomina imponebant veteres.

ri fuit gratiſsimus. Ita in qvovis rerum genere eſt qvod excellat &

Pulchrum eſt digito monſtrari ac dicier hic eſt.

Kaun. ᚴ. ᚼᚱ. Fratribus ſors eadem. Κοινὰ τὰ τῶν φίλων. *Kaun* vulnus, ulcus, vibicem, pruriginem & ſcabiem indicat, qva facilius inficiuntur qui ejusdem ſunt familiæ & cognationis. Hic latius pro qvovis incommodo capi videtur, qvod fratribus commune, cum alter alterius portat onera.

Naar. ᛒᛅᛚ. Qui inter cadavera verſatur, cadaveroſum quid ſpirat. *Naar* cadaver eſt. Κακοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκβήσῃ κακός. *Qui picem tangit, inquinabitur ab ea.*

Integra mala putri ſi ſint conjuncta putreſcunt
Illico, vicini concipientq; malum.

Hagl. ᛡ. ᚼᚱ. Grando gelidiſsima frugum.

Naturæ ſequitur ſemina qvisqvè ſuæ.

Hagel quæ literæ hujus eſt appellatio, grandinem deſignat, & frumentum vocatur, tum ob externam figuram, tum qvod, cum cadit, inſtar ſeminum ſpargi videatur.

ᛉᚱᛁᛋᛏᚢᚱ. Mundi creator Chriſtus. *Facile eſt omnia poſſe Deo.*

Naud. ᚼ. ᚠᛁᛅᚱᚼᚱ. *Cogit penuria nere. Naud*, neceſsitas, penuria. Quaſi diceret: Parſimoniam parit neceſsitas.

ᚼᛅᚴᛏᛅᚢᚼ. Nudus frigore alget. *Pauper ubiq; jacet.*

I. ᛉᛅᛚᛚᚢᛉ. Glacies pontium latiſsimus. ἡ φύσις ἁπάντων τῶν διδαγμάτων κρατεῖ. *Ingens Naturæ vis eſt.*

ᛒᛚᛁᚼᚠᚢᛉ. Ductore indiget cœcus. *Amicus re juvat ubi re opus eſt.*

Aar. ᛅ. ᚼᚱ Anni proventus ingens:

Annus in apricis maturat collibus uvas:
Annus agit certa lucida ſigna vice.

Gumma. *Aar* annum vel annonam, *Gumma* bona, delicias, proventum deſignat.

ᛉᚼᛅ. Frotonis liberalitas ſumma. Videtur Frotonem qvartum innuere, qvem Saxo lib. VI. ait *ab eximia*

largi-

largitate cognomen mutuatum esse. Adeo namq; liberalis extitit, ut recenti largitatis consuetudine, prisca militiæ stipendia duplicaret, opes in propatulo haberet, cæteros largiendo præcurreret, omnes humanitatis officiis anteveniret, & quod difficillimum est, virtute invidiam vincere contenderet. Sensus est, ut idem lib. II. *Virtus aut præmiis pascitur, aut laudibus incitatur.* Et *Majestatem res data dantis habet.* Frotonis liberalitas.

ᛋ. ᛁR. Sol (hoc literæ nomen) lumen terræ. Sol.

Aspiciunt oculis superi mortalia justis.

ᚠᚢᛏᛁ. Sacra religiose tractanda. *Procul este profani. Luti* id' est veneror, cernuus adoro, reverenter habeo.

ᛏ. ᛁR. Tyr inter Asianos unimanus. De hoc Idolo consulendus Edda Fingunt namq; hunc Tyrum ex iis fuisse qui Diis erant proximi, atq; ex Asia unà cum Othino huc delati. Sed ab insolitæ magnitudinis lupo qvem vincire aggressus est manuum altera mulctatus, semper dictus unimanus. Hinc *nihil ex omni parte beatum.* Tyr.

ᛆᛒᛆ. Fabro sæpe flandum. *Dii mortalibus omnia sudore vendunt. Labor omnia vincit improbus.*

ᛒ. ᛁR. Betula arborum viridissima: inter primas namq; foliorum viriditate luxuriare solet. B. *Biarkan* veteres dixere, nos *Birk*, Latini *Betulam. Juvenilibus annis luxuriant animi.* Biarkan.

ᛚᛆᛘᛁ. Lochonis vafrities summa. Et hic Edda consulendus. Videtur innuere: *Malum consilium consultori pessimum.* Locho.

ᛚ. ᛁR. Liqvor sponte è præruptis ruit.

Ruit inconsulta Juventus

Si careat frenis in vitii omne genus.

ᚠᛆᛋ. Aurum peculium pretiosum. *Quid non mortalia pectora cogis, auri sacra fames?*

ᛘ. ᛁR. Homo pulveris augmentum. *Madur* hominem aut virum designat. *Pulvis & umbra sumus.* Madr.

ᛘᛁᛘᛁᚠ. Griphus major accipitre. *Cede majori.*

IV. ᛆ. ᚱ. Arcus tam hyeme quam æstate flexilis. *Cereus in vitium flecti.*

ᚢᛅᚴᛆ. Igne adustus dolere solet. *Ubi morbus ibi dolor.*

CAPUT VIGESIMUM

De Literarum Danicarum inventoribus.

Ulphilas an autor literarum Runicarum.

QUicunq; exterorum de literis Gothicis seu Danicis hactenus memoriæ aliqvid prodiderunt, in eo maxima ex parte consentire videntur, qvod Ulphilam Gothorum in Moesia Episcopum eas excogitasse referant. Socrates qvidem Hist. Ecclesiast. lib. 4. cap. 34 idem asserit, ac inter primos id proponit, ut & Hist. Tripart. l. 8. cap. 13. Nicephor. l. 11. cap. 48. Sigeb. Gembl. de Script. Eccles. cap. 8. Angelus Rocha Bibl. Vat. pag. 152. Hisce adstipulantur Jornandes & Ricobaldus Ferrariensis in Chronico. Gotfridus Viterbiensis in Chronic. parte 16. ad annum CCCLXXIII. Hoc ipsum docet Alexander Sardius de rerum invent. lib. 1. qui eum non Ulphilam sed Vuffidam nominat, nisi mendum in Argentoratensi codice quis esse existimaverit. Ab his neqvaqvam dissentire videtur Albertus Crantzius, qvi lib. 2. Sveciæ cap. 26. hæc de eo habet: *Wisigothi non tam Christiani quam Arriani per Episcopum gentis suæ* Ulphilam, *Ostrogothas & Gepidas congentiles suos, fermento quod acceperant corruperunt. Nam is erat Gothorum Apostolus, si non Antichristus, qui Gothicas literas adinvenit, qui divinarum literarum sacratissimum thesaurum, in Gothicam lingvam transfudit, immixto quod imbiberat veneno.* Sic & Otto Episcopus Frisingensis Chron. l. 4. cap. 16. *Gulfilas Gothorum Episcopus,* inqvit, *literas tunc Gothicas invenit, in qvas cum divinas scripturas vertisset, ac in regno Athalarici prædicare cepisset, Athalaricus eo quod paganus esset multos ex iis suppliciis affecit.* Hisce subscribunt antiqui versus Trochaici, qui de variarum literarum inventoribus circumferuntur in hunc modum:

Vuffidas. *Ulphilas.* *Gulfilas.*

Moyses Hebrais primus exaravit literas; *Literarum inventores.*
Mente, Phœnices, sagaci condiderunt Atticas;
Quas Latinis scriptitamus edidit Nicostrata;
Abraham Syras & idem repperit Chaldaicas.
Isis arte non minore protulit Ægyptias.
Gulphilas promsit Getarum quas videmus ultimas.

Trithemius qvendam Gordanis nomine eas invenisse refert. Sic enim ille sub initium libri 6. Polygraphiæ: *Gordanis Præsul Gothorum literas genti proprias dedit.* Sed quis, qualis, aut quo tempore hic Gordanis vixerit, non addit, nisi forte hunc eundem esse cum Ulphila ex eo suspicari liceat, qvod Gothorum eum vocet præsulem: vel Jornandem intelligat, qvem ipse alibi etiam Jordanum vocat, & claruit (attestante eodem in Scriptoribus Ecclesiasticis) Anno Domini, DXXX, sub imperatore Justiniano: Is enim ex Monacho etiam factus est Gothorum Episcopus. Trithemio subscribit Cornelius Agrippa de vanitate scientiarum cap. 2 teste Vossio de arte Grammatica, cap. IX, qvamvis in Lugdunensi exemplari anno MDC. impresso CARDANUS, sed vitiose, ut puto, legatur. Sic enim habet: *Nam Gotthis Cardanus Episcopus literas dedit &c.*

Gordanis. *Jornandes Jordanus dictus.* *Quando vixerit.*

Hæ autem opiniones, præsertim prior, quamvis hactenus tritæ & à plerisq; receptæ sint, & approbatæ: attamen falsitatis eas arguunt infinita in his oris extantia, & hisce literis exarata Heroum Danicorum monumenta, quæ ante veri Dei cultum erecta & posita, tum inscriptiones, tum picturarum figuræ ostendunt. Ulphilam vero hunc sub valente Imperatore circa annum Christi CCCLXXX. vixisse supra ostendimus, (vel ut qvidam volunt CCCLXX.) post eum verò Jornandes annis ducentis quinqvaginta. Si verò quis nulla ex iis quæ heic extant procerum Danicorum busta, Runicis inscriptionibus decora, ante hæc tempora exstructa fuisse asserat, refragrantem sibi inveniet, universum historiarum & antiqvitatum Danicarum consensum: eosq; erroris convicet vel unica rupes Haraldiana de qua postea.

Ulphilas aut Jornandes non invenerunt literas Runicas. *Ulphilas quãdo vixit.*

Ne-

Litera Runicæ ante diluvium non excogitata.

Neqvaqvam verò eo adduci me patiar, ut cum Johanne Magno lib. 7. cap. 1. afferam; *eximiæ magnitudinis Saxa veterum bustis ac speculus apud Gothos affixa, literarum formis insculpta persuadere posse, qvod ante diluvium universale vel paulo post, gigantea virtute ibi erecta sint.* Id enim astruere nec ulla cogit necessitas, nec permittit veritas. Abundè enim ex sacris literis edocti sumus tum temporis in tam varias gentes & lingvas nondum dissipatum & distractum fuisse genus humanum: multò minus literarum commercia aut varietates vigere potuisse. Agnovit hoc frater Olaus, qvocirca hanc hyperbolem mitigare summo studio conatus est, dum omissa hac clausula, de eo lib. 1. cap. 36. in hunc modum ipsis fermè ejus verbis disserit: *Ab antiquissimo tempore cum essent gigantes in Septentrionalibus terris, hoc est, longe ante inventas literas Latinas & antequam Carmēta ex Græcia ad hostia Tyberis & Romanum solum cum Evandro perveniret, expulsisq; Aboriginibus gentem illam rudem ac plane sylvestrem mores & literas docerent, habuerunt aquilonaria regna suas literas, &c.* Tolerabilius forsan, rem accuratius penniculanti hoc videbitur.

Olaus Magnus hyperbolen fratris modeste corrigit.

Fabulosum hoc putat Malincrot.

At & hoc fabulosum censet Bernhardus à Malincrot de Nat. & usu Lit. cap. 3. sic inqviens: *Dubitari non potest prorsus fabulosa esse, quæ Johannes & Olaus cognomento Magni, Svecicarum rerum scriptores tradunt, fuisse dudum ante inventas Latinas Literas Aquilonensibus populis usurpatas literas, non multum Arabicis, uti Hugo ait absimiles.*

Salicæi opinio explosa.

Explosa dudum est opinio Salicæi Episcopi Toletani, qui Alphabetum nostrum primum fuisse existimabat omnium, adeoq; in mundi primordio Adamo traditum. Sic enim contra eum disputat F. Ludovicus Portugalensis lib. 1. cap. 1. Globi Canonum & secretorum lingvæ sanctæ & scripturæ divinæ: *Unde jam manifestè apparet lapsum fuisse reverendissimum Dominum Salicæum Archiepiscopum Tole, dum existimavit Alphabetum literarum Gothicarum*

carum fuiſſe primum Alphabetum & primos characteres primo parenti datos: cui minimè ſuffragatur autoritas Divi Hieronymi ſub caput 9 Ezechiel. dicentis in antiquis libris Samaritanorum Tau *crucis habere ſimilitudinem, cum Divus Hieronymus minimè loqvatur de litera* T *Gothica ſed olim Hebræa, quæ qvidem ſignum & Chriſti crucem repræſentat.*

Sed placet judicium Bonaventuræ Vulcanii dum inqvit: *Ego verò pace horum autorum Geticarum literarum uſum apud Getas longè antè Gulphilæ tempora viguiſſe exiſtimaverim; Sed per Gulphilam Romanis primum innotuiſſe, quippe qui in lingvam Gothicam Biblia ſacra converterit, cujus exemplar M. S. idq; vetuſtiſſimum Gothicis literis majoribus ſcriptum, in aliqua Germaniæ Bibliotheca deliteſcere audio.* Quid verò in hac literaturâ à Gulfila præſtitum ſupra monuimus. Notis enim qvibusdam priſcum ſedecim literarum Alphabetum auxit, ut Latinæ aliisq; lingvis deſcribendis commodius inſerviret. Locupletatum igitur ab eo Alphabetum Danicum fatemur, ſed non inventum. Quia verò exteris incognita & antea non viſa hæc elementa communicavit, iisq; libros qvosdam ſacros primus transſcripſit, ab ignaris rerum aqvilonarium, inventionis laus ei falſo attributa eſt.

Bon. Vulcanii ſententia de inventione literarum Runicarum.

Ulphilæ quid in literatura Runica præſtiterit.

A qva ſententia non plane abhorrere video clariſsimum Theodorum Zvingerum Theat. human. vol. 4. lib. 1. *Gulphila*, inqvit, *ſive Ulphilas Gothorum Epiſcopus Theophili ſucceſſor, primum orthodoxus, mox ſub Valente Arianus, non tam invenit Gothicas literas (ut Socrates l. 4. c. 33. opinatur, & multis ante ſæculis Gothos habuiſſe teſtatur Johannes Magnus) quam iis primum in ſacris literis interpretandis uſus eſt, & propterea earum inventor extitiſſe videatur.* Sic & Gerardus Voſsius, de arte Grammatica lib. 1. cap. IX, ubi ita diſſerit: *Lubens quidem illud dedero, quod Ulphilas Gothicas dicitur literas inveniſſe, id ex eo profectum videri, quod antequam ille Biblia in Gothicam lingvam tranſtuliſſet, paucis ex ea gente literæ eſſent cognitæ,*

ac propterea nec habere illas, nationibus aliis crederentur.

Genebrardi de Germanorum literis o-pinio.

Quod si verum illud (de qvo tamen non immeritò dubitaverint vel leviter historiis tincti) qvod de Germanis refert Gilbertus Genebrardus in speculo universæ historiæ, longe ante eos, literarum cultura excelluisse nostrates manifestum est. De iis enim ad annum mundi 3791, & V. C. 428. hæc memoriæ prodere non veretur: *Disciplinarum capaces cum non essent Germani ab octingentis annis duntaxat, id est à Carolo Magno, ut ipsimet affirmant, suam linguam literis ceperunt exscribere, & cum Christiana religione Musas excipere, ut non sit quærendum, quibus hoc tempore tum ibi literis uterentur. Literarum secreta (inquit Tacitus) viri & fœminæ pariter illic ignorant.* Hæc ille, qvibus Germanos ante tempora Caroli Magni literis caruisse, nihilq; scriptis aut stylo exarasse adstruere conatur.

Germani an literas habuerint ante tempora Caroli Magni.

Æneas Sylvius ad annum Christi millesimum vel paulò amplius Germanos literas accepisse putat, qvod tamen generatim sustineri non posse existimat Bernhardus à Mallincrot tractatu de literis cap. 3: *de paucis enim tantum circa ea tempora ad fidem conversis, idq; trans Rhenum ac Danubium potius, qvam in magna ut olim dicta fuit Germania intelligendum hoc esse autumat.* Lingvam autem Germanicam primam scribi ceptam esse tempore Friderici II. testatur Aventinus in Annal. Bojor. Quidam sub Rudolpho primo Austriaco diplomata ac publica acta reliqva vernacula primum lingva scribi cepisse, asserunt.

Marcus Velserus Rerum Aug. Vindelic. lib. 3. statuit *Germanos temporibus Caroli Magni primum cogitationes de Literarum studiis suscepisse, rudes quamvis & incompositas. Nam multa ab eo seculo falsa veris intermixta, turbido quodammodo alveo ad nos fluxerunt.*

Monumenta in Dania 600 annis ante C. M. exarata.

Nostra verò dum excutimus monumenta, oculis adhuc obvia, iisq; relictis, de quorum ætate dubitari posit, ob nimiam vetustatem: Si certa & fidei indubitatæ seqvamur; occurrunt haud pauca quæ sexcentis fermè annis ante

te Caroli magni tempora, literis patriis, hoc est, Runicis sunt exarata.

Inter reliqva emicat rupes Haraldiana in Blekingia, cui majorum suorum res gestas inscribi curavit Hyldetandus ille fortissimus, qvi deletis regulis, Danicum imperium integritati restituit. Hujus autem rupis fabricam in hunc modum delineat Saxo noster, in nobilissimi operis præfatione pag. 3: *Apud Blekingiam apta nieantibus rupes mirandis literarum notis interstincta conspicitur. Siquidem à meridiano mari in deserta Verendiæ petrosa porrigitur semita, quam binæ lineæ exiguo discretæ spatio, protractis in longum ductibus amplectuntur. Inter quas medium loco planum factis ad legendum figuris undiq; secus exaratum ostenditur. Quod licet adeo situ inæquale existat, ut modo montium alta proscindat, modo vallium ima prætereat, eodem tamen tenore, literarum vestigia servare dignoscitur.* Vixit vero hic Haraldus II. Hyldetand dictus, temporibus Gallieni Imperatoris, circa annum Domini CCLX X. attestantibus id annalibus gentis nostræ indubitatis. Sed longè ante viguisse apud nos, literas nostras dubium non est, cum Poësis mox à nativitate Christi, tanto in pretio hic extiterit, ut ea regnum lucratus fuerit Hiarnus. De quo consule Saxonis librum sextum. Ut de antiquioribus à Saxone mox in operis limine adductis, jam nihil dicam.

Haraldus Hyldetand qvando vixerit.

Poësis in Dania viguit mox à tempore nati Christi.

Quis igitur primus ille fuerit, qui gentem nostram hisce beaverit literis etsi ob librorum & voluminum penuriam, cautium quoq; Saxorumq; qvib⁹ res memoria dignas mandabant majores nostri, devastationem, colligere non usq; adeo sit in proclivi: suspicor tamen Adelrunam quendam (mas fuerit vel fœmina, perinde est) in Asia, ante migrationem in Europam, ex Hebræis maxima ex parte eas collegisse, & una cum gente huc detulisse. Præsertim cum originationis, ut mox dicetur, vestigia adsint manifestissima, & nomen iis impositum de autore testari videatur.

Autor literarum Runicarum cur ignoretur.

Runicæ literæ ex Hebræis desumptæ.

Odino etiam & aliis qvi ex Asiâ huc devenere tribuũt multi, antiqvitatũ Islandicarum periti, unde & Odinus Runhofdi

Odinus autor Runarum.

hofdi seuRunarum autor vocatur Sed qvantum ex antiquissimis colligere licet documentis nostris, qvendam FIMBUL nomine (qvem alii FIMBULTYR, alii FIMBULTHULUR vocant) fuisse memorat Edda Sæmundi, cui Runarum ex parte tribuitur inventio. Ortum quidem Diis tribuere videtur, propagationem Fimbulo, sculpturam Odino. Sic namq; habet Versus:

Fimbul.

ᚱᚢᚴᛅᛦ ᛘᚢᚴᛏᚢ ᛉᚢᚴᚴᛅ ᛆᚠ ᚱᛅᚦᚴᛅ ᛋᛏᛅᚠᛁ·
ᛘᛁᛆᚠ ᛋᛏᛆᚱᛅ ᛋᛏᛅᚠᛁ· ᛘᛁᛆᚠ ᛋᛏᛁᚴᛅ ᛋᛏᛅᚠᛁ·
ᚦᛁᛦ ᛋᛂᛘ ᚠᛁᛆᚱᚦᚢ ᚠᛁᚴᚱᛂᛁᚠᛁᚴ
ᛆᚠ ᚠᛅᚦᛁ ᚠᛁᛘᛒᚢᛚ-ᚦᚢᛚᚢᛦ
ᛆᛉ ᚱᛂᛁᛋᛏ ᚼᚱᛆᛒᛏᚢᛦ ᚱᛆᚠᚴᛅ·

Runas ne scis & resolutos characteres
Prægrandes characteres, prævalidos characteres
Quos formarunt Deastri,
Et Fimbul senex illuminavit,
Ac incidit Odinus.

Hujus qvoq; fit mentio in Voluspa, Stropha 51. ubi consilium Deorum variis de rebus habitum proponitur:

ᛆᚠ ᛅ ᚠᛁᛘᛒᚢᛚᛏᛁᛋ ᚠᛆᚱᚴᛅᛦ ᚱᚢᚴᛁᛦ·

Et de Fimbultyri vetustis Runis.

Huic igitur Runarum si non inventionem, propagationem tamen attribuisse videntur veteres.

Fœminæ olim virorum obibant munera.

Nec absurdum adeò fœminas in hujus laudis participationem venire, cum Nicostratæ quid tribuant Romani sit in propatulo; & à literario non minus quam bellico exercitio, hunc sexum, in his oris, olim nequaqvam exclusum fuisse, tum Alrunarum tum Amazonum, etiam ab exteris consignati docent ausus, cuivis notissimi. De punctatis & recentioribus diximus capite undecimo; eas scilicet constanti Islandorum assertione, à Woldemaro secundo Daniæ Rege victorioso excogitatas, unde etiamnum Woldemarianæ Runæ à peritis vocari solent.

Literæ punctatæ à Rege Woldemaro inventæ.

CAP.

CAP. VIGESIMUM PRIMUM.

De origine Literarum Danicarum.

UT gentes omnino omnes ab Hebræis ortum traxere, ita & lingvæ ac literæ, quæ antiqvitatem aliquam præ se ferunt: Ex iis enim qui literis omnium primò aliqvid mandarunt fuere liberi Seth, qui teste Josepho Antiqvit. Judaic. lib. 1. in duabus columnis disciplinam rerum cœlestium à se inventam conscripserunt literis omnium antiquissimis, Hebraicis videlicet. Ex hisce vetustiores omnes ortas, ac inversione, apicum additione aut detractione, propagatas esse, qvivis scrupulosior ejus rei examinator de facili videt. Ac nostras quidem (quod ad earum antiquitatem probandam haud parum facit) ex hoc fonte manasse ostendunt ductus adhuc in quam plurimis parum admodum ab Hebræis discrepantes. Ut rationem non planè nullam habere videantur, qui hasce literas ex Hebræis formatas, una cum gente nostrâ, ex Asiâ huc delatas arbitrantur. *Ab Hebræa lingvæ reliqvæ fluxere.* *Literis quinam primò sint usi.* *Runicæ literæ ex Hebræis ortæ.*

Quicunq; autem ortus vestigia observare gestit unâ eum attendere oportet, in eo cum Græcis, & Latinis nostrates facere, quod à sinistris in dextram progrediendo literas pingant, neqvaqvam verò vice versa. Hinc qui Hebræorum notas cum nostris in omnibus conferre cupit, in qvibusdam dextrum sinistrum reddere debet, ut convenientia fiat evidentior. Nos clarissima saltem perseqvemur. ᛅ nostrum nil aliud est qvam א Aleph truncatum: ablata namq; columnâ dextrâ, & reliquo paululum erecto, ᛅ nostrum emergit. Imò multis in locis non pendulum sed inclinatum pingitur, ut videre licet tabula prima, secunda & tertia. *Collatio Runicarum cum Hebraicis quomodo instituenda.*

B quamvis cum Græco & Latino planè conveniat; attamen & Hebræum ב Beth ejus aliqvot præbet ductus. Si enim rectam cum transversa illius ventrem spectante adjeceris hoc pacto ꟊב B nostrum habebis. Quinimo ubi for-

tius sonare debet ac P. repræsentare, ei punctum seu Dages inserunt, non secus ac Hebræi, ut mox dicetur.

ᚴ Plane est inversum ג Gimel. Hoc autem hic quod & in reliqvis studiosè observandum, qvod majores nostri, simplicitati cum primis studentes, ex lineis rectis & simplicibus, nullis hamis aut appendicibus onustis, potius suos literarum confecerint Characteres, qvam vel ex tremulis, aut inæqvalitate ductuum sibi dissimilibus.

ᚦ non minus cum Hebræo quadrat qvam cum Latino D. Si enim ad ר Dalet columnnulam apposueris, & angulum paulo obtusiorem reddideris, res erit expedita. Dagessatur quoq; à nostratibus ut fortius sonet.

ᚱ quod quandoq; & sic scribitur ר planè Hebræum est, columna sinistra à quibusdam adjicitur, tum ut ab Hebræo distingvatur, tum ut ornatum ei concilient majorem.

I. est י Jod prolongatum.

Quemadmodum Hebræi literali notâ destituuntur, qvâ exprimant vocalem E, ita & Dani antiqvi: sed ut punctis qvibusdam illi hanc literam exhibent, ita & nostrates puncto scilicet imposito literæ I. Verum observanda hic venit insignis harmonia inter priscum Hebræorum Jod & nostrum. Ante punctorum inventionem, Hebræi tres habuerunt Characteres vocalium Aleph Jod & Vau, quibus ita utebantur, ut Jod modo E modo J, Vav vel O vel V valeret, teste Vossio lib. 1. de arte Gram. cap. 31. & Malincrot de Nat. Lit. cap. 5. Sic nostrates per figuram I modo E, modo I expresserunt, ut in quamplurimis saxis vetustioribus adhuc videre licet. Recentiores autem ut inter notas duarum harum distinctarum vocalium manifestius discrimen facerent I literam puncto insigniverunt, ut E distinctius exprimeret. Atq; hujus qvidem inventi autorem agnoscunt Woldemarum II Daniæ Regem, ut supra docuimus.

ᚴ etiam non ineptè à פ deducitur capitali curvâ directâ & extensâ.

ᛚ inversum est ל Lameck, extensa curva.

Quod

Quod nostrates ex B fecerunt B ventre punctato, hoc totum Hebræis acceptum ferunt, qui pari modo ex ב Beth, addito Dages seu puncto, פ Pe fecerunt, illustri originationis argumento.

R planè Hebræum est ר Resch, modo perpendicularem præfixeris lineam.

Longius petita hic proponere non lubet, cum qvivis in hac Philologiæ parte curiosior Criticus, sine ullo negotio plura reperire queat hujus generis, qvibus animum oblectare, & mirandam Dei Opt. Maximi in hac literarum propagatione & derivatione, providentiam admirari & deprædicare valeat.

Hermannus Hugo de prima scribendi origine cap. 3. Nostras hasce ex Syriacis ortas arbitratur, de antiqvissimis ita disserens: *Videntur primæ literæ esse Hebraicæ, his proximæ natæ Chaldaicæ, quæ vix extant: deinde Assyriæ seu Babylonicæ seu Syriacæ, seu Arameæ:* Et post pauca: *Iterum ex Syriacis sunt Arabicæ, quibus hodieq; utuntur Turcæ, Tartari & Saraceni, auctore Volaterrano lib. 33. cap. 11. Ex Syriacis Samaritanæ, item, quæ ad eas propius quam ad Arabicas accedunt: Et fortè ex iisdem Gothicæ non multum his absimiles, quas Johannes & Olaus Magni Archiepiscopi Upsalenses ambo, ajunt diu ante Latinas literas inventas, fuisse Aquilonaribus usurpatas.* *Runicæ literæ ex Syriacis ortæ.*

Caput Vigesimum secundum.

Danicarum cum Græcis & Latinis literis Harmonia.

HUjus originis cum etiam Græcæ & Latinæ sint literæ, imo reliqvæ famosiores omnes; non mirum & nostras cum iis cognationem qvandam habere. Quam hic etiam adumbrare forsan nec inutile, nec à scopo alienum erit. Quod ut commodius præstemus, unà eademq; operâ specimen Harmoniæ elementorum Danicorum cum Græcis & Latinis ostendere aggrediemur, eo *Literæ Græcæ & Latinæ nil discrepãt.*

quod

quod Græca à Latinis parum discrepent (de majusculis enim dictis, quæ veræ & genuinæ sunt loqvor) imò antiqvitus eædem fuerint. Quod ita probare nititur Polydorus Virgilius de rerum inventoribus lib. 1. cap. 6. *Græcas*, inqvit, *veteres literas fuisse easdem penè quæ nunc Latinæ sunt, indicio est Delphica tabula ænea, quæ Romæ in palatio Minervæ dicata in Bibliothecâ conspiciebatur, Plinii (ut ipse testatur) temporibus. In Latium eas teste Plinio & Solino, intulere Pelasgi. Quidam volunt Nicostratam Evandri Arcadis matrem Latinis primum dedisse, &c.*

Salmasii de Runis opinio. Cl. Salmasius in Plinianis exercitationibus eousq; pervenit, ut asserere non audeat Latinos omnium literarum nomina & formas è Græcis expressisse, dimidiatas eas tantum in pronunciando, efferentes. Ausonius

Dimidium Betæ monosyllabum Italicum Be.

Quod & in aliis, non tantum literis sed & vocibus fecerunt: ut *ἀπὸ* ab *ὑπὸ* sub &c. Idem Commentario de lingva Hellenistica cap. 2. p. 382 eo inclinare videtur, ut literas has nostras à Græcis Constantinopolitanis tractas putet. Sic enim inquit: *Licet à Græcis Constantinopolitanis qui Ῥωμαῖοι propriè appellabantur, Runicas dictas opinemur. Arabes quoq; appellabant* Runi & Rumi *Romanus. Sic Runicas pro Rumicis literas suas antiquas Dani appellarunt ex Græcis illis expressas. Nec major eorum antiquitas.*

Runicæ literæ cum Græcis conveniunt. Nostras verò literas cum Græcis magnam affinitatem habere dudum vidit Bonaventura Vulcanius, qvi ejus qvoqve causam reddere conatus est in præfatione tractatus de literis & lingvâ Gothorum, in hunc modum: *Literæ plæraq; Gothorum (ita nostræ ab eo appellabantur) cum Græcorum literis conveniunt, cum quibus & lingvam mistam habuerunt. Quod nimirum in Moësia maritima consederunt Getæ, ubi & Græcorum Coloniæ.* Adducit quoq; in ejus rei testimonium Poëtarum decus Ovidium, qui apud Getas multos in exilio vixit annos, lingvam eorum ita

calluit,

calluit, ut Geticè etiam locutus fuerit; qvod de seipso haud obscurè his testatur:

Hic quoq; sunt urbes Grajæ (quis credere posset)
Inter inhumanæ nomina Barbariæ.
Huc quoq; Mileto missi venere coloni:
Inq; Getis Grajas constituere domos.

Ovidius linguam Geticam calluit.

Et alibi:

Græcaq; cum Getico mista loquela sono est.

Hincin eam Beda & Trithemius qvibusdam descendere videntur sententiam, ut nostras à Græcis ortas existimaverint literas. Sic enim Trithemius de Alphabeto & modo scribendi Normannorum Polygraphiæ lib. 6: *Nortmanni cum Dacis Asiaticis de Insulis Scandianis, quæ nunc Gothicæ vocantur quondam egressi, Galliam annis plus quam quadraginta pervagantes, gravissimè devastarunt. Qui ut rebus suis consulerent arcanis, Beda Anglico testante Monacho, novum & pulchrum scribendi modum ex Græcorum literis talem invenerunt.*

Græcorum namq; numeros ad quatuor & viginti, literis decem comprehensos Latinorum characteribus adaptarunt, & sub schemate alieno nostras literas prudenter absconderunt. Sed non de hisce de qvibus hic sermo est; verum aliis secretioribus autorem loqvi manifestum est. Attamen vetustiores multò Græcis has nostras esse non pauca sunt quæ probant. Verum qvia ab eodem fonte cum Græcis & Latinis fluxerunt, non mirum quod cum iis magnam affinitatem obtineant, ac verum sit illud quod asserit Commentarius in Alphabetum Gothicum à B. Vulcanio editus, dum sic inqvit: *Præsens litera partim Ebraissat, partim Græcissat, interdum Latinissat, quædam peculiaria habet.* Quibus calculum suum addit Joannes Selden in Jano Anglico pag. 19. sic inqviens: *Accipias interim vetustissimos illos Gothicos & minus affabrè factos, quos B. Vulcanius Brugensis nuper cum Anonymi commentariolo edidit characteres, Grajorum præ se ferre multum (ut & Ruthenicos hodiè) speciminis.*

Runica literæ Græcis antiquiores.

Cur literæ Runicæ cum Græcis conveniant.

 Quod

Quod ut manifestius evadat, particularius aliqvantò singulas examinabimus.

Digamma Æolicum. ᚠ Purum putum videtur Digamma Æolicum, lineis transversalibus rectis in obliqvas commutatis.

Quinimò in Alphabeto Gethico à Bonav. Vulcanio in lucem emisso, non obliqvis, sed rectis transversis depictum extat, hoc pacto ᚠ: unde & commentator: *Nequaquam dubium esse ait quin majores capitale F Gethico more scripserint ᚠ, quod ad Digamma Æolicum vergit.*

ᚢ ᚢ inversi U figuram ostendit, eandemq; ferè potestatem obtinet. Licet ab Hebræorum ו Vav non nisi unius columnæ additione discrepare supra ostenderimus, unde etiam originem traxit. In bujus literæ fabrica ipsis Latinis & Græcis prudentiores extitisse Danos ostendit commentarius de lingvâ Gothicâ à Vulcanio editus, loco supra à nobis allegato.

ᚦ ᚦ affinitatem cum Græco videtur habere nullam, nisi angulum unum trianguli ad semicirculum reduxeris: Sed Latinum D, cujus etiam obtinet potestatem, quam proximè ad ejus figuram accedit Quinimò in qvibusdam monumentis, ita exaratum nostrum cernitur ut ferè à Latino nil discrepet.

ᚭ In ᚭ peculiare quid obtinent nostrates præ reliqvis. Græci enim & Latini ad oris conformationem in prolatione respexisse videntur, quod & innuit Scaliger de causis L. L. lib. 1. cap. 10. dum inqvit: *O suis sibi à natalibus usq; figuram attulit expressa pictaq; oris rotunditate.* Nostrates verò ad potestatem & valorem animum convertentes ex duplici ᚭ illud potius constare voluerunt. Ex formâ ipsa commodius multò figuram mutuantes, quam ex unius organi prolationi dicati accidentali conformatione. Ut non dicam rectas & obliqvas commodius se sculpturæ accommodare, quam curvas aut circulares.

R Ex nostro R tam Græci quam Latini suum desumpsisse videntur, illi qvidem fulcrum adimendo: hi verò figuram integram retinendo, sed ventris angulum paululum incurvando. Li-

Lineam quam nostro R ademerunt Græci, ut suum P efformarent, ᛉ adjecerunt; ut commodius ex eo suum formarent K, remanentibus vestigiis clarissimis. ᛉ

Ex nostro ✱ ademptâ perpendiculari suum χ Chi Græci fabricarunt, non famosiorem sed adventitiam potestatem retinendo, ✱ enim nostrum qvamvis ordinariè H notet, attamen quandoq; & CH. ✱

ᚨ Tam Græci qvam Latini dextram adjecerunt columnam, atq; ita N efformarunt potestatis ejusdem. ᚨ

I Figura & potestate planè respondet. I

ᛆ Manifestissima retinet vestigia derivationis ab Aleph Hebræorum; ex hoc etiam Alpha & A Latinorum emergit si jugo seu lineâ transversâ, devaricata in medio conjungantur crura. Ductus enim alter paululum extensus neminem turbare potest. Quinimo in Alphabeto Græco qvod Cyrillo adscribunt, prima litera quæ Alpha repræsentare debet & Hac dicitur planè ut nostrum Aar pingitur in hunc modum ᛆ. ᛆ

ᛋ Inclinatum Græcorum præbet Σ si ei basis addatur. Nec Latinorum S ab eo discrepat, nisi in eo quod ex angulis acutis obtusos fecerint, quod iis etiam in aliis familiare, ut supra ostensum. In Æolicarum literarum censu nota quæ G exprimit ductibus planè cum nostro ᛋ convenit, ut & in Illirico Sclavorum, Cithno seu C. ᛋ

Nec à ᛏ nostro abhorrent figuræ Græca & Latina; nisi quod loco cuspidis rectam illi ponant transversalem, quod neminem jure ullo turbare potest. Hetruscum figura etiam planè convenit. ᛏ

B planissimè in suos transtulerunt usus. B

In ᚿ ductum dextrum prolongarunt Græci; Latini v. totam figuram inverterunt, diducto angulo. ᚿ

ᛘ inversum amputata columnæ parte eminente, à Græcorum & Latinorum M non usqvè adeò abhorret. Quinimo si columna Lunulam secans ad sinistram incurvata trahatur, ac dextro cornu crus adjiciatur, minusculum Græcorum μ egregiè repræsentabit. Si ventri inclu- ᛘ

 sus

modiuominis proprii intricaturam per unicam literam vidi aliquando in prisco sepulchri asſere. Puto etiam veteres istos nescio quo consilio aut superstitione, data opera studuisse, ne facile legi posset, quod saxis sepulchralibus inciderant.

Hanc literas intricandi rationem, vocarunt *at tradla Runan*, quo simul earum extricationem notarunt. Hoc enim olim magnæ & licitæ putabatur artis. Hinc Ragnvaldus Kólson in Relationibus Orchadensibus, peculiari cantilena enumeraturus, qvibus præ cæteris, excellebat artibus ita canit:

ᛏᛅᚠᛚ ᛁᛘ ᛁᚴ ᛆᚱ ᛅᛅ ᛁᚠᛏᛅ
ᛁᚦᚱᛆᛅᛅᛁᚱ ᚴᛅᚿ ᛁᚴ ᚿᛁᚢ
ᛏᚢᛘ ᛁᚴ ᛏᚱᛅᚦᛚᛅ ᚱᚢᚿᚢᛘ
ᛏᛁᚦ ᛁᚱ ᛘᛁᚱ ᛒᛆᚴ ᛆᚴ ᛋᛘᛁᚦᛁᚱ
ᛋᚴᚱᛁᚦ ᚴᛅᚿᚿ ᛁᚴ ᛅ ᚴᛁᚦᚢᛘ:
ᛋᚴᚢᛅ ᛁᚴ ᛆᚴ ᚱᛌ ᛋᛆ ᚿᛅᛅᛁᚱ
ᚼᚢᛆᚱᛅᚢᛁᚠᚠᛁᛅ ᚴᛅᚿ ᛁᚴ ᚼᛅᚠᚠᛁᚢ
ᚼᛅᚱᛒᛋᛚᛅᛅᛅ ᛆᚠ ᛒᚱᛅᚠᚦᛅᛅᛅᚢ.

Quorum hic est sensus.

Oblectamenta mihi novem sunt:
Scachicus ludus, Runarum ligatura,
Librorum lectio, fabrilium cultura,
Nives soleis calco ligneis,
Arcu quosvis supero & Remis,
Fidibus canto & Poësi.

At *Tradla*, propriè est pedum conculcatione aliqvid densè constipare; hic metaphoricè loqvitur. Quænam nobilioris juventutis in septentrione, olim fuerint excercitia, hic obiter nota.

Abbreviaturæ apud Danos non sunt inventæ ob scribendi celeritatem. Nullo vero modo adduci possum ut credam ταχυγραφίαν ansam huic studio præbuisse, cum nec chartæ, nec ceræ usum nostrates habuisse reperiam, quibus celeri stylo quidpiam imprimi potuerit. Sed aut saxa & cautes, aut ligna duriuscula, fagina inprimis, qvorum sculpturæ operam reqvirunt tardiorem, temporisq; tractum majorem.

De

De ea loqvor ταχυγραφία qva olim excellebant apud Romanos Notarii dicti, de qvibus ita Martialis: *Notarii Romanorum.*

Currant verba licet, manus est velocior illis;
Nondum lingva suum, dextra peregit opus.

A notis enim dicti Notarii, quibus utebantur ad orationes, conciones, aliasq; pro rostris habitas declamationes, incredibili velocitate excipiendas. Quorum artificium eleganter expresit Ausonius, suum in hunc modum polito Epigrammate affatus Notarium: *Notarii unde dicti,* *Notariorum ars.*

Puer notarum prapetum
Sollers minister advola.

Et post pauca:

Tu sensa nostri pectoris
Vix dicta, jam ceris tenes.
Sentire tam velox mihi
Vellem dedisset mens mea,
Quam prapetis dextra fugâ
Tu me loquentem pravenis.

Eusebius in Chronicis testatur Tyronem M. Tullii Libertum harum notarum fuisse autorem. Trithemius verò ipsum Tullium Ciceronem, librum notarum non parvæ qvantitatis scripsisse refert. Quem S. Cyprianus Chartaginensium Præsul & Martyr multis & notis & dictionibus ampliavit, adjiciens vocabula Christianorum usibus necessaria: *Rarus est codex, & à me semel duntaxat repertus, inquit Trithemius ultimo de Polygraphia libro viliq; precio emptus.* Vide reliqua jucunda scitu, mox in principio libri citati. *Notarum autor Tyro.*

Hanc itaq; ταχυγραφίας artem, licet in his oris antiqvitus locum habere non potuisse, mihi persuasum habeam: commoditatis tamen ejusdem, aut elegantiæ rationem, iis de quibus jam loquimur literarum nexibus, majores nostros habere voluisse crediderim.

Ac quamvis jugatæ hæ Danorum literæ quæ veteribus *Slitrur* & *Vefjur* videntur dictæ, de quibus consule cap. V. hujus libri pag. 40. ubi de Malrunis compositis agitur; *Abbreviaturæ & duplices in quibus differant.*

tur;

tur; cum Græcorum ac Romanorum duplicibus in eo affinitatem aliqvam contraxisse videantur, qvod valorem duarum literarum teneant: in eo tamen ab illis differunt, quod duplices, unâ figurâ simplici, & ex aliis non compositâ, potestatem duarum (qvibus nihil simile, quò ad figuras exprimunt) obtineant: jugatæ verò in unâ figurâ, sed ex duabus diversis compositâ, potestatem duarum ex quibus componuntur, habeant. In hac verò jugatione, vel vocalem vocali, vel consonantem vocali, vel consonantem consonanti, copularunt. Quod paradigmate frequentiores abbreviandi rationes exhibente hic ob oculos ponere lubet.

Abbreviaturæ Runicæ celebriores.

Præcipui ac principales hi sunt jugationum modi, qvibus, si qvi alii in monumentis occurrant, addi & suis locis inseri possunt. In hac namq; tabellâ, capitales, principali loco, perpendiculariter sibi invicem subseqventes, fundamentales quasi sunt & substantiales: reliquæ simplices summum tabellæ occupantes, adjectitiæ seu accidentales; ex qvibus omnes abbreviaturæ sunt conflatæ.

Literarum simplices figuræ quandoq; sunt abbreviaturæ.

Observandum hic venit, qvandoq; fieri, ut una eademq; nota simplicis literæ potestatem obtineat geminam, ac in unam ex his jugatis ob figuræ similitudinem degeneret. Sic ᛆ quæ nota est Y vel R, etiam *an* designat. ᚼ quæ nota est N, etiam *en* syllabam exhibet. Quod tamen peculiari orthographiæ Danicæ lege contingit, qua vocalis consonanti inclusa, non scribi, sed subintelligi quandoq; solet. Idem etiam in R crebro usu venit. Huc quoq; spectat ᛶ, quæ licet O vocalem exprimat communiter:

niter: attamen haud raro duplicatum est ᚼ seu NN Latinum, ut in monumento Tingveldensi ᛘᛁᚼ Menn. Sic ᛅ loco duplicis ᛅ quandoq; occurrit.

Literæ punctatæ.

Hoc loco de neotericorum invento, literis scilicet Dagessatis seu punctatis aliqvid monendum videtur, siquidem ad naturam jugatorum qvam proximè accedunt, eò quod ex litera & puncto conflentur; quia tamen potestatem puram & simplicem obtinent ad simplices potius quispiam eas retulerit. Quod etiam à plerisq; factitatum videmus, qui in serie Alphabetica, sua illis assignare loca nequaquam dubitarunt.

Woldemari Runæ.

Nisi quis mediam inter utrasq; naturam sortitas eas esse arbitretur; quod facile concesserim, eo quod figurâ sint compositæ; valore vero simplices. Sunt autem hæ quarum inventionem Waldemaro secundo victorioso Danorum Regi ascribunt cuncti; adeo ut *Waldemars Runer* etiamnum vocentur.

ᚤ	ᛂ	ᚧ	ᚵ	ᚡ	B	ᛑ
Y	E	TH	G	V	P	TH.

Mercatorum signa vetustiora fuisse literæ jugatæ.

Si vetustiora Mercatorum aliorumq; signa & sigilla examinaveris ex hisce jugatis ortum traxisse videbis. Nominis enim proprii & parentis vel cognominis literas primas vel etiam omnes totius nominis apices (ut supra ostensum) copulantes, sua conflarunt insignia majores. In recentioribus vero id minus apparet, tùm quod filii parentum sibi vendicent signa, tùm quod Romanis characteribus jam utantur. Qui tamen huic usui non ita commode applicantur, eo qvod ductibus curvis ac circularibus scateant, qvi vasis ligneis, aliisq; mercium fascibus non ita aptè insculpuntur atq; recti, quibus maxima ex parte constant Runicæ nostræ.

CAPUT VIGESIMUM QVARTUM.

De Diphthongis Literaturæ Danicæ.

De Diphthongis quid tradendum.

Alterum compositarum literarum genus ut attingamus, quod Diphthongos vocant; neqvaqvam varias

de iis Grammaticorum quæstiones, an scilicet sint Diphthongi? qvid sint? an ad literarum vel syllabarum classem pertineant? agitabimus. Cum nostri non sit instituti Grammaticorum minutias excutere; sed Runicæ Literaturæ naturam inqvirere, ac densissimis oblivionis tenebris involutos ejus ductus in lucem protrahere ac æternitati consecrare. Ea igitur quæ de Diphthongis nostris tam à Scaldâ, qvàm ab aliis fide dignis hausimus monumentis, quam fieri potest, brevissimis sumus allaturi, ut quæ nostratium de iis fuerit sententia non ignoretur.

Diphthongi sunt syllabæ. Ad syllabas à majoribus nostris relatas esse Diphthongos asserit Arngrimus Crymogeæ lib. 1. cap. 3. nec dissentire videtur Scalda. Vocantur verò veteri lingva ᛚᚤᛘᚤᚴᚠᛆᚱ *(Lymyngar.)* *Lymyngar* quasi conglutinatæ: eo quod in iis vocales ita conglutinentur ac combinentur, ac si glutine quodam junctæ essent. Vocantur & ᛐᚢᛁᚼᛚᛁᛆᚦᛂᚴᚦᚢᚱ: *(Tuibliodendur.)* *Tuibliodendur* seu bisonæ, quod Græco respondet nomini.

Diphthongi definitio. Describitur porro Diphthongus à Scalda in hunc modum: ᚦᛁᛒᚼᛐᛆᚴᚠᚢᛋ ᛂᚱ ᛋᛆᛘᛆᚴ ᛚᚢᛘᚢᚴᚠᚢᛘ ᛐᚢᛂᚠᛁᛆ ᚱᛆᚦᚦᛆᚱᛋᛐᛆᚠᛆ ᛁ ᛂᛁᚱᚴᛁ ᛋᛆᛘᛋᛐᛆᚠᚢᚴ, ᚦᛂᚱ ᛂᚱ ᛒᛆᚦᛁᛆ ᚼᛆᚴᚦᛂ ᛆᚠᛚᛁ ᛋᛁᚴᚢ. Diphthongus est duarum vocalium conglutinatio in unam syllabam, qvarum qvævis retinet suam potestatem. Quatuor porro in linguâ Latinâ Diphthongos esse ait: sed in Runicâ quinq; *(Diphthongi Runicæ quinque.)* quas enumerare ubi aggreditur, sic inqvit: ᚦᛂᛋᛋᛁᛆ ᛂᚱᚢ ᛚᚢᛘᚢᚴᚠᛆᛆ ᛋᛐᛆᚠᛆ ᛁ ᚱᚢᚴᚢᛘ, ᚭ ᚠᚢᚱᛁᛘ Æ, ᚢ ᚠᚢᚱᛁᛆ AU, ᚭ ᚠᚢᚱᛁᛆ E ᛆᚠ I, ᛆᚠ ᛋᛆ ᛂᚱ ᚦᛁᛒᚼᛐᛆᚴᚠᚢᛋ ᛂᚠᛁ ᛁ ᛚᛆᛐᛁᚴᚢ ÆY, ᚮ ᚠᛁᚱᛁᛆ E ᛆᚠ O, ᚦᛆᚦ ᛂᚱ ᚼᛁᚴ ᚠᛁᛆᚱᚦᛁ ᚦᛁᛒᚼᛐᛆᚴᚠᚢᛘ ᛁ ᛚᛆᛐᛁᚴᚢ, ᛆᚠ ᛂᚱ ᚼᛆᚴ ᛂᚠᛁ ᛁ ᚱᚢᚴᚢᛘ. Hæ sunt Diphthongi Runicæ ᚭ pro Æ, ᚢ pro AU, ᚭ pro E & I, & hæc Diphthongus non est apud Latinos, AY: ᚮ pro E & O. Hæc est qvarta Diphthongus apud Latinos, qvæ non reperitur in lingvâ Runicâ.

Obscurior aliqvantò hic autor est, ac scrupulos injicit haud

haud leves, adeo ut corruptum arbitrer illum, qvo ego usus sum, codicem. Affirmat namq; primò Diphthongos Runicas quinq; esse, at ubi earum catalogum instituere debet, quatuor saltem proponit, ex quibus tamen quartam in Latinâ saltem lingvâ: non vero in Runica reperiri docet. Sed cum nec Diphthongorum figura, nec earundem valor ritè & perspicuè sit exhibitus, textum depravatum esse amanuensis incuriâ, clarè satis patet. Sensus tamen autoris absq; dubio hic erit. Diphthongi Runicæ sunt quinq; ᛅ pro Æ, ᚤ pro au, ᛆ pro ei, (hoc etenim & supra docuit) Æy (cujus figura omittitur) ᚼ pro Oe, quæ Runica non est. Si igitur rem æqvâ lance æstimes, duæ saltem figuræ Diphthongorum Runicarum sunt propositæ ᛆ & ᚤ potestates quatuor; Æ, AU, EI, ÆY, qvinta omissa est, aut assumenda Oe, quæ licet dicatur non esse Runica, ejus tamen æquivalentem habemus Œ, forsan ᚼ exprimendam. Sed solitam autoris hic desideramus perspicuitatem. *Dogmatis de Diphthongis examen.*

Rationem verò Diphthongos conficiendi, & cur in iis quædam vocales præponantur, quædam verò postponantur, docere conatur in seqventibus, cum sic inqvit; *Diphthongos conficiendi ratio.*
ᛋᚢᛘᛁᛅ ᚱᛆᚦᚦᛆᚱᛆᚱ ᛂᚱᚢ ᚠᛁᚱᛁᚱ ᛋᚴᛁᛒᛆᚦᛁᛅ ᛁ ᛋᛆᛘ-
ᛚᚢᛘᚢᚴᚠᚢᛘ, ᛋᛂᛘ ᛆ ᛑᚠ ᛂ, ᛂᚴᚴ. ᛋᚢᛘᛁᛅ ᛂᚱᚢ ᛂᛒ-
ᚿᛁᚱᛋᚴᛁᛒᛆᚦᛁᛅ ᛋᛂᛘ ᛂ ᛑᚠ ᛁ ᛑᚠ ᚢ, ᛑᚠ ᛂᚱᚢ ᚦᛂᛁᛅ
ᚱᛆᚦᚦᛆᚱᛋᚿᛆᚠᛁᛅ ᚴᛆᚿᚢᚱᛚᛁᚠᛆ ᚠᛁᚱᛁᛋᚴᛁᛒᛆᚿᛁᛅ
ᛁ ᛋᛆᛘᛆᚴᛚᚢᛘᚢᚴᚠᚢᛘ ᛂᚱ ᚴᛆᛚᛆᛋᚿ ᚼᛚᛁᛑᚦ, ᚼᛆᚠᛆ
ᚼᛁᚴᚢ ᛘᛂᛋᚿᛆ ᚱᛆᚦᚦᛆᚱᚿᛑᛚᛁ ᛘᛆᛘᛂᚱᛁᚴᛘ ᛂᚴ ᚼᛁᚴᛅ
ᛂᚠᚿᛁᚱᛋᛂᚿᚿᛁᚱ ᛂᚱ ᚴᛂᚱᚱᛁ ᛋᚿᛆᚴᚦᛆ ᛁ ᚼᛚᛁᛑᚦᛋ
ᚠᚱᛂᛁᚴ ᚱᛆᚦᚦᛆᚱᛂᚴᚴᛆᛅ. ᛋᛂᛘ ᛆ ᚠᚢᚱ ᛆ ᛑᚠ ᚢ, ᛂᚴ
ᛂ ᚠᚢᚱ ᛂ ᛑᚠ ᛑ ᛑᚠ ᚢ, ᛆᚠ ᚦᚢᛁ ᛆᚦ ᚦᛆᚿ ᚼᛚᛁᛑᚦᛆᚴ
ᛂᚱ ᚠᚱᛆᛂᛁᚴᚴᛆᚱᛂ ᛂᚱ ᚴᛆᛂᚱ ᛒᚱᛁᛑᛋᚿᛂᚴᚢ ᛋᛏᛂᛅ-
ᚦᚢᛅ ᛑᚠ ᚠᚢᚱᛂᛅ ᛋᛏᛂᚴᚦᚱ ᛂᚴ ᚼᛁᚿᚿ ᚦᛁᚠᚱᛆᚱᛆ ᛑᚠ
ᚠᚱᛆᛘᛆᛅ ᛋᚴᛆᛒᛆᚿ ᛑᚠ ᛘᛂᛁᚱᛆ ᚼᛂᚠᚢᛅ ᚱᚢᛘ ᛂᚱ
ᚿᛑᚴ ᚼᛆᛂᚠᚱᛆ ᚦᛆᚦ ᚼᛚᛁᛑᚦ ᚠᛁᚱᛁᛅ ᛆᚿ ᛋᛂᚿᚿᛆ ᛁ
ᛋᛆᛘᛚᚢᛘᛆᚴᚠ ᛂᚱ ᚠᚢᚱᛘᛆᚱ ᛋᚴᛆᛒᛆᛅ ᛂᚴ ᚼᛁᚿᚿ
ᛂᛒᚿᛂᚱ ᛂᚱ ᚠᛑᚱᛘᛂᛁᚱᛆᛅ.

Quædam vocales sunt præpositæ in conglutinatione, ut A & E, quædam postpositæ ut E & I, O & U. Et hæ quidem vocales naturaliter in conjunctione anteponuntur, qvæ sonum suum habent in extimis soni organis in homine. At illæ postponuntur, qvæ propinqviores sunt enunciationi soni. Ut A prius qvam U in Au, E prius quam O & U in Eo, Eu. Quia ille sonus est vicinior qvi pectori propinqvior, & prius fit quam crassior ille, qui in anterioribus formatur. Non videtur hoc autoris studium, ab organis voci dicatis, differentiam ac prolationem literarum desumendi, vituperandum. Siqvidem à causis naturalibus depromptum, & aliorum, qui in eo strenuè desudarunt, ad lassitudinem usq; defatigavit ingenia. Verum qvo minus mentem autoris exactè asseqvamur facit codicis, qvo usi sumus antiqvitas minusq; exacta scribendi ratio.

Vocalium differentiæ ex soni organis sumptæ.

Sed qvia ex professo Diphthongorum doctrinam tractandam proponit; rationes non omittit, qvibus freti in lingvam nostram Diphthongos introduxerunt, dum in hunc modum pergit: ᛅ ᛚᛅᛏᛁᚿᚢ ᚽᚱ ᛑᛁᛒᛏᛆᚿᚠᚢᛋ ᚠᚢᚱᛁᚱ ᚦᚱᛁᛅᚱ ᛋᛅᚴᛁᛆ ᚠᚢᚿᚦᚢᛘ· ᚠᛆᚱᛁᛆ ᚼᛚᛁᛆᚦ ᚠᛁᚠᚱᚦ· ᛆᚠ ᛋᚢᚿᚦᚱ ᚠᚱᛅᛁᛁᚿ ᛆᚠ ᛋᛅᛘᛘᛅᚿ ᛋᛁᛏᛏᛁᚿᚠ· ᛁᚿ ᛁ ᚿᛆᚱᚱᛁᚿᚢ ᚠᛆᚱ ᛏᚢᛁᚿᛅᛆ ᛋᛅᚴᚱ· ᚠᛆᛆ ᚠᚱᛅᛁᛁᚿ ᛆᚠ ᚼᛚᛁᛆᚦ ᚠᛁᚠᚱᚦ· ᚠᛆᚱᛁᛆ ᚠᚱᛅᛁᛁᚿᛅᛆ ᛋᛅᚴᛅᛆ ᛁᚱ ᛑᛁᛒᛏᛆᚿᚠᚢᛋ ᚠᚢᚿᚦᛁᚿᚿ ᛁ ᚿᛆᚱᚱᛁᚿᚢ· ᛋᛁᛘ ᛁ ᚦᛁᛋᚢᛘ ᚿᛅᚠᚿᚢᛘ ᛘᛁᚱ ᛆᚠ ᛋᛁᚱ· ᛅᛅ ᚠᚱᛁᛁᚿᛅ· ᚦᛆᚿ ᚠᚱᛅ ᚠᛆᚱᚿᛆᚠᚿᚢᛘ ᛋᛁᚱ ᛆᚠ ᛘᛁᚱ ᛆᚠ ᛆᚦᚱᚢᛘ ᚦᛁᛚᚠᚢᛘ· ᛁᚿᚿ ᚠᛆᚱᛁᛆ ᚼᛚᛁᛆᚦᛋ ᚠᛁᚠᚱᚢᛘ ᛁᚱ ᛑᛁᛒᛏᛆᚿᚠᚢᛋ ᚠᚢᚿᚦᚢᛘ ᛋᛁᛘ ᚼᛁᚱ ᛚᛁᚠᚱ ᚼᚠᚱ; ᚦᚢᛁ ᚠᛁᚠᚱᛅ ᛏᛁᚴᛁᛆ ᚼᛚᛁᛆᚦᛅ ᚼᛁᛚᛚᛁᚱ ᛁᚿ ᛚᛅᛁᚠᚱ; ᛅᛁᚠᚱ· A Latinis tribus de causis excogitata est Diphthongus: propter soni concinnitatem, distinctionem & compositionem. Sed in lingva Septentrionali, duabus de causis, propter distinctionem & concinnitatem soni. Propter distinctionem inventa est Diphthongus in lingvâ Septentrionali, ut in hisce Mer, Ser, quo fiat separatio in antedi-

Diphthongi cur à Runis inventæ?

tedictis Ser & Mer (legendum videtur Sier & Mier, alioqvin hic nulla Diphthongus) aliisq; similibus, sed propter soni concinnitatem inventa est Diphthongus, ut Lógr, órgr, quia suavius videtur sonare qvam Lægr, ægr. Quo pacto Diphthongus ob separationem vel distinctionem sit inventa dubitare quis posset, cum ejus natura in conjunctione & conglutinatione duarum vocalium cõsistat, qvæ separationi adversatur. Sed absq; dubio illam autor intelligit separationem, qvâ diversas voces vocalibus iisdem constantibus soni facit distinctionem, ut videlicet aliter pronunciandum sit Mi-er separatis E & I, aliter Mier, in Diphthongum iisdem vocalibus coalescentibus. Sed de Diphthongis ex præscripto Scaldæ hæc suffecerint. *Diphthongus quomodo ob separationem inventa.*

CAPUT VIGESIMUM QVINTUM.

De modo scribendi Danorum.

QUatuor fuisse usitatiores variarum gentium scribendi modos eleganter & doctè ostendit clarissimus Gerardus Vossius de arte Gramm. lib. I. cap. XXXIV. *Quatuor modi scribendi veterum.* Primus, qvi fit à dextra in sinistram, qvo usi sunt Hebræi, Chaldæi, Syri, Arabes, Ægyptii. *I.* Secundus, cùm primò à dextra sinistrorsum scribitur, & ubi ad sinistram paginæ partem deventum, inde dextrorsum recurritur. *II.* Qui mos antiqvissimis Græcis fuit in usu, eumq; βυστροφηδὸν vocarunt. Tertius vulgatus est, à sinistra dextrorsum; qui Græcis, Latinis, & plerisq; Europæis familiaris. *III.* Quartus à summo ad imum; qvo usi sunt incolæ Trapobanæ & etiamnum utuntur Indi, præsertim Sinenses, à qvibusdam Tæpocon dictus. *IV.* Æthiopibus hunc modum familiarem fuisse docet Alexander ab Alexandro Genial dier. lib. 2. c. 30. Quintum modum, quo non modo deorsum, sed & redeundo mox sursum, βυστροφηδὸν, in usu non fuisse arbitratur. *Quintus an in usu.*

At hoc si de literis in membranis & chartis exaratis solum intelligat, forsan concedendum: sed si de iis quas ma- *Apud Danos plures modi occurrunt.*

 jores

quod Græca à Latinis parum discrepent (de majusculis enim dictis, quæ veræ & genuinæ sunt loqvor) imò antiqvitus eædem fuerint. Quod ita probare nititur Polydorus Virgilius de rerum inventoribus lib. 1. cap. 6. *Græcas*, inqvit, *veteres literas fuisse easdem penè quæ nunc Latinæ sunt, indicio est Delphica tabula ænea, quæ Romæ in palatio Minervæ dicata in Bibliothecâ conspiciebatur, Plinii (ut ipse testatur) temporibus. In Latium eas teste Plinio & Solino, intulere Pelasgi. Quidam volunt Nicostratam Evandri Arcadis matrem Latinis primum dedisse, &c.*

Salmasii de Runis opinio. Cl. Salmasius in Plinianis exercitationibus eousq; pervenit, ut asserere non audeat Latinos omnium literarum nomina & formas è Græcis expresisse, dimidiatas eas tantum in pronunciando, efferentes. Ausonius

Dimidium Betæ monosyllabum Italicum Be.

Quod & in aliis, non tantum literis sed & vocibus fecerunt: ut ἀπὸ ab ὑπὸ sub &c. Idem Commentario de lingva Hellenistica cap. 2. p. 382 eo inclinare videtur, ut literas has nostras à Græcis Constantinopolitanis tractas putet. Sic enim inquit: *Licet à Græcis Constantinopolitanis qui* Ῥωμαῖοι *propriè appellabantur, Rumicas dictas opinemur. Arabes quoq; appellabant* Runi & Rumi *Romanus. Sic Runicas pro Rumicis literas suas antiquas Dani appellarunt ex Græcis illis expressas. Nec major eorum antiquitas.*

Runicæ literæ cum Græcis conveniunt. Nostras verò literas cum Græcis magnam affinitatem habere dudum vidit Bonaventura Vulcanius, qvi ejus qvoqve causam reddere conatus est in præfatione tractatus de literis & lingvâ Gothorum, in hunc modum: *Literæ pleræq; Gothorum (ita nostræ ab eo appellabantur) cum Græcorum literis conveniunt, cum quibus & lingvam mistam habuerunt. Quod nimirum in Moësia maritima consederunt Getæ, ubi & Græcorum Coloniæ.* Adducit quoq; in ejus rei testimonium Poëtarum decus Ovidium, qui apud Getas multos in exilio vixit annos, lingvam eorum ita

calluit,

calluit, ut Geticè etiam locutus fuerit; qvod de seipso haud obscurè his testatur:

Hic quoq; sunt urbes Grajæ (quis credere posset)
Inter inhumanæ nomina Barbariæ.
Huc quoq; Mileto missi venere coloni:
Inq; Getis Grajas constituere domos.

Et alibi:

Græcaq; cum Getico mista loquela sono est.

Ovidius linguam Geticam calluit.

Hincin eam Beda & Trithemius qvibusdam descendere videntur sententiam, ut nostras à Græcis ortas existimaverint literas. Sic enim Trithemius de Alphabeto & modo scribendi Normannorum Polygraphiæ lib. 6: *Nortmanni cum Dacis Asiaticis de Insulis Scandianis, quæ nunc Gothica vocantur quondam egressi, Galliam annis plus quam quadraginta pervagantes, gravissimè devastarunt. Qui ut rebus suis consulerent arcanis, Beda Anglico testante Monacho, novum & pulchrum scribendi modum ex Græcorum literis talem invenerunt.*

Græcorum namq; numeros ad quatuor & viginti, literis decem comprehensos Latinorum characteribus adaptarunt, & sub schemate alieno nostras literas prudenter absconderunt. Sed non de hisce de qvibus hic sermo est; verum aliis secretioribus autorem loqvi manifestum est. Attamen vetustiores multò Græcis has nostras esse non paucæ sunt quæ probant. Verum qvia ab eodem fonte cum Græcis & Latinis fluxerunt, non mirum quod cum iis magnam affinitatem obtineant, ac verum sit illud quod asserit Commentarius in Alphabetum Gothicum à B. Vulcanio editus, dum sic inqvit: *Præsens litera partim Ebraissat, partim Græcissat, interdum Latinissat, quadam peculiaria habet.* Quibus calculum suum addit Joannes Selden in Jano Anglico pag. 19. sic inqviens: *Accipias interim vetustissimos illos Gothicos & minus affabrè factos, quos B. Vulcanius Brugensis nuper cum Anonymi commentariolo edidit characteres; Grajorum præ se ferre multum (ut & Ruthenicos hodiè) speciminis.*

Runica literæ Græcis antiquiores.

Cur literæ Runicæ cum Græcis conveniant.

Quod ut manifestius evadat, particularius aliqvantò singulas examinabimus.

Digamma Æolicum. ᚠ Purum putum videtur Digamma Æolicum, lineis transversalibus rectis in obliqvas commutatis.

Quinimò in Alphabeto Gethico à Bonav. Vulcanio in lucem emisso, non obliqvis, sed rectis transversis depictum extat, hoc pacto ᚠ: unde & commentator: *Nequaquam dubium esse ait quin majores capitale F Gethico more scripserint ᚠ, quod ad Digamma Æolicum vergit.*

ᚢ ᚢ inversi U figuram ostendit, eandemq; ferè potestatem obtinet. Licet ab Hebræorum ו Vav non nisi unius columnæ additione discrepare supra ostenderimus, unde etiam originem traxit. In hujus literæ fabrica ipsis Latinis & Græcis prudentiores extitisse Danos ostendit commentarius de lingvâ Gothicâ à Vulcanio editus, loco supra à nobis allegato.

ᚦ ᚦ affinitatem cum Græco videtur habere nullam, nisi angulum unum trianguli ad semicirculum reduxeris: Sed Latinum D, cujus etiam obtinet potestatem, quam proximè ad ejus figuram accedit Quinimò in qvibusdam monumentis, ita exaratum nostrum cernitur ut ferè à Latino nil discrepet.

ᚬ In ᚬ peculiare quid obtinent nostrates præ reliqvis. Græci enim & Latini ad oris conformationem in prolatione respexisse videntur, quod & innuit Scaliger de causis L. L. lib. 1. cap. 10. dum inqvit: *O suis sibi à natalibus usq; figuram attulit expressa pictaq; oris rotunditate.* Nostrates verò ad potestatem & valorem animum convertentes ex duplici ᛅ illud potius constare voluerunt. Ex formâ ipsa commodius multò figuram mutuantes, quam ex unius organi prolationi dicati accidentali conformatione. Ut non dicam rectas & obliqvas commodius se sculpturæ accommodare, quam curvas aut circulares.

R Ex nostro R tam Græci quam Latini suum desumpsisse videntur, illi qvidem fulcrum adimendo: hi verò figuram integram retinendo, sed ventris angulum paululum incurvando.

Li-

Lineam quam nostro R ademerunt Græci, ut suum P efformarent, Y adjecerunt; ut commodius ex eo suum formarent K, remanentibus vestigiis clarissimis. Y

Ex nostro * ademptâ perpendiculari suum χ Chi Græci fabricarunt, non famosiorem sed adventitiam potestatem retinendo, * enim nostrum qvamvis ordinariè H notet, attamen quandoq; & CH. *

ᚾ Tam Græci qvam Latini dextram adjecerunt columnam, atq; ita N efformarunt potestatis ejusdem. ᚾ

I Figura & potestate planè respondet. I

ᛅ Manifestissima retinet vestigia derivationis ab Aleph Hebræorum; ex hoc etiam Alpha & A Latinorum emergit si jugo seu lineâ transversâ, devaricata in medio conjungantur crura. Ductus enim alter paululum extensus neminem turbare potest. Quinimo in Alphabeto Græco qvod Cyrillo adscribunt, prima litera quæ Alpha repræsentare debet & Hac dicitur planè ut nostrum A ar pingitur in hunc modum ᛅ. ᛅ

ᛋ Inclinatum Græcorum præbet Σ si ei basis addatur. Nec Latinorum S ab eo discrepat, nisi in eo quod ex angulis acutis obtusos fecerint, quod iis etiam in aliis familiare, ut supra ostensum. In Æolicarum literarum censu nota quæ G exprimit ductibus planè cum nostro ᛋ convenit, ut & in Ilirico Sclavorum, Cithno seu C. ᛋ

Nec à ᛏ nostro abhorrent figuræ Græca & Latina; nisi quod loco cuspidis rectam illi ponant transversalem, quod neminem jure ullo turbare potest. Hetruscum figura etiam planè convenit. ᛏ

B planissimè in suos transtulerunt usus. B

In ᚠ ductum dextrum prolongarunt Græci; Latini v. totam figuram inverterunt, diducto angulo. ᚠ

ᛘ inversum amputata columnæ parte eminente, à Græcorum & Latinorum M non usqvè adeò abhorret. Quinimo si columna Lunulam secans ad sinistram incurvata trahatur, ac dextro cornu crus adjiciatur, minusculum Græcorum μ egregiè repræsentabit. Si ventri inclu- ᛘ

ſus apex adimatur, Y præbet, nec multum abludit ab eâ figurâ qua Ægyptii F exprimunt & Æoles E.

Ex his facili negotio quivis collegerit primævas Danorum literas, cum Græcis ſummam habere affinitatem: plures enim hiſce jam enumeratis, majoribus noſtris in uſu non fuiſſe primitus, ſupra oſtenſum. Latinas eatenus reſpiciunt, quatenus illæ Græcas. Quædam enim earum adhuc planè ſunt Græcæ, ut B, M, T, Z; quædam in valdè paucis diſcrepant, de quibus eruditè diſſerentem lege Scaligerum de cauſ. L. L. lib. 1. cap. 40. Quin tanta omnino ſit cum Græcis Danicarum literarum affinitas, ut de originis & antiqvitatis prærogativâ certare videantur neminem dubitare poſſe arbitror. Imo non deſunt qui hiſce aliisq; ducti argumentis palam profiteri non verentur Græcos ſuam ex noſtris, noſtraq; lingva habere originem, imo & literas & Philoſophiam, atq; hinc eſſe qvod eorum vocabula cum noſtris etiamnum conſonent. Vide Adrianum Sckreikium monitorum ſecund. lib. 4. & hinc eſt quod ex Joſepho contra Apianum doceat, Græcos ſerò & vix naturam potuiſſe agnoſcere literarum, antiquiſsimum earum uſum habuiſſe à Phœnicibus, & gloriari eas à Cadmo ſe didiciſſe, bello Trojano eas nullas habuiſſe.

Runica literæ quare cum Latinis congruunt.

Hinc liqvet hallucinari Theodorum Bibliandrum, dum de ratione communi omnium lingvarum pag. 17. ait: *A Latinis mutuo acceptas eſſe Gothicas literas arguere ordinem literarum & nomina & figuras.* Sed nec ordinem eundem, nec nomina, nec figuras easdem fuiſſe jam abunde demonſtratum.

CAPUT VIGESIMUM TERTIUM.

De Literarum Runicarum jugationibus Abbreviaturis dictis.

Literæ compoſitæ Danorum.

QUia hactenus ea quæ de Literarum Runicarum figuris ſimplicibus dicenda occurrebant perſtrinximus; neqvaqvam ea prætermittenda videntur, qvæ eas-

easdem concernunt, qvatenus compositionem admittunt, ac unâ figurâ compositâ plures potestates comprehendunt, ad syllabas hoc pacto quam proximè accedentes.

Harum autem duo occurrunt genera: unum quod vulgò Abbreviaturam vocant, alterum qvod diphthongum, quæ quidem figuras si respicias, in Runicâ Literaturâ nihil differunt; sed potestas & usus discrimen constituit. Æqvè enim hæ atq; illæ ex duabus figuris conflantur; Sed Diphthongi ex solis vocalibus; abbreviaturæ verò etiam, tam vocali & consonante, qvam duabus consonantibus in unum conglutinatis constant. Illæ ob soni suavitatem & elegantiam, hæ verò ob compendium saltem sunt inventæ.

Compositarũ literarum duo genera.

Discrimen inter abbreviaturas & Diphthongos in Literaturâ Runicâ.

Si etenim in harum originem altius inqvirere lubet, comperiemus literas invicem connectere, ita ut una composita ex pluribus figura, duarum aut plurium potestates contineat, nil aliud docuisse quam necessitatem, vel etiam compendiosam elegantiam. Ubi enim cautium aut lignorum qvibus insculpi debebant, contracta adeò occurrebat capacitas; ut aut ductus omnes, sine confusione capere nequiverit, aut separatio ac distractio errores parere & sensum disturbare potuerit, hisce invento aliqvo occurrere sunt coacti. Commodius autem sese obtulit nullum, notarum ac figurarum jugatione, seu contractione, qvam Abbreviaturam jam vocare solemus. Nec dubium est, quin cum elegantiam qvandam & artificium singulare præ se ferre hoc studium animadverterent, quidam ei uberius excolendo se tradiderint. Adeò ut & integra monumenta ex hisce conflata exhibuerint quidam, quæ vel Oedipo indigere, quivis curiosius ea contemplans fatebitur. De hisce jugationibus ita ad me scripsit Dn. Magnus Olai Lausasiensis, Pastor in Boreali Islandia dignissimus: *Ex vulgaribus Runis unicam composuerint literam additis ex aliis apicibus, integram dictionem, quæ illorum proposito inserviret, conficientem ut* i. e. ᛅᛚᛅᚠᛆᚱ· *Olaus. Ejusmodi*

Abbreviaturarum causâ.

Monumenta abbreviaturis Runicis conflata.

modi nominis proprii intricaturam per unicam literam vidi aliquando in prisco sepulchri asser. Puto etiam veteres istos nescio quo consilio aut superstitione, data opera studuisse, ne facile legi posset, quod saxis sepulchralibus inciderant.

Hanc literas intricandi rationem, vocarunt *at tradla Runum*, quo simul earum extricationem notarunt. Hoc enim olim magnæ & licitæ putabatur artis. Hinc Ragnvaldus Kólson in Relationibus Orchadensibus, peculiari cantilena enumeraturus, qvibus præ cæteris, excellebat artibus ita canit:

ᛏᛅᚠᛚ ᛂᛘ ᛂᚴ ᛆᚱ ᛅᛐ ᛂᚠᛏᛅ
ᛁᚦᚱᛆᛐᛐᛂᚱ ᚴᛅᚾ ᛂᚴ ᚾᛁᚢ
ᛏᚢᛘ ᛂᚴ ᛏᚱᛅᚦᛚᛅ ᚱᚢᚾᚢᛘ
ᛏᛁᚦ ᛂᚱ ᛘᛂᚱ ᛒᛆᚴ ᛆᚴ ᛋᛘᛁᚦᛂᚱ
ᛋᚴᚱᛁᚦ ᚴᛅᚾᚾ ᛂᚴ ᛅ ᚴᛁᚦᚢᛘ:
ᛋᚴᚢᛐ ᛂᚴ ᛆᚴ ᚱᚯ ᛋᛆ ᚾᛅᛐᛂᚱ
ᚼᚢᛆᚱᛐᚢᛂᚠᚠᛁᛅ ᚴᛅᚾ ᛂᚴ ᚼᛦᚠᚠᛁᚢ
ᚼᛅᚱᛒᛋᛚᛅᛐᛐ ᛆᚠ ᛒᚱᛅᚠᚦᛅᛐᛐᚢ.

Quorum hic est sensus.

Oblectamenta mihi novem sunt:
Scachicus ludus, Runarum ligatura,
Librorum lectio, fabrilium cultura,
Nives soleis calco ligneis,
Arcu quosvis supero & Remis,
Fidibus canto & Poësi.

At *Tradla*, propriè est pedum conculcatione aliqvid densè constipare; hic metaphoricè loqvitur. Quænam nobilioris juventutis in septentrione, olim fuerint exercitia, hic obiter nota.

Abbreviaturæ apud Danos non sunt inventæ ob scribendi celeritatem.

Nullo vero modo adduci possim ut credam ταχυγραφίαν ansam huic studio præbuisse, cum nec chartæ, nec ceræ usum nostrates habuisse reperiam, quibus celeri stylo quidpiam imprimi potuerit. Sed aut saxa & cautes, aut ligna duriuscula, fagina inprimis, qvorum sculpturæ operam reqvirunt tardiorem, temporisq; tractum majorem.

De

De ea loqvor ταχυγραφία qva olim excellebant apud Romanos Notarii dicti, de qvibus ita Martialis: *Notarii Romanorum.*

Currant verba licet, manus est velocior illis;
Nondum lingva suum, dextra peregit opus.

A notis enim dicti Notarii, quibus utebantur ad orationes, conciones, aliasq; pro rostris habitas declamationes, incredibili velocitate excipiendas. Quorum artificium eleganter expresſit Auſonius, ſuum in hunc modum polito Epigrammate affatus Notarium: *Notarii unde dicti,* *Notariorum ars.*

Puer notarum prapetum
Sollers minister advola.

Et post pauca:

Tu sensa nostri pectoris
Vix dicta, jam ceris tenes.
Sentire tam velox mihi
Vellem dediſset mens mea,
Quam prapetis dextra fuga
Tu me loquentem pravenis.

Euſebius in Chronicis teſtatur Tyronem M. Tullii Libertum harum notarum fuiſſe autorem. Trithemius verò ipſum Tullium Ciceronem, librum notarum non parvæ qvantitatis ſcripſiſſe refert. Quem S. Cyprianus Chartaginenſium Præſul & Martyr multis & notis & dictionibus ampliavit, adjiciens vocabula Chriſtianorum uſibus neceſſaria: *Rarus est codex, & à me ſemel duntaxat repertus, inquit Trithemius ultimo de Polygraphia libro viliq; precio emptus.* Vide reliqua jucunda ſcitu, mox in principio libri citati. *Notarum autor Tyro.*

Hanc itaq; ταχυγραφίας artem, licet in his oris antiqvitus locum habere non potuiſſe, mihi perſuaſum habeam: commoditatis tamen ejusdem, aut elegantiæ rationem, iis de quibus jam loquimur literarum nexibus, majores noſtros habere voluiſſe crediderim.

Ac quamvis jugatæ hæ Danorum literæ quæ veteribus *Slitrur* & *Vefſur* videntur dictæ, de quibus conſule cap. V. hujus libri pag. 40. ubi de Malrunis compoſitis agitur; *Abbreviaturæ & duplices in quibus differant.*

tur; cum Græcorum ac Romanorum duplicibus in eo affinitatem aliqvam contraxisse videantur, qvod valorem duarum literarum teneant: in eo tamen ab illis differunt, quod duplices, unâ figurâ simplici, & ex aliis non compositâ, potestatem duarum (qvibus nihil simile, quò ad figuras exprimunt) obtineant: jugatæ verò in unâ figurâ, sed ex duabus diversis compositâ, potestatem duarum ex quibus componuntur, habeant. In hac verò jugatione, vel vocalem vocali, vel consonantem vocali, vel consonantem consonanti, copularunt. Quod paradigmate frequentiores abbreviandi rationes exhibente hic ob oculos ponere lubet.

Abbreviaturæ Runicæ celebriores.

	ᚠ	ᚢ	ᚦ	ᚭ	ᚱ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	ᛏ	ᛒ	ᛚ	ᛘ	[illegible]
ᚠ					[illegible]										[illegible]
ᚢ					[illegible]			[illegible]		[illegible]					
[illegible]	[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]	[illegible]					[illegible]		
[illegible]		K			[illegible]			K							[illegible]
[illegible]		[illegible]		[illegible]											
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]			[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]		[illegible]		[illegible]	[illegible]										[illegible]
[illegible]		[illegible]		[illegible]				[illegible]							[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]			[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	

Præcipui ac principales hi sunt jugationum modi, qvibus, si qvi alii in monumentis occurrant, addi & suis locis inseri possunt. In hac namq; tabellâ, capitales, principali loco, perpendiculariter sibi invicem subseqventes, fundamentales quasi sunt & substantiales: reliquæ simplices summum tabellæ occupantes, adjectitiæ seu accidentales; ex qvibus omnes abbreviaturæ sunt conflatæ.

Literarum simplices figuræ qvandoq; sunt abbreviaturæ.

Observandum hic venit, qvandoq; fieri, ut una eademq; nota simplicis literæ potestatem obtineat geminam, ac in unam ex his jugatis ob figuræ similitudinem degeneret. Sic ᛦ quæ nota est Y vel R, etiam *an* designat. ᚼ quæ nota est N, etiam *en* syllabam exhibet. Quod tamen peculiari orthographiæ Danicæ lege contingit, qua vocalis consonanti inclusa, non scribi, sed subintelligi quandoq; solet. Idem etiam in R crebro usu venit. Huc quoq; spectat ᚬ, quæ licet O vocalem exprimat communiter:

niter: attamen haud raro duplicatum est ᚿ seu NN Latinum, ut in monumento Tingveldensi ᛘᛂᚿ Menn. Sic ᛆ loco duplicis ᛅ quandoq; occurrit.

Hoc loco de neotericorum invento, literis scilicet Dagessatis seu punctatis aliqvid monendum videtur, siquidem ad naturam jugatorum qvam proximè accedunt, eò quod ex litera & puncto conflentur; quia tamen potestatem puram & simplicem obtinent ad simplices potius quispiam eas retulerit. Quod etiam à plerisq; factitatum videmus, qui in serie Alphabetica, sua illis assignare loca nequaquam dubitarunt. *Literæ punctatæ.*

Nisi quis mediam inter utrasq; naturam sortitas eas esse arbitretur; quod facile concesserim, eo quod figurâ sint compositæ; valore vero simplices. Sunt autem hæ quarum inventionem Waldemaro secundo victorioso Danorum Regi ascribunt cuncti; adeo ut *Waldemars Runer* etiamnum vocentur. *Woldemari Runæ.*

ᚤ	ᛂ	ᚧ	ᚵ	ᚡ	ᛔ	ᚦ
Y	E	TH	G	V	P	TH.

Si vetustiora Mercatorum aliorumq; signa & sigilla examinaveris ex hisce jugatis ortum traxisse videbis. Nominis enim proprii & parentis vel cògnominis literas primas vel etiam omnes totius nominis apices (ut supra ostensum) copulantes, sua conflarunt insignia majores. In recentioribus vero id minus apparet, tùm quod filii parentum sibi vendicent signa, tùm quod Romanis characteribus jam utantur. Qui tamen huic usui non ita commode applicantur, eo qvod ductibus curvis ac circularibus scateant, qvi vasis ligneis, aliisq; mercium fascibus non ita aptè insculpuntur atq; recti, quibus maxima ex parte constant Runicæ nostræ. *Mercatorum signa vetustiora sunt literæ jugatæ.*

CAPUT VIGESIMUM QVARTUM.
De Diphthongis Literaturæ Danicæ.

ALterum compositarum literarum genus ut attingamus, quod Diphthongos vocant; neqvaqvam varias *De Diphthongis quid tradendum.*

de iis Grammaticorum quæſtiones, an ſcilicet ſint Diphthongi? qvid ſint? an ad literarum vel ſyllabarum claſſem pertineant? agitabimus. Cum noſtri non ſit inſtituti Grammaticorum minutias excutere; ſed Runicæ Literaturæ naturam inqvirere, ac denſiſsimis oblivionis tenebris involutos ejus ductus in lucem protrahere ac æternitati conſecrare. Ea igitur quæ de Diphthongis noſtris tam à Scaldâ, qvam ab aliis fide dignis hauſimus monumentis, quam fieri poteſt, brevisſimis ſumus allaturi, ut quæ noſtratium de iis fuerit ſententia non ignoretur.

Diphthongi ſunt ſyllabæ. Ad ſyllabas à majoribus noſtris relatas eſſe Diphthongos aſſerit Arngrimus Crymogeæ lib. 1. cap. 3. nec diſſentire videtur Scalda. Vocantur verò veteri lingva ᛚᚱᛘᚱᚴᚠᛆᚱ. *Lymyngar.* *Lymyngar* quaſi conglutinatæ: eo quod in iis vocales ita conglutinentur ac combinentur, ac ſi glutine quodam junctæ eſſent. Vocantur & ᛆᚢᛁᚼᛚᛁᛆᚦᛂᚴᚦᚢᚱ: *Tuibliodendur.* *Tuibliodendur* ſeu biſonæ, quod Græco reſpondet nomini.

Diphthongi definitio. Deſcribitur porro Diphthongus à Scalda in hunc modum: ᚦᛁᛒᚼᛆᛆᚴᚠᚢᛋ ᛂᚱ ᛋᛆᛘᛆᚴ ᛚᚢᛘᚱᚴᚠᚢᛘ ᛆᚢᛂᚠᚠᛁᛆ ᚱᛆᚦᚦᛆᚱᛋᛆᛆᚠᛆ ᛁ ᛂᛁᚱᚴᛁ ᛋᛆᛘᛋᛐᛆᚠᚢᚴ· ᚦᛂᛁᚱ ᛂᚱ ᛒᛆᚦᛁᛆ ᚼᛆᛚᚦᛂ ᛆᚠᛚᛁ ᛋᛁᚴᚢ· Diphthongus eſt duarum vocalium conglutinatio in unam ſyllabam, qvarum qvævis retinet ſuam poteſtatem. Quatuor porro in linguâ Latinâ Diphthongos eſſe ait: ſed in Runicâ quinq;, *Diphthongi Runicæ quinque.* quas enumerare ubi aggreditur, ſic inqvit: ᚦᛂᛋᛋᛁᛆ ᛂᚱᚢ ᛚᚱᛘᚱᚴᚠᛆᛆ ᛋ ᛆᛆᚠᛆ ᛁ ᚱᚢᚴᚢᛘ, ᛀ ᚠᚱᚱᛁᛘ Æ, ᚢ ᚠᚱᚱᛁᛆ AU, ᛀ ᚠᚱᚱᛁᛆ E ᛆᚠ I, ᛆᚠ ᛋᛆ ᛂᚱ ᚦᛁᛒᚼᛆᛆᚴᚠᚢᛋ ᛂᚠᛁ ᛁ ᛚᛆᛆᛁᚴᚢ ÆY, ᛄ ᚠᛁᚱᛁᛆ E ᛆᚠ O, ᚦᛆᚦ ᛂᚱ ᚼᛁᚴ ᚠᛁᛆᚱᚦᛁ ᚦᛁᛒᚼᛆᛆᚴᚠᚢᛘ ᛁ ᛚᛆᛆᛁᚴᚢ, ᛆᚠ ᛂᚱ ᚼᛆᚴ ᛂᛁᚠᛁ ᛁ ᚱᚢᚴᚢᛘ· Hæ ſunt Diphthongi Runicæ ᛀ pro Æ, ᚢ pro AU, ᛀ pro E & I, & hæc Diphthongus non eſt apud Latinos, AY: ᛄ pro E & O. Hæc eſt qvarta Diphthongus apud Latinos, qvæ non reperitur in lingvâ Runicâ.

Obſcurior aliqvantò hic autor eſt, ac ſcrupulos injicit haud

haud leves, adeo ut corruptum arbitrer illum, qvo ego usus sum, codicem. Affirmat namq; primò Diphthongos Runicas quinq; esse, at ubi earum catalogum instituere debet, quatuor saltem proponit, ex quibus tamen quartam in Latinâ saltem linguâ: non vero in Runica reperiri docet. Sed cum nec Diphthongorum figura, nec earundem valor ritè & perspicuè sit exhibitus, textum depravatum esse amanuensis incuriâ, clarè satis patet. Sensus tamen autoris absq; dubio hic erit. Diphthongi Runicæ sunt quinq; ᛅ pro Æ, ᚿ pro au, ᛂ pro ei, (hoc etenim & supra docuit) Æy (cujus figura omittitur) ᚼ pro Oe, quæ Runica non est. Si igitur rem æqvâ lance æstimes, duæ saltem figuræ Diphthongorum Runicarum sunt propositæ ᛂ & ᚿ potestates quatuor; Æ, AU, EI, ÆY, qvinta omissa est, aut assumenda Oe, quæ licet dicatur non esse Runica, ejus tamen æquivalentem habemus ⴲ, forsan ᚼ exprimendam. Sed solitam autoris hic desideramus perspicuitatem.

Dogmatis de Diphthongis examen.

Rationem verò Diphthongos conficiendi, & cur in iis quædam vocales præponantur, quædam verò postponantur, docere conatur in seqventibus, cum sic inqvit:

ᛋᚢᛘᛁᛆ ᚱᛆᚦᚦᛆᚱᛆᚱ ᛂᚱᚢ ᚠᛁᚱᛁᚱ ᛋᚤᛁᛒᛆᚦᛁᛆ ᛁ ᛋᛆᛘ-
ᚦᚢᛘᚢᚴᚠᚢᛘ, ᛋᛂᛘ ᛆ ᛆᚠ ᛂ, ᛂᚴᚴ ᛋᚢᛘᛁᛆ ᛂᚱᚢ ᛂᛒ-
ᛆᛁᚱᛋᚤᛁᛒᛆᚦᛁᛆ ᛋᛂᛘ ᛂ ᛆᚠ ᛁ ᛆᚠ ᚢ, ᛆᚠ ᛂᚱᚢ ᚦᛂᛁᛆ
ᚱᛆᚦᚦᛆᚱᛋᛆᛆᚠᛁᛆ ᚴᛆᛆᚢᚱᛚᛁᚠᛆ ᚠᛁᚱᛁᛋᚤᛁᛒᛆᛆᛁᛆ
ᛁ ᛋᛆᛘᛆᚴᛚᚢᛘᚢᚴᚠᚢᛘ ᛂᚱ ᚴᛆᛚᛆᛋᛆ ᚼᛚᛁᛆᚦ, ᚼᛆᚠᛆ
ᚼᛁᚴᚢ ᛘᛂᛋᛆᛆ ᚱᛆᚦᚦᛆᚱᛆᛆᛚᛁ ᛘᛆᚴᛂᚱᛁᚴᛋ ᛂᚴᚴ ᚼᛁᚴᛆ,
ᚠᛆᛁᚱᛋᛂᛆᛆᛁᚱ ᛂᚱ ᚴᛆᛂᚱᚱᛁ ᛋᛆᛆᚴᚦᛆ ᛁ ᚼᛚᛁᛆᚦᛋ.
ᚠᚱᛂᛁᚴ ᚱᛆᚦᚦᛆᚱᛂᚴᚴᛆᛆ. ᛋᛂᛘ ᛆ ᚠᚢᚱ ᛆ ᛆᚠ ᚢ, ᛂᚴ
ᛂ ᚠᚢᚱ ᛂ ᛆᚠ ᛆ ᛆᚠ ᚢ, ᛆᚠ ᚦᚢᛁ ᛆᚦ ᚦᛆᛆ ᚼᛚᛁᛆᚦᛆᚴ
ᛂᚱ ᚠᚱᛆᛂᛁᚴᚴᛆᚱᛂ ᛂᚱ ᚴᛆᛂᚱ ᛒᚱᛁᛆᛋᛆᛂᚴᚢ ᛋᛐᛂᚴ-
ᚢᛆ ᛆᚠ ᚠᚢᚱᛂᛆ ᛋᛐᛂᚴᚦᚱ ᛂᚴ ᚼᛁᛆᛆ ᚦᛁᚠᚱᛆᚱᛆ ᛆᚠ
ᚠᚱᛆᛘᛆᛆ ᛋᚤᛆᛒᛆᛆ ᛆᚠ ᛘᛂᛁᚱᛆ ᚼᛂᚠᚢᛆ ᚱᚢᛘ ᛂᚱ
ᛆᛆᚤ ᚼᛆᛂᚠᚱᛆ ᚦᛆᚦ ᚼᛚᛁᛆᚦ ᚠᛁᚱᛁᛆ ᛆᛆ ᛋᛂᛆᛆᛆ ᛁ
ᛋᛆᛘᛚᚢᛘᛆᚴᚠ ᛂᚱ ᚠᚢᚱᛘᛆᚱ ᛋᚤᛆᛒᛆᛆ ᛂᚴ ᚼᛁᛆᛆ
ᛂᛒᛆᛂᚱ ᛂᚱ ᚠᛆᚱᛘᛂᛁᚱᛆᛆ.

Diphthongos conficiendi ratio.

Quædam vocales ſunt præpoſitæ in conglutinatione, ut A & E, quædam poſtpoſitæ ut E & I, O & U. Et hæ quidem vocales naturaliter in conjunctione anteponuntur, qvæ ſonum ſuum habent in extimis ſoni organis in homine. At illæ poſtponuntur, qvæ propinqviores ſunt enunciationi ſoni. Ut A prius qvam U in Au, E prius quam O & U in Eo, Eu. Quia ille ſonus eſt vicinior qvi pectori propinqvior, & prius fit quam craſsior ille, qui in anterioribus formatur. Non videtur hoc autoris ſtudium, ab organis voci dicatis, differentiam ac prolationem literarum deſumendi, vituperandum. Siqvidem à cauſis naturalibus depromptum, & aliorum, qui in eo ſtrenuè deſudarunt, ad laſsitudinem usq; defatigavit ingenia. Verum qvo minus mentem autoris exactè aſſeqvamur facit codicis, qvo uſi ſumus antiqvitas minusq; exacta ſcribendi ratio.

Vocalium differentia ex ſoni organis ſumpta.

Sed qvia ex profeſſo Diphthongorum doctrinam tractandam proponit; rationes non omittit, qvibus freti in lingvam noſtram Diphthongos introduxerunt; dum in hunc modum pergit: ᛆ ᛚᛆᛏᛁᛕᚢ ᛂᚱ ᚦᛁᛒᛏᛆᛕᚠᚢᛋ ᚠᚢᚱᛁᚱ ᚦᚱᛁᛆᚱ ᛋᛆᚴᛁᛆ ᚠᚢᛕᚦᚢᛘ· ᚠᚮᚱᛁᛆ ᚼᛚᛁᛆᚦ ᚠᛂᚠᚱᚦ· ᛆᚠ ᛋᚢᛕᚦᚱ ᚠᚱᛆᛂᛁᛕ ᛆᚠ ᛋᛆᛘᛘᛆᛕ ᛋᛂᛆᛏᛁᛕᚠ· ᛂᛕ ᛁ ᛕᛆᚱᚱᛂᛕᚢ ᚠᛆᚱ ᛏᚢᛁᛕᛆᛆ ᛋᛆᚴᚱ· ᚠᛆᛆ ᚠᚱᛆᛂᛁᛕ ᛆᚠ ᚼᛚᛁᛆᚦ ᚠᛂᚠᚱᚦ· ᚠᚮᚱᛁᛆ ᚠᚱᛆᛂᛁᛕᛆᛆ ᛋᛆᚴᛆᛆ ᛂᚱ ᚦᛁᛒᛏᛆᛕᚠᚢᛋ ᚠᚢᛕᚦᛁᛕᛕ ᛁ ᛕᛆᚱᚱᛂᛕᚢ· ᛋᛂᛘ ᛁ ᚦᛂᛋᚢᛘ ᛕᛆᚠᛕᚢᛘ ᛘᛂᚱ ᛆᚠ ᛋᛂᚱ· ᛆᛏ ᚠᚱᛂᛁᛕᛆ· ᚦᛆᛕ ᚠᚱᛆ ᚠᛆᚱᛕᛆᚠᛕᚢᛘ ᛋᛂᚱ ᛆᚠ ᛘᛂᚱ ᛆᚠ ᛆᚦᚱᚢᛘ ᚦᛁᛚᛁᚠᚢᛘ· ᛂᛕᛕ ᚠᚮᚱᛁᛆ ᚼᛚᛁᛆᚦᛋ ᚠᛂᚠᚱᚢᛘ ᛂᚱ ᚦᛁᛒᛏᛆᛕᚠᚢᛋ ᚠᚢᛕᚦᚢᛘ ᛋᛂᛘ ᚼᛂᚱ ᛚᛂᚠᚱ ᛆᚠᚱ· ᚦᚢᛁ ᚠᛂᚠᚱᛆ ᛏᛁᚴᛁᛆ ᚼᛚᛁᛆᚦᛆ ᚼᛂᛚᛚᛂᚱ ᛂᛕ ᛚᛆᛁᚠᚱ· ᛆᛂᚠᚱ· A Latinis tribus de cauſis excogitata eſt Diphthongus: propter ſoni concinnitatem, diſtinctionem & compoſitionem. Sed in lingva Septentrionali, duabus de cauſis, propter diſtinctionem & concinnitatem ſoni. Propter diſtinctionem inventa eſt Diphthongus in lingvâ Septentrionali, ut in hiſce Mer, Ser, quo fiat ſeparatio in antedi-

Diphthongi cur à Runis inventa?

tedictis Ser & Mer (legendum videtur Sier & Mier, alioqvin hic nulla Diphthongus) aliisq; similibus, sed propter soni concinnitatem inventa est Diphthongus, ut Lógr, órgr, quia suavius videtur sonare qvam Lægr, ægr. Quo pacto Diphthongus ob separationem vel distinctionem sit inventa dubitare quis posset, cum ejus natura in conjunctione & conglutinatione duarum vocalium cõsistat, qvæ separationi adversatur. Sed absq; dubio illam autor intelligit separationem, qvâ diversas voces vocalibus iisdem constantibus soni facit distinctionem, ut videlicet aliter pronunciandum sit Mi-er separatis E & I, aliter Mier, in Diphthongum iisdem vocalibus coalescentibus. Sed de Diphthongis ex præscripto Scaldæ hæc suffecerint. *Diphthongus quomodo ob separationem inventa.*

CAPUT VIGESIMUM QVINTUM.

De modo scribendi Danorum.

QUatuor fuisse usitatiores variarum gentium scribendi modos eleganter & doctè ostendit clarissimus Gerardus Vossius de arte Gramm. lib. I. cap. XXXIV. *Quatuor modi scribendi veterum.* Primus, qvi fit à dextra in sinistram, qvo usi sunt Hebræi, Chaldæi, Syri, Arabes, Ægyptii. *I.* Secundus, cùm primò à dextra sinistrorsum scribitur, & ubi ad sinistram paginæ partem deventum, inde dextrorsum recurritur. *II.* Qui mos antiqvissimis Græcis fuit in usu, eumq; βυστροφηδὸν vocarunt. Tertius vulgatus est, à sinistra dextrorsum; qui Græcis, Latinis, & plerisq; Europæis familiaris. *III.* Quartus à summo ad imum; qvo usi sunt incolæ Trapobanæ & etiamnum utuntur Indi, præsertim Sinenses, à qvibusdam Tæpocon dictus. *IV.* Æthiopibus hunc modum familiarem fuisse docet Alexander ab Alexandro Genial dier. lib. 2. c. 30. Quintum modum, quo non modo deorsum, sed & redeundo mox sursum, βυστροφηδὸν, in usu non fuisse arbitratur. *Quintus an in usu.*

At hoc si de literis in membranis & chartis exaratis solum intelligat, forsan concedendum: sed si de iis quas majores *Apud Danos plures modi occurrunt.*

jores nostri saxis & cautibus insculpserunt, intellectum qvoq; velit, assensum præbere neqveo. Monumenta n. antiqviora patriæ diligentius perlustranti, non hic modo, sed & alibi plures occurrent, de qvibus necessariò aliqvid monendum duxi; cum tanta ludant varietate, ut datâ operâ eâ certasse videantur, nostrates.

Primum. A dextra in sinistram, nullum nostratium exaratum vidi, quamvis in tabula Bureana quædam extent, an animi causa ita scripta, an verò è saxis eruta, ignoro. Nisi forsan saxum Avensloense in Fionia huc referre visum sit, quod duplicem continet inscriptionem, quarum una à dextris, altera à sinistris incipit & in intermediam vocem, qvæ in utraq; repetenda, finitur.

Secundum. Nec secundum modum, quem βουστροφηδὸν vocant, in qvo à dextra sinistrorsum scribitur, & deinde dextrorsum recurritur, nostratibus familiarem fuisse, ex Monumentis quæ hactenus ad me delata sunt, colligere valui.

Tertium. Tertio verò, utpotè vulgato, jam nobis complura exarata cernuntur. In Selandia: Orethinganum. In Scania: Leragriense. In Cimbria: Allingense, Grenstenense, Jellingensia & alia. Quæ omnia à sinistris initium capiunt, & more Romanis consueto, ad dextram pergunt. Sed *βουστροφηδὸν* sunt & hujus generis quæ ad βουστροφηδὸν referri posse videntur, qvale est Tuorupense in Cimbria. Incipit enim à sinistris, & ubi ad dextram pervenit, recurrit ad sinistram.

Quartum. Quartum, qvo à summo ad imum, non recurrente sursum ductu, simpliciter sribunt, nostratibus familiarem haud fuisse arbitror, qvod ejus nondum viderim exempla.

Quintum. At qvinti, qvem Vossius dari negat, βουστροφηδὸν nempe à summo ad imum, exemplum clarissimum habemus in Clementino monumento primo in Boringholmo extante. Sculptura characterum, à summo lapidis incipit à dextra, hinc ad imum pergit, qvo ubi pervenit, ad summum recurrit & mox in spiras volvitur. Nec dubito quin alibi plura ejus generis extent.

Modorum à Volsio propositorum, hæc sunt exempla apud nos extantia: jam alios videamus ab ipso non tactos.

Ab imo ad summum, unico tractu, exarantur in Cimbria: Gunderupense primum & Haversloense. Pluribus tractibus non recurrentibus, in Selandia: Trygveldense. In Scania: Opagriense, Fuliense. In Lalandia: Brignicense. In Cimbria: Brynderfloense. Ab imo ad summum recurrentibus, βουστροφηδὸν more, versibus, exarantur in Selandia; Sandbyense. In Scania: Stróense primum. In Fionia Ronningense, Flemlosense. In Lalandia: Tiletsense, Scolengense, Tirstadense. In Cimbria: Hermindanum, Longense secundum, Gunderupense secundum. Est & in Bornholmia Clementinum secundum, quod duplicem inscriptionem ostentat, quarum altera à dextra baseos incipit, & ascendendo, ut βουστροφηδὸν, recurrit per secundum lapidis latus, & demum ascendit in tertio: altera à baseos sinistro incipit, & pari modo tria perreptat latera, usq; dum desinat in eodem latere, in quo prior. Sextus.

Circularem ambitum absolvit, in Cimbria, Glenstrupense. In Norvegia, in Diœcesi Asloensi: Holmense. Inter Boringholmica; Nicolaitanum primum, & in ejus meditullio crucis in modum decussatim pars inscriptionis legitur. Circularem verò basin columnæ cingit inscriptio Vregerflevienfis in Cimbria. Septimus.

Semicirculum constituunt, ab imo sinistri lateris ad imum dextri, per apicem transcurrentia: In Selandiâ: Alstedense. In Scania: Waldkieranum, Stróense secundum, Gorstangense, Asumense, Scorbyense, Hunestadense, Vedmanshójense, Fosiense, Holmense, Losenense. In Boringholmo: Aakirkebyense, Aakierense primum, quod in medio tractum habet, à vertice in imum tendentem, Aakierense secundum, Laurentianum, Gyldenagrense. In Cimbria Randrusiense, Hunense, Gudingense, Oddummense. Ab imo dextri lateris, sinistrorsum semicirculum constituunt in Fionia: Allerupense. In Cimbria Huorummen- Octavus.

menſe. Semicirculari ſemel ac ſepius recurrente per ſpiras tractu, extant in Scania: Biergeſöenſe ſecundum, Kióbingenſe, Siórupenſe, Hunſtadenſe. In Boringholmo: Nicolaitanum. In Cimbria: Hobroenſe, Tuordrupenſe.

Nonus. Quadrato per limbum ſaxi tractu, viſitur in Scania: Alrumenſe, Tulſtrupenſe. In Cimbria: Gieſingholmenſe. Sed duo ſaltem quadrati latera oblongiora exornant in Scania: Hobyenſe. In Cimbria: Gellerslóvenſe. Unum verò & ſummum in Scania; Lóſenenſe primum.

Decimus. Trigoni formam exhibet inſcriptio Biergeſöenſis prima, in Scania.

Undecimus. Crucis ideam, decuſſatim ſe ſecantibus lineis, exhibet in Norvegia, Diœceſi Aſloenſi, Toſſogenenſe, & in Scania: Liſterenſe.

Duodecimus. Transverſim per ſaxi corpus, ab uno latere in aliud pergit notarum ſeries in monumentis Scanicis: Hobyenſe & Storkiano. In Fionico Albeccenſi.

Hæc exempli loco adducere lubuit ex iis qvæ noſtra de Monumentis Danicis delineata exhibent commentaria; qvibus omnibus etiam hodierna die fidem conciliat oculans inſpectio. Quibus ſi opus eſſet, ex Norvagicis plura addi poſſent, ſed hæc ſufficienter potiores veterum Danorum literas exarandi modos ob oculos ponunt.

Ex ſuperioribus v. præſertim iis qvæ de quinto modo diximus, liqvet, non planè exorbitaſſe Zvingerum lib. 1. Volum. IV. ubi ait: *Secundum longitudinem à ſummo ad imum, & hinc rurſus aſcendendo, veluti per ſpiras (quas Sol annuo motu, per Zodiacum facere dicitur) ſcripſiſſe Gothos veteres in ſaxis vetuſtiſſimis, quæ etiamnum exſtent.* Quod locum Olai Magni attinet, ex qvo hæc collegiſſe videtur, is extat lib. 1. cap. XXIX. editionis Romanæ, ubi hæc leguntur: *Scripturæ verò à dextro latere, in pede Saxorum inchoatæ, usq; in verticem, & tandem reflectendo, in ſiniſtro pede finitæ, vel iterum eodem ordine interius elevatæ, depreſſæq; terminantur.* Quibus modum ἑλικοειδὸν, qvo ab imo ad ſummum, & à ſummo ad imum recurrendo li-

Zvingerus defenditur.

teræ

teræ exarantur & alternis versibus, nunc ascendendo ductꝰ trahuntur delineare videtur. At lib. 1. cap. VII. nihil plane habet qvod huc spectet; siqvidem de necessaria ventorum cognitione inscribitur, & de ventis per universum agit capitis discursum; verum capite XXXVI, ad qvod Vossium respicere arbitror, hæc leguntur: *His itaq; (ut in Historia charissimi fratris mei Joannis Magni antecessoris archiepiscopi Upsalensis lib. 1. cap. VII. habetur) res gestas lapidibus imprimentes, sempiternæ memoriæ tradiderunt.*

Errare igitur liquet Hermannũ Hugonem (à qvo forsan deceptus Vossiꝰ) qui de prima scribendi origine cap. 8. hunc scribendi modum falso Gothis attribui ait à Theodoro Zvingero. Cum liquidus satis sit locus libri 1. cap. 29. Immerito concludit Olaum nuspiam hoc scribere. Neculliꝰ momenti est ratio Hugonis ex Vulcanio adducta, in hunc modum: *Certissimè autem lapsum esse Zvingerum ostendit Bonaventura Vulcanius libello de literis Getarum seu Gothorum, ubi omnes eorum inscriptiones scriptæ sunt à lævâ ad dextram in latum, more nostro vulgari, nulla omnino à summo in imum per versus.* Verum non animadvertit Hugo à Vulcanio non nisi tria adducta esse monumenta ex numero tam immenso, eaq; non integra, nec eo modo qvo in saxis conspiciuntur. Primum qvidem Trygveldense, ab imo ad summum inscriptionis exaratam adhuc hodie ostendit seriem, ut in monumentis Selandiæ ostendimus, saxo ipso ad vivum expresso: reliqva duo Jellingæ extantia, qvo situ suos teneant characteres, docebunt Cimbrica nostra. At supra à nobis citata monumenta, varietatem scribendi majorem ostentant, qvam Hugo, omnibus suis modis possibilibus eodem capite allatis, excogitare potuit. Nec majoris momenti est ratio tertia, qvâ Zvingerum hallucinatum ostendere conatur, qvia scilicet aberravit in voce Tæpocon, asserens eum esse modum quo Hebræi scribunt à dextra in lævam. Sed eum hic errasse nondum demonstravit Hugo. Vocem enim hanc paulò antè enodaturus, nihil adducit præter varias ejus lectiones apud

Herm. Hugonis error.

R auto-

autores, quid verò sit, non docet. Sed qvæ seqvela, Zvingerus erravit in voce Tæpocon, ergo in aliis? Hugo erravit in loco Olai M. citando, ergo in aliis omnibus ejusdem libri. Gerræ.

Interim tamen ex iis quæ supra sunt allata, liqvido patet, Danos nostros, non uno tenore literas suas saxis insculpsisse, sed plærisq; ab aliis gentibus usitatis, suos peculiares addidisse modos.

CAPUT VIGESIMUM SEXTUM.

De Materia cui literas suas mandare solebant Dani.

Dani literas saxis inciderunt.

FReqventissimam materiam cui mandarunt literas suas & qvicqvid æternitati consecratum voluerunt Dani, fuisse durissima saxa & cautes, ex relictis abunde liqvet. Ejusq; evidentissimum perhibet testimonium Saxo Grammaticus, in præclari operis historici præfatione, dum hæc refert. *Nec ignotum volo, Danorum antiqviores, conspicuis fortitudinis operibus editis, gloriæ æmulatione suffusos, Romani styli imitatione, non solum rerum à se magnificè gestarum titulos exquisito contextus genere, veluti Poëtico qvodam opere perstrinxisse, verum etiam majorum acta patrii sermonis carminibus vulgata, lingvæ suæ literis saxis ac rupibus insculpenda curasse.* Quod exemplis passim illustrare non veretur, & quidem in eadem hac præfatione, paulo post, rupem describit literatâ serie res gestas Regis Haraldi Hyldetandi continentem, qvæ tamen ejus ævo adeò erat protrita, ut legi aut intelligi contextus haud potuerit. Sed ipsum audiamus. *Apud Blekingiam apta meantibus rupes mirandis literarum notis interstincta conspicitur. Siquidem à meridiano mari in deserta Verendiæ, petrosa porrigitur semita, qvam binæ lineæ exiguo discretæ spacio, protractis in longum ductibus amplectuntur. Inter quas medium loco planum factis ad legendum figuris, undiq; secus exaratum ostenditur. Quod licet adeo situ*

Rupes Hyldetandi.

mæ-

inæqvale existat, ut modo montium alta proscindat, modo vallium ima prætereat, eodem tamen tenore literarum vestigia servare dignoscitur: quarum significationem Rex Woldemarus sacri Canuti fausta proles admirationis causa cognoscere cupiens misit qui rupem permeantes, patentium illic characterum seriem curiosiori indagatione colligerent, ac postmodum virgulis quibusdam, sub iisdem formarum apicibus adnotarent. Qui ideo nihil ex iis interpratamenti comprehendere potuerunt, quod ipsa celaturæ concavitas, partim cœno interlita, partim commeantium adesa vestigiis, figuratæ protractionis speciem, obtrito calle confuderat. Unde conspicuum est, etiam petrinæ soliditatis rimas diutino madore complutas, aut sordium colluvione, aut irrigua nimborum instillatione concrescere. Hoc autem monumentum ab eodem lib. VII. expresse Haraldo Hyldetando tribuitur. *Is enim*, inqvit ibidem, *in monumentum patris ejus res gestas apud Blekingiam rupi, per artifices mandare curæ habuit.* Aliud exemplum adducit lib. IX. ubi Regnerum Lodbrog Regem animosissimum in Biarmia victorias suas saxis incidi curasse refert, hac verborum periodo; *Biarmorum Rege interfecto, Finnorum verò fugato, Regnerus saxis rerum gestarum apices præ se ferentibus, hisdemq; superne locatis, æternum victoriæ suæ monumentum affixit.* Sed ejus generis saxa cum passim sint obvia, pluribus id demonstrare minus hic necessarium; præsertim cum in libris Monumentorum Danicorum ex professo id agamus. Rectè qvocirca clariss. Vossius lib. I. de arte Grammatica cap. XXXVIII. asserit *Danos literis suis quas* RUNER *dixêre non in ligno modo, sed & cautibus incidisse gesta majorum.*

Victoriæ Regneri Lodb.

Et hoc quidem non Danis solum, sed & aliis populis antiqvissimum fuit literarum subjectum. Testis namqve locuples est Josephus antiqvit. Judicarum lib. I. cap. III. Sethum aut ejus posteros duas erexisse columnas lapideas, qvibus rerum cœlestium disciplinam inscripserunt, & ne ullis tempestatum injuriis obnoxia esset, ad posteros pro-

Antiquissimi literas inscripserunt lapidibus.

pagarunt. Testis ipse spiritus DEI, Exod. 24. v. 12. & cap. 31. ℣. 18. ubi DEUS mandata sua lapideis tabulis inscripta Moisi tradidit, idemq; repetit cap. 34. ℣. 1. & seq.

Ægyptii saxis literas suas inscripserunt.

Ægyptii quoq; primitus saxis notas suas hieroglyphicas mandavére teste Lucano lib. 3.

Nondum flumineas Memphis contexere biblos
Noverat, & saxis tantum volucresq; feraq;
Sculptaq; servabant magicas animalia linguas.

Obelisci Romani.

Hujus clarissima exempla adhuc suppeditant Obelisci stupendæ magnitudinis ex Ægypto allati & Romæ in Vaticano & propè ecclesiam S. Joannis Lateranensis maximis sumptibus erecti.

Nec Græcis aut Romanis hæc ratio displicuit, ut præter infinita passim obvia monumenta, claré testatur Horatius lib. 4. ode. 8.

Incisa notis marmora publicis.

Res igitur qvas majores nostri ad posteros volebant transmissas & æternitati consecratas, saxis & cautibus commendabant. Minoris veró momenti, qvæ amicis communicabant aut in familiari usu esse volebant, lignis, ossibus aut cornubus mandabant.

Dani lignis quoq; literas inscripserunt.

De lignis expressus est apud Saxonem locus lib. 4. de Fengone ubi agit: *Proficiscuntur*, inquit, *cuneo bini Fengonis satellites literas ligno insculptas (nam id celebre quondam genus chartarum erat) secum gestantes, qvibus Britannorum Regi transmissi sibi juvenis occisio mandabatur.* Quin & in archivis meis ejus generis lignum teneo, quod amatorias literas continere videtur, de quo Monumentorum Danicorum libro quarto à nobis actum. Id præterea evincunt antiqvissimorum Fastorum Danicorum varia genera, figuris & notis discrepantia, partim lib. 2. Fastorum Danicorum expressa; partim penes me asservata. Nec id ignoravit Venantius Fortunatus lib. 8. Epigram. 18. de literis nostris hæc proferens.

Barbara fraxineis pingatur RUNA *tabellis*
Quodq; papyrus agit, virgula plana valet.

De

De eo M. Brynolphus in notis in Saxonem M. S. *Antiqui suas Runas hoc est literas tabellis ligneis quas* Spiold Kefle *nominarunt commiserunt, non atramento, pigmento, aut colore illitas, verum cultellis incisas. Quod veteres Athenienses factitasse ex Agellii lib. 2. cap. 12. suspiceris. Atq; hanc incisionem* ad rita; *vel* ad rista *vocitaverunt, quod est leniter incidere, unde jam colligo sine circellis & arcubus omnes illorum characteres extitisse, ac* B *quod nunc Runicum afferri ac exhiberi solet, novitium ac Latinum* P *esse, olim sic scriptum* K, *ut non minus forma quam vi* K *ἑσυμένον* stungun plastur *referret. Similiter* R *antiquitus tali figura* R, *nempe sic multo commodius expeditiusq; lignum incidi omnes norunt.*

Nullum vero lignorum genus apud nos extantium fuisse arbitror, quod (modò figurarum impreſsionem non respuat) non hisce usibus destinaverint, ut fusius capite primo hujus libri à nobis demonstratum. Hoc rudibus Italiæ populis, qvos Ennius Cascos vocat, in usu qvoq; fuisse testis est Hieronimus ad Nitiam, *qui ante chartæ aut membranarum usum, aut in dedolatis è ligno codicillis, aut in corticibus arborum mutua Epistolarum alloquia miſsitabant.* Hoc sensu Juvenalis:

Vana supervacui dicens chirographa ligni,

Et Ovidius 2. de Ponto:

Nec mea fallaci conjuncta est gemma sigillo,
Mendaces lignis imposuisse notas.

Hinc est qvod portatores earum tabellarios, & scriptores à libris arborum librarios vocaverint. Hinc etiam codices dicti à caudice.

Ossa verò & cornua, præsertim Alcis & Rangiferorum, literarum qvoq; sculpturas admisisse ex Fastis in iis exaratis & ad me delatis colligo. In mandibulæ triquetræ majoris alicujus piscis limbo, delineatam dierum anni seriem aliaq; Fastos concernentia, cuivis petenti ostendere possum. Libellum quendam tredecim constantem foliis seu potius asserculis, aut laminis oblongis, qvatuor polli- *Cornubus & oſsibus literæ Danicæ insculptæ.*

cum circiter longitudine, unius verò latitudine, ex Alcis aut Rangiferi cornib⁹ fabrefactis, poſsidebat illuſtris & generoſus Dn. Cancellarius, CHRISTIANUS FRISIUS de Kragerup; cui miro artificio, miraq; characterum fabrica, dies feſti, aliiq; totius anni curriculum complentes ſunt inſcripti. Quin ejus generis complures alii alibi extent non dubito.

Literæ Runicæ in auleis acupictæ. Rariora omittimus; in auleis namq, & tapetibus acu à nobilioribus matronis pingi quoq; ſolere noſtrarum literarum characteres oſtendit mappa quam inter κιμήλεια ſervo, qvæ pluribus libro VI. Monumentorum Danicorum delineabitur.

In campanis fuſæ Runæ. In campana Urdalenſi, Diœceſis Stavangrienſis in Norvegia, noſtris literarum notis fuſum eſſe nomen artificis, qui eam fabricavit ibidem pluribus demonſtrabitur.

Sic ſcribit Herodotus ſe apud Thebas Bœotias in Iſmenii Apollinis templo literas cadmæas in tripodibus quibusdam inciſas vidiſſe.

In membranis & chartis ſcriptæ Runæ. Membranis & chartis uſos eſſe medii ævi ſcriptores noſtrates arbitror, quamvis eorum Volumina perierint & ad nos non pervenerint. Nondum enim antiqviorem videre mihi contigit autorem, qvi planè & ex omni parte literis Runicis in membrana aut charta fuerit exaratus. Præter præclarum illum in membrana vetuſtiſsima exaratum Legum Scanicarum codicem, qui ſimul circa calcem & Regum Danorum ſeriem & conjugia, limites qvoq; inter Daniam & Sveciam conſtitutos, elegantiſsimè literis noſtris Runicis planè deſcriptos habet. Quo elegantius monumentum in hoc genere an uſpiam reperiatur dubito. Faſti enim iſti, qvos lib. III. Faſtorum Danicorum delineavi, licet libelli figuram præ ſe jam ferant, attamen eandem faciem olim non obtinuiſſe; ſed in una continua membrana exaratos fuiſſe, ibidem demonſtravi. In vetuſtiſsimis legum codicibus M.S.S. Edda item & Scalda carmina quædam, Rithmos, periodos item qvasdam Runicis characteribus exaratas legiſſe & annotaſſe me memini; ſed qui pla-

nè

nè & omnimodè hisce constaret, nullus adhuc ad me delatus est codex, excepto eleganti Legum Scanicarum Volumine, ut supra diximus. De recentioribus nuper in Svecia & alibi, typis Runicis descriptis tractatulis non loqvor: Illi enim in multorum sunt manibus & antiquitatem sapiunt planè nullam, qvocirca de illis minus sumus solliciti. Lapides igitur, ligna, ossa, cornua, ea fuerunt quibus literarum suarum notas potissimum credere volebat vetustas, aliis non nisi raro & ornatus potissimum causa.

CAPUT VIGESIMUM SEPTIMUM.

Qva lingva consignata sint Monumenta quæ in Dania visuntur.

PRæter ea qvæ hactenus de majorum nostrorum tradidimus Literaturâ, alia adhuc restare videntur, quæ antiquitatum Danicarum studioso, in monumentorum enucleatione, remoram injicere solent haud parvam, de qvibus si heic pauca monuerimus, non omnino frustra nos laboraturos confidimus.

Cum etenim ea qvæ hactenus docuimus, eo potissimum collimen, ut è tenebris eruta Literatura Danica, relictorum monumentorum enucleationi inservire possint, nihil omnino omittendum duximus, qnod ad scopum præfixum deducere possit. *Scopus hujus libri.*

Qui igitur extantium adhuc cipporum, statuarum, & saxorum inscriptiones legere & intelligere gestit, neqvaqvam omnia, ad modernam vocum faciem accommodabit: aut priscas loqvendi formulas, ex iis qvibus jam utimur, æstimabit: sed veteris lingvæ gnarus, ad ejus normam ut singula dirigat necessum est. *Lingua Danica antiqua cōscripta sunt monumenta.*

Tantum enim vel quadringentorum annorum curriculo, à pristinâ suà & pronunciatione, & idiotismo, illud qvod jam tenemus degeneravit idioma, ut qvi vel legum codices vetustiores, vel alia Volumina, non usq; adeò magnam præ se ferentia antiqvitatem inspexerit, non potest non *Linguæ Danicæ mutatio.*

non tantam discrepantiam admirari. Atq; id qvidem, si nobis solis contigisset, majori res digna esset admiratione: nunc vero cum nullam penè lingvam [iis exceptis qvibus divina ad nos defluxêre eloqvia] fatalem hanc mutationem effugisse videam⁹; qvid mirum & nostræ id usu venire? Gallicam respice, Latinæ Italicæ & Germanicæ est mistura: Germanica Latinis, Gallicis & Italicis est inqvinata: Anglica Danica est & Gallica.

Linguæ omnes mutationem passæ sunt.

Lingua Germanica qualis.

De Germanica audi Trithemium in præfatione libri 3. de Polygraphia disserentem: *Usus loquendi non regulatus qvantum apud solos Teutonicos in sexcentis annis sit variatus, nemo cito æstimabit, qui Otfridum Wisburgensem Monachum in carminibus linguæ Germanicæ sæpius non relegit. Mare fluit & refluit, homines semel morientes non amplius præsentem revertuntur ad vitam: succedunt moribus mores, & semper ad molliora vigor animorum mortalium decidit. Quis hodie apud Græcorum priscos æmulatores Germanos antiquam idiomatum tenet notitiam? Chronicis & veterum historiis Francorum, Hunibaldus, Doracus & reliqui scriptores, qui annis nos mille præcesserunt multa, & carmine prisco & prosa sermonis Teutonici suis synthematibus dicta miscuerunt: quæ hodie intelliguntur à paucis. Quid loqvor de temporibus antiqvis, cum proprium idioma nostrum apud Francos orientales, Svevos, Bavaros, Rhenenses, Mosellanos, Colonienses, Saxones & Toringos notabilem variationem quotidie suscipiat? Mutantur in tempore homines, variantur & mores; mutantur animi, variantur & vestes: lingvarum alteratur simplicitas, & prisca variatur idiomatum proprietas, & nihil stabile reperitur in humanis.*

Lingva cur mutata.

Vicinorum commercia, populorum migrationes, elegantiæ studium, quæ sibi in Idiomata imperium vendicarunt, heic primas obtinuerunt. Qui igitur veteris linguæ nostræ rudis planè ad Monumentorum accesserit enucleationem, haud pauca inveniet qvorum sensum vix ac ne vix quidem asseqvetur.

Hæc

Hæc autem de qva loqvimur lingva, nuſpiam in ſeptentrione purior adhuc aſſervatur qvam in Iſlandia Daniæ Inſula famoſiſsima. Cujus incolæ præterqvam qvod exterorum commerciis minus eam depravari ſint paſsi: ab omni ævo varias, tum popularium ſuorum, tum reliqvorum Aqvilonarium res geſtas, eâ conſignando, incorruptam & apud ſe ſervarunt, & ad poſteros transmiſerunt. Quo nomine à Saxone noſtro in præfatione ſuæ hiſtoriæ ſummopere commendantur, in hunc modum de iis diſſerente: *Nec Tylenſium induſtria ſilentio obliteranda, qui cum ob nativam ſoli ſterilitatem luxuriæ nutrimentis carentes, officia continuæ ſobrietatis exerceant, omniaq; vitæ momenta ad excolendam alienorum operum notitiam conferre ſoleant, inopiam ingenio penſant. Cunctarum qvippe nationum res geſtas cognoſcere, memoriæq; mandare, voluptatis loco reputant: non minoris gloriæ judicantes alienas virtutes diſſerere, quam proprias exhibere.*

Iſlandi linguam antiqvam Danorum tenent.

Iſlandorum induſtria.

De hujus autem lingvæ origine, quamvis alii aliter diſputent, placet tamen qvænam fuerit ſaniorum de ea ſententia, verbis Johannis Lyſcandri in medium proferre. Sic igitur ille Antiq. Danic. Sermone IV. *Ac de Cimbrorum idiomate, qui Balticum nunc incolunt Oceanum, plurimos audivi Danorum diſputare. Germanica ne ea ſit propemodum, an ex Germanicâ compoſitâ, & placuit pluribus Germanicam non eſſe origine omnino; ſed ex Teutonica & veteri mixtam. Jamq; proceſſu temporis plus ex Germanica novi accipere. Veterem autem, inqvïunt fuiſſe Hebræi ſermonis aliqvam dialectum, qvod ubi non dubiis videtur multi rationibus placuit hoc ipſum obſervare. Primum qvidem iſtam opinionem antiquiſsima vetuſtiſsimorum Ducum & Regum nomina confirmare ſane poſſunt, quæ omnino Hebraica ſunt, nihil quicquam cum Teutonum lingva commercii habentiâ, qvalia ſunt Dan, Humblus, Loth, Lotherus, Gormo, Togorma & ſimilia uſitatiſsima. Aliud tamen majus firmiusq; adjiciunt. Lingvam Gothorum ſane Germanicam videri; ſed in omnibus nequaquam*

Lingua Danica qvalis ſit.

Lingva Danica vetus eſt Hebrææ dialectus.

Cimbrorum lingua communicat cum Hebræa.

Lingua Cimbrica cum discrepat à Teutonica Hebrææ communis fit.

communicare. At si quando sermo Gothicus Cimmericusvè à generali Teutonum idiomate manifestè dissentire videatur, tum vocem illam extemplò Hebraicam fieri: Hebræamve illicò sapere antiquitatem. Quod in pluribus probatum est, & nos exemplo idem didicimus. Puerum aut filium Teutones Kindt *dicere solent, id qvod Cimbris barbarum fieret, qvi pro eo* Barn *retinuerunt, & pro diversis dialectorum generibus idem aliter atq; aliter effertur. Cimbrorum in Chersoneso quidam* Ban/ *quidam* Bar / *Scandi* Bel/ *Balthi quorum ferè communis oratio est,* Barn *communiter vocaverunt, quod manifestissimum est ab Hebraicis Chaldaicisq;* Bar & Ben *derivari.*

Moderna lingua Danica qualis.

Quod lingvam nostram origine Germanicam non esse, sed ex Teutonicâ & veteri mixtam asserit, id res ipsa in moderna & ea qvâ jam utimur abundè comprobatum reddit. Imò plus ex Teutonica indies mutuo accipere, infinitorum exemplorum inductione ostendere non usq; adeo foret operosum. Extant quam plurimâ, qvæ & appellationes priscas, seu verè Danicas, & recentes, seu à Teutonibus mutuatas, in qvotidiano loqvendi usu adhuc retinent. In qvibus observandis [nisi hanc operam patriæ dudum locasset illustris & generosus Herôs, Dn. OLIGERUS ROSÆCRANTZ, Dominus de Rosenholm & Scaby &c. Regni Daniæ Senator prudentissimus, pietatis sinceræq; Christi gloriæ assertot indefessus] non sine jucunditate versari quis posset. Nos ex ingenti & locuplete tanti viri thesauro paucula (bonâ, ut spero, ejus veniâ) hic proponere, non abs re erit; cum eadem operâ illorum errori occurratur, qui sterilitatis vitium nostræ adscribunt lingvæ; vel hoc nomine, quod à Germanica multa sit mutuata: Cum tamen vel hoc ipso reliquis locupletior, qvod plures possideat unius rei appellationes. Simul qvoq; apparebit vix vocem esse in nostrâ lingvâ Germanismum redolentem, quæ non commodius vernacula ac genuina Danis exprimi possit. Idq; ut clarius eluceat sequentia expendenda relinqvo.

Lingua Danica nequaquam sterilis.

Da-

Danica Antiqva.	Nova.	Germanica.
Avind	Had	Haß
Alvor	Ernst	Ernst.
Bancke	Klappe	Klopffen
Bære	Drage	Tragen
Braaget	Buntet	Bunt
Daggert	Dolck	Dolch
Dowen	Lad	Läßig
Dom	Ordel	Vrtheil
Domme	Ordele	Vrtheilen
Effne	Formue	Vermögen
Fawr	Skion	Schön
Fiel	Bred	Bret
Fød	Baren	Geboren
Gienne	Driffve	Treiben
Glæde	Fryd	Frewde
Grande	Naböe	Nachbahr
Grant	Nøye	Genaw
Hente	Hale	Holen
Hitte	Finde	Finden
Kaare	Suerd	Schwert
Kilde	Brønd	Brunn
Kiøre	Driffve	Treiben
Klippe	Skiere	Scheren
Kyse	Forferde	Verschrecken
Lede	Søge	Suchen
Luge	Læse	Lesen
Lyde	Feil	Fehl
Neppe	Noye	Genaw
Pies	Skum	Schaum
Quæde	Siunge	Singen
Ram	Beest	Bitter
Redsel	Fryet	Furcht
Sancke	Samble	Samblen
Sprede	Strøe	Strewen
Snar	Hastig	Hast

Danica antiqva.	Nova.	Germanica.
Sneffver	Eng / Trangt	Eng / Drang
Splid / Tuisi	Weenighed	Uneinigkeit
Skønne	Forstaa	Verstehen
Stacket	Kort	Kurtz
Stunde	Lengls	Verlangen
Suige	Bedrage	Betriegen
Sønder	Brudet	Zerbrochen
Tage	Annamme	Nemen
Tijt	Offt	Offte
Tiunde	Tienstfolck	Dienstbot
Tro	Loffve	Glauben
Træt	Modig	Müde
Trette	Kiffve	Keiffen
Tryg	Sicker	Sicher
Tungt	Suart	Schwer
Tøfve	Opholde	Auffhalten
Vaade	Fare	Gefahr
Vente	Haabe	Hoffen
Udøse	Udgyde	Ausgiessen
Ved	Formedelst	Vermittelst
Yppe	Fange an / Begynde	Anfangen / Beginnen
Ypperlig	Herlig	Herlich
Ynck	Jammer	Jammer

Hanc lingvæ nostræ ubertatem & singularem in iis qvæ verè ac propriè Danica sunt ἔμφασιν, dudum in vocibus qvam plurimis observarunt & admirati sunt nostrarum rerum ac verborum curiosi, ac inter eos clarissimus vir Johan. Isaacius Pontanus Historiographus Regius; qui inter alia, ejus editurus in duabus saltem vocibus specimen, in Chorographica Daniæ descriptione hæc ponit: *Notandum, præter alia, vocabulum* Pose / *quo saccus etiam sive*

Lingua Danica ubertas.

sacculus

sacculus denotatur. Nam licet Danis Seck *saccus dicitur, tamen saccus non admodum magnus, cujusmodi ferè Latinorum pera, iisdem* Posé *propriè dicitur. Qua an alii Germanici idiomatis variandi felicitate polleant addubito. Quin & hoc ista occasione præteriri haud debet, vocem saccum, non tantum Germanicæ lingvæ, cæterisq; Boreæ populis ferè omnibus, ut Danis, Svedis, Norvagis, sed & Hebræis, Græcis, Latinis, & nescio cui non genti similiter usurpari. Sic &* Serck/ *quo dixi Danis indusium fœmineum notari, cum iidem vocabulo* Skiorte *virile indusium, sive camisiam, ut vulgo vocamus, intelligant, indicium sit eam esse idiomatis Danici rationem atq; ubertatem, qua haud cedat nationibus aut lingvis aliis, imo & superet in pluribus. Quis enim qui lexica nobis felicissimarum lingvarum, Hebrææ, Græcæ, Latinæ, aut alius divitis similiter idiomatis contexuit, hanc, ut sic dicam, Idiotetem ulla earum expressit aut assecutus est: ut inqvam Camisiam sive indumentum quod viro tantum convenit, ab eo quod fœminarum est proprium discernens, unica id vocula, hoc* Serck/ *illud* Skiorte *discriminatim dicendo extulerit.* Sed quod paucis hisce ostendit vir eruditissimus, aliis multis demonstrare non foret operosum.

Antiquissimam autem quod concernit lingvam, etiam latè admodum se diffudisse testantur autores omnes probatæ fidei. Refert Rodericus Toletanus *Teutoniam, Daciam, Norvegiam, Sueciam, Flandriam & Angliam unicam habere lingvam, licet idiomatibus dignoscantur.* Quod non solum confirmat Justus Lipsius Centur. 3. Epistolar. ad Belgas, Epist. 44, sed & ad Gallos extendit, dum sic inqvit: *Hoc ille ante annos nondum quadringentos: paulo supra: potuisset & Galliam addidisse. Non enim nos Belgæ tantum, sed ulteriores atq; interiores Celtæ & quicquid Franci occuparunt lingva etiam eorum, id est Germanica usi.* Probat hoc ipsum ex canone Concilii Turonensis, sub Carolo Magno edito, in quo lingva qvâ jam Galli utuntur vocatur ROMANA RUSTICA, eò quod hac soli

Antiquissima lingva Dan. amplissima.

Galli usi sunt lingva Teutis.

Rustica lingva Gallorũ.

Rustici utebantur: nostrâ vero, qvam THEODISCAM vocat, nobiles & honestiores. In eadem sententia subsistunt nostrates ferè omnes qvotqvot lingvæ nostræ naturam diligentius paulo sunt perscrutati. In primis Arngrimus Jonas Crimogeæ cap. 3. vide cap. 6. hujus libri. At Edda noster in principio lib. 1. antiqvam illam qva etiamnum in Islandia utuntur, qvamq; Danicam sæpius appellat, ex Asia profectam refert, & ad Daniam, Norvegiam, Sveciam & Saxoniam tantum restringit, exclusis Anglis & aliis. In hunc enim modum socco Latino donatus differit. Postqvam Odinus Colonias suas per Saxoniam, Cimbriam, Sveciam & Norvegiam duxisset, filios ac socios conjugio cum incolis copulatos ibidem reliqvit, qui, multiplicata progenie, lingvam Asiaticam vicinis regionibus intulerunt. Quod vel ex propriis liqvet nominibus & appellationibus qvæ lingvam hanc sunt comitatæ. Hinc factum qvod Asiatica hæc lingva familiaris adeo reddita sit regionibus septentrionalibus Norvegiæ, Sveciæ, Daniæ & Saxoniæ. Sed in Anglia antiqva extant regionum & urbium nomina, qvæ ex alia qvam Asiatica hac ortum trahunt.

Hæc illa ipsa est Lingva qvam Adrianus Skreickius ad monita sua secunda præfatione, Schyticam, Celticam, Teutonicam, imo Japheticam vocat, & ab Hebraica Lingvâ secundam esse contendit. Sic inter aliqva differit: *Hebraicam revera Linguam esse primogeniam, Japheticam vero secundam, quam Schyticam, Celticam, Teutonicam, Belgicam, Danicam & Septentrionalem nunc vocamus: quodq; ea lingva Japhetica primis temporibus fuit universalis, & omnino antiqvior sit Græca & Latina, adeoq; populos illos Celticos & Græcis & Romanis sunt antiquiores: per omnes casus, ut in originibus descripsimus, hic iterum probamus.* Vide integrum ejus librum, passim id inculcantem.

Quin imo si verum qvod Claudius Duretus Historia linguarum cap. 76 asserit: *Japones in sua lingva voces quamplurimas habere affines vocibus Islandicis*, latius & ulterius lingua nostra vagata est, qvam ad jam dictas gentes. Verba addu-

adducam, ut res eò sit liqvidior: *Sunt ex Neotericis autoribus qui observarunt, quod in Insula Japoniæ multæ voces reperiantur conformes vocibus Islandicis signum commerciorum qvod olim inter has duas nationes exercebantur.* Quod repetit Dominus de la Popeliniere libro 1 de tribus Mundis.

Ut altiora non repetam si ad annum Christi DCCCXLII saltem recurram⁹, ac lingvam qvâ tum Teutones ac vicinæ gentes usæ sunt, cum Danica modernâ conferamus, videbimus, illam in qvamplurimis magis ad nostram accessisse; qvam ad Germanicam qvâ jam utuntur. Idq; ut clarius evadat ex Lexico à Lipsio citatâ epistola ex veteri Psalterio confecto paucula qvædam excerpamus, qvæ allata abundè confirmabunt.

Teutonica.	Danica.	Latina.	Germanica.
Affter	Effter	Secundum	Nach
Aliton	Anlit	Vultus	Gesicht
An Vernupt	Fornufft	Intellectus	Verstand
At	Mad	Escæ	Essen
Gebillithe	Billede	Imago	Bildt
Begegunsta	Begynte	Cæpi	Anfangen
Besinket	Besuiget	Decipit	Betrogen
Kimo	Kim	Germen	Schuß
Kuosmeer	Kosmor	Butyrum	Butter
Duom	Dom	Judicium	Urtheil
Eiter	Eder	Venenum	Vergifft
Elelendig	Udlændig	Extraneus	Frembt
Vr=eldi	Vr=æld	Senium	Alter
Mikil	Megit	Magnum	Groß
Haffta	Heffte	Carcer	Gefängnüß
Hardo	Hart	Valde	Sehr
Indtenck	Indluckt	Aperuit	Aufftthun
Irquicke	Opvæcke	Excita	Erwecken
Legerstede	Lejersted	Cubilibus	Bette
Livia	Lyff	Vita	Leben

Lokis

Teutonica.	Danica.	Latina.	German:
Lokis	Locke	Capilli	Zopff
Mankreft	Mandkraft	Majestas	Majestet
Megin kraft	Møgen kraft	Multa potētia	Kräfftig
Mu	Mod	Mens	Gemût
Muos	Moes	Esca	Gemüß
Niet	Nyd	Posside	Behalt
Quena	Quinde	Uxor	Fraw
Quiccasa	Quæg	Animalia	Gethier
Quat	Quad	Dixit	Gesagt
Refagnust	Reffselse	Redargutione	Straff
Ruccone	Røget	Fumigabam	Geräuchert
Saka	Sag	Rem	Ding
Skieri	Skier	Lucidum	Hell
Sette	Sede	Sedes	Stuel
Siwaltdan	Siufoldt	Septuplum	Siebenveltig
Sigimari	Sejervinder	Victor	Vberwinder
Slachta	Slect	Generatio	Geschlecht
Suliton	Sylt	Sallugo	Saltzvasse
Stukidæ	Stocket	Irritavit	Auffgehitzt
Thierne	Terne	Juvécularum	Mägde
Thurtie	Tørfftig	Egenus	Arm
Tholou	Taallig	Patienter	Außstehen
Tilo	Ile	Accelera	Eyl
Vrsagen/	Aarsage	Excusatio	Entschultigũg
Virscapandit	Verdskab	Epulantis	Gastihalten
Vtferdi	Vdferd	Exitus	Außgang
Vwalle	Vdvelle	Scateat	Außwelen
Welide	Velede	Elegit.	Außgelesen.

Plura non lubet cum hæc manifestißima sint & id quod cupimus abundè probent.

Huc, si placet, refer verba fœderis circa idem temp⁹ icti inter Ludovicum Pium & Carolum Secundum, inter quæ quam plurima, ad nostrum etiamnum accedentia idioma, cernere licet.

Hæc

Hæc autem primus divulgavit P. Pithæus in Historia Nitardi Angilberti, filii Caroli Magni ex Bertha filia nepotis; ex eo vero demum protulerunt Lipsius Centur. 3 Epist. ad Belgas, Epist. 44. Bon. Vulcanius in tractatu de literis & lingva Gothorum. Sed qvoniam errores ab hisce admissos, correxit, ac omissa restituit Melchior Goldastus Tom. 1. const. imper. pag. 190, in gratiam eorum qvibus integrum non est dictos autores consulere, fœderis formulam ab eo hic repetam, qvo minori dispendio collatio instituatur; [illegible] autem habet. Cumq; Carolus hæc eadem » verba Romana lingva perorasset, LUDOWICUS, qvoniam » natu major erat, prior hæc deinde se servaturum testat9 est. » *Pro D[illegible] amur & pro Christian poblo, & nostro com[illegible] salv[illegible]t, dis di en avant, in qvan[illegible] Deus savir & potir me dunat si salvarai eo cest meon fr[illegible]ra* KARLO, *& in adjuha & in cadhuna cosa, si cum hom per dreit son fradra sal[illegible]ar, dist, ino qvid il mi altre si faret & ab* LUDHER *nul plaid n[illegible]qvam prindrar qui meon vol cist meon fradre Ka[illegible] damno sit* Ludovici verba.

Quod cum LUDOWIC[illegible]s explesset, KARO[illegible]s Teudisca lingva sic hæc eadem verba testan[illegible] [illegible] *na, ind durh tes Christianes folches in unser bedher[illegible] haltnissi fon teßeme dage, fram morders, so fram somir Got g[illegible] indi mahd furgibit, so hald ih tesan minan [illegible] [illegible] man mit rehtu sü[illegible]an bruoder scal, inthui thaz er mi[illegible] [illegible]o madwo indi mit* LUTHER[illegible] *[illegible] th[illegible]mi thin[illegible] ne [illegible] [illegible]e minan willon [illegible] ce [illegible] [illegible]ken.* Caroli verba Teudisca.

Sacramentum autem qvod utrorumq; populus qviq, propria lingva testatus est, Romanâ Lingvâ sic se habet: *Si* LODHUWI[illegible] *Sacrament, qve son fradre* KARLO *jura[illegible] conservat, &* KARLU[illegible] *[illegible]o sendra de suo part non l[illegible]s ta[illegible]t, si jo returnar non l[illegible] [illegible]o, ne neuls cui e[illegible]nit [illegible]s in nulla adjuha contra* LU[illegible]HUWIG *nun li iv[illegible].* Teudisca autem Lingva: *Oba* KARL *[illegible] [illegible]d then er sinemo bruodher* LUDHUWIG *gesvor, geleistet, inde* LUDHUWIG *nun berro then* Populi Sacramentum.

er mo gefvor, forbrich ... b ... ma nes arz ... nemag, nch ih, nob thero thein hes ur wenden mag, m ... ce follustri widhar K... RLE *ne wirdhit.*

Ejus ævi complura alia, nostrum redolentia idioma inveniet, qvi curiosius veteres perlustraverit annales: Sed nos ad alia properantes, hæc in transcursu saltim attingimus.

Neutiqvam vero prætereundum, priscam nostram Lingvam, præter Dialectos cæteras, qvas regionum & locorum diversitas, vicinorum qvoq, commercia peperisse videntur, peculiarem quandam habuisse Poetis & Rhithmistis solum familiarem, qvam (cum Tropis, Allegoriis, mithologiis, aliisq, Emblematis fuerit refertissima) non quivis è vulgo capiebat, sed ii solum, qvi Poetico afflati erant spiritu & ingenio acriori. Hujus specimen in Epicedio Regneri Lodbrogi Regis victoriosissimi mox exhibebimus: hic qvarundam vocum indicem & interprætationem si proposuerimus, non abs re futurum speramus.

A*Dur* Anteqvam
Adal Nobilitas
Æ Semper
Ædra Desperatio
Æfe Ætas
Æ... Oceanus
Æ...s aundrar Naves
Ægis asne naves, qvasi Ægis asini.
Ære vel Eire, Littoralis planities
Ærna Sufficiens
Ættgoder boni stemmatis
Ættum transegimus
Alstrijt acriter
Alldur Ætas
Um Aldur per secula
Aldur lage Vitæ terminus
Andra Instrumenta lignea qvibus nivis superficies calcatur.
Andraendils Naves. Endil enim numen marinum putatur.
Ar Annus
Asver Terra. *As* Odinum notat, *Ver* conjugem.
Ast Amor.
Astvinur Amoris amicus
Att sinne Semel
Atnur Arcus
A...t Fortuna
A... Aqvila

BA[illegible]r Rostrum navis qvandoq; pro tota nave sumitur. Hinc
Bord Latus.
Baud Sangvis
Baudm[illegible]ma Sangvineus clipeus.
Baugur Annulus
Baugskioldum Clipeus instar annuli rotundus.
Bec[illegible] Scamnum.
Ben Vibex
Bensyl[illegible]ur gladius, q. halec vulneris.
Be[illegible]ara Hasta
Bengresel Lancea
Bi[illegible]rka Poeta antiqvus
Bi[illegible] Poema
Bia[illegible]ra Lucidum
B[illegible] Ferrum qvo venæ secantur, pro gladio etiam sumitur.
Bi[illegible]g Stratum, lectus
Bior Cerevisia
Biugvi[illegible]u Concavus crater.
Blaudur Meticulosus
Bod Invitatio
Bögur Armus animalium.
Bogi Brachium
Brandur Gladius
Bragde Brevi
Brad Præda
Braddinn unximus
Brudur Fœmina
Bry[illegible]gur Lorica
Bryn Præceps
Brytia secare
eg Bryde Sterno.
Bur Filius. Pl. Burir.

DOgg Pluvia
Dreingur Vir fortis
Drekum Bibere
Drepur Abdicit
Dyn-geira Strepitus armorum.
Dynia Stridet

ECkiu Vidua
at Eggia Incitare
Einardur Promptus
Eirefur Pyrata celebris
Eirefis andrum Naves
Eircfurhuas veneno acutũ
Ell seu jell Nymbus
[illegible]da Ell telorum nymbus
[illegible]dur Ignis. Hinc
Odin Eldur Gladius qvi Odini ignis.
Endil Deus marinus
Eybaugs Virgo. Ey insulam, Baugur annulum propriè notat. Quod mulier sui annuli ornatus sit subjectum ut insula florum.
Er Quando
Etrarsund Fretum Danicũ.

FAdur Qui multa possidet
Fagna Lætari

Falu hæstum Bestiæ carnivoræ.
Feima Virgo vultus pudibundi
Feigre Morti vicinus
Firdar } Vir
Firar }
Fimtigu Quinqvagies
Flike Carnis frustum.
Fleimting Bellum à
Flem Hasta
Flugdreke Draco volans
Flugdreke jara Hasta
Forlog Fata
Folko rustur framdar Prælia sub signis facta
Freja Dea dignitate proxima Friggæ, à qvâ post mortem se excipi matronæ sperabant.
Fyser mig fert animus
Frekum Avidus
Fremur Præstantior

G*Agare* vel *Gygar* Latro
Geira Lancea, bellum
at Geta eins mentionem alicujus facere
Gialver Levior maris unda
Gisting Hospitii sumptus
eg Greta circumspectè ago
Gramur Princeps, Dux, Rex.
Grafvitner Angvis immensus
Grand Monumentum
Greip Interstitium digitorum
hardgreip Durimanus
Glumde Sonuit
Grejnade Frendebat
her Grejnudu mugierunt
Grefel Stylus
Grimt Crudele
Gram Griseum
Gotnar Viri, à Gautur Odini nomine
Grund Terra plana
Grundarval ad terram prostrati
Gulle fader Auro ditatus
Gumna Vir
Grm Angvis
Gyltan Auro incrustatus
Gyn Rictus.

H*ÆLL* Vidua
Haldur Multum
Hæstur Summus
Her Exercitus
Herman Miles, bellator
at Hætta finem imponere
Halur Vir
Haldorda fidus, verborum tenax
Hamla seu *Hamle* Scalmus qvo remi continentur. Cum nomine animalis junctum navem notat.
Hemlis heste Navis
Hamla Cohibitio
Harmur Luct-

H[illegible] Sublimis
[illegible]ldur Vir
H[illegible] Caput
[illegible] Lorica. *Hamder* enim loricam inexpugnabilem possidebat.
H[illegible]salar Domicilia
Hertans hollit Aula Odini
Hilldur Bellum, vel nomen proprium fœminæ
Hilldur ne[illegible]ur Armatura
Hi[illegible]dar leike Pugnæ ludus
Hilde vekie Bellum excitare.
H[illegible]r Gladius
Hiedins knonar Pugna
Hi[illegible]din Rex erat & bellator strenuus, ejus uxor *Hildur*, unde bellum *Hildur*
H[illegible]ur loquentium murmur
Hial[illegible]a Galea
Hiertum Cor
Hialm tun Galea, aliàs *Tun* Campus
Hitt Aliud
eg hled Onero
Hl[illegible]um Scuta.
Hlok, [illegible]ar Maga
Hleger [illegible] Ridère me facit
eg Hnit Cespito
Hneit Impegit
Hondum Manus
Ho[illegible]nakufl Lorica, Hogna arma habuit præstantissima. Hinc Hogneri pallium pro armis
Hold Caro
Hra Cadaver
Hragagare Hasta.
Hrakindil Gladius
Hrafild Gladius.
Hrafilder hialdre Gladiatorium murmur
Hrottar Ensis
eg Hrind Extrudo
Hrister Concussor
eg Hriste Concutio
Hrokve Retrocedere
Hviga Occumbere
Hugda Destino
Hugblaudum Meticulosus
Hundrudum Centies centum
Hyggium Putamus.

J*Arl* Baro.
Jaffnt [illegible]rum
Illt Malum.
Iva Vistula fluvius

K*Errdag* Protrusi
Kindil Candela.
Kleiff Terra acclivis.

L*Angskip* Navis militaris
Laukur Malus navis, vel hasta
Laugur Lotio.
Legi Statio navium
Leikur Ludus
eg Legg Transfodio
Linne Serpens
Liosa Certa, manifesta

Linganlum Serpens, à *Ling* Erica, *aulum* lente incedo
Lid Copiæ auxiliares, Exercitus.
Liet Fecit
Lod Cujuslibet villæ territorium inprimis marinæ. Pro terra in genere sumitur
Loge Flamma
Logur Aqvarum collectio, mare, lacus
Lofdunger Rex à laude
Logdis lekur Ensium lud⁹.
Landa ... *ol* Mare
Lund...r Avis mar...a
Lykia Tortuositas.

Mäl Tempus.
Mal Sermo
Mal vineckin Vidua confabulationis amica.
Mala Stipendium
Maer Virgo
Man... Scutum
Margan Multum
Maugum Filii
Mögur Filius
Mikil Magnus
Morg Multa
Morgin skara Matutina laniena
Modur Ira.
Mey Virgo (tor.
Meyerdreng Virginis ama-

Nade Caput
Nafur Interior cortex roboris
N...r Cadaver hominis
Neyte Frui
eg Nište Comprimo
Norna Parcæ.

Odda fenu Acies, seu mucronum dissidium.
Odda meßu Bellum, mucronum missa
Oll Omnis
Obblaudur Imperterritus
Olld Seculum, homo
öndurdur adversus in prima acie
Oßar pro *v...r* nostras
Ordstyr Laus
Otta Mane
Ondveige Sedes domus dignissima, Hero depu-
Ottar Valde (tata

Rand Clypeus, armatura.
Randarmane Clypeus.
Randuritur Clypeorum picturæ
Randaregne Armorum nymbi
Raukva Crepusculum
Rantan Spoliatus
Reistur Arduus
Rendur Clypeus
Reg seu *Hr...* Nimbus
Reggsky Telorum nubes
Rode

Riode Rubedine obducere.
Ritt Pictura
eg Rita Pingo, scribo
eg Rioda Rubefacio
Rodin vacuatus milite
Rökur Crepusculum
Rond Umbo
Runa Alveus
eg Ryd Navem exonero
Rudum Comparavimus.

SAr Vulnus.
Sarlinns Gladius, *Lins* serpentem notat, qvasi vulneris serpens
Sarer Vulnerator
eg Saerer Vulnero
Saerelda Ensis
Samtaege Contractus
eg Samtoga Contraho
Seimur Divitiæ
Seimur saere Divitiarum vulnerator, pro viro
Senna Lis
Seggur Vir
Setkyrt Tranqvillus
Siklmur Princeps
Skraut Ornatus
eg Skreita Orno
Skeid Navis constrata & militaris
Skarfur Mergus
Skaera Mactatio
Skaeribilldur Securis, ensis
Skirtur Odin Lorica, indusium Odini
Skiermar Gladius
Skoglarkappe Magæ pallium
Um skaru Per illud tempus
Skop Fatales dispositiones
Skopun Creatio
Slidur Vagina
Slidur torn Gladius
Slidur loga sennu Ensium discordia, pro bello
Snakia Navis velox
Snart Alacre
Snara Pugna, Propriè est ignis flamma vehementer flagrans
Snarpar svemar Acris juvenis
Sollin Vulnus tumidum
Spior Hasta
Spor Vestium
Stord Terra
Stordal... Coluber
Styr Pugna.
Strenghaumler Spicula
Strengur Nervus
Strenglaugur Sangvis
Sua Ille
Sveiger Vibrator
Sveiger sarlins Vibrator gladii, i. e. Vir
Svidrer Nomen Odini, hinc Sveci.
Svira virtur Cervicum mustum, i. e. Sangvis
Svire Cervix
Svohus hatte Galea, Odini pileus.

Svein Juvenis
Sunlnn Aula Odini
eg Syte Gemebundus deploro.
Syter Gemere.

Tafn Præda.
Tiald Tentorium
Tvituger Viginti annorum
Tun Campus
Tuttugsessa Navis viginti ordinum.

Vanargod Spem faciens, pro Freja.
Valde Imperium
Valur Strages
Valtafn Præda ex cæsorum cadaveribus,
Vargn Fera.
Vandliga exactè
Verdar Præda
Verd Esca
Vedur Ventus, turbo
Vidrer Odini nomen
Vidris hal Aula Odini
Vinur Amicus
Vidris ved Pugna
Vidris vonder Ensis qvasi virga Odini.
Vif Mulier aut Virgo.
Vig Cædes homicidium.
Vilmogum Sveci. Filii Vili qvi erat Odini
Vinnahofud Amicorum capita, pro capitaneis
Vinna erfide Facere officiū.
at Vikar skeide Per hebdomadæ spacium
Vinkier miorum Mulier vinum fundens
Vidfarar Accidentia.
Ulfa endils vides. Balenæ. Quasi Endilli Regis marini lupus
Unn Mare
Unvig Pugna navalis
Und Vulnus.
Undarn Vulnerum amnes
Undagialfre Sangvis.
Vogur Sinus
Vorgun Fera.

Ylgar Aper.
eg Ym Sono.

Þans pro *þess* Illius.
Þadan Ex hoc
Þegn Vir
Þing Forum
Þofdar Galea
Þorf Necessitas
eg Þrenge Adigo
Þuare Terebrum.

Hæc sunt qvæ ex Epicedio potentissimi Regis Regneri Lodbrog, maxima ex parte colligere licuit, ut gustum aliqvem Dialecti Poëticæ exhiberem, inter qvæ licet qvædam reperiantur, qvæ modernam sapiunt lingvam

atta-

attamen translatè in alium à Poëtis capi ſenſum, inveniet is, qvi diligentius luſtraverit adhuc extantia virorum illuſtrium Encomia. Sed ad alia obſervanda pergentes, Lexici Runici ſpecimen curioſo Lectori commendamus.

CAPUT VIGESIMUM OCTAVUM.

Qvo tempore & qva de cauſa apud Danos abrogata ſit priſca Literatura Runica.

SOlicitius inqvirenti mihi, qvo tempore hic in Septentrione deſierit Literatura noſtra Runica; in annalibus noſtris, non invenio ſolemniter, aut aliqvo edicto publico, à qvoqvam Regum, etiam Chriſtianorum, abrogatam eam fuiſſe: aut à qvoqvam Fidei Chriſtianæ Propagatore id tentatum. Forſan ne infirmiores in fide turbarent, & qvæ majoris eſſent momenti ſuſpecta apud populum redderent. Haraldus Blaatand, qvi primus in hiſce oris Chriſto ſacraria ſtruxit, & Religioni Chriſtianæ halcionia apud nos procuravit, non alio charactere, Monumentum, quod parenti ethnico Gormoni (qvi circa annum Chriſti DCCCCXXXI diem ſuum obiit) Jellingæ ſtruxit, exornari voluit, qvam priſcis hiſce noſtris, ut vides Monument. Danic. lib. 5. Monum. 3. Quod argumentum evidens eſt, tunc nondum abrogatas fuiſſe Runas noſtras. Immo circa annum Chriſti MCCXXXII nondum planè abolitas, oſtendit Monumentum Aſumenſe hiſce literis inſigne & à nobis lib. 3 Mon. Danic. Mon. V. deſcriptum, in qvo mentio fit Archiepiſcopi Abſolonis & Esberni Mule, qvi obiit dicto anno. Huic adſtipulari videtur Alrumenſe in qvo literis Runicis, at Lingvâ Latinâ extat. ᛆᚿᛁ ᛘᛆᚱᛁᛆ &c. Ave Maria. Hobyenſe qvoq; in qvo eadem lingva, ſed Runicis noſtris inſculpta, hæc cernere licet: ANIMA FAMULI TUI TECUM SINE FINE REQVIESCAT IN PACE AMEN. Vide ejusdem libri Monnmentum VI & IX. De reliqvis nihil dicam, qvorum & inſcriptio & crucis ornamenta de fide *Runæ qvando obliteratæ.*

Christiana testimonium perhibent luculentum. Post annum MCCCXIX adhuc apud nos viguisse Literaturam Runicam, evidenter docet codex meus Legum Scanicarum in membrana eleganter literis Runicis plene descriptus, ad cujus calcem extant Regum Daniæ Catalogi, à nobis seorsim editi & continuati usq; ad Christophorum secundum, cujus antecessorem Ericum Menved anno Christi MCCCXIX obiisse volunt Chronologi nostri. Immo Fasti Danici literis Runicis, ea forma qva nos illos exhibuimus conscripti, exhibent annum qvo exarati fuerunt, nempe MCCCXXVIII. Perspicuum igitur ex hisce arbitror, tunc temporis apud nos plane abrogatos non fuisse characteres Runicos, licet in freqventi adeò non fuerint usu, atq; peregrini. Hinc etiam liqvet, non mandato aliqvo solemni, aut certo tempore divulgato, abrogatam in Dania fuisse priscam hanc Literaturam: sed sensim evanuisse, & instigantibus privatim peregrinis Doctoribus, qvibus fidei propagandæ commissum erat negotium, ex animis hominum eradicatam qvasi fuisse.

Runæ mandato Regio non abrogatæ

Runæ qvando in Suecia abrogatæ.

In Svecia qvando desierit, docere videtur Petrus Petri Ubsalensis Chronicorum Sveticorum lib. 1 in historia Olai Scotkoning, ubi narrat, hoc Rege imperium obtinente, in Papæ gratiam abrogatas à Svecis fuisse priscas literas Sveticas (hoc est Runicas) & introductas Romanas. Obiit autem dictus Rex referente eodem, anno MXVIII. Sed nec apud Joannem Magnum, nec apud Olaum Petri, nec apud nuperum rerum Sveticarum Scriptorem L. Paulinum Gothum, in hujus Regis historia, qvicqvam hac de re invenio. Credibile multos post solennem abrogationem, privatim Runis delectatos fuisse, & qvædam sibi in antiqvitatis memoriam hac Literatura consignasse.

Runæ qvando in Hispania abrogatæ.

In Hispania anno MLXXXVI abrogatas has Literas fuisse ab Alphonso Rege Castiliæ & Navarræ, colligere licet ex iis qvæ supra ad caput 9 de hisce annotavimus ex Claudio Dureto. Rodericus vero Toletanus lib. 6 rerum Hispanic. cap. 30, in publico Concilio Toletano anno

MCXVI

MCXVI damnatos & abrogatos refert. Vide cap. IV. hujus Literaturæ circa finem.

Quibus verò de causis apud nos extincta sit hæc Literatura, si inqviramus, variæ occurrunt. Non est de nihilo, qvod refert Petrus Leo in descriptione Africæ lib. 1. capite de literis Africanis, in hunc sensum: *Victus victoris ritum assumere atq; characteres qvis neget? Verisimile enim est Romanos, cum eandem occupaßent provinciam omnes earum literas, ut semper fieri solet, atq; memoriam abstulisse, suasq; literas intulisse, ut sola Romani populi illic staret memoria atq; dignitas. Qvod & conatos Gothos in Romana ædificia, item & Arabes in Persarum monumenta, abunde notum est.* Quod & innuit Trithemius lib. 6 Polygraphiæ, in hunc modum differens: *Romanis orbem devastantibus, suarum usum Literarum tandem cum dominio, multis nationibus, violenter imposuerunt.* Ac qvamvis dici ac probari neqveat, nostram gentem à Romanis aut aliis bello subactam aut devictam; qvia tamen à peregrinis Religionem accepimus, qva qvasi vinctos majores nostros tenebant, una Literaturam talem introduxerunt, iisq; persvadebant, qva commodissimè tradi hæc mysteria posse putabant, idq; haud segniter urgebant. Animadvertentes enim se duplici gravatos onere, si primo gentis nostræ, cum qva in negotio Religionis conversandum ipsis erat, Literaturam ipsi addiscere deberent, & deinde libros editos & in sacris necessarios, in nostram Literaturam transferre, satius putarunt & commodius, hanc abrogare & illam substituere, in qva ipsi erant exercitatissimi. Hoc enim simul obtinebant, ut in sacris faciendis & precationibus recitandis, lingva Romana uterentur nostrates, & Religionis negotium ita progrederetur felicius. Rectissime enim hac de re judicasse arbitror virum religiosum M. Brynolphum Svenonium, Episcopum Australis Islandiæ doctissimum, in suis ad Saxonem conjectaneis, dum ita differit: *Maxime à Christianis est laboratum, ut Scripta & Monumenta vetustatis gentilis*

Causæ extinctæ Literaturæ Runicæ.

tilis, penitus obruerentur æternæ oblivionis humo sepulta. Qvia videlicet persvasum erat, qvamdiu vestigium cultus & characterum antiqviorum, hominum animis obversaretur, negotium conversionis, non satis procedere; hominibus ad pristinas præstigias semper pronis & facilioribus, ideoq; ne obstrueret aditum veritatis luminibus potestas tenebrarum, nec tam ferret vulgus rude subtiliorem qvam pro captu suo, usus ab abusu distinctionem, & accederet Zelus verbi ministrorum, Pontificiis consvetus, & cupido Romanam Ecclesiam omnibus modis propagandi, literas Romanas ut sanctiores Normannicis, tanqvam gentili superstitione pollutis, commutare consultum visum est. Nihil certè majoris momenti apud ipsos fuisse arbitror, qvam qvod aſsiduè urgerent nostratem Literaturam, non nisi Magicis constare characteribus, ejusq; usum non corporis modo, sed & animæ necem adferre. Quo permoti in nova Religione constantiores, non potuere non & characteres ipsos, & reliqva iis consignata, damnare & ad incendia relegare.

Huc accedit qvod cum mens hominum novitatis sit avida, ac animadvertissent Dani, eos qvi Latina & peregrina uterentur scribendi ratione, pro doctioribus & variis in disciplinis, tam cultum divinum, qvam Reipublicæ administrationem ac politiæ stabilimentum concernentibus, exercitatiores haberi ac magno in preciò esse; relicta prisca, novæ huic se sponte tradidere. Commoditas etiam multum impetravit: qva literæ istæ novæ facilius & promptius, chartæ & membranis mandantur, qvam priscæ nostræ, perfectionis etiam plus obtinere videbantur pluribus utpote constantes lineis, iisq; ita dispositis, ut celerius qvoq; exarari possent. Illi qvi curiosiores erant & bonarum disciplinarum avidi, animadvertentes libros hac peregrina Literatura conscriptos extare, qvo exactius & melius, tam de Religionis, qvam Philosophiæ & reliqvarum disciplinarum secretis erudirentur, obviis ulnis hoc medium sunt amplexi, sine qvo feliciter progredi & opta-

optatum scopum assequi se non posse videbant. Multa igitur concurrebant, qvæ paulatim septentrionales à prisca sua avocarunt Literatura, ut non mirum qvod tam paucorum annorum spacio, qvi à conversione excurrunt, adeo ejus perierit usus & exercitatio, ut vix sit, qvi ritè de Literis nostris judicare, aut earum apices rectè delineare valeat. Hinc est qvod tantillum supersit de priscorum ritu um in sacris & profanis constitutione, aliisq; ex antiquitate scitu necessariis.

CAPUT VIGESIMUM NONUM.

Observanda in nominibus propriis & literarum Figuris.

Nomina propria in Monumentis ab appellativis discernenda.

PORRO qvi in Monumentorum nostrorum desudat enucleatione, nomina propria hominum, locorum, & regionum ab appellativis & aliis vocibus probè ut discernat oportet. Quod idcirco moneo, qvia ante veri DEI cultum longe alia nomina liberis suis imponebant majores nostri, qvam nos sacris Christianis innutriti.

Extant adhuc vestigia à magnanimitate, servitio, ursis, feris, propugnaculis, aliisq; rebus desumptorum.

Ejus generis nomenclationes in Monumentis ab aliis qvi non separat, crebro in devia abripitur, & à vero sensu aberrat. Ut igitur exempla in promptu sint, ex qvibus de aliis conjecturam facere qveat prudens lector, non pigebit qvædam ex nostris selecta Monumentis heic subjicere.

Nomina propria Ethnicorum.

ᛅᛚᛅ	*Ala*	ᛒᛁᛋᚠᛅᛁᛦ	*Bisfair*
ᛅᛚᚠ	*Alf*	ᛒᚱᚢᚢᚱ	*Bruur*
ᛅᛚᚠᛦ	*Alfr*	ᛒᚢᛏᛅᛁᚦᚢ	*Butaidu*
ᛅᛚᚢᛘ	*Alum*	ᛒᚢᛏᚢᛅᚱᚦᚱ	*Butvardr*
ᛅᚱᛁᚾᛏᛦ	*Arintr*	ᚦᛅᚾ	*Dan*
ᛅᚱᛚᛅᚾᛏᛦ	*Arlantr*	ᚦᛁᛋᛅ	*Disa*
ᛅᚱᚾᚠᛁᚾᚦᚱ	*Arnfindr*	ᚦᛂᚱᛘᚮᚦ	*Dermod*
ᛅᚢᚦᚢᛅᛁᛦ	*Audvair*	ᚦᚮᚱᛅᛚ	*Doral*

ᚦᚮᚱ	*Dor vel Dhor*
ᚦᚮᚱᚵᛂᚦᛂᚱ	*Dorgeder*
ᚦᚢᛚᚠᛦ	*Dulfr*
ᚦᚢᚱᛁᛚ	*Durid*

Notandum hic venit, quod pleraq; ab hac litera incipientia antiquitus per Th proferebantur etiamsi punctatum non fuisset ᚦ.

ᛂᛁᚢᛁᚾ	*Eivin*
ᛂᛋᚴᛁᛚ	*Eskil*
ᛂᚢᚠᛂ	*Eufe*
ᛂᚢᛚᚠᚢᚾ	*Eulfun*
ᛂᚢᛏᛂᛦ	*Euter*
ᚠᛆᚱᚵᛆᛁᛦ	*Fargair*
ᚠᛁᚾᛏ	*Fint*
ᚠᚱᚮᚦᛂ	*Frode*
ᚵᛆᛘᛆᛁ	*Gamai*
ᚵᛂᛚᛁ	*Geli*
ᚵᛚᛁᛁᛒᚮᛦ	*Gliibor*
ᚵᚱᚤᚢᛦ	*Gryur*
ᚵᚢᚦᚠᛆᛋᛏᛦ	*Gudfastr*
ᚵᚢᚱᛘ	*Gurm*
ᚼᛆᚴᛁᛆᚾ	*Hakian*
ᚼᛆᚱᛆᛚᛏᛦ	*Haraltr*
ᚼᛂᛚᚵᛂ	*Helge*
ᚼᛂᛚᛏᚢᛁᚴᛦ	*Heltvikr*
ᛁᛆᚢᛆᚱᛏ	*Iavart*
ᛁᚾᛏᛁᚦᛁ	*Intidi*
ᛁᛋᛆ	*Isa*
ᛁᛋᚢᛒ	*Isub*
ᛁᚢᚾᛆᚱ	*Iunar*
ᚴᛆᛘ	*Kam*
ᚴᛆᚢᛏᚱ	*Kautr*
ᚴᛂᛋᛚᚠ	*Keslf*

Vide literam ᚴ, *promiscue n. his usi sunt veteres.*

ᛚᛁᚠᚱᚢᚦ	*Lifrud*
ᛚᛁᛋᚱᛂᚦᚱ	*Lifredr*
ᛚᚮᛏᛂᛦ	*Lother*
ᚾᛆᚠᚢᛁ	*Nafui*
ᚾᛆᚱᛁᛆᚦᚱ	*Narjadr*
ᚾᚢᚱᚢᛁᚵ	*Nurvig*
ᚮᛚᛆᚠᛦ	*Olafr*
ᚮᚼᚴᛁ	*Ohki*
ᚮᚱᛘ	*Orm*
ᚮᛋᛆ	*Osa*
ᚮᛋᛒᛁᚢᚱᚾ	*Osbiurn*
ᚮᛋᚢᚱ	*Osur*
ᚱᛆᚠᚾ	*Rafn*
ᚱᛆᚵᚾᛁᛚᛏᛁ	*Ragnilti*
ᚱᛂᛘᚢᛏ	*Remut*
ᚱᚢᚦᚢᛁ	*Rudvi*
ᚱᚢᛁ	*Rui*
ᚱᚮᛚᚠ	*Rolf*
ᚱᚢᚦᛚ	*Rudl*
ᛋᛒᛆᛁᚴᛁᚢᛋᚢ	*Spaikiusu*
ᛋᚴᛁᛒᛂᚱᚾ	*Skibern*
ᛋᛏᚢᚠ	*Stuf*
ᛋᚢᛂᛁᚾ	*Svein*
ᛏᛆᚴᛂ	*Take*
ᛏᛁᚾᛁᚴᛂᛏ	*Tiniket*
ᛏᚮᚴᛁ	*Toki*
ᛏᚮᚢᛂ	*Toue*
ᛏᚱᛂᚵᛁ	*Tregi*
ᛏᚱᚢᛁᚦ	*Truid*
ᛏᚱᚢᚢᛚᛋ	*Truuls*
ᛏᚢᚱᚦᚱ	*Turdr*
ᛏᚢᚴᛂ	*Tuke*
ᛏᚢᛘᛂ	*Tume*
ᚦᚢᚱᚢᛁ	*Thurvi*
ᚡᛁᚦᛆᚾᛏᛆ	*Vidanta*

ᚢᛁᛋᛏᛦ	*Vistr*	ᚢᛚᚠ	Ulf.
ᚢᚱᛆᛁᚱ	*Vrair*	*Ejus generis infinita prudens Lector inveniet.*	

Parit & hoc Lectori haud exiguam difficultatem, qvod sculptores, sive incuriâ, sive imperitiâ, sæpiculè literas affines & ductibus sibi similes confuderint. *Literæ affines permutatæ.*

Varietati qvin etiam & elegantiæ studentes, lineamentorum diversitatibus certasse animadvertuntur. Ex qvo Labyrintho facile se expediet, qvi tabellam capitis noni inspexerit; & collatis præcedentibus cum seqventibus, qvid vox ipsa, qvidvè sensus svadeat, haud oscitanter collegerit.

Ante omnia puncta ventribus literarum inclusa, & appendices lateribus adhærentes observandæ veniunt. Hæ enim integrarum literarum vim habent & efficaciam, qvinimò primariam potestatem qvandoq; immutant aut penitus tollunt. *Literarum appendices attendendæ.*

Cumplura sunt hujus generis, qvæ gnavo & industrio harum Antiqvitatum scrutatori indies occurrunt; qvæ melius usu qvam præceptis addiscuntur. Hæc saltim exempli loco adduxisse suffecerit, ut ad specialiora aditus nobis sit facilior.

CAPUT TRIGESIMUM

Observationes particulares circa Literarum potestates.

Literarum potestates primarias etsi supra proposuerimus, attamen cùm Monumenta terenti, haud rarò qvædam occurrant ab iis exorbitantia, qvæ eo in loco commodè proponi non potuerunt, pauca de iis hic monenda duxi. *Observationes speciales.*

In literarum qvibus Monumenta nostra exarata conspiciuntur, examine, non semper principali & primariæ potestati insistendum: sed sæpiculè de affinibus & adventitiis cogitandum. Fit enim haud rarò, ut pro diver- *Potestates literarum primariæ & secundariæ ponderandæ.*

sitate

ſitate copulationis cum aliis, diverſas acqvirant vires & poteſtates. De qvibus etſi vix firmi ac generales dari poſſint canones, longâ tamen obſervatione, & diligenti antecedentium cum conſeqventibus collatione pleraq; eruuntur. Et qvia in Faſtis Danicis qvædam annotavimus hic ſpecialius potiora repetere non abs uſu duxi, ut anſam diligentioribus præbeam, plura ejus generis accuratius inveſtigandi ac in commune bonum proferendi.

ᚠ Licet ᚠ nota ſit conſonantis F, crebro tamen pro V poſitum reperitur, ſed tum ſæpius punctum adſciſcit & dageſſari ſolet, hoc pacto ᚡ, ut ᚡᛁᛆᚢᛋ. Ponitur etiam qvandoq; pro integra ſyllabâ ef ut ᚠᛆᛦ eftir, ubi non ſolum ᚠ ſed & ᛦ ſyllabam conſtituit. Ejus locum etiam in nonnullis tenet ᚢ, præſertim ubi pro V poni debebat, ut ᛁᛆᚿᚢᛆᚱᛁᚢᛋ, Januarius.

ᚢ ᚢ præter consuetam poteſtatem vocalis U etiam V conſonantis vices ſupplere, & jam dictum, & ſupra etiam oſtenſum.

ᚦ ᚦ ſolemni ſua indole D. Latinorum exprimit, ſive molle ſive durum vel aſpiratum exiſtat. Eſt tamen qvandoqve index T, ut in vocibus ᚵᛂᚱᚦᚱᚢᛐᛁᛋ Gertrudis ᚱᛂᛁᛋᚦᛁ Reiſti. Dageſſatum hoc pacto ᚧ, notat Th, ut ᛘᛆᚧᛂᚢᛋ Matheus. De vario ejus uſu ita diſſerit Arngrimus Crimogeæ lib. 1. cap. 3: *Hæc* inqvit, *vocali in eadem ſyllaba poſtpoſita valet* D, *ut Blaþ* pro *Blad, id eſt, folium. Qvæ ſcriptura veteribus magis in uſu, hodiè ferè exolevit. Præpoſita vero vocali, peculiarem habet poteſtatem & pronunciationem non prorſus* Th, *ſed qviddam craſſius ſonans quaſi* TZH, *lingva inter primores dentes cum ſpiritu prope exerta, ut þa id eſt Tunc. Nomen habuit olim þuß, hodie þorn vel Thorn, ſi pro* Th ᚦ *ſubſtituas, itaq; penitus ſcribi aut pronunciari, non niſi per ſe ipſum poteſt.* Pro eadem hac litera haud raro poſitum reperitur ᛐ, ſed hac plerumq; diſcretione, ut ᚦ qvemvis dictionis locum ſibi vendicare valeat, ᛐ vero medium aut ulti-

mum

mum fere, qvod vel ex his liqvet: ᚦᚢᛋᛆᚿᛏ dusand, ᚦᚱᚤ✱ᚢᚿᛏᚱᛆᚦ, Thryhundrad.

R vel ᛦ communiter R exprimit. Sunt qvi hoc discriminis inter ea se observasse putent, qvod R qvovis in loco dictionis locum habeat: ᛦ saltim in fine, nisi in monosyllabis. Utraq; nota haud raro pro integra ponitur syllaba, ut ✱ᛆᚱᛆᛚᛏᚱ Haralter, ᚴᚢᚦᚠᛆᛋᛏᛦ Gudfaster, id non hisce solum, sed aliis etiam literis contingere qvandoq; solet, in qvibus hæc notanda occurrit Regula, ab autore commentarii de lingva Getica pag. 15. hisce propositis: *Vocales sæpè omittunt. Sed tum vocalis ipsius consonantis proxima intelligenda venit.* ᛦ valorem Ypsilon etiam obtinuisse supra ostensum, & ex Arngrimo probatum, qvi datis ad me literis Anno MDCXXVI hæc insuper scripsit, de Scaldæ literaria tractatione sermonem faciens: *Inter vocales etiam* Y *desideratur, qvæ sexta esset & propriam figuram & nomen nacta est, videlicet* ᛦ, *vocatur Yr* &c. R ᛦ

ᚴ maximâ ex parte K est, qvandoq; tamen G & Q ut ᚴᚢᛁᚿᛋᛁᛆᚿᛋ Quincianus, ᚴᛆᚿᚢᛏᚢᛋ, (qvæ exempla, ut & reliqva huc adducta, ex Fastis nostris deprompsimus) denotat & G creberrimè, discrimen enim illud qvod inter ᚴ & ᚠ vel ᚠ conspicitur, qvando scilicet vel angulus hebetatur, vel venter Dagessatur, novum est, & in vetustioribus Monumentis non occurrit. Aliqvando fortiorem & robustiorem potestatem obtinet, ut vices duplicis G obtineat, aut GH, ut ᛚᛁᚴᛁᚿ pro Liggin, ᛋᛚᛆᚴᛁᚿ pro Slaghen. ᚴ

ᛏ vel ᛐ est Latinum T, qvandoq; tamen ob soni & potestatis affinitatem, qvam cum D obtinet pro eo ponitur, ut ᛐᚢᛐᚢᚱ dutur. ᛏ

B principaliter est B Latinum, ut ᚴᚢᛒᛚ Kubl, sed minus principaliter P. Quod enim puncto insignitur, aut ventres eo fine aperiantur, id novum est. Est etiam qvando duplicis seu fortioris B induat naturam, ut ᛋᛐᚢᛒ Stubb. B

ᛌ pro C ponitur creberrimè in Fastis nostris, ᛚᚢ-ᛌᛁᛅᚿᚢᛋ Lucianus, ᛘᛅᚱᛌᛂᛚᛚᛁᚿᚢᛋ Marcellinus, ᚡᛁᚿᛌᛂᚿᛌᛁᚢᛋ Vincentius, in qvo etiam pro T positum agnoscis. Quod solum in Latinis vocibus contingit, in qvibus T ut C pronuciari solet: ᛦᚢᛁᚿᛌᛁᛅᚿᚢᛋ Quincianus, ᚼᚡᛁᛒᛌᛁᛅᛦᛅ Ægyptiaca &c. aliàs & S notat, ut ᛌᛏᛁᚿᚱ Stinr, sed plerumqs inferiori ejus parti punctum addunt.

Conclusio. Hæc sunt qvæ horis succisivis, inter varias & difficilimas officii & muneris impositi occupationes, exiguo temporis curriculo, de hujus Literaturæ ruderibus commentari licuit. Quæ si bonis & candidis grata cognovero, operam dabo, ut suo tempore qvæ desunt suppleantur, qvæ minus accuratè annotata emendentur. Præsertim si viri in hoc studio exercitati, publico bono suam conferre Symbolam, ac candide, si qvid hisce vel affine, vel contrarium annotaverint, nobiscum communicare haud graventur.

Quod ut faciant amicè rogo: opera vicissim dabitur, ut debita laude se defraudatum nemo jure conqveri possit. Interim meminerint omnes, in difficilimis hisce & temporum injuria penè abolitis, à nemine fere excultis, qvod *ἕις ἀνὴρ ὐ πάνθ ὁρᾷ.*

Quocirca:

Συμφέρετε ϖλεῶ οἰνοὶ ἀν-
θητε μέλισσαι.

•§(o)§•

AP-

APPENDIX
LITERARUM RUNICARUM, *in Poësi usum uberius declarans.*

QUoniam peculiarem elementorum Runicorum in Poësi existere usum supra capite XIX innuimus; nec id commodè & perspicuè satis eo in loco à nobis ostendi potuerit, nisi magnam Poëtices partem eo transferre integrum fuisset: nunc qvò tota hæc res clarior evadat, de ea dissertatiunculam hancce subnectere lubuit, usum literarum Danicarum in Poësi, ex fundamentis haurientem. Hanc autem Reverendo doctissimoq; viro DN. Thorlaco Sculonio Diœcesis Holensis in Boreali Islandia Episcopo vigilantissimo, Discipulo qvondam meo charissimo, acceptam fero; qvi cum Anno MDCXXVI negotiorum causa huc appulisset, ac mecum de priscâ nostrâ Literaturâ contulisset, ut suam etiam ad patriæ Literaturæ illustrationem, conferret symbolam, hæc Rhythmorum usitatiorum structuram, usumq; literarum Poëticum concernentia haud invitus communicavit. In qvibus etsi altius qvædam Poësin Danicam concernentia, repetantur, præcipuè tamen in uno eoq; usitatissimo carminum genere Elementorum usum Poëticum ostendunt; qvod fieri commodè non potuit, nisi unà carminis ipsius perstringeretur ratio. Videbis autem, ni fallor, vel in unico hoc Rhythmo artificium neqvaqvam barbariem redolens; sed tale, qvod vix ulla parte Græcis aut Latinis cedet. Ex qvo, etiam qvantopere, rudiori sæculo, in Borealibus hisce regnis, ingenio certaverint majores nostri, conjecturam facere licet uberiorem.

Scopus hujus discursus.

Poësis Danica.

Carmen seu Rhythmus, qvo res gestas sui sæculi com- *Visa quid.*

plexi sunt majores nostri, antiqvitus vocabatur Vijsa, *jam verò* en Vijse.

Vijse unde dictum. Tractum hoc nomen est vel à verbo *Eg Vijsa*, seu Jeg Visser / id est ostendo, ignaro loci viam monstro, vel intento digito aliqvid demonstro. Veteres enim qvicqvid memoria dignum domi forisvè occurrebat, idipsum Rhythmis sunt complexi, ut ita felicius ac facilius ad posteros propagaretur, auditorum animis instillaretur, ac memoriæ imprimeretur. *Vijser sunt indices rerũ gestarum.* Hoc igitur sensu Rhythmus seu Vijsa / rerum præclararum, memoriaq; dignissimarum dicitur index. Atq; hunc qvidem usum Saxoni nostro præbuisse hos Rhythmos ipsemet disertis attestatur in præclari operis præfatione, dum sic inqvit: *Nec ignotum volo, Danorum antiqviores conspicuis fortitudinis operibus editis, gloriæ æmulatione suffusos, Romani styli imitatione, non solum rerum à se magnificè gestarum titulos exqvisito contextus genere velut Poëtico qvodam opere perstrinxisse, verum etiam majorum acta patrii sermonis carminibus vulgatæ linguæ suæ literis, Saxis & Rupibus insculpenda curasse. Qvorum vestigiis ceu qvibusdam antiqvitatis voluminibus inhærens, tenoremq;, veri translationis passibus æmulatus metra metris reddenda curavi, qvibus scribendorum series subnixa, non tam recenter conflata, qvam antiqvitus edita cognoscatur.* Derivari aliàs hæc vox potest à *Vijs.* Vijs / qvod sapientem notat; ita ut *Vijsa* idem sit qvod sapientia; eò qvod veterum sapientia, prudentia, rerumq; peritia in hisce fuerit comprehensa. *Scaldri Runæ.* Poëtas enim veteres qvos *Scaldros ac Runas* vocabant, eo loco apud Reges ac principes antiqvitus fuisse, qvo jam consiliarii, literati, aliiq; prudentia ac rerum usu præstantes, est in confesso.

Hinc etiam res prudenter à se gestas, Rhythmis ejusmodi Poëticis, tanqvam sapientiæ qvibusdam flosculis conspergi, ac ad posteros propagari operosè studebant *Scaldri magnates comitabantur.* magnates. Ac qvo qvis laudis & æternitatis amore ardentius flagrabat, eò plures ac præstantiores in hoc genere si-

re sibi devinxit, secumq; domi forisq; tam pacis qvam belli tempore circumduxit, ut res gestæ melius, aptius ac illustrius describi ac delineari ab illis possent. Hinc etiam Rhythmi hi **Wijser** dicti, qvasi sapientum opera, in qvibus multum reconditæ latet prudentiæ. Quin & ad nostrum sæculum propagatum esse Scaldrorum nomen invenio, sed ita ut in familiæ cujusdam nobilis cognomen degeneraverit. In Genealogiis enim Dreselbergiorum invenio Meretham Scaldre de Hoſdal.

1. *Rhythmorum veterum infinita ferè sunt genera, vulgò tamen usitatiorum centum triginta sex esse putantur.* *Rhythmorum genera.*

Ingenii enim tanta erat fertilitas, ut modus inventioni non statueretur ullus. Nec inter hæc recensebatur illud genus qvo jam ludunt nostrates, totum artificium in ὁμοιοτέλευτοις ponentes. Ex his autem centum triginta sex speciebus carminum, unicum saltem *Sextanmælt* dictum, seligemus, in qvo literarum usum Poëticum ostendere conabimur. *Modernum Rhythmi genus veteribus incognitum.*

ᛋᛂᚼᛋᛐᛐᛆᚴᛘᛆᛚᛏ ᚢᛁᛋᛆ *illud dicitur metri genus, in cujus singulis Strophis sedecies iterati reperiuntur, ac peculiari artificio dispositi similes soni.* *Sextanmalt Visa.*

Alii in hoc metro reqvirunt non solum in singulis Strophis similes sonos sedecies repetitos & peculiari arte dispositos, sed etiam sedecim enunciationes perfectas, atqve inde dictum volunt *Sextanmalt*, qvasi **Sextan mal/** sedecim enunciationes perfectæ, ut in hoc Symbolo Reppagogorum.

ᛁ ᚦᛆᚠ ᛂᚱ ᛐᛁᚴᚠᛂᚦ· ᛚᛂᛋᛆᛋᛐ ᛚᛂᚠᛂᚴ·
ᛚᛆᚢᛘᛆᛦ ᛆᚦ ᚠᛆᛚᚴᛂᚦ· ᚢᛁᛋᛐᛆᛋᛐ ᛆᚢᛘᛂᛦ·
ᚦᛆᛘᛆᛦ ᚠᛁᛂᛚᚠᛆ· ᛆᚱᛚᛂᚠ ᛋᛂᛘᛁᛆᛋᛐ·
ᚠᛁᛂᚦ ᚴᚢ ᚢᛁᚱᚦᛁᛋᛐ ᛂᛁᚦᚢᛦ ᛋᚴᛂᚦᚢᛦ·
ᚠᛚᚢᛐᚴᚢᚠ ᚦᚢᛂᚱᚱᛆᛦ· ᚠᚱᛂᚴᚦᚢᛦ ᚼᛐᛐᛆᛋᛐ·
ᚠᛁᚴᚴᚢᚴᛋᛐ ᚠᛚᛆᚦᛂᛦ· ᛆᚴᚴᛆᛐ ᛋᛒᛁᚴᚴᚢᛘ·
ᚢᛂᚼᛋᛁᚦ ᛐᛆᛚᛚᛏ· ᚢᛘ ᚢᛆᚱᛋᚴᚢᛚᚦ ᚼᚢᚼᛋᛂᚦ·
ᚢᛆᛚᚦᛂᚦ ᛒᚱᚢᛋᛂᚦ· ᛆᛚᛐ ᛋᚴᛆᛚ ᚠᛁᛆᛚᛚᚦᛆ·

Harum autem syllabarum consonantia vel exacta est, vel aliqvalis.

Harmonia exacta. *Exacta censetur in qva syllabæ harmonicæ iisdem tam vocalibus qvam consonantibus constant*, ut in illo Ciceronis Non instit*uti* sed imb*uti*.

Harmonia aliqvalis. *Aliqvalis dicitur qvando in consonantibus est similitudo, sed in vocalibus discrepantia.*

Ut in illo ejusdem autoris: Non do*cti* sed fa*cti*: Ubi O & A discrepantiam gignunt ac semiconsonantiam constituunt. Heic observandæ veniunt hæ Regulæ.

In priori distichi versu sufficit consonantia aliqvalis: sed in posteriori semper debet esse exacta.

Dictiones in qvibus Harmonia consistit, se immediatè subseqvi non debent.

Ut res clarior evadat, lubet exemplo Latino illustriorem eam reddere. Sit autem hoc:

ChriSTus Caput noSTrum
CorONet te bONis.

In hujus distichi versu duo habes C, qvibus in seqventi tertium respondet; atq; hæc literalis est harmonia de qvâ supra. In priori item in Christus habes ST, cui in eodem respondet ST in nostrum; hoc syllabas spectat & consonantia est non exacta sed aliqvalis, qvia ex diversis vocalibus & iisdem consonantibus conflatur. In posteriori versu ON in coronet respondet ON in bonis, consonantiâ exactâ, perfecta enim syllaba eadem ex iisdem vocalibus & consonantibus constans, utrobiq; reperitur. Inter has autem voces in qvibus consonantia consistit, aliam qvandam interjectam vides juxta regulam ultimam. Sed in Danico res postea clarior evadet.

Artificium oratorium in Rhythmo. *Artificium oratorium in Rhythmis observandum concernit tam res ipsas qvam verba.*

Verba sint selecta, emphatica, tropis variis & allegoriis modificata.

In hisce nec Græcis cedunt nec Latinis; Metaphora enim Synechdoche & Metonomia illis usitatissima. Fabulas

las habent proprias in libro Eddæ descriptas, ad qvas allusiones fiunt freqventissimæ. Sic terram vocant Ymeri carnem, eo qvod ex carne Ymeri gigantis, à Diis terram fabricatam finxerit vetustas, de qvo consulendus Edda fabula sexta, ut sit Metonomia materiæ. *Ymeri caro.*

Pro fluvio ponunt Giallam; amnem enim ejus nominis apud inferos esse docuerunt in Edda fabula 44, in qvo Synechdoche speciei, pro genere. *Gialla.*

Pro sylva Metaphoricè ponunt jubam campi, adeò ut tropus non reperiatur ullus apud Latinos, qvo non usi sint nostrates in suis Poëmatibus.

Res ipsas qvandoq; solo hoc oratorio ornatu tractare contenti fuerunt; qvandoq; verò Griphis & Ænigmatibus literariis involverunt. *Griphi literarii.*

Posterius hoc egerunt vel ingenii ostentandi causâ, vel ut rem qvam solis hujus artis peritis notam esse cupiverunt hoc velo à vulgi censuris tutam redderent. Hinc autores crebro, vel sua vel amicorum nomina Rhythmis hoc pacto inserunt encomiasticis: adversariorum vero Ironicis & Eristicis ut tectè qvasi eos pungant, & doctis ludibrio exponant. *Griphi cur inventi.*

Huic instituto inserviunt nomina literarum primæ & secundæ impositionis.

Nomina enim literarum apud Poëtas sunt duplicia: vel communia & vulgaria, qvæ non ut Latinorum aut Græcorum significationis sunt expertia, sed rem aliqvam significant ab earum figuris non alienam. Alpha namqve & A nihil significant, præter ipsam literam primam; at *Aar* qvæ eandem notat, simul annonæ seu agrorum ubertatem designat, qvæ ejus prima est impositio. Sed qvia bonitatis annonæ variæ sunt proprietates, una ex iis seligitur qvæ usui Poëtico inserviat, ac notionem seu impositionem constituat secundam, qvæq; ejus loco in Gryphis poni possit. E. G. qvia annonæ bonitas res est mortalibus summè expetenda: hoc ipsum dico secundam hujus literæ impositionem. Cum igitur vox aliqva *Nomina literarum duplicia.*

occurrit Gryphis involvenda, cujus initialis litera sit ᛆ, ejus loco pono hanc sententiam: Præcipuum mortalibus bonum & sic consequenter. Nomina autem hæc secundæ impositionis non sunt omnibus eadem; sed qvot sunt rei istius qvæ per literæ nomen primum innuitur proprietates & circumstantiæ, tot etiam unius ejusdemqve literæ nomina esse possunt secundæ impositionis. Sed ne scrupulus hic relinqvatur ullus, lubet horum unicum subjicere paradigma.

Literarum nomina I. & II. impositionis.

Runicarum Literarum.

Figuræ		Nomina. Primæ Imposit:		II. Impositionis.
A	ᛆ	Aar	*Amiona boni-*	*Præcipuum mortalib. bonum*
B	ᛒ	Biarkan	*Betula [tas*	*Arbor viridissima.*
F	ᚠ	Fee	*Pecunia.*	*Causa discordiæ*
H	✱	Hagel	*Grando*	*Granum frigidissimum*
I	ᛁ	Iis	*Glacies*	*Latissimus pons*
K	ᚴ	Kaun	*Ulcus*	*Infantium infestatio*
L	ᛚ	Lógur	*Liqvor*	*Amnis ex præruptis fluens*
M	ᛘ	Madur	*Homo*	*Pulveris augmentum*
N	ᚽ	Naud	*Egestas*	*Res cõditiones angustas pari-*
S	ᛋ	Sol	*Sol*	*Terrarum illuminatio [ens*
T	ᛏ	Tyr	*Mars*	*Deus Asiaticus unimanus*
U	ᚢ	Ur	*Scintilla*	*Ex ferri massa exsiliens*
D	ᚦ	Duſs	*Gigas*	*Terror fœminarum*
O	ᚮ	Ois	*Ostiũ fluminis*	*Locus itionibus tritus*
R	ᚱ	Reid	*Eqvitatio*	*Vox eqvis infesta.*
Y	ᛦ	Yr.	*Arcus*	*Semper flexilis.*

Restat jam ut carminis ᛋᛁᚼᛋᛆᛆᚽ ᛘᛆᛚᛆ producamus exemplum Danicum, in qvo tota structura Poëtica hactenus declarata, appareat & intricandarum literarum ratio proponatur.

Logogryphus autorũ nomen continẽs.

ᚼᚯᛚᛚ ᛚᛆᚼᛋᛆ, ᚠᛚᚮᚦ ᚠᛁᛆᛚᛚᛆ *Höll laxa*, *Flod* Fialla,
ᚠᚮᛚᚦ ᚴᛆᛏ, ᛋᚴᚢᛆ ᚠᚱᛆᛏᚢᚱ *Fold kæt*, *skya grætur*
ᚢᛘᛁᚱᛋ ᚼᚮᛋ, ᚢᚱᚴᚮᛘᛆ. Ymers *hos*, Ur*koma*,

ᛅᚵᛁᚽᛏ ᛋᚢᛅᛘᛅ ᛋᚽᛏᛁ,	*Agixt svana sæti*
ᚯᚴ ᛁᚯᚱᛋ, ᚯᚴ ᚦᚢᛒᛏᛋ ᛅᚢᚴᚽ	Og *jors*, og *dupts* auke
ᚽᛏᛏᚽᚱ ᛋᚴᚱᛁᚠᛅᚦ ᚢᚽᚱᚴ ᛋᚽᛏᛏᚽ	Etter *skrifad verk* sette
ᚤᛏᛅᚱ ᛋᛁᛅ ᚼᛅᛚᚽᚱᚦᛋ ᚼᚽᛁᛏᚽ	*Ytar sia Halards* Heite
ᚼᚽᚱ ᚦᛅᚴᛏᛅᚱᛋ ᛋᚴᚱᛅᚦ	Her *Doctors skrad* vera.
ᚢᚽᚱᛅ.	S. E. I.

Artificium Poëticum in literis & syllabis, literis peculiaribus expressum cernis, qvod si ad supra propositas examinaveris regulas, res erit liqvida.

Oratorium verò ut manifestius fiat, hujus Strophæ voces particularius examinandæ.

Aula salmonum locus est, in qvo delicatè vivunt, ut homines in aulis. Nullibi verò vel lubentius vel svavius degunt, qvam in ostiis fluminum ubi aqva rapido delabente fluxu, innatos in mari sqvammis vermiculos, abluere eos existimant. Salmonum igitur aula metaphoricè ostium fluminis notat; qvod veteri lingvâ Danicâ *Ois* vocatur; atq; una in Alphabeto literam ᛅ seu O designat. Est itaq; aula salmonum O. ᚼᚽᛚᛚ.

Fluor montium fluvius est, per montium præcipitia impetu summo ruens, qvi olim *Loger* vocabatur, at hæc vox literæ ᛚ seu L competit. ᚠᛚᛅᚦ.

Terra læta. Quemadmodum sterilitas terræ, tristiciam adferre solet hominibus, ac hanc ob causam terra ipsa tristis dicitur: ita frumentorum ac fructuum ubertate cum ridet, læticiam adfert, ac læta dicitur. Hinc læta terra annonæ bonitatem indicat, qvæ *Aar* dicatur ac literam ᛅ seu A notat. ᚠᛅᛚᚦ.

Nubium fletus. Flere dicuntur nubes Metaphoricè, cum in aqvas resolvuntur, ac pluviis terram irrigant: Quæ pluvia veteri lingva Ur dicitur, ac simul literam ᚢ seu U designat. ᛋᚴᚢᛅ.

Ymeri lumen. Hoc ut intelligatur ad Eddam & fabulas nostræ Poëseos recurrendum. Finxerunt autem ante mundi creationem Gigantem qvendam extitisse, Ymmer nomine, qvi cum interfectus fuisset, ex ejus cranio ᚢᚴᚽᚱᛋ.

Cœlum ex reliqvo corpore Terram fabricarunt. Hinc per Metonomiam Ymmer pro toto ſumitur mundo, cœlo & terra conſtante. Cujus lumen præcipuum cum Sol ſit, etiam Ymmeri lumen Sol dicitur. *Sol* autem literam ᛋ vel S indicat.

ᚢᚱᚴᚬ-ᛘᛅ· *Res guttatim cadens* Pluvia eſt, vel ſcintillæ ex ferro ignito exſilientes, qvæ ſimul *Ur* vocantur. Ur verò nomen eſſe literæ ᚢ vel U ſupra oſtenſum.

ᛅᚠᛁᚼᛅ· *Dilecta oloribus ſedes.* Sunt fluvii vel per Synechdochen totius pro parte, fluviorum oſtia. Oſtium autem fluminis Danica lingva veteri ſonat *Oß*, qvæ vox etiam eſt nomen literæ Runicæ ᚬ.

ᚬᚠ *Jugum eqvi:* pro curru ſumitur, qvi priſca lingva *Reid* dici conſvevit, qvod nominis etiamnum ſibi vendicat litera alphabetica R.

ᚦᚢᛒᛅᛋ *Pulveris augmentum*, hominem denotat, qvi ex pulvere eſt, & in pulverem revertetur. Hominem autem vernacula lingva *Madur* dixerunt, ut & literam ᛘ ſeu M.

Si igitur literas omnes hoc Grypho involutas collegeris, ac ordine eo qvo ſunt propoſitæ expreſſeris, hæ emergunt voces ᚬᛚᛅᚢᛋ ᚢᚬᚱᛘ.

Senſus itaq; Strophæ eſt:

OLAUS WORM

Hoc opus edidit
videntq; cuncti in hoc Rhythmo
nomen peritiſſimi Doctoris involutum.

Qui plura huc ſpectantia deſiderat, Eddam & Scaldam conſulat, qvi abundè exſpectationi ſatisfacient. Interea & ſeqventi hoc ſe recreare valet curioſus lector, qvod ad me ex Iſlandia Boreali tranſmiſit vir Reverendus & doctiſsimus Dominus Magnus Olai, Paſtor Laufaſienſis digniſsimus, & in hoc genere Poëta feliciſsimus.

Logo-

Logogryphus generis Drott-qvætt attmælt.

Logogriphus alius ejusdem sensus.

1.

ᛋᛐᚱᛆᚢᛘᛆ ᛘᚮᛐ, ᚮᚠ ᛘᛁᚿᛁᛋ
ᛘᚢᚿᚿᛆᛘᛆᛋᛐᛁ ᛒᚱᚢᚿᚿᚢᚱ
ᚠᛚᛂᚦᛁᛚᛆᚿᛋ, ᚮᚠ ᛚᚢᚦᛆ,
ᛚᛁᚿᚿᛆ ᛒᚮᛚᛁᚦ ᛋᛐᛁᚿᚿᛆ,
ᚠᚱᛆᛐᚢᛦ ᚼᛁᛘᛘᛁᚿᛋ, ᚠᛆᚿᛐᚢᚱ
ᚠᛚᛆᚦᛆᚠᚯᚱ ᚮᚠ ᛘᛆᚦᚢᚱ
ᛚᚯᚱᚦᚱᛆ ᛚᛁᛋᛐᛆ ᚼᛁᚱᚦᛂᚱ
ᛚᛂᛁᚠᚦᚢ ᚢᛂᚱᚴᛁ ᚼᚱᛂᛁᚠᚦᛁ.

2.

ᚱᛂᛁᛋᛐᛁ ᚢᛒ ᛚᛂᛁᚿᚠᛁ ᚱᚢᛋᛐᛆᚦ
ᚱᛁᛐ, ᛘᛂᛁᚠᛁᚿ ᚼᚢᚠ ᚢᛁᛐᚢᚱ
ᛆ ᛋᛐᛂᛁᚿᚢᛘ ᛘᛂᚦ ᛋᛐᛁᛚ ᚱᚢᛗ
ᛁ ᛋᛐᛆᚠ ᚢᛁᛚᛚᚢᛘ ᚠᚱᛆᚠᛁᚦ
ᚢᛆᛚᛚᛆ ᚢᛆᚿᚦᛆ ᚠᛆᛚᛚᚱᛆ
ᚢᛂᛁᛐ ᛂᚠ ᛆᚠ ᚦᚮᚿᛋᚴᚢᛘ ᛋᚢᛂᛁᛐᚢᛘ
ᚢᛆᚴᛐ ᚼᛆᚠᛆ ᚢᛂᚱᚴ ᛂᛁᚿᚿ ᚦᚮᚴᛐᚮᚱ
ᚢᛁᚱᚦᛂᚠ ᚼᛆᚿᚿ ᛚᚮᚠᛁ ᚼᛁᚱᚦᛁᚿ.

1.

Strauma mot, og minis
Munnmasti brunnur,
Gledilands, og bydá—
Linna bolid stinno—,
Gratur himmins, Gahtur,
Gladafór, og madur
Lærda lista hirder
Leifdu verki hreifdi.

2.

Reisti up leingi rustad
Rit, meigin hug vitur
A steinum med stil Runa—
I staf villum grafit

Valla vanda fylra.
Veit eg af Donskum sveitum.
Vakt hafa verk enn Doctor
Virdig han losi hirdin.

Genus hoc carminis qvamvis sit *Drottqvætt:* attamen qvia Logogryphum continet cui nomen autoris hujus libri ita illigatur, ut non à qvovis facile solvi qveat, etiam *Band* id est ligatura vocari solet.

Band.

Straumur. Mót.

Straumа mot. Straumur est mare impetuosum & fluxu ac refluxu turgidum, cujus genitivus pluralis est *Strauma*, fluctuum maris. *Mót* meta seu terminus. Unde verbum *ad mætast*, ad certum terminum convenire.

Mimer.

Mimer est nomen proprium monstrosi cujusdam viri, cujus meminit Edda; dicitur verò fontem sapientiæ possedisse. Unde hic pro possessore res possessa intelligitur, fons videlicet, & sic Synechdochicè pro qvolibet fonte. Hinc *Strauma mótt og Minis*, maris ac fontium terminus ac meta innuitur, qvæ maris ostium est, in qvo mare & flumina conveniunt, qvod prisca nostra lingva *ós* dicitur. Eadem autem hæc vox in Alphabeto Runico denotat literam O; qvæ hic innuitur.

Ós.

Mummur. Maste. Brunnar.

Munna masti brunnar. Munnur os oris, cujus genitivus pluralis est *Munna*. *Maste* mamma, hic notat aqvas ex fontibus defluentes. Ut enim mamma lactis fons & receptaculum, ita flumina & stagna sunt qvasi receptacula rivulorum ex fontibus defluentium. *Brunnar* fontes. Dicitur igitur oris mamma fons, qvia ex fontib⁹ aqvas ut ex mammis sic ore sugimus aut bibimus, non autem ex mari. Nil igitur aliud hisce vocibus innuitur, qvam aqva fluens, qvam prisca lingva *Lögur* vocamus, qvæ vox in alphabeto literæ L appellatio est.

Lögur.

Gledi lands og lyda. Lætitia regionum & populorum, id est annus, perennis enim & continuata temporum varietas, tam terram ipsam, qvam ejus incolas & inhabitatores delectat. Annum autem *Aär* vocant, qvæ appellatio literæ A competit.

Linna

Linna bolid stinna. *Linne* est appellatio serpentis. *Bol* Lectus. *Stinnur* firmus, immotus. *Linnabol* lectus serpentis pro auro capitur, cui incubare feruntur dracones & serpentes; unde & opes hic intelliguntur, qvas veteres *Fie* dixerunt, qvod nomen F literæ etiam competit. Collectis igitur qvatuor literis hisce versibus inclusis, nempe *Os*, *Lógur*, *Ar*, *Fie*, resultat vox OLAF. *Fie.*

Gratur himinens, *gautur.* *Gratur himinens*, Cœli lachrymæ, seu pluviæ, olim *ur* vel *urselle.* Litera U priscis dicta hac voce. *Gratur.*

Gautur. Aqvæ effluxus, vel fluminis ostium, alias *ôs* dictum. Notat igitur literam O, qvæ idem nomen agnoscit. *Gautur.*

Gladafôr. *Glade* eqvi appellatio; *Fôr* iter, notat igitur eqvi cursum *Reid* dictum; qvæ vox etiam literæ R competit. *Gladafôr.* *Reid.*

Madur. Homo, & litera M. Collectis jam, *Ur*, *Os*, *Reid*, *Madur*, habes VORM. *Madur.*

Lærdra lista birder, doctarum artium custos, id est Doctor.

Leifdu verke breifde. *Ad leifa* relinqvere notat, hinc *leifar* reliqviæ; *Verk* opus, *ad braifa* in lucem edere, publicare. Q. d. opus publicavit, qvod ante eum nemo aggressus est, sed ab aliis intentatum & relictum. *ad breifa.*

Leiste up leinge rustad. *Leiste up*, enodavit, *leinge* diu, *rustad* rubigine & pulvere obsitum.

Reit, *meigin hugvitur.* *Rit* scriptum, *ad rita* scribere. *Meigin* insigniter. *Hugvitur*, cordatus, seu ingenio & solertia multa pollens. *Reit.* *Hugvitur.*

A steinum, *med styl Runa.* In lapidibus stylo seu Literatura Runica.

Stafvillum grafed. *Stafvillum*, literarum & characterum intricationes obscuritatem præbentes, notat. *Grafed* sculptum, *ad grafe* sculpere. *Stafvillum.*

Valla, *vanda fillra.* Vix qvicqvam difficultate ple- *Vandafallur.*

nius.

ᛍ pro C ponitur creberrimè in Fastis nostris, ᛚᚢ-ᛍᛁᛆᚿᚢᛋ Lucianus, ᛘᛆᚱᛍᛂᛚᛚᛁᚿᚢᛋ Marcellinus, ᚡᛁᚿᛍᛂᚿᛍᛁᚢᛋ Vincentius, in qvo etiam pro T positum agnoscis. Quod solum in Latinis vocibus contingit, in qvibus T ut C pronuciari solet: ᚴᚢᛁᚿᛍᛁᛆᚿᚢᛋ Quincianus, ᛅᚵᛁᛒᛍᛁᛆᚴᛆ Ægyptiaca &c. aliàs & S notat, ut ᛍᛐᛁᚿᚱ Stinr, sed plerumq; inferiori ejus parti punctum addunt.

Conclusio. Hæc sunt qvæ horis succisivis, inter varias & difficilimas officii & muneris impositi occupationes, exiguo temporis curriculo, de hujus Literaturæ ruderibus commentari licuit. Quæ si bonis & candidis grata cognovero, operam dabo, ut suo tempore qvæ desunt suppleantur, qvæ minus accuratè annotata emendentur. Præsertim si viri in hoc studio exercitati, publico bono suam conferre Symbolam, ac candide, si qvid hisce vel affine, vel contrarium annotaverint, nobiscum communicare haud graventur.

Quod ut faciant amicè rogo: opera vicissim dabitur, ut debita laude se defraudatum nemo jure conqveri possit. Interim meminerint omnes, in difficilimis hisce & temporum injuria penè abolitis, à nemine fere excultis, qvod *εἷς ἀνὴρ ὐ πάνθ' ὁρᾷ.*

Quocirca:

Συμφέρετε πτερὰ οἱνοὶ ἄνθητε μέλισσαι.

APPENDIX
LITERARUM RUNICARUM,
in Poësi usum uberius declarans.

QUoniam peculiarem elementorum Runicorum in Poësi existere usum supra capite XIX innuimus; nec id commodè & perspicuè satis eo in loco à nobis ostendi potuerit, nisi magnam Poëtices partem eo transferre integrum fuisset: nunc qvò tota hæc res clarior evadat, de ea dissertatiunculam hancce subnectere lubuit, usum literarum Danicarum in Poësi, ex fundamentis haurientem. Hanc autem Reverendo doctissimoq; viro DN. Thorlaco Sculonio Dioecesis Holensis in Boreali Islandia Episcopo vigilantissimo, Discipulo qvondam meo charissimo, acceptam fero; qvi cum Anno MDCXXVI negotiorum causa huc appulisset, ac mecum de priscâ nostrâ Literaturâ contulisset, ut suam etiam ad patriæ Literaturæ illustrationem, conferret symbolam, hæc Rhythmorum usitatiorum structuram, usumq; literarum Poëticum concernentia haud invitus communicavit. In qvibus etsi altius qvædam Poësin Danicam concernentia, repetantur, præcipuè tamen in uno eoq; usitatissimo carminum genere Elementorum usum Poëticum ostendunt; qvod fieri commodè non potuit, nisi unà carminis ipsius perstringeretur ratio. Videbis autem, ni fallor, vel in unico hoc Rhythmo artificium neqvaqvam barbariem redolens; sed tale, qvod vix ulla parte Græcis aut Latinis cedet. Ex qvo, etiam qvantopere, rudiori sæculo, in Borealibus hisce regnis, ingenio certaverint majores nostri, conjecturam facere licet uberiorem.

Scopus hujus discursus.

Poësis Danica.

Carmen seu Rhythmus, qvo res gestas sui sæculi com- *Vise quid.*

plexi sunt majores nostri, antiqvitus vocabatur Vijsa, *jam verò* en Vijse.

Vijse unde dictum.

Tractum hoc nomen est vel à verbo *Eg Vijsa*, seu Jeg Vijser / id est ostendo, ignaro loci viam monstro, vel intento digito aliqvid demonstro. Veteres enim qvicqvid memoria dignum domi forisvè occurrebat, idipsum Rhythmis sunt complexi, ut ita felicius ac facilius ad posteros propagaretur, auditorum animis instillaretur, ac memoriæ imprimeretur. Hoc igitur sensu Rhythmus seu Vijsa / rerum præclararum, memoriaq; dignissimarum dicitur index. Atq; hunc qvidem usum Saxoni nostro præbuisse hos Rhythmos ipsemet disertis attestatur in præclari operis præfatione, dum sic inqvit: *Nec ignotum volo, Danorum antiqviores conspicuis fortitudinis operibus editis, gloriæ æmulatione suffusos, Romani styli imitatione, non solum rerum à se magnificè gestarum titulos exqvisito contextus genere velut Poëtico qvodam opere perstrinxisse, verum etiam majorum acta patrii sermonis carminibus vulgata lingvæ suæ literis, Saxis & Rupibus insculpenda curasse. Qvorum vestigiis ceu qvibusdam antiqvitatis voluminibus inhærens, tenoremq; veris translationis passibus æmulatus metra metris reddenda curavi, qvibus scribendorum series subnixa, non tam recenter conflata, qvam antiqvitus edita cognoscatur.* Derivari aliàs hæc vox potest à Vijs / qvod sapientem notat; ita ut *Vijsa* idem sit qvod sapientia; eò qvod veterum sapientia, prudentia, rerumq; peritia in hisce fuerit comprehensa. Poëtas enim veteres qvos *Scaldros ac Runas* vocabant, eo loco apud Reges ac principes antiqvitus fuisse, qvo jam consiliarii, literati, aliiq; prudentia ac rerum usu præstantes, est in confesso.

Vijser sunt indices rerũ gestarum. *Vijs.* *Scaldri Runæ.*

Hinc etiam res prudenter à se gestas, Rhythmis ejusmodi Poëticis, tanqvam sapientiæ qvibusdam flosculis conspergi, ac ad posteros propagari operosè studebant magnates. Ac qvo qvis laudis & æternitatis amore ardentius flagrabat, eò plures ac præstantiores in hoc genere si-

Scaldri magnates comitabantur.

re ſibi devinxit, ſecumq; domi foriſq; tam pacis qvam belli tempore circumduxit, ut res geſtæ melius, aptius ac illuſtrius deſcribi ac delineari ab illis poſſent. Hinc etiam Rhythmi hi **Viſſer** dicti, qvaſi ſapientum opera, in qvibus multum recunditæ latet prudentiæ. Quin & ad noſtrum ſæculum propagatum eſſe Scaldrorum nomen invenio, ſed ita ut in familiæ cujusdam nobilis cognomen degeneraverit. In Genealogiis enim Dreſelbergiorum invenio Meretham Scaldre de Hofdal.

Rhythmorum veterum infinita ferè ſunt genera, vulgò tamen uſitatiorum centum triginta ſex eſſe putantur. Rhythmorum genera.

Ingenii enim tanta erat fertilitas, ut modus inventioni non ſtatueretur ullus. Nec inter hæc recenſebatur illud genus qvo jam ludunt noſtrates, totum artificium in ὁμοιοτελεύτοις ponentes. Ex his autem centum triginta ſex ſpeciebus carminum, unicum ſaltem *Sextannælt* dictum, ſeligemus, in qvo literarum uſum Poëticum oſtendere conabimur. Modernum Rhythmi genus veteribus incognitum.

ᛋᛂᚼᛋᛐᛆᚿᛘᛆᛚᛐ ᚢᛁᛋᛆ *illud dicitur metri genus, in cujus ſingulis Strophis ſedecies iterati reperiuntur, ac peculiari artificio diſpoſiti ſimiles ſoni.* Sextanmalt Viſa.

Alii in hoc metro reqvirunt non ſolum in ſingulis Strophis ſimiles ſonos ſedecies repetitos & peculiari arte diſpoſitos, ſed etiam ſedecim enunciationes perfectas, atqve inde dictum volunt *Sextannalt*, qvaſi **Sextan mal**/ ſedecim enunciationes perfectæ, ut in hoc Symbolo Reppagogorum.

ᛁ ᚦᛆᚠ ᛂᚱ ᛐᛁᚴᚠᛂᚦ. ᛚᛂᛋᛆᛋᛐ ᛚᚼᚠᛂᚴ.
ᛚᛆᚢᛘᛆᛦ ᛆᚦ ᚠᛆᛚᛘᛂᚦ. ᚢᛁᛋᛐᛆᛋᛐ ᛆᚢᛘᛂᛦ.
ᚦᛆᛘᛆᛦ ᚠᛁᚼᛚᚠᛆ. ᛆᚱᛚᚼᚠ ᛋᛐᛘᛁᛆᛋᛐ.
ᚠᛁᚼᚦ ᚴᚢ ᚢᛁᚱᚦᛁᛋᛐ ᛐᛁᚦᚢᛦ ᛋᛘᛂᚦᚢᛦ.
ᚠᛚᚢᛐᚴᚢᚠ ᚦᚢᛂᚱᚱᛆᛦ. ᚠᚱᛂᚴᚦᚢᛦ ᚼᛁᛐᛐᛆᛋᛐ.
ᚠᛁᚴᚴᚢᚴᛋᛐ ᚠᛚᛆᚦᛂᛦ. ᛆᚴᚴᛆᛐ ᛋᛒᛁᚴᚴᚢᛘ.
ᚢᛂᚼᛋᛁᚦ ᛐᛆᛚᛘᛆ. ᚢᛘ ᚢᛆᚱᛋᛘᚢᛚᚦ ᚼᚢᚼᛋᛂᚦ.
ᚢᛆᛚᚦᛂᚦ ᛒᚱᚢᛋᛂᚦ. ᛆᛚᛐ ᛋᛘᛆᛚ ᚠᛁᛆᛚᛚᚦᛆ.

Quod ad verbum ferè ſic ſonat:

Hodie habetur forum; Leguntur Leges.
Adpeditat populus: Hoſpitaliter excipiuntur miſeri.
Decreta multiplicantur: Diſſidia tolluntur.
Pecunia cenſetur: Jusjurandum incidit.
Vectura decreſcit: Cognati congrediuntur.
Conveniunt læti: Annales componamus.
Augentur penſiones: Debitum vernale ſolvitur.
Magiſtratus colatur: Omnia ſolvantur.

Heic nec ſyllabarum attenditur qvantitas, ut apud Latinos, nec ultimarum cujusq; verſus ſyllabarum ſonus ſimilis, ut in modernis, ſed ſedecim conſonantiæ in ſingulis reqviruntur Strophis, debito loco atq; ordine diſpoſitæ. Quod ut melius intelligatur, in ſuas hunc Rhythmum reſecabimus partes, ac qvid in qvavis attendendum veniat conſiderabimus. A qvibusdam hoc metri genus

Drotqvætt. *DROTTQVÆT* vocatur, qvaſi vulgo cantabile, *Drott* enim turbam ſignificat, & O brevi Dominum ac Regem; hoc igitur nomen inde qvoq; obtinuiſſe videtur qvod heroum res geſtas eò decantaverint Poëtæ.

Partes Rhythmi Sextanmels. *Habet igitur Rhythmus* ᛋᛁᚼᛋᛏᛅᚾᛘᛅᛚᛏ *partes majores & minores.*

Strophæ. *Majores ſunt illæ, qvæ Græcis vocantur Strophæ, in qvibus ad idem genus Rhythmi fit recurſus juxta materiæ amplitudinem.*

Certis verò Stropharum numeris alligatum non eſt, ſed materiæ ubertas legem numero præſcribit, adeo ut qvandoq; unica ſufficiat. Hoc tamen obſervatur, qvod ordinariè qvævis Stropha verſus tantum contineat octo, non incommodè Latinorum more octiſtrophon dici valet. Interim in Epicedio Lodbrogi, qvod mox exhibebimus decem invenies.

Diſticha et Verſus. *Minores partes ſunt diſticha* ᚠᛁᛅᚱᚦᚢᚴᚠᛁᚱᚢᛁᛋᛅ *ſeu qvarta pars Rhythmi dicta, & verſus* ᚼᛁᚴᚦᛁᚴᚠ *appellati.*

Ita enim ſingula diſticha verſuum, ſunt connexa:

ut

ut posterior versus priori necessario in consonantiis respondeat.

In his artificium spectatur tam Rhetoricum qvam Poëticum.

Poëticum in qvantitate & Harmonia consistit. Poëticum artificium.

Qvantitas hæc est, ut distichon constet duobus versibus: Versus verò singuli sex syllabis

Septenarius si in ullo reperiatur, is aut singularis elegantiæ, aut licentiæ titulo excusandus venit.

Harmonia qvæ Rhythmum reddit sonorum & svavitatem ei conciliat, in literis ac syllabis consistit. Harmonia Rhythmi.

Harmonia in literis hæc est, ut in qvovis disticho tres sint trium vocum initiales literæ planè similes. Literalis.

Has literas peculiari nomine ᚼᛚᛁᛅᚦᛋᛏᛅᚠᛁᚱ seu literas sonoras vocarunt, eò qvod magna pars svavitatis soni ex iis dependeat. Horum autem ut legitimus fiat usus hæ regulæ attendendæ veniunt.

1. *Consonantes sonoræ prorsus debent esse eadem tàm in priori qvam in posteriori versu.*

2. *Illarum duæ sint in priori, una in posteriori versu, vel vice versa, una in priori, & duæ in posteriori, nunqvam omnes tres simul in eodem.* Hinc versus ᚼᚽᚴᚦᛁᚴᚠ dicti dividuntur in ᛋᚴᛁᚦᚼᚽᚴᚦᚢᚴᚠ seu semicompræhensionem, & ᛅᚦᚼᚽᚴᚦᚢᚴᚠ seu totalem comprænensionem; ac in disticho prior versus ᛋᚴᛁᚦᚼᚽᚴᚦᚢᚴᚠ dicitur, qvia partem saltem continet artificii; posterior ᛅᚦᚼᚽᚴᚦᚢᚴᚠ qvia priori cum jungitur, totam complet structuram. Versuum divisio.

3. *Vocales omnes eandem reddunt harmoniam.* Vocales omnes in Rhythmo ejusdem sunt valoris.

Vocales agnoscunt sex, A, E, I, O, U, Y, harum una si bis ponatur in priori, semel in posteriori versu, perfecta est harmonia: vel si in priori versu ponas A & E, in posteriori I nil refert, nec turbatur harmonia, qvia omnes vocales ejusdem sunt valoris in harmonia.

Harmonia in syllabis, ea est, qvâ in quovis versu, præter literalem harmoniam duæ ponuntur ejusdem soni syllabæ. Harmonia in syllabis.

Harum

Harum autem syllabarum consonantia vel exacta est, vel aliqvalis.

Harmonia exacta. *Exacta censetur in qva syllabæ harmonicæ iisdem tam vocalibus qvam consonantibus constant*, ut in illo Ciceronis Non instit*uti* sed imb*uti*.

Harmonia aliqvalis. *Aliqvalis dicitur qvando in consonantibus est similitudo, sed in vocalibus discrepantia.*

Ut in illo ejusdem autoris: Non do*cti* sed fa*cti*: Ubi O & A discrepantiam gignunt ac semiconsonantiam constituunt. Heic observandæ veniunt hæ Regulæ.

In priori distichi versu sufficit consonantia aliqvalis: sed in posteriori semper debet esse exacta.

Dictiones in qvibus Harmonia consistit, se immediatè subseqvi non debent.

Ut res clarior evadat, lubet exemplo Latino illustriorem eam reddere. Sit autem hoc:

ChriSTus Caput noSTrum
CorONet te bONis.

In hujus distichi versu duo habes C, qvibus in seqventi tertium respondet; atq; hæc literalis est harmonia de qvâ supra. In priori item in Christus habes ST, cui in eodem respondet ST in nostrum; hoc syllabas spectat & consonantia est non exacta sed aliqvalis, qvia ex diversis vocalibus & iisdem consonantibus conflatur. In posteriori versu ON in coronet, respondet ON in bonis, consonantiâ exactâ, perfecta enim syllaba eadem ex iisdem vocalibus & consonantibus constans, utrobiq; reperitur. Inter has autem voces in qvibus consonantia consistit, aliam qvandam interjectam vides juxta regulam ultimam. Sed in Danico res postea clarior evadet.

Artificium oratorium in Rhythmo. *Artificium oratorium in Rhythmis observandum concernit tam res ipsas qvam verba.*

Verba sint selecta, emphatica, tropis variis & allegoriis modificata.

In hisce nec Græcis cedunt nec Latinis; Metaphora enim Synechdoche & Metonomia illis usitatissima. Fabulas

las habent proprias in libro Eddæ descriptas, ad qvas allusiones fiunt freqventissimæ. Sic terram vocant Ymeri carnem, eo qvod ex carne Ymeri gigantis, à Diis terram fabricatam finxerit vetustas, de qvo consulendus Edda fabula sexta, ut sit Metonomia materiæ. *Ymeri caro.*

Pro fluvio ponunt Giallam; amnem enim ejus nominis apud inferos esse docuerunt in Edda fabula 44, in qvo Synechdoche speciei, pro genere. *Gialla.*

Pro sylva Metaphoricè ponunt jubam campi, adeò ut tropus non reperiatur ullus apud Latinos, qvo non usi sint nostrates in suis Poëmatibus.

Res ipsas qvandoq; solo hoc oratorio ornatu tractare contenti fuerunt; qvandoq; verò Griphis & Ænigmatibus literariis involverunt. *Griphi literarii.*

Posterius hoc egerunt vel ingenii ostentandi causa, vel ut rem qvam solis hujus artis peritis notam esse cupiverunt hoc velo à vulgi censuris tutam redderent. Hinc autores crebro, vel sua vel amicorum nomina Rhythmis hoc pacto inserunt encomiasticis: adversariorum vero Ironicis & Eristicis ut tectè qvasi eos pungant, & doctis ludibrio exponant. *Griphi cur inventi.*

Huic instituto inserviunt nomina literarum primæ & secundæ impositionis.

Nomina enim literarum apud Poëtas sunt duplicia: vel communia & vulgaria, qvæ non ut Latinorum aut Græcorum significationis sunt expertia, sed rem aliqvam significant ab earum figuris non alienam. Alpha namqve & A nihil significant, præter ipsam literam primam; at *Aar* qvæ eandem notat, simul annonæ seu agrorum ubertatem designat, qvæ ejus prima est impositio. Sed qvia bonitatis annonæ variæ sunt proprietates, una ex iis seligitur qvæ usui Poëtico inserviat, ac notionem seu impositionem constituat secundam, qvæq; ejus loco in Gryphis poni possit. E.G. qvia annonæ bonitas res est mortalibus summè expetenda: hoc ipsum dico secundam hujus literæ impositionem. Cum igitur vox aliqva *Nomina literarum duplicia.*

occurrit Gryphis involvenda, cujus initialis litera sit ᛅ, ejus loco pono hanc sententiam: Præcipuum mortalibus bonum & sic conseqventer. Nomina autem hæc secundæ impositionis non sunt omnibus eadem; sed qvot sunt rei istius qvæ per literæ nomen primum innuitur proprietates & circumstantiæ, tot etiam unius ejusdemqve literæ nomina esse possunt secundæ impositionis. Sed ne scrupulus hic relinqvatur ullus, lubet horum unicum subjicere paradigma.

Runicarum Literarum.

Literarum nomina I. & II. impositionis.

Figuræ		Nomina.		
			Primæ Imposit:	II. Impositionis.
A	ᛅ	Aar	*Annona boni-*	*Præcipuum mortalib. bonum*
B	ᛒ	Biarkan	*Betula [tas*	*Arbor viridissima*
F	ᚠ	Fee	*Pecunia*	*Causa discordiæ*
H	ᚼ	Hagel	*Grando*	*Granum frigidissimum ;*
I	ᛁ	Iis	*Glacies*	*Latissimus pons*
K	ᚴ	Kaun	*Ulcus*	*Infantium infestatio*
L	ᛚ	Lógur	*Liqvor*	*Amnis ex præruptis fluens*
M	ᛘ	Madur	*Homo*	*Pulveris augmentum*
N	ᚾ	Naud	*Egestas*	*Res cōditiones angustas parturiens*
S	ᛋ	Sol	*Sol*	*Terrarum illuminatio [ens*
T	ᛏ	Tyr	*Mars*	*Deus Asiaticus unimanus*
U	ᚢ	Ur	*Scintilla*	*Ex ferri massa exsiliens*
D	ᚦ	Duss	*Gigas*	*Terror fœminarum*
O	ᚮ	Ois	*Ostiū fluminis*	*Locus itionibus tritus*
R	ᚱ	Reid	*Eqvitatio*	*Vox eqvis infesta*
Y	ᛦ	Yr.	*Arcus*	*Semper flexilis.*

Restat jam ut carminis ᛋᛁᚼᛋᛏᛆᚾ ᛘᛆᛚᛏ producamus exemplum Danicum, in qvo tota structura Poëtica hactenus declarata, appareat & intricandarum literarum ratio proponatur.

Logogryphus autoris nomen continēs.

ᚼᛁᛚᛚ ᛚᛆᚼᛋᛆ, ᚠᛚᚮᚦ ᚠᛁᛆᛚᛚᛆ *Höll laxa*, *Flod* Fialla
ᚠᚮᛚᚦ ᚴᛆᛏ, ᛋᚴᚤᛆ ᚵᚱᛆᛏᚢᚱ *Fold kæt*, *skya grætur*
ᚢᛘᛁᚱᛋ ᚼᚮᛋ, ᚢᚱᚴᚮᛘᛆ, Ymers *hos*, Urkoma,

ᛆᚠᛁᛁᛏ

ᛆᚵᛁᛋᛐ ᛋᚢᛆᚿᛆ ᛋᛂᛐᛁ, — *Agixt svana sæti*
ᚮᚵ ᛁᚮᚱᛋ, ᚮᚵ ᚧᚢᛒᛐᛋ ᛆᚢᚴᛂ — Og *jors*, og *dupts* auke
ᛂᛐᛐᛂᚱ ᛋᚴᚱᛁᚠᛆᚧ ᚢᛂᚱᚴ ᛋᛂᛐᛐᛂ — Etter *skrifad verk* sette
ᚤᛐᛆᚱ ᛋᛁᛆ ᚼᛆᛚᛂᚱᚧᛋ ᚼᛂᛁᛐᛂ — Ytar *sia Halærds* Heite
ᚼᛂᚱ ᚧᚮᚴᛐᚮᚱᛋ ᛋᚴᚱᛆᚧ ᚢᛂᚱᛆ. — Her *Doctors skrad* vera.
S. E. I.

Artificium Poëticum in literis & syllabis, literis peculiaribus expressum cernis, qvod si àd supra propositas examinaveris regulas, res erit liqvida.

Oratorium verò ut manifestius fiat, hujus Strophæ voces particularius examinandæ.

Aula salmonum locus est, in qvo delicatè vivunt, ut homines in aulis. Nullibi verò vel lubentius vel svavius degunt, qvam in ostiis fluminum ubi aqva rapido delabente fluxu, innatos in mari sqvammis vermiculos, abluere eos existimant. Salmonum igitur aula metaphoricè ostium fluminis notat; qvod veteri lingvâ Danicâ *Ois* vocatur; atq; una in Alphabeto literam ᛆ seu O designat. Est itaq; aula salmonum O. ᚼᛂᛚᛚ.

Fluor montium fluvius est, per montium præcipitia impetu summo ruens, qvi olim *Loger* vocabatur, at hæc vox literæ ᛚ seu L competit. ᚠᛚᛆᚧ.

Terra læta. Quemadmodum sterilitas terræ, tristiciam adferre solet hominibus, ac hanc ob causam terra ipsa tristis dicitur: ita frumentorum ac fructuum ubertate cum ridet, læticiam adfert, ac læta dicitur. Hinc læta terra annonæ bonitatem indicat, qvæ *Aar* dicatur ac literam ᛆ seu A notat. ᚠᛆᛚᚧ.

Nubium fletus. Flere dicuntur nubes Metaphoricè, cum in aqvas resolvuntur, ac pluviis terram irrigant: Quæ pluvia veteri lingva Ur dicitur, ac simul literam ᚢ seu U designat. ᛋᚤᚿᛆ.

Ymeri lumen. Hoc ut intelligatur ad Eddam & fabulas nostræ Poëseos recurrendum. Finxerunt autem ante mundi creationem Gigantem qvendam extitisse, Ymmer nomine, qvi cum interfectus fuisset, ex ejus cranio ᚿᚤᛁᚱᛋ.

Cœlum ex reliqvo corpore Terram fabricarunt. Hinc per Metonomiam Ymmer pro toto ſumitur mundo, cœlo & terra conſtante. Cujus lumen præcipuum cum Sol ſit, etiam Ymmeri lumen Sol dicitur. *Sol* autem literam ᛋ vel S indicat.

ᚢᚱᚴᚭ-ᛘᛅ· *Res guttatim cadens* Pluvia eſt, vel ſcintillæ ex ferro ignito exſilientes, qvæ ſimul Ur vocantur. Ur verò nomen eſſe literæ ᚢ vel U ſupra oſtenſum.

ᛅᚠᛁᚼᛅ· *Dilecta oloribus ſedes*. Sunt fluvii vel per Synechdochen totius pro parte, fluviorum oſtia. Oſtium autem fluminis Danica lingva veteri ſonat *Oß*, qvæ vox etiam eſt nomen literæ Runicæ ᚭ.

ᚭᚠ *Jugum eqvi:* pro curru ſumitur, qvi priſca lingva *Reid* dici conſvevit, qvod nominis etiamnum ſibi vendicat litera alphabetica R.

ᚦᚢᛒᛅᛋ *Pulveris augmentum*, hominem denotat, qvi ex pulvere eſt, & in pulverem revertetur. Hominem autem vernacula lingva *Madur* dixerunt, ut & literam ᛘ ſeu M.

Si igitur literas omnes hoc Grypho involutas collegeris, ac ordine eo qvo ſunt propoſitæ expreſſeris, hæ emergunt voces ᚭᛚᛅᚢᛋ ᚢᚭᚱᛘ.

Senſus itaq; Strophæ eſt:

OLAUS WORM

Hoc opus edidit
videntq; cuncti in hoc Rhythmo
nomen peritiſſimi Doctoris involutum.

Qui plura huc ſpectantia deſiderat, Eddam & Scaldam conſulat, qvi abundè exſpectationi ſatisfacient. Interea & ſeqventi hoc ſe recreare valet curioſus lector, qvod ad me ex Iſlandia Boreali transmiſit vir Reverendus & doctiſsimus Dominus Magnus Olai, Paſtor Laufaſienſis digniſsimus, & in hoc genere Poëta feliciſsimus.

Logo-

Logogryphus generis Drott-qvætt attmælt.

1.

ᛋᛏᚱᛆᚢᛘᛆ ᛘᚮᛏ, ᚮᚵ ᛘᛁᚿᛁᛋ
ᛘᚢᚿᚿᛆᛘᛆᛋᛏᛁ ᛒᚱᚢᚿᚿᚢᚱ
ᚵᛚᛂᚦᛁᛚᛆᚿᛋ, ᚮᚵ ᛚᚤᚦᛆ,
ᛚᛁᚿᚿᛆ ᛒᚮᛚᛁᚦ ᛋᛏᛁᚿᚿᛆ,
ᚵᚱᛆᛏᚢᚱ ᚼᛁᛘᛘᛁᚿᛋ, ᚵᛆᚿᛏᚢᚱ
ᚵᛚᛆᚦᛆᚡᚯᚱ ᚮᚵ ᛘᛆᚦᚢᚱ
ᛚᛂᚱᚦᚱᛆ ᛚᛁᛋᛏᛆ ᚼᛁᚱᚦᛂᚱ
ᛚᛂᛁᚡᚦᚢ ᚢᛂᚱᛦᛁ ᚼᚱᛂᛁᚡᚦᛁ.

2.

ᚱᛂᛁᛋᛏᛁ ᚢᛒ ᛚᛂᛁᚿᚵᛁ ᚱᚢᛋᛏᛆᚦ
ᚱᛁᛏ, ᛘᛂᛁᚵᛁᚿ ᚼᚢᚵ ᚢᛁᛏᚢᚱ
ᛆ ᛋᛏᛂᛁᚿᚢᛘ ᛘᛂᚦ ᛋᛏᛁᛚ ᚱᚢᛗ
ᛁ ᛋᛏᛆᚡ ᚢᛁᛚᛚᚢᛘ ᚵᚱᛆᚡᛁᚦ
ᚢᛆᛚᛚᛆ ᚢᛆᚿᚦᛆ ᚡᚢᛚᛚᚱᛆ
ᚢᛂᛏ ᛂᚡ ᛆᚡ ᚦᛂᚿᛋᛦᚢᛘ ᛋᚢᛂᛁᛏᚢᛘ
ᚦᛆᛦᛏ ᚼᛆᚡᛆ ᚢᛂᚱᛦ ᛂᛁᚿᚿ ᚦᛂᛦᛏᛂᚱ
ᚢᛁᚱᚦᛂᚡ ᚼᛆᚿᚿ ᛚᛂᚡᛁ ᚼᛁᚱᚦᛁᚿ.

Logogryphus alius ejusdem sensus.

1.

Strauma mot, og minis
Munnamasti brunnur;
Gledilands, og lydá—
Linna bolid stinna—,
Gratur himmins, Gähtur,
Gladaför, og madur
Lærda lista hirder
Leifdu verki hreifdi.

2.

Reisti up leingi rustad
Rit, meigin hug vitur
A steinum med stil Runa—
I staf villum grafit

Valla vanda fylra
Veit eg af Donskum sveitum
Vakt hafa verk enn Doctor
Virdig han lofi hirdin.

Genus hoc carminis qvamvis sit *Drottqvatt:* attamen qvia Logogryphum continet cùi nomen autoris hujus libri ita illigatur, ut non à qvovis facile solvi qveat, etiam *Band* id est ligatura vocari solet.

Band. *Strauma mot. Straumur* est mare impetuosum & fluxu ac refluxu turgidum, cujus genitivus pluralis est *Strauma*, fluctuum maris. *Môt* meta seu terminus. Unde verbum *ad matast*, ad certum terminum convenire. *Mimer* est nomen proprium monstrosi cujusdam viri, cujus meminit Edda; dicitur verò fontem sapientiæ possedisse. Unde hic pro possessore res possessa intelligitur, fons videlicet, & sic Synechdochicè pro qvolibet fonte. Hinc *Strauma môtt og Minis*, maris ac fontium terminus ac meta innuitur, qvæ maris ostium est, in qvo mare & flumina conveniunt, qvod prisca nostra lingva *ós* dicitur. Eadem autem hæc vox in Alphabeto Runico denotat literam O; qvæ hic innuitur.

Straumur. Môt. Mimer. ós.

Munna masti brünnar. Munnur os oris, cujus genitivus pluralis est *Munna. Maste* mamma, hic notat aqvas ex fontibus defluentes. Ut enim mamma lactis fons & receptaculum, ita flumina & stagna sunt qvasi receptacula rivulorum ex fontibus defluentium. *Brunnar* fontes. Dicitur igitur oris mamma fons, qvia ex fontib⁹ aqvas ut ex mammis lac ore sugimus aut bibimus, non autem ex mari. Nil igitur aliud hisce vocibus innuitur, qvam aqva fluens, qvam prisca lingva *Lögur* vocamus, qvæ vox in alphabeto literæ L appellatio est.

Munnur. Maste. Brunnar. Lögur.

Gledi lands og lyda. Lætitia regionum & populorum, id est annus, perennis enim & continuata temporum varietas, tam terram ipsam, qvam ejus incolas & inhabitatores delectat. Annum autem *Aär* vocant, qvæ appellatio literæ A competit.

Linna

Linna bolid stinna. *Linne* est appellatio serpentis. *Bol* Lectus. *Stinnur* firmus, immotus. *Linnabol* lectus serpentis pro auro capitur, cui incubare feruntur dracones & serpentes; unde & opes hic intelliguntur, qvas veteres *Fie* dixerunt, qvod nomen F literæ etiam competit. Collectis igitur qvatuor literis hisce versibus inclusis, nempe *Os*, *Lögur*, *Ar*, *Fie*, resultat vox OLAF. *Fie.*

Gratur himnens, gautur. *Gratur himmens*, Cœli lachrymæ, seu pluviæ, olim *ur* vel *ursfelle.* Litera U priscis dicta hac voce. *Gratur.*

Gautur. Aqvæ effluxus, vel fluminis ostium, alias *ós* dictum. Notat igitur literam O, qvæ idem nomen agnoscit. *Gautur.*

Gladafór. *Glade* eqvi appellatio; *För* iter, notat igitur eqvi cursum *Reid* dictum; qvæ vox etiam literæ R competit. *Gladafór.* *Reid.*

Madur. Homo, & litera M. Collectis jam, Ur, Os, *Reid*, *Madur*, habes VORM. *Madur.*

Lærdra lista birder, doctarum artium custos, id est Doctor.

Leifdu verke breifde. *Ad leifa* relinqvere notat, hinc *leifar* reliqviæ; *Verk* opus, *ad braifa* in lucem edere, publicare. Q. d. opus publicavit, qvod ante eum nemo aggressus est, sed ab aliis intentatum & relictum. *ad breifa.*

Leiste up leinge rustad. *Leiste up*, enodavit, *leinge* diu, *rustad* rubigine & pulvere obsitum.

Reit, meigin hugvitur. *Rit* scriptum, *ad rita* scribere. *Meigin* insigniter. *Hugvitur*, cordatus, seu ingenio & solertia multa pollens. *Reit.* *Hugvitur.*

Asteinnn, med styl Runa. In lapidibus stylo seu Literatura Runica.

Stafvillum grafed. *Stafvillum*, literarum & characterum intricationes obscuritatem præbentes, notat. *Grafed* sculptum, *ad grafe* sculpere. *Stafvillum.*

Valla, vanda fillra: Vix qvicqvam difficultate ple- *Vandafallur.*

nius.

nius. *Valla* vix, *vandi* difficultas, *fullur* plenus. *Vandafullur* difficultate plenus.

Veit eg af Dönskum sveitum. *Veit eg*, novi, scio, *af Dönskum sveitum* ex Danicis nationibus.

ad vekia. *Vakt hafa verk ein Doctor.* *Vakt hafe*, excitasse, *Ad vekia* excitare. *Verk*, opus. *Ein* aliqvem. Sensus est: Vix novi aliqvem inter Danos Doctorem difficilius opus excitasse.

Hirdinn. *Virdeg harm lofe hirdinn.* *Vird eg*, existimo qvod. *Harm*, illum, *lofe*, laudet. *Hirdinn*, populus. Me judice ab omnibus populis celebrabitur.

Hanc Logogryphi, veteri stylo concinnati enodationem, addere operæ non putassem precium, nisi amici qvidam eam efflagitantes, id omnino necessarium esse, submonuissent; qvò artificii ratio omnibus constaret planius, & iis etiam satisfieret, qvi minus in hisce sunt excercitati. Quo fine Latinum qvoq; subnectere libuit paradigma generis qvidem Dróttqvætt, sed absq; literarum intricatione & Logogrypho, ab eodem autore concinnatum, & ad me, ante annos aliqvot unà cum ludi Scachici incunculis affabre in Islandia ex ossibus elaboratis, transmissum.

I.

Latrones ad lites
Ludicras, haud rudes
Cavea clausos levi
Clare vir duc in lares.
Cura campum dari,
Comminus se promant,
Getice graves rotet
Gens discolor enses,

II.

Transtulit in monstri
Tyrso plectenda Cyrce
Sermone, sic formas
Satellites, atro.

Post-

Postqvam Vidas vir castus
Versu cecinit terso,
Forte qvod confertim
Canam læserint anum.

Talis forma Rhythmi generalissima olim fuit in lingva Norvagica vel etiam Danica, qvam appellabant *Dröttqvat*, qvasi vulgò cantabile. *Drött* enim turbam significat. Hae etiam Heroum res gestas decantabant. *Latrones* Schecher/ etiam Germanis Latronem notat, ad qvam vocem alluditur. Alioqvin *Skakur*, sive *Skakmadur* in veteri lingva nostra idem est qvod latro viaticus. Item *at skaka*, infinitivus est interficere. Nunc abusivè utimur in jurgio aut convitio aliqvo mordaci, alterius famam vulnerante. *Hann skakur hannum*, id est convitium dicit. Quare ludus non Scachiæ, sed Scachi appellandus videtur. *Cyrce* Y pro I mutata litera. Licentia vetus in hoc genere Rythmi, ut directæ consonantiæ, qvam orthographiæ major habeatur ratio.

Dröttqvatt. Drött. Skakur. Skakmadur. at skaka.

Placet colophonis loco ejusdem Dn. Magni Olavii de Poësi nostra haud injucundum subjungere discursum, ex qvo qvanti artificii, qvantivè ingenii sit doctum, juxta leges Scaldrorum nostrorum condere carmen, liqvido patebit; simulq; qvanto in pretio in hac arte artifices Regibus & Principibus olim extiterint elucebit. Sic autem ille: Si nostram Poësin omnium vulgarium lingvarum Rhythmos arte & effectu superare dicerem, nihil fortassis proferrem absurdi, & si cum reliqvis, eam certare opinarer, vana prorsus opinione me duci forte non censeret is, qvi illis instructus nostram etiam perfectè calleret. Tot enim hæc Poësis peculiares sibi habet orationis flosculos, figuratas formulas, appellationes rerum diversas, ab antiqvis fabulis, venuste, variè, obscurè deductas, ut in nostra lingva peregrino, explicari id vix posse existimem.

Poësis Danica nulli cedit aliarum lingvarum.

Qvid? Ipsi Islandi, Poëtico non afflati spiritu, veterum Rhythmos aut etiam recentiores ex Eddico compositos fundamento non percipiunt. Et ejusmodi Rhythmicum

Idioma Poëticum peculiare.

micum à communi remotum ſermonem antiqvitas noſtra *Aſamal*, id eſt Aſiaticum vel Aſarum ſermonem appellarat, qvi tamen noſter eſt: ſed obſcurior & vulgi minus obvius intellectui. Hæc cauſa eſt qvod viris magnis & eruditis qvibus lingva noſtra ignota eſt, interim tamen qvid Edda noſtra Poëſeos aliqvale fundamentum tractet, inqvirere non dedignantur, in illius tranſlatione, uti debemus, gratificari facile non poſſumus. Etſi enim formulæ Eddicæ appellationes rerum multiplices & longæ petitæ, qvodam modo deſcribi & Latinè nominari qveant: vocum tamen ſplendor, elegantia grandis, & genuina proprietas, pro ut in lingva noſtra ſonat, exhiberi & oſtendi neqvaqvam poteſt; dulcius hic ex ipſo fonte bibuntur aqvæ. Eſt etiam Edda tantum conſcripta in uſum noſtræ lingvæ & maximè ad illius donum ſingulare Poëſeos, qvo illam præ aliis qvam plurimis ornatam puto, accommodata.

Aſamal. — *Edda.*

Tot in noſtra Poëſi ſunt Rhythmi certa genera, ut numero compræhendi vix poſſint, tot & tam eleganter ſibi invicem reſpondentes literarum, ſyllabarum & dictionum conſonantiæ, ut audientes mirè afficiantur & delectentur. Obſervatur enim literarum cardinalium trium in qvalibet Stropha inviolata ſeries, par numerus ſyllabarum, vocis tractus ſive accentus longus aut brevis & ſimilia. Nec in noſtra Poëſi pauciores cautiones, licentiæ, tropi & figuræ uſurpantur, qvam in re metrica apud Latinos Poëtarum principes. Tot præterea in veterum cantilenis, (qvod illi ſtudioſè affectarunt) pulcra inveniuntur hyperbata, ut unico ſæpè Rhythmo duas vel plures materias alternatim ſibi reſpondentes concluſerint. Tot in illis Logogryphi & luſus metaphorici ingenioſè confecti animadvertuntur, ut ipſis etiam Rhythmiſtarum coryphæis nodus penè ſit Gordius & lectores, verba qvidem intelligentes, rei parum aut nihil ſapiant.

Rhythmorum infinita ferè genera. — *Eorum eleg. artificium.*

Noſtram autem Poëſin tantopere non eveho, qvod in hac lingva natus ſim, & ab hoc Rhythmico affectu non

omni-

omnino alienus, ſed qvia verè ſingularis eſt & plena artis & ingenii. Quod noſtras aliqvis literatus Rhythmiſta & ad hanc rem exemplis inſtructus, viro ſapienti, etſi noſtrum non intelligat idioma, præſens facilius ob oculos ponere poſſet.

Poëta Danus qvilibet eſſe neqvit.

Deinde & hoc noſtra Poëſis peculiare habet; qvod cum in vulgaribus lingvis qvilibet pro more gentis ſuæ Rhythmos condere, verba in numeros aliqvales cogere, uſuq; id ſibi promptum reddere poſſit: in noſtra, nemo Poëta exiſtat, nec facillimum genus Rhythmi ſine magno negotio connectat, etſi maximè affectat, niſi qvi Poëtico ſpiritu ſingulariter afflatus eſt. Qui qvidem afflatus, ut cæteri naturæ motus, aliis acrior aliis remiſsior contingit.

Poëtici afflatus peculiares

Quidam præmeditati Rhythmos feliciter edunt, aliqvi ferventiori qvodam impetu omnia genera Rhythmi ſponte profundunt, ut Rhythmus ſit qvicqvid conentur dicere, ut ingenioſiſsimus olim apud Romanos Poëta de ſua vena profitebatur, nec ſoluta oratio qvam iſta ligata illis promptior eſt. Adde qvod in prima ſtatim infantia, ejusmodi natura manifeſtis ſe proferat indiciis. Nec prætereundum qvod motus ille ingenii in novilunio ſit ferventiſsimus, & Rhythmiſtam notabilem res Poëticas aliis enucleantem, aut in Rhythmis fundendis occupatum, vino madentem, Melancholia graviore infeſtatum, aut furore qvodam correptum dixeris, & ſæpius hæc indoles etiam in ignotis ex ſingulari aliqvo geſtu conſpicitur, qvem nos *Skallvijngl*, id eſt, Poëticam vertiginem, appellamus.

Mira vis Poëſeos Islandicæ

Sunt qvi noſtram Poëſin in malis avertendis & inducendis mirabiles affectus habere exiſtiment, qvæ res fortaſsis non careat exemplis. Similem qvandam energiam carminibus tribuit is qvi hoc aſſerere non dubitavit.

Carmina vel cœlo poſſunt deducere Lunam.

Unde cordatiores ex noſtris antiqvis tanqvam morali reliqverunt, Poëtam non eſſe laceſſendum (*Ei skal skald erta*) Socratis etiam monitum citatur; qvod ſi cui ſalus

& fama maximè curæ sunt, illaq; servare cupiat illæsa, is caveat ne Poëtam aliqvem inimicum habeat.

Quanto in precio Poetæ antiqvitus fuerint. Quanto in pretio & honore apud Reges & Principes exteros, ubi lingvæ nostræ viguit cognitio nostrates fuerint Poëtæ, qvi ipsorum res gestas Rhythmis heroicis posteritati commendarunt, ex eo patet, qvod ab iis aureos annulos, arma deaurata, vestes preciosas & alia magnifica dona, ac ipsorum inprimis Regum favorem & amicitiam meruerint, ut veteres passim testantur historiæ, & ut ex plurimis paucos nominem.

Halfrodus Poeta Olai Tryggonii. Habebat in aula sua laudatissimus heros Olaus Tryggonius Norvegiæ Rex inter alios Halfrodum qvendam Rhythmistam Islandum, qvem ab ethnicismo ad christianam convertit fidem, & baptizato ipse compatris officium præstitit, qvem homicidium in aula regia temerè committentem, donatâ vitâ & placatis cæsi cognatis in gratiam recepit, & plurimis regiis auxit muneribus. De hoc Halfrodo refert Historia, qvod post Regem devictum nunqvam apparuerit hilaris, desideriumq; optimi Regis præcipua mortis ipsius causa fuisse traditur.

Poetæ Olai Haraldi F. Habuit & Olaus Haraldi filius domi militiæq; individuos comites ex nostris tres insignes Rhythmistas Sigvardum, Þormodum & Girunum ob formæ venustatem Gulbra, id est aureum supercilium appellatum. De *Sigvardus Poeta.* Sigvardo refertur, qvod solutis verbis loqvendo impeditioris fuerit lingvæ, in Rhythmis autem sponte fusis promptissimus. Haud secus ac de Virgilio scribitur, qvod tardus fuerit in loqvendo, adeò ut indoctus & agrestis videretur.

Thormodus Poeta. Þormodus autem in conflictu Stiklastadensi Regi prædicto militans, noluit post illum in acie cæsum superstes vivere, sed in confertissima hostium turba fortissimè dimicabat, donec lethali percussus telo, ex prælio discederet & moribundus Regis sui beneficia, fortitudinem & magnanimitatem etiam in ultimo periculo Rhythmis celebravit, qvi etiamnum extant.

Ha-

Habuit deniq; bellicosissimus Norvagiæ Rex Haraldus Sigurdi filius in sua aula & expeditionibus sibi familiarissimum notabilem Rhythmistam Þiodolphum Hu-verska, à provincia Borealis Islandiæ in qva natus est, sic dictum. *Thiodolphus Haraldi Sigurdi Poeta.*

Floruerunt præterea in aulis Regum Daniæ, Sveciæ, Angliæ, & aliorum Principum, Poëtæ Islandi, qvod longa referre mora est, & qvi ab illis ingentes honores & magnifica dona reportarunt. Principes etiam iratos Rhythmicis sæpè placaverunt elogiis & vitam iisdem redemerunt. *Poetæ Islandi in aulis variorum Regum.*

Sic Egillus Skallagrimus apud Ericum Blodoxium Norvegiæ Regem, sed tunc in Northumbria Angliæ desidentem (in cujus conspectum jussu Reginæ Gunhildæ ex Islandia protractus fuerat) Rhythmis in honorem ejus editis, liberam impetravit dimissionem, etsi antea filium Regis, & amicos multos, injuria Erici lacessitus trucidavit. Eodem modo Brago cuidam capitis damnato à Biornone Sveciæ Rege vita donata est, ob Rhythmicum encomium Regi exhibitum. *Skallagrimus Poeta Rhythmis vitam mercatus est.*

Quin etiam ipsi Reges & Principes Norvegiæ & vicinarum provinciarum Rhythmos eximiè composuerunt, qvi in illorum citantur historiis. Rogvaldus qvidem Orcadum comes, princeps egregius, inter alias nobiles dotes, qvibus ornatus est, præstantissimus & promptissimus fuit Rhythmista & clavem Rhythmicam, qvæ adhuc extat, confecisse dicitur. *Brago à Svecia Rege versibus immunitatem impetravit.*

Habuit etiam ille in Palæstinam navigans itineris comites Rhythmistas duos Islandos, qvi una cum ipso res qvotidie gestas Rhythmis compræhenderunt, & magna apud illum in æstimatione fuerunt. *Rogvaldus Orcadum Comes Poeta.*

Quamvis autem vetus illa & genuina sive Danica, sive Norvegica lingva, ex illis regnis maxima ex parte jam dudum sese removerit, ideoq; & illic talium Rhythmistarum perierit dignitas, qvia ignoti nulla cupido: adhuc tamen in Islandia ubi lingvæ ejus usus præcipuè conserva- *Moderni Islandorum Poetæ.*

 tur,

tur, magno numero Poëtæ extant, prompti & ingenioſi, qvi non tantum res profanas, ubi Edda potiſsimum locum habet, ſed etiam ſacras hiſtorias ſimplici orationis vena in numeros convertunt Rhytmicos, Pſalmos & cantilenas pias & graves componunt, & Eccleſiæ Dei apud nos utiliter communicant, utinam divinum hoc donum grati omnes amplecterentur.

Sed ut in patria ſua Propheta, ſic vix acceptus eſt Poëta. Hactenus M. Olavius.

Carminibus ineſſe efficacem virtutem, vel ſolis vel cum ſacrificiis, ritibus & characteriſmis, præſertim *αὐτοσχεδίοις*, cum animus ab affectu recens calet, præter Græcos & Latinos, qvi illud ſæpè fatentur, veteres Normanni recentiores qvidam conſtanter credunt, tanta fiducia, ut evelli deſperem, neq; effectu ſemper ſibi videntur fruſtrati, inqvit M. Brynolph. in Saxonem.

Ne noſtram Poëſin modernorum inventum eſſe exiſtimes, ecce tibi antiqvum paradigma, magnanimi Regis Regneri Lodbrog Epicedium; qvod ipſe morti jam vicinus, inter viperarum morſus cecinit circa annum Chriſti DCCCLVII. imperii Germanici ſceptra obtinente Ludovico II. Hoc habet peculiare, qvod licet ſit in genere DROTQVÆTT, contra tamen ejus leges decem Verſus in qvavis obtinet Strophâ. Ad hujus meliorem intellectum, conſule Saxonis librum IX, ubi inter reliqva de hoc Poëmate ita loqvitur: *Adeſo jecinore, cum cor ipſum funeſti carnificis loco coluber obſideret, omnem operum ſuorum curſum animoſa voce recenſuit.* Seqventi ſcilicet carminis harmonia.

Epicedium Regneri Lodbrog. *Biarki genus carminis qvod cecinit*

BIᛅRYᛅᛘᛅᛚ ᚺᛁᛘ· ᛅRᛅᛁ

Regnerus Lodbrog.

RᛅᚠᚴᛅR ᛚᛅᚦBRᛅᚠ.

Biarka. Vetuſtiſsimus fuit Poëta ſeu Scalder, qvi hoc genus carminis excogitavit. Unde ab eo dictum Biarkamal. *Biarkamal*, qvaſi verſus ſeu ſermones Biarki.

Pugna-

I.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚵᚵᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛆᚱᚢᛂ
Haud post longum. tempus
ᚼᛁᛏᛏ ᚢᛆᚱ ᛆᛂᛁ ᚠᚢᚱᛂᚱ ᛚᛆᚴᚵᚢ.
Cum in Gotlandia accessimus
ᛂᚱ ᛆ ᚵᛆᚢᛏᛚᛆᚴᚦᛂ ᚵᛂᛁᚴᚴᚢᛘ.
Ad serpentis immensi necem
ᛆᛏ ᚵᚱᛆᚠ ᚢᛁᛏᛁᚴᛋ ᛘᛆᚱᚦᛂ.
Tunc impetravimus Thoram
ᚦᛆ ᚠᛂᛁᚴᚠᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᚦᛆᚱᚢ.
Ex hoc vocarunt me virum
ᚦᛆᚦᛆᚴ ᚼᛂᛁᛏᚢ ᛘᛁᚵ ᚠᛁᚱᚦᛆᚱ.
Qvod serpentem transfodi
ᛂᚱ ᛚᛁᚴᚴᛆᚢᛚᚢᛘ ᛚᛆᚵᚦᛆᚵ.
Hirsutam braccam ob illam cædem
ᛚᛆᚦᛒᚱᛆᚴ ᛆᚦ ᚦᚢᛁ ᚢᛁᚵᛂ.
Cuspide ictum intuli in colubrum
ᛋᛏᛆᚴ ᛂᚵ ᛆ ᛋᛏᛆᚱᚦᛆᚱ ᛚᚢᚴᛁᚢ.
Ferro lucidorum stipendiorum
ᛋᛏᛆᛚᛂ ᛒᛁᛆᚱᛏᚱᛆ ᛘᛆᛚᛆ.

Hior. Gladius. *Grafvituer*, Serpens, qvia terram fodit. *Thora* filia fuit Reguli cujusdam Gothici cujus ædes bestia hæc ambibat, vide Saxonem pag. 152. & 153. Edit. Francofurt. *Firdar* Virorum est appellatio. *Ling* Eruca. *Aulum* lente incedens, *Lingaulum* igitur dicitur serpens, qvod lentè per ericeta repat. *Lagdag* à verbo *eglegg* transfodio. *Stord* Terra, *Lykia* tortuositas, hinc *Stordalykia* dicitur angvis, qvod tortuosè per terram serpat. *Mala*, stipendium militare. *Stal biatra mala* dicit, qvia stipendium qvod ferrum meret lucido auro vel argento solvitur.

II.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚵᚵᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛆᚱᚢᛂ.
Multum juvenis fui qvando acqvisivimus
ᚼᛁᛚᛚᚦᚢᚱ ᚢᛆᚱ ᛂᚴ ᚢᛆᚠᚢᚱ ᛂᚱ ᚠᛂᛁᚴᚠᚢᛘ

Orien-

Orientem versus in Oreonico freto
ᛅᚢᛋᛏᚢᚱ ᛁ ᛂᚱᛅᚱ ᛋᚢᚿᛑᛁ·
Vulnerum amnes avidæ feræ
ᚢᚿᛑᛅᚱᛘ ᚠᚱᛂᚴᚢᛘ ᚢᛅᚱᚵᛁ·
Et flavipedi avi
ᛅᚴ ᚠᛅᛏᚵᚢᛚᚢᛘ ᚠᚢᚵᛚᛁ·
Accepimus ibidem sonuerunt
ᚠᛂᚿᚵᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᚦᛅᚱ ᛂᚱ ᛋᚢᚿᚴᚢ·
Ad sublimes galeas
ᚢᛁᚦ ᚼᛅᛋᛂᛅᛘᚦᛅ ᚼᛁᛅᛚᛘᛅ·
Dura ferra magnam escam.
ᚼᛅᚱᚦ ᛁᛅᚱᚿ ᛘᛁᚴᛁᛚᛋ ᚢᛂᚱᚦᛅᛅ·
Omnis erat Oceanus vulnus
ᛅᛚᛚᚢᛘ ᚢᛅᚱ ᛅᛂᚵᛂᚱ ᛋᛅᛚᛚᛁᚢᛘ·
Vadavit corvus in sanguine cæsorum
ᛅᚦ ᚱᛅᚠᚿ ᛁ ᚢᛅᛚᛒᛚᛅᚦᛁ·

Eirer sunde, Fretum Danicum qvod jam Øresund vocamus, inter Croneburgum & Hellingburgum. *Undarm* vulnerum amnes, ab *Und* vulnus & *Ar* amnis, M additur euphoniæ gratia veterum more. *Frekum varge* avidæ feræ, qvæ ad cæsorum cadavera freqvens concurrit, *Fotgulum fugle*, Aqvilam intelligit qvæ pedibus est flavis. Sensus: ibi impetravimus aqvilæ magnam prædam; seu magnam stragem edidimus. Ælianus refert Ægyptiis & Barcæis populis vulturem sacrum fuisse visum, hinc apud eos mos erat, qvos vis morbi confecisset, funere cremare. At verò fortium militum corpora devoranda objicere vulturibus, fortunatos qvippe eos dictantes, qvi sacri alitis ventrem pro tumulo habuissent. An & nostratibus militibus eadem de Aqvila fuerit opinio disqvirendum relinqvo. *Sollin* propriè est vulnus lividum & tumefactum hinc ad mare sangvine tumidum transfertur. *Valur* strages.

III.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚠᚠᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛅᚱᚢᛂ·

Alte tulimus tunc lanceas
ᚼᛆᛐᛐ ᛒᛆᚱᚢᛘ ᚦᛆ ᚵᛂᛁᚱᛆ
Qvando viginti annos numeravimus
ᛂᚱ ᛐᚢᛁᛐᚢᚵᛂᚱ ᛐᛆᛚᚦᚢᚾᛋᛐ
Et celebrem laudem comparavimus paßim
ᛆᚴ ᛏᛅᚱ ᚱᚢᚦᚢᛘ ᚢᛅᚦᛆ
Vicimus octo Barones
ᚢᚢᚾᚾᚢᛘ ᛆᛐᛐᛆ ᛁᛆᚱᛚᛆ
In oriente ante Dimini portum
ᛆᚢᛋᛐᚢᚱ ᚠᛅᚱᛁᚱ ᚦᛁᚾᚢ ᛘᛁᚾᚾᛂ
Aqvilæ impetravimus tunc sufficientem
ᚴᛂᚱᛆ ᚠᛂᛁᚾᚴᚢᛘ ᚦᛆ ᚴᚾᛆᚴᛆ
Hospitii sumptum in illa strage
ᚴᛁᛋᛐᛁᚾᚴ ᛆᚦ ᚦᚢᛁ ᚢᛁᚴᛂ.
Sudor decidit in vulnerum
ᛋᚢᛂᛁᛐᛁ ᚠᛁᛂᛚᛚ ᛁ ᛋᛆᛚᛚᛁᚢᛘ
Oceano perdidit exercitus ætatem.
ᛋᛆᛂ ᛏᛅᚾᚦᛂ ᛚᛁᚦ ᛆᛂᚠᛂ.

Rudum præteritum eſt à verbo *eg Ryd*, qvod propriè eſt navem exonerare, qvaſi diceret laude ſe exoneraſſe eos, qvos debellaverat. *Dinu minne*, qvidam Danubii oſtium explicant, ego malo Dimini portum in Oceano orientali, ut vocant, olim ſitum. *Giſting* ſumptus hoſpitii; intelligit cadavera hominum proſtrata, qvibus paſceretur. *Sveiti* Sudor: ſangvinem innuit. *Solum ſæ*, vide ſupra. *Æfe*, ætatem notat; hic vitam.

IV.

Pugnavimus enſibus
ᚼᛁᚢᚴᚴᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛆᚱᚢᛂ
Pugna facta copia
ᚼᛂᛂᚦᛁᚾᛋ ᚴᚢᛆᚾᛆᚱ ᚢᛆᚱᚦ ᛆᚾᚦᛁᛐ.
Cum Helſingianos poſtulavimus
ᚦᛆ ᛂᚱ ᚼᛂᛚᛋᛁᚾᚴᛁᚾ ᚼᛂᛘᛏᚢᛘ.
Ad aulam Odini
ᛏᛁᛚ ᚼᛂᛁᛘᛋᛆᛚᛆ ᛆᚦᛁᚾᛋ
Naves direximus in oſtium Viſtulæ
ᛚᛆᚴᚦᚢᛘ ᚢᛒᛒᛁ ᛁᚠᚢ.

Mucro potuit tum mordere
ᛆᚦᚦᚢᚱ ᚴᛆᛆᚦᛂ ᚦᛆ ᛒᚤᛏᛆ
Omnis erat vulnus unda
ᛆᛏᛏ ᚢᛆᚱ ᚢᚴᚦᛆ ᚠᛁᛆᛚᚠᚱᛂ
Terra rubefacta calido
ᛆᛋᚢᛂᚱ ᚱᛆᚦᛁᚴ ᚼᛂᛁᛏᚢ
Frendebat gladius in Loricas
ᚠᚱᛂᛘᛁᛆᚦᛆ ᛒᚱᛆᚴᚦᚢᚱ ᛁ ᛒᚱᚢᚴᚢ.
Gladius findebat Clypeos
ᛒᛂᚴᛋᛁᛚᛚᚦᚢᚱ ᛦᛚᚢᚠᚢ ᛋᚠᚢᛚᛚᚦᛁ.

Heidins kuonar Pugna. *Heidin* Rex erat & bellator ſtrenuus, cujus uxor *Hilldur*, qvo nomine etiam bellum indigetant. Vide Eddam in mythologiis, *Hemſala* ab *Heim* domus, *Sala* aula. Bello cæſos Odino mactari & in ejus aulam poſt mortem recipi, credebat vetuſtas. *Ivu* fluvius Viſtula jam dictus. *Byta*, metaphora à feris deſumpta & ad enſem translata. *Gialfur* levior maris unda. *As* abſolute Odinum notat, qvi pater erat Aſianorum, *Ver* conjunx, qvæ illi terra; hinc *Aſver* terram indicat. *Rodin* Rubefacta, à verbo *eg Rioda* rubefacio. *Grenjade* metaphora à ferocientibus deſumpta animalibus. *Ben* vibex, *Sildur* Halex, hinc *Benſildur* gladius ob ſimilitudinem coloris & figuræ.

V.

Pugnavimus enſibus
ᚼᛁᚢᚠᚠᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛆᚱᚢᛂ.
Memini neminem tunc fugiſſe
ᚼᚢᚠᚠ ᛂᛦ ᛆᚴᚠᚢᛆᚴ ᚦᛆ ᚠᛚᚢᚦᛂ.
Priusqvam in navibus
ᛆᚦᚢᚱ ᛆ ᚼᛂᛘᛚᛁᛋ ᚼᛂᛋᛏᚢᛘ
Heraudus in bello caderet
ᚼᛂᚱᛆᚢᚦᚢᛆ ᛁ ᛋᛏᚢᚱ ᚠᛁᛂᛚᛚᛂ
Non findit navibus
ᛦᛚᚢᚠᚢᚱ ᛂᛁ ᛆᛂᚠᛂᛋ ᛆᚢᚴᚦᚱᚢᛘ
Alius Baro præſtantior
ᛆᚴᚴᛆᚱ ᛁᛆᚱᛚᛁᚴ ᚠᛆᛂᚠᚱᛂ.

Mare ad portum
ᚠᚢᚴᚦᛅ ᚢᛆᛚᛚ ᛏᛁᛚ ᛚᛆᚼᚠᛁᛋ.
In navibus longis post illum
ᛅ ᛚᛅᚴᚠᛋᚴᛁᛒᚢᛘ ᛋᚢᚦᛅᚴ.
Sic attulit Princeps passim
ᛋᛅ ᛒᛅᚱ ᛋᛁᚴᛚᚢᚴᚠᚢᛘ ᚢᛁᚦᛅ.
Alacre in bellum cor.
ᛋᚴᛅᚱᛆ ᚠᚱᛅᛘ ᛁ ᛋᛏᚢᚱ ᚼᛁᛅᚱᛏᛅ.

Hemlis hestum in navibus. *Hamle* sive *Hemle* scalmus est vel ligamen qvo remi in lateribus continentur, ne inter remigandum divagentur. Hoc nomen vel aliud qvodvis ad navem pertinens, junctum nomini alicujus animalis, navem significat. *Lundur* avis est maritima, qvæ qvia rarius aliis aqvis qvam mari insidet, illius campus mare dicitur, ut & reliqvarum talium avium. Hæc avis in Islandia est freqventissima, & terram instar cuniculi fodit, inq; scrobibus effosis nidificat Vide Epistolam Hojeri ad Clusium de avibus Farensibus, citatam à Nierenbergio pag. 230. *Læge* est navium statio.

VI.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚠᚠᚢᛘ ᚢᛂᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛆᚱᚢᛂ.
Exercitus abjecit clypeos
ᚼᛂᚱ ᚴᛅᛋᛏᛅᚦᛂ ᛋᚴᛁᛆᛚᛚᚦᚢᛘ.
Cum hasta volavit
ᚦᛅ ᛂᚱ ᚼᚱᛅᛂᚠᛅᚠᛅᚱᛂ ᚱᛂᚴᚦᛂ.
Ardua ad virorum pectora
ᚱᛂᛁᛋᛏᚢᛘ ᛅᚦ ᚠᚢᚴᛅᛅ ᛒᚱᛁᛆᛋᛏᚢᛘ
Momordit Scarforum cautes
ᛒᛁᛂᛏ ᛁ ᛋᚴᛅᚱᚠᚢᛅ ᛋᚴᛂᚱᛁᚢᛘ
Gladius in pugna
ᛋᚴᛅᛂᚱᛁᛒᛁᛚᚦᚢᛘ ᛅᛏ ᚼᛁᛅᛚᚦᚱᛁ
Sangvineus erat clypeus
ᚱᛆᚦᛁᚴᚴ ᚢᛅᚱ ᚱᛅᚴᚦᛅᚱ ᛘᛅᚴᛂ
Anteqvam Rafno Rex caderet
ᛅᚦᚢᚱ ᚱᛅᚠᚴ ᚴᛆᚴᚠᚢᛘ ᚠᛁᛁᛚᛚᛂ

Fluxit ex virorum capitibus
ᚦᚱᛂᛁᚠ ᚢᚱ ᚼᛆᛚᚦᛆ ᚼᛆᚢᛋᚢᛘ
Calidus in loricas sudor
ᚼᛂᛁᛐᚢᛘ ᛆ ᛒᚱᚢᚾᚾᛁᚢᛘ ᛋᚢᛂᛁᛐᛂ·

Hragagare hasta. *Hræ* cadaver, *gagare* latro viaticus, hic mucro sic dicitur cadavera faciens. *Skarfur* avis est ex genere Mergorum, scopulis libenter insidens, unde syrtes & scopuli marini *Skeren* vocantur. *Skaribildur*, securis vel gladius. *Skera* militaris mactatio, *Bildur*, ferrum chirurgicum qvo venæ secantur. *Hialldur*, loqventium indiscretum murmur, notat verò hic bellicum tumultum, aliàs *Sqvaldur*. *Randurmane* clypeus: *Rond* umbo; *Mane* scutum rotundum ad formam Lunæ; qvasi dicatur umbonis scutum, qvod undiq; habeat rotundam extremitatem.

VII.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚠᚠᚢᛘ ᚢᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛂᚱᚢᛂ·
Habere potuerunt tum corvi
ᚼᛆᚠᛏ ᚠᛆᛐᚢ ᚦᛆ ᚱᛆᚠᚾᛆᛦ
Ante Indrorum insulas.
ᚠᚢᚱᛁᛦ ᛁᚾᚾᚦᚢᚱᛁᛋ ᛂᛁᚢᛘ
Sufficientem prædam dilaniandam
ᛆᛂᚱᚾᛆ ᛒᚱᛆᛆᚦ ᛆᚦ ᛋᛚᛆᛐᛆ
Acqvisivimus feris carnivoris
ᚠᛂᚾᚠᚢᛘ ᚠᛆᛚᚢ ᚼᛂᛋᛐᚢᛘ
Plenum prandium unico actu
ᚠᚢᛚᛚᚢᛘ ᚢᛂᚱᚦ ᛆᚦ ᛋᛁᚾᚾᛂ
Difficile erat unius facere mentionem
ᛁᛚᚦᛐ ᚢᛆᚱ ᛂᛁᚾᛋ ᛆᚦ ᚠᛂᛐᛆ
Oriente Sole
ᛁ ᚢᛒᛒᚱᚢᚾᛆ ᛋᛆᛚᛆᚱ
Spicula vidi pungere
ᛋᛐᚱᛂᚾᚠᚼᛆᚢᛘᛚᚢᛘ ᛋᛆ ᛂᚠ ᛋᛐᛁᚾᚠᛆ
Propulerunt arcus ex se ferra
ᛋᛐᛆᛉ ᛆᛚᛘᚢᛦ ᛆᚠ ᛋᛂᚱ ᛘᛆᛆᛚᛘᛂ·

Ærin

Ærim sufficiens. *Falubestum*, bestiæ carnivoræ à *Fala*, qvæ fœmina habebatur proceritate gigantea & arte magica celebris, de qva Edda; & *bestum* qvod eqvos notat; Illa enim pro eqvis utebatur feris. *Ad gieta eins*, est mentionem alicujus facere. *Streinghaumlur*, spicula; qvia ex nervo arcus attracto & relaxato propellitur, *Strengur* est nervus; *hamla* cohibitio, cohibetur enim telum donec nervus laxetur. *Malme*, metallum; pro æreis aut ferreis telis.

VIII.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚵᚵᚢᛘ ᚦᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛆᚱᚢᛂ
Altum mugierunt enses
ᚼᛂᛚᛚ ᚵᚱᛂᚴᛁᚢᚦᚢ ᚼᚱᛆᛚᛚᛚᛆᛦ
Anteqvam in Laneo campo
ᛆᚦᚢᛦ ᛆ ᚢᛚᛚᛆᛦ ᛆᚴᚱᛂ
Eistinus Rex cecidit
ᛂᛁᛋᛐᛂᛁᚿᚿ ᚴᛆᚿᚵᚢᛦ ᚠᛁᛂᛚᛚᛂ
Processimus auro ditati
ᚠᛂᛁᚿᚵᚢᛘ ᚵᚢᛚᛚᛂ ᚠᛆᛂᚦᚢᛦ
Ad terram prostratorum dimicandum
ᚵᚱᛆᚿᚦᚢᛦ ᚢᛆᛚᛋ ᛆᚦ ᛒᚱᛆᚢᚿᚦᚢᛘ
Gladius secuit clypeorum
ᚼᚱᛆᛂᚴᛁᚿᚦᛁᛚ ᛋᚿᛂᛁᚦ ᚱᛆᚿᚦᛆ
Picturas in galearum conventu
ᚱᛁᛏᚢᛦ ᛆᚦ ᚼᛁᛆᛚᛘᛆ ᛘᛆᛐᛂ
Cervicum mustum ex vulneribus
ᛋᚴᛁᚱᛆ ᚢᛁᚱᛏᚢᛦᚢᚱ ᛋᛆᚱᚢᛘ
Diffusum per cerebrum fissum.
ᛋᚢᛂᛁᚠ ᛆᚠ ᚼᛁᛆᚱᚿᛆ ᚴᛚᛂᛁᚠᛆ.

Ullar akur; locus est in Svecia, ubi acre prælium commissum. Saxoni lib. IX. vocatur Laneus campus. Sic enim hujus meminit prælii: *Apud campum qvi latialiter Laneus dicitur, inprimis Scanorum res obterere orsus, grave cum factiosis bellum habuit.* *Fadur*, pater auri dicitur, qvia in hoc bello multum ejus obtinuit. *Hrakindil* gladius à *Hra* cadaver & *kindil* candela. *Ritur*

tur à *Rit* pictura, *eg Rita* pingo, scribo; aliàs *Rit* totam armaturam auro pictam denotat. *Snira* cervix; *Virtur* mustum, sangvinem indicat. *Kleif* clivus, hinc *Hiarnekleif* cerebri clivus, seu caput.

IX.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚵᚵᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛆᚱᚢᛂ
Tenuimus clypeos in sangvine
ᚼᛆᚠᚦᚢᛘ ᚱᛂᚴᚦᚢᚱ ᛁ ᛒᛚᛆᚦᛂ
Cum hastam unximus
ᚦᛆ ᛂᚱ ᛒᛂᚴᚦᚢᛂᚱᛆ ᛒᚱᛆᛂᚦᚦᚢᛘ
Ante Boring holmum
ᚠᚢᚱᛂᛦ ᛒᛆᚱᚠᚢᚴᚦᛆᚱ ᚼᛆᛚᛘᛂ
Telorum nubes disrumpunt clypeum
ᚱᛂᚠᚠᛋᛘᚢ ᛋᛚᛁᛅᚢ ᚱᛆᚴᚦᛂᛦ
Extrusit arcus ex se metallum
ᚱᛆᛅᛅ ᛆᛚᛘᚢᛦ ᛆᚠ ᛋᛁᛂᚱ ᛘᛆᛚᛘᛂ
Volnir cecidit in conflictu
ᚠᛆᛚᚴᛁᛦ ᚠᛁᛂᛚᛚ ᛆᚦ ᚢᛁᚠᛂ
Non erat illo Rex major
ᚢᛆᚱ ᛆᛅ ᛆᛂᛁ ᛦᛆᚴᚠᚢᛦ ᛘᛂᛁᚱᛂ
Cæsi dispersi latè per littora
ᚢᛆᛚ ᚱᛆᛦ ᚢᛁᛅᛅ ᚢᛘ ᛋᛅᚱᛆᚴᚦᛁᛦ
Feræ amplectebantur escam.
ᚢᛆᚱᚠᚢᛦ ᚠᛆᚠᚴᛆᚦᛂ ᛅᛆᚠᚴᛂ.

Benthuara, hasta, à *Ben* vibex aut vulnus, *thuare* terebrum. *Regg* seu *hreg* propriè est nymbosa pluvia. *Rat* pro *hrat* extrusit, à verbo *eg hrind* extrudo.

X.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚵᚵᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛆᚱᚢᛂ
Pugna manifestè crescebat
ᚼᛁᛚᛚᚦᚢᛦ ᚢᛆᚱ ᛋᚢᛘᛅ ᛁ ᚢᛂᚼᛋᛅᛂ
Antequam Freyr Rex caderet
ᛆᚦᚢᛦ ᚠᚱᛂᚢᛦ ᛦᛆᚴᚠᚢᛦ ᚠᛁᛂᛚᛚᛂ.
In Flandrorum terra
ᛦ-ᚠᛚᛂᛘᛁᚴᚠᛁᛆ ᛚᛆᚴᚦᛂ

Capit

Capit cæruleus ad incidendum
ᚴᛅᚦᛁ ᛒᛚᛅᛁᚱ ᛅᚦ ᛒᚢᛏᛅ
Sangvine illitus in auream
ᛒᛚᛆᚦᛁ ᛋᛉᛁᛚᛚᛅᚢᛉ ᛁ ᚠᚢᛚᛚᛅᛅᚴᚴ
Loricam in pugna
ᚼᛆᚠᚴᛅᛉᚢᛘᛚ ᛅᚦ ᚼᛁᛅᛚᛚᚦᚱᛁ
Durus armorum mucro olim
ᚼᛅᚱᚦᚢᛦ ᛒᛁᚴᚠᚱᛁᚠᛁᛚᛚ ᚠᛆᚱᚦᚢᛉ
Virgo deploravit matutinam lamenam
ᛉᛅᛁᚱ ᚠᚱᛁᛁᛅ ᛉᛆᚱᚠᛁᚴ ᛋᛉᛅᛁᚱᚢ.
Multa præda dabatur feris.
ᛉᛆᚱᚠ ᛁᚴ ᛏᛅᚠᚴ ᚠᛅᚠᛋᛅ ᛞᛆᚱᚠᚢᛉ.

Blaer cæruleus, *Blode smeltur* sangvine illitus; *hardur* durus: hæc tria epitheta ad *Bengrefill* referenda, qvod mucronem cujusvis teli notat. *Ben* vulnus est, *grefill* stylus, qvo artifices æs aut lapides sculpere solent; *Bengrefill* igitur cuspis est armorum, qvibus corpora hominum transfodiuntur & qvasi sculpuntur. *Hogna kufl* loricam denotat, qvasi Hognæ tunica. Hognas enim arma possedit præstantissima, qvibus pro tunica aut chlamide utebatur.

XI

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚠᚠᚢᛉ ᚢᛁᚱ ᛉᛁᚦ ᚼᛁᛆᚱᚢᛁ.
Centies centenos vidi jacere
ᚼᚢᚴᚦᚱᚢᚦᚢᛉ ᛋᛅ ᛁᚠ ᛚᛁᚠᚠᛁᛅ
In navibus
ᛅ ᛁᚱᛁᛁᛋ ᛅᚢᚴᚦᚱᚢᛉ
Ubi Ænglanes vocatur
ᚦᛅᚱ ᛅᛁᚴᚠᛚᛅᚴᛁᛋ ᚼᛁᛁᛅᛁᛦ.
Navigavimus ad pugnam
ᛋᛁᛚᚦᚢᛉ ᚢᛁᚱ ᛅᛁᛚ ᛋᚴᛅᛁᚱᚢ
Per sex dies antequam exercitus caderet
ᛋᛁᚼᛋ ᚦᛅᛁᚠᚢᛦ ᛅᚦᚢᚱ · ᛚᛁᚦ ᚠᛁᛁᛚᛚᛁ
Transegimus mucronum missam
ᛅᛅᛅᚢᛉ ᛆᚦᚦᛅ ᛉᛁᛋᛋᚢ

In

In exortu Solis

ᚠᛅᚱᛁᛅ ᚢᛒᚱᚢᚴᛅ ᚼᛅᛚᛅ

Coactus eſt pro noſtris gladiis

ᚢᛅᚱᚦ ᚠᛅᚱᛁᚱ ᚢᛅᚱᚢᛘ ᚼᚢᛁᚱᚦᚢᛘ

Valdiofur in bello occumbere.

ᚢᛅᛚᚦᛁᛅᚠᚢᛅ ᛁ ᚼᛅᚢᚱ ᚼᚴᛁᚠᛅ.

Hundrudum Adverbium eſt multos centenarios ſignificans. *Eirefis andrum* naves. *Eirefur* antiqvum Regis pyraticam exercentis nomen eſt, ex qvo, ut & aliis naves variè nuncupantur. Hic *andrer* vocantur, qvæ vox propriè ligneos indicat aſſeres, qvibus pedum plantis alligatis, nivium juga, celerrimè transcurrere ſolent Boreales, *pandas trabes* vocat Saxo, ut ſupra diximus. *Snera* propriè eſt ignis flamma vehementius flagrans; hic metaphoricè pro bello capitur. *Meſſu*, pugnam & bellum vocat *oddu meſſa*, ſeu miſſam mucronum, forſan per contumeliam. Religionem enim Chriſtianam ejusqve ſacra tanqvam ethnicus temerare curæ habuit, hinc Saxo lib. IX. dicit eum *in Dania vera religione proſcripta, priſtino adulterinam loco reſtituiſſe, ac ſuo ceremonias honore donaſſe.*

XII.

Pugnavimus enſibus

ᚼᛁᚢᚠᚠᚢᛘ ᚢᛁᚱ ᛘᛁᚦ ᚼᛁᛅᚱᚢᛁ.

Ruit pluvia ſangvinis de gladiis

ᚼᚱᚢᚴᚦᛁ ᚦᛅᚠᚠ ᛅᚠ ᚼᚢᛁᚱᚦᚢᛘ

Præceps in Bardafyrde

ᛒᚱᚢᚴ ᛁ ᛒᛅᚱᚦᛅᚠᚢᚱᚦᛁ

Pallidum corpus pro accipitribus

ᛒᛚᛁᛁᚠᛅᚴ ᚴᛅ ᚠᚢᚱᛁᛅ ᚼᛅᚢᚴᛅ

Murmuravit arcus ubi mucro

ᚢᛘᚦᛁ ᛅᛚᛘᚢᛅ ᚦᛅᚱ ᛅᚦᚦᛅᚱ

Acriter mordebat loricas

ᛅᛚᛚᚼᛅᚱᛁᛏ ᛒᛁᛏᚢ ᚼᚴᚢᚱᛅᚢᛅ

In conflictu

ᛅᚦ ᚼᛚᛁᚦᚢᛘ ᛚᛅᚠᛅ ᚼᛁᚴᚴᚢ

Odi-

Odini pileus galea.
ᛋᚢᛅᛚᚾᛁᛋ ᚼᛅᛏᛏᛁ ᛒᛅᛁᚠᛒᛅᛦ
Cucurrit arcus ad vulnus
ᚱᛁᚴᛒᛁ ᛅᛚᛘᚢᚱ ᛏᛁᛚ ᚢᚴᛒᛅ
Veneratè acutus conspersus sudore sangvineo.
ᛁᛏᛏᚢᚱ ᚼᚢᛅᛋ ᛒᚱᛁᚠᛁᚢᛘ ᛋᚢᛁᛏᛏᛅ.

Nae cadaver, numerus singularis pro plurali. *Unde* graviter sonuit, à verbo *egym*, murmuro, à sono apum diducto. *Slidur*, vagina, *Loge*, flamma, *Sinna*, lis, aut discordia; flamma vaginæ gladius dicitur, ac tres hæ voces in unum qvasi coalescunt ad gladium denotandum. *Svolnis* Odini est Epitheton, cujus pileus galea dicitur. Sensus est: cuspides foderunt Odini subuculas seu loricas, Svolneri galero seu galea pressas. *Almur*, arcus, ponitur pro sagitta.

XIII.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚠᚠᚢᛘ ᚢᛁᛁᚱ ᛘᛁᛒ ᚼᛁᛅᚱᚢᛁ
Tenuimus magica scuta.
ᚼᛁᛁᛚᛚᛒᚢᛘ ᚼᛚᛅᚠᛅᛦ ᛏᛁᛅᛚᛚᛒᚢᛘ
Altè in pugnæ ludo
ᚼᛅᛏᛏ ᛅᛒ ᚼᛁᛚᛒᚢᛦ ᛚᛁᛁᚴᛁ
Ante Hiadningum sinum.
ᚠᚢᚱᛁᛦ ᚼᛁᛅᛒᚾᛁᚴᚠᛅ ᚢᛅᚠᛁ
Videre licuit tum viros
ᛋᛁᛅ ᛘᛅᛁᛏᛏᚢ ᛒᛅ ᛋᛁᚠᚠᛁᛦ
Qvi gladiis laccrarunt clypeos
ᛁᚱ ᛋᚢᛁᚱᛒ ᚱᛁᚠᚢ ᛋᚴᛁᛅᛚᛒᚢ
In gladiatorio murmure
ᛅᛏ ᚼᚱᛅᛁᛋᛁᛚᛚᛒᚢᛦ ᚼᛁᛅᛚᛚᛒᚱᛁ
Galeæ attritæ virorum.
ᚼᛁᛅᛚᛘ ᛋᚴᛁᛏᚴᛅᛒ ᛅᚴᚴ ᚠᛅᛏᚴᛅ
Erat sicut splendidam virginem.
ᚢᛅᚱᛅᛏ ᛋᛁᛘ ᛒᛁᛅᚱᛏᛅ ᛒᚱᚢᛒᛁ
In lecto juxta se collocare.
ᛁ ᛒᛁᚴᛒ ᚼᛁᛅ ᛋᛁᛦ ᛚᛁᚠᚠᛁᛅ.

Hlok in genitivo *Hlokar* magam aut dæmonem notat. *Hiadningavig*, ſinus qvidam maris ita dictus, de qvo Edda in Mythologiis. *Vogur*, ſinulus. *Seggur* Vir. *Hræſildur*, gladius, ut ſupra. *Gótna* à *Gotnar* plurale tantùm, viros notat, à nomine Odini *Gautur*, qvod à verbo *eg giætte*, circumſpectè ago re & verbis. *Brudur* Poëticè qvamlibet fœminam deſignat.

XIV,

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚴᚴᚢᛘ ᚢᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛆᚱᚢᛂ
Dura venit tempeſtas clypeis
ᚼᛆᚱᚦ ᚴᛆᛘ ᚼᚱᛁᚦᛆ ᛋᚴᛁᛆᛚᛐᚢᛘ
Cadaver cecidit in terram
ᚾᛆᛂᚱ ᚠᛂᛂᛚᛚ ᚾᛁᚦᚢᚱ ᛆᛁᛚ ᛁᛆᚱᚦᛆᛦ
In Nortumbria
ᛆ ᚾᛆᚱᚦᚼᚢᛘᚱᛆ ᛚᛆᚾᚦᛂ
Erat circa matutinum tempus
ᚢᛆᚱᛆᛏ ᚢᛘ ᛂᛁᚾᛆ ᛆᛏᛏᚢ
Hominibus neceſſum erat fugere
ᛆᛚᛚᚦᚢᛘ ᚦᛆᚱᚠ ᛆᛏ ᚠᛚᚢᛆ
Ex prælio ubi acute
ᚼᛁᛚᛚᚦᛆᛦ ᛚᛂᛁᚴ ᚦᛆᚱ ᛂᚱ ᚼᚢᛆᛋᛋᛂᛦ
Caſſidis campos mordebant gladii
ᚼᛁᛆᛚᛘ ᛏᚢᚾ ᛒᛁᛏᚢ ᛋᚴᛁᛆᛚᛘᛆᛦ
Erat hoc veluti juvenem viduam
ᚢᛆᚱᛆᛏ ᛋᛂᛘ ᚢᚴᚠᛆ ᛂᚴᚴᛁᚢ
In primaria ſede oſculari.
ᛁ ᛆᚾᚦᚢᛂᛁᚠᛂ ᚴᚢᛋᛋᛆ.

Hryd propriè eſt tempeſtas aëris pluviis aut nivibus turbida, hic metaphoricè, armorum in clipeos irruentium indicat turbinem. *Ottu* fœmininum, primum manè notat; hinc *Ottuſangur*, cantio circa diluculum. *Olld*, ſæculum, hic pro hominibus in ſeculo viventibus capitur. *Hialm tun*, caſsidis campus pro capitibus. *Ondvegie*, digniſsima domus ſedes. Tres enim olim in qvalibet domo erant ejus generis. Prima ad medium men-

ſæ, qvam longam habebant (qvales etiamnum in antiqvis aulis cernuntur) hæc herilis & ſuprema, reliqvæ duæ dextram levamq; verſus ad fines.

XV.

Pugnavimus *enſibus*
ᚼᛁᚢᚵᚵᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᚯᚱᚢᛂ
Herthiofe *evaſit* *fortunatus*
ᚼᛂᚱᚦᛁᚯᚠᛂ ᚢᛅᚱᚦ ᛅᚢᚦᛁᛏ
In auſtralibus Orcadibus ipſis
ᛁ ᛋᚢᚦᚢᛦ ᛂᛁᚢᛘ ᛋᛁᛅᛚᚠᚢᛘ
Victoriæ *in* *noſtris* *hominibus*
ᛋᛁᚵᚢᚱᛋ ᛅ ᚢᚯᚱᚢᛘ ᛘᚯᚾᚾᚢᛘ
Cogebatur in armorum nimbo
ᚢᛅᚱᚦ ᛁ ᚱᛅᚢᚦᛅ ᚱᛂᚵᚾᛂ
Rogvaldus *occumbere*
ᚱᛅᚢᚵᚾᚢᛅᛚᛚᚦᚢᛦ ᚠᛁᚱᛁᛦ ᚼᚾᛁᚵᛅ
Iſte venit *ſummus* *ſuper* *accipitres*
ᛋᛅ ᚴᚯᛘ ᚼᛅᛂᛋᛏᚢᛘ ᚢᚠᛂᛦ ᚼᛅᚢᚴᛅ
Luctus *in* *gladiorum* *ludo*
ᚼᛅᚱᛘᚢᛦ ᛅᚦ ᛋᚢᛂᚱᚦᛅ ᛚᛂᛁᚴᛂ
Strenuè *jactabat* *concuſſor*
ᚼᚢᛅᛋᛏ ᚴᛅᛋᛏᛅᚦᛂ ᚼᚱᛁᛋᛏᛂᛦ
Galea *ſangvinis* *teli*
ᚼᛁᛅᛚᛘᛋ ᛋᛏᚱᛂᚾᚵᛚᛅᚢᚵᛅᛦ ᛒᛅᛚᛘᛂ.

Raugvaldur filius fuit Regneri Lodbróg. *Harmur* ex obitu Raugvalderi accipitres luxiſſe fingit, qvod tanto bellatore eſſent privati, qvi tot ſtrages in præliis edere ſolebat, ut illis eſcam præberet copioſam. *Strenglaugur*, *ſtrengur*, nervus in arcu; *laug* lavacrum, ita ſangvis appellatur lavacrum nervi, qvia in bello ubi multi occumbunt ſangvine tingi ſolet. *Palme*, lignum teli ex palma vel ſalice, qvam etiam palme vocarunt veteres.

XVI.

Pugnavimus *enſibus*
ᚼᛁᚢᚵᚵᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᚯᚱᚢᛂ

Qvilibet jacebat transversum supra alium
ᚼᚢᛆᚱ ᛚᛆ ᚦᚢᛂᚱ ᚢᛘ ᛆᚾᚾᛆ
Gaudebat pugna lætus
ᚠᛚᛆᚦᚢᚱ ᚢᛆᚱᚦ ᚠᛂᛁᚱᛆ ᚼᚱᚢᚦᚢᛘ
Accipiter ob gladiorum ludum.
ᚠᛆᚢᛦᚢᛘ ᛆᛆ ᛋᚢᛂᚱᚦᛆ ᛚᛂᛁᛦᛂ
Non fecit Aqvilam aut Aprum
ᛚᛂᛁᛏ ᛂᛁ ᛆᚢᚱᚾ ᚾᛂ ᚱᛚᚠᛂ
Qvi Irlandiam gubernavit
ᛋᛆ ᛂᚱ ᛁᚱᛚᛆᚾᚦᛂ ᛋᛆᚢᚱᚦᛂ
Conventus fiebat ferri & clypei
ᛘᛆᛆ ᚢᛆᚱᚦ ᛘᛆᛚᛘᛋ ᛆᚠ ᚱᛁᛆᛆᛆ
Marstanus Rex jejunis
ᛘᛆᚱᛋᛆᛆᚾ ᛦᛆᚾᚠᚢᛘ ᚠᛆᛋᛆᛆ
Fiebat in Vedræ sinu
ᚢᛆᚱᚦ ᛁ ᚢᛂᚦᚱᛆ ᚠᛁᚱᚦᛂ
Prædâ data corvis
ᚢᛆᛚᛆᛆᚠᚾ ᚠᛂᚠᛁᛆ ᚼᚱᛆᚠᚾᛂ

Ygir Aper. *Vedrafiord* sinus est Hiberniæ, in qvo hoc prælium commissum, occiso Rege Marstano. *Valtafn* præda ex cæsorum cadaveribus. *Valur* interfecti, *tafn* præda.

XVII.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚠᚠᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛆᚱᚢᛂ·
Bellatorem multum vidi cadere
ᛆᛂᚱ ᛘᛆᚱᚠᛆᚾ ᛋᛆ ᛂᚠ ᚠᛆᛚᛚᛆ
Mane ante macheram
ᛘᛆᚱᚠᛂᚾᛋᛆᚢᚾᚦ ᚠᚢᚱᛁᛆ ᛘᛆᛂᛦᛂᛆ
Virum in mucronum dissidio
ᛘᛆᚾᚾ ᛁ ᛆᚦᚦᛆ ᛋᛂᚾᚾᛁᚢ
Filio meo incidit mature
ᛋᚢᚾᛂ ᛘᛁᚾᚢᛘ ᚼᚾᛂᛁᛏ ᛋᚾᛂᛘᛘᛆ
Gladius juxta cor
ᛋᛚᛁᚦᚱᛆ ᚦᛆᚱᚾ ᚢᛁᚦ ᚼᛁᛆᚱᛆᛆ
Egillus fecit Agnerum spoliatum
ᛂᛁᚠᛁᛚᛚ ᚱᛁᛂᛏ ᛆᚠᚾᛆᛆ ᚱᛆᛂᚾᛆᛆᚾᚾ

Im-

Imperterritum virum vita
ᛅᛒᛚᛅᚢᚦᛅᚾᚾ ᚼᛅᛚ ᛚᚢᚠᛂ
Sonuit lancea propè Hamdi
ᚵᛚᚢᛘᚦᛂ ᚵᛂᚢᛅ ᚢᛁᚦ ᚼᛅᛘᚦᛂᛋ
Griſeam loricam ſplendebant vexilla.
ᚵᚱᛅᚾᚾ ᛋᛂᚱᚴ ᛒᛚᛁᚴᚢ ᛘᛂᚱᚴᛂ.

Her, exercitum notat, qvæ vox conjungenda cum *Man* in qvarto verſu, conjunctim *Herman* bellatorem ſignificat. *Slydra torn*, gladius. *Slidur* vagina eſt; *thorn* acicula fibulæ qva Zonæ clauduntur; eſt gladii periphraſis Poëtis uſitata. *Agnar* unus è filiis Regneri. *Eigil*, ſenſus eſt, Eigillus Agnarum filium, virum imperterritum in iſto bello vita ſpoliavit. *Blaudur* mitis, meticuloſus, Hinc *Obblaudur* imperterritus, audax. *Hamdis ſerk*. *Hamder* loricam poſſidebat ferro inexpugnabilem, hic Synechdochicè ſumitur pro qvalibet lorica.

XVIII.

Pugnavimus enſibus
ᚼᛁᚢᚵᚵᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛅᚱᚢᛂ.
Verborum tenaces vidi diſſecare
ᚼᛅᛚᛚᚦᛅᚱᚦᛅ ᛋᛅ ᛂᚵ ᛒᚱᛅᛏᛁᛅ
Haut minùtim pro lupis
ᛂᚴᛂ ᛋᛘᛅᛏᛏ ᚠᛅᚱᛁᚱ ᚢᛚᚠᛅ
Endili maris enſibus
ᛂᚾᚦᛁᛚᛋ ᚾᛁᚦᛅᚿ ᛒᚱᛅᚾᚦᛅᛘ
Erat per hebdomada ſpacium
ᚢᛅᚱᛅᛏ ᛅ ᚢᛁᚴᛅᚱ ᛋᚴᛂᛁᚦᛂ
Qvaſi mulieres vinum apportarent
ᛋᛂᛘ ᚢᛁᚾᚴᛅᚾᚢᚿ ᛒᛅᛂᚱᛂ
Rubefactæ erant naves
ᚼᚱᛅᚦᛁᚾ ᚢᛅᚱ ᛂᛁᚠᛁᛋ ᛅᛋᚴᛂ
Valde in ſtrepitu armorum
ᛅᚵᛅᚱ ᛁ ᚦᛅᚾ ᚵᛂᛅᚱᛅ
Sciſſa erat lorica
ᛋᚴᛅᚱᛁᚾ ᚢᛅᚱ ᛋᚴᛅᚵᛚᛅᚼᚴᛅᛒᛅ
In Scioldingorum prælio.
ᛅᛏᛏ ᛋᚴᛁᛅᛚᚦᚢᚾᚵᛅ ᚼᛁᛅᛚᛚᚦᚱᛂ.

Haldorda, verborum tenaces vocat fidos milites. *Bryttia*, diſſecare, laniare, metaphora à Lanionibus minutim carnes diſſecantibus ſumpta. *Ulfa Eindils*. *Eindil* Deus marinus, cujus lupi dicuntur piſces majores carnivori, belluæ ac balenæ, qvod ut Lupi in mare projectos dilanient. *Nidar* à *Nid* amnis, ad qvem ſita Nidroſia, jam *Trondhiem*, hic pro mari capitur. *Ægis aſne* ſunt naves, qvæ aſini Ægis dicuntur, qvia ut aſini in terris, ita naves in mari onera portant. *Skoglar kappa*, ſagæ pallium, ſic vocat Loricam. *Scioldunga*, Reges Daniæ olim dicti Scioldungi à Scioldo Rege.

XIX.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚵᚵᚢᛘ. ᚢᛂᚱ ᛘᛂᚦ. ᚼᛁᛆᚱᚢᛂ.
Pulcricomum vidi crepuſculaſcere
ᚼᛆᚱᚠᛆᚠᚱᛆᚴᚴ ᛋᛆ ᛂᚠ ᚱᛆᚴᛦᚢᛆ.
Virginis amatorem circa matutinum
ᛘᛂᛁᛆᚱᚦᚱᛂᚴᚠ ᛂᚴᚴ ᚢᛘ ᛘᛆᚱᚠᚢᛘ
Et confabulationis amicum viduarum
ᛆᚠ ᛘᛆᛚᚢᛁᚴ ᛂᛦᛦᛁᚢ
Erat ſicut calidum balneum
ᚢᛆᚱᛆᛆ ᛋᛂᛘ ᚢᛆᚱᛘᛆᛣ ᛚᛆᚢᚠᚢᚱ
Vinei vaſis nympha portaret
ᚢᛁᚴᛦᛁᛆᚱᛋ ᚴᛁᛆᚱᚢᚴ ᛒᛆᛂᚱᛂ
Nos in Ilæ freto
ᛆᛋ ᛂ ᛁᛚᛆ ᛋᚢᚴᚦᛂ
Antequam Ørn Rex caderet
ᛆᚦᚢᛣ ᛆᚢᚱᚢ ᛦᛆᚴᚠᚢᛣ ᚠᛁᛂᛚᛚᛂ
Sanguineum clypeum vidi ruptum
ᛒᛆᚢᚦ ᛘᛆᚴᛆ ᛋᛆ ᛂᚠ ᛒᚱᛂᛋᛆᛆ
Hoc invertit virorum vitam.
ᛒᚱᛆ ᚦᛆᚦ ᚠᛁᚱᛆ ᛚᛘᛂ.

Harfagrum, intelligit Haraldum Harfagre primum Norvagiæ Monarcham, de qvo conſule editam Hiſtoriam noſtro idiomate. *Raukva*, crepuſculaſcere, ad vitæ occaſum inclinare, à *Rokur* crepuſculum. *Meya* Vir-

go, *Dreng* amator, *Drengur* in veteri lingva, non servum; sed virum fortem & probum notat. *Malvina*micus confabulationis, notat Haraldum effœminatum & mulierum amoribus nimium deditum fuisse. *Vinkiors niorun* fœminam indicat, est enim ejus epitheton decompositum à *Vin* vinum, *Kier* vas, *Niorum* Nympha, vinei vasis nympha dicitur, qvod vina promere soleat in conviviis fortium virorum. *Auru* nomen est devicti Regis. *Fira* virorum epitheton.

XX.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚵᚵᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛅᚱᚢᛂ
Egimus gladiorum ad cædem
ᚼᛅᚦᚢᛘ ᛋᚢᛂᚱᚦᛋ ᛅᚦ ᛘᛅᚱᚦᛂ
Ludum in Lindis Insula
ᛚᛂᛁᛣ ᛅ ᛚᛁᚿᚦᛁᛋ ᛂᛁᚱᛂ
Cum Regibus tribus
ᚢᛁᚦ ᛚᛅᚠᚦᚢᚿᚵᛅ ᚦᚱᛂᛁᚿᛅ
Pauci potuerunt inde lætari
ᚠᛅᛂᚱ ᚿᛅᚦᛂ ᚦᚢᛁ ᚠᛅᚠᚿᛅ
Cecidit multus in rictum ferarum
ᚠᛁᛂᛚᛚ ᛘᛅᚱᚠᚢᛆ ᛁ ᚠᚢᚿᚢᛅᚱᚠᛂ
Accipiter dilaniavit carnem cum lupo
ᚼᛅᚢᛣᚢᛆ ᛋᛚᛂᛁᛏ ᚼᛅᛚᛚᚦ ᛘᛂᚦ ᚢᛚᚠᛂ.
Ut satur inde discederet
ᛅᚦ ᚼᛅᚿᚿ ᚼᛂᛁᛚᛚ ᚦᛅᚦᛅᚿᚿ ᛣᚢᛅᛂᛘᛁᛋᛅ
Hybernorum sangvis in Oceanum
ᛁᚱᛅ ᛒᛚᛅᚦ ᛁ ᛅᛂᚠᛂ
Copiosè decidit per mactationis tempus.
ᛅᛂᚱᛁᛅ ᚠᛂᛂᛚᛚ ᚢᛘ ᛋᛣᛁᚱᚢ.

Lindes eire, planities qvædam Hiberniæ putatur in Insula sic dicta. *Lofdungar*, Regis peculiaris est appellatio, à *lof* laus, qvod laude digna præstare debeat.

XXI.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚵᚵᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛅᚱᚢᛂ.

Al-

Altus gladius mordebat clypeos
ᚼᛅ ᛋᚢᛂᚱᚦ ᛒᛁᛏᚢ ᛋᚴᛁᚭᛚᛚᚦᚢᛘ
Tunc cum aurei coloris
ᚦᛅ ᛂᚱ ᚠᚢᛚᛚᚱᚭᚦᛁᚾ ᚠᛚᚢᛘᚦᛂ
Hasta fricabat Loricas
ᚡᛂᛁᚱ ᚾᛁᚦ ᚼᛁᛚᚦᛅᛦ ᚾᛅᛂᚡᚱᛂ
Videre licuit in Onlugs Insula
ᛋᛁᛅ ᛘᛅᚾ ᛁ ᚭᚾᛚᚢᚠᛋ ᛂᛁᚢ
Per sæcula multum post
ᚢᛘ ᛅᛚᛚᚦᚢᛦ ᛘᛂᚡᛅ ᛋᚢᚦᛅᚾ
Ibi fuit ad gladiorum ludos
ᚦᛅᚱ ᛂᚱ ᛅᚦ ᛚᚭᚠᚦᛁᛋ ᛚᛂᛁᚴᛂ
Reges processerunt
ᛚᚭᚡᚦᚢᚾᚠᛅᛦ ᚡᚱᛅᛘ ᚠᛂᛁᚾᚠᚢ
Rubicundum erat circa Insulam
ᚱᚭᚦᛁᚾᚾ ᚢᛅᚱ ᚢᛐ ᚡᚢᚱᛁᛦ ᛂᛁᚱᛂ
Ar volans draco vulnerum
ᛅᚱ ᚡᛚᚢᚡᚦᚱᛂᚴᛂ ᛋᛅᚱᛅ.

Hildar næfur, Lorica: *Hildur* bellum, *næfur* interior arborum cortex seu liber. Hic pro armatura capitur, qva miles tegitur, ut arbor cortice. *Onguls ey*, una ex Orcadibus Insulis est. *Logder*, gladii appellatio. *Areyre* amnis eminentem planitiem etiam notat, *Flugdreke sara*, hasta, qvæ est qvasi vulnerum volans draco.

XXII.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚠᚠᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᚭᚱᚢᛂ.
Qvid est viro forti morte certius
ᚼᚢᛅᚦ ᛂᚱ ᚦᚱᛂᚾᚠᚢᛘ ᛅᚦ ᚡᛂᛁᚠᚱᛂ
Etsi ipse in mucronum nimbo
ᛅᚦ ᚼᚢᚾ ᛁ ᚭᚦᚦᛅ ᛂᛚᛂ
Adversus collocatus sit
ᚭᚾᚦᚢᚱᚦᚢᛦ ᛚᛅᛏᛁᛚᛚ ᚢᛂᚱᚦᛁ
Sæpe deplorat ætatem
ᚭᚡᛐ ᛋᚢᛏᛂᛦ ᛋᛅ ᛅᛂᚡᛂ
Qvi nunqvam premitur
ᛂᚱ ᛅᛚᛚᚦᚱᛂᚠᛂ ᚾᛂᛋᛏᛂᛦ

Ma-

Malum ferunt timidum incitare
ᛁᛚᛚᛏ ᚴᚢᛂᚦᛆ ᛆᚱᚠ ᛆᚴᚴ ᛂᚠᚠᛁᛆ
Aqvilam ad gladiorum ludum
ᛆᚢᚱᚢ ᛆᚦ ᛋᚢᛂᚱᚦᛆ ᛚᛂᛁᚴᛂ
Meticulosus venit . nusspiam
ᚼᚢᚠᛒᛚᛆᚢᚦᚢᛘ ᚴᛁᛂᛘᚢᛦ ᚼᚢᛆᚱᚠᛂ
Cordi suo usui
ᚼᛁᛆᚱᛏᛂ ᛋᛁᛏ ᛆᚦ ᚴᛆᚠᚴᛂ.

Feigir, cui mors imminet. *El* seu *jel*, nimbus minutioris grandinis. *Ondurdur*, adversus, in prima acie, aliàs *Ondverdur*. *Syter* à verbo *eg Syte*, cum gemitu deploro. *Nester* ab *eg Niste* comprimo, coarcto. *Hugblaudur* ab *Hugur* animus, *blaudur* notabiliter timidus, muliebris animi. In prælio qvi maximè timet, in maximo est periculo.

XXIII.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚠᚠᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛆᚱᚢᛂ
Hoc manere æqvum ut procedat
ᚼᛁᛏ ᛏᛂᛚ ᛂᚠ ᛁᛆᚠᚴᛏ ᛆᚦ ᚠᛆᚴᚠᛂ
In contactu gladiorum
ᛆᛏ ᛋᛆᛘᛚᛆᚠᛂᛦ ᛋᚢᛂᚱᚦᛆ
Juvenis unus contrà alterum
ᛋᚢᛂᛁᚴᚴ ᛁ ᛘᛆᛆᛂ ᛂᚴᚢᛘ.
Non retrocedat vir à viro
ᚼᚱᛆᚴᚴᚢᛂ ᛂᛁ ᚦᛂᚠᚴ ᚠᚢᚱᛁᛦ ᚦᛂᚠᚴᛂ
Hoc fuit viri fortis nobilitas diu
ᚦᛆᚦ ᚢᛆᚱ ᚦᚱᛂᚴᚠᛋ ᛆᚦᛆᛚ ᛚᛂᚴᚠᛂ
Semper debet amoris amicus virginum
ᛆᛂ ᛋᚴᛆᛚ ᛆᛋᛆᚢᛁᚴᚢᛦ ᛘᛂᛁᛆ
Audax esse in fremitu armorum
ᛂᛁᚴᛆᚱᚦᚢᛦ ᛁ ᚦᚢᚴ ᛋᚢᛂᚱᚦᛆ.

Hit propriè aliud, hoc in loco Hoc notat. *Degn* viri appellatio. *Ast* amor, hinc *Astvinur* amoris amicus. In hac Stropha ordinarius est versuum numerus octonarius, sed duo desiderari videntur.

XXIV.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚴᚴᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛆᚱᚢᛂ.
Hoc videtur mihi revera
ᚼᛁᛐᛐ ᛋᛁᚢᚿᛁᛋᛏ ᛘᛁᛂᚱ ᚱᛆᚢᚿᛆᛦ
Quod fata sequimur
ᛆᛐ ᚠᛆᚱᛚᛆᚴᛆᛘ ᚠᚢᛚᚴᛁᚢᛘ
Rarus transgreditur fata Parcarum
ᚠᛆᛆᚱ ᚴᛂᛁᚿᚴᚢᛦ ᚢᛘ ᛋᚴᛆᛒ ᚿᛆᚱᚢᛆ
Non destinavi Ellæ
ᛆᛁᚴᛂ ᚼᚢᚴᚦᛆᚴ ᛂᛚᛚᚢ
De vita exitu mea
ᛆᛐᛐ ᛆᛚᚦᚢᛦ ᛚᛆᚴᛂ ᛘᛁᚿᚢ
Cum ego sanguinem semimortuus tegerem
ᚦᛆ ᛂᚱ ᛂᚴ ᛒᛚᛆᚦ ᚢᛆᛚᛂ ᛒᚱᛆᛂᚦᚦᛆ
Et naves in aqvas protrusi
ᛆᚴ ᛒᛆᚱᚦ ᛆ ᛚᛆᚴ ᚴᛂᛁᚱᚦᛆᚴ
Passim impetravimus tum feris
ᚢᛁᛐᛐ ᛘᛂᛁᚿᚴᚢᛘ ᚦᛆ ᚢᛆᚱᚴᛂ
Etiam in Scotiæ finibus.
ᚢᛂᚱᚦ ᛁ ᛋᚴᛆᛐᛚᛆᚿᚦᛋ ᚠᛁᛆᚱᚦᚢᛘ.

Faar rarus, singularis pro plurali. *Skop* dicuntur à *Scopur*, creatio, qvasi Parcæ prospera & adversa homini concreent. *Ella* Rex Northumbriæ, qvem Saxo *Hellam* vocat, hic in Hibernia, *Omnes qui se Regnero propiore fide devinxerant, ferro suppliciisq; multavit.* Vide Stropham 27. *Aldurlage*, vitæ exitus, *Aldur*, ætas, *lag*, finis. *Bord* tabula pro navi ponitur. *Log*, aqvas, *Logur* aqvarum ingens collectio seu mare.

XXV.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚴᚴᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛆᚱᚢᛂ.
Hoc ridere me facit semper
ᚼᛁᛐ ᚼᛚᛆᛂᚴᛂᛦ ᛘᛁᚴ ᛁᛆᚠᚿᛆᛘ
Quod Balderi patris scamna
ᚦᛆᚦ ᛒᛆᛚᛚᚦᚢᛘ ᚠᛆᚦᚢᛦ ᛒᛂᚴᚴᛂ

Parata scio in aula
ᛒᚢᚴᛅ ᚢᛂᛁᛏ ᛂᚵ ᛅᛆ ᛋᚢᛘᛚᚢᛘ
Bibemus cerevisiam brevi
ᚦᚱᛂᚴᚢᛘ ᛒᛁᚮᚱ ᛅᚦ ᛒᚱᛅᚵᚦᛂ
Ex concavis crateribus craniorum
ᚢᚱ ᛒᛁᚢᚵᚢᛁᚦᚢᛘ ᚼᛅᚢᛋᛅ
Non gemit vir fortis contra mortem
ᛋᚢᛏᛂᛅ ᛂᛁ ᚦᚱᛂᚴᚵᚢᛅ ᚢᛁᚦ ᚦᛅᚢᚦᛅ
Magnifici in Odini domibus
ᚦᚢᚱᛋ ᛅᚦ ᚵᛂᚮᛚᛁᚴᛋ ᚼᚢᛋᚢᛘ
Non venio desperabundus
ᛂᛁ ᚴᛂᛘ ᛂᚵ ᛘᛂᚦ ᛂᛁᚦᚱᚢ
Verbis ad Othini aulam.
ᚮᚱᚦ ᛆᛁᛚᛚ ᚢᛁᚦᚱᛁᛋ ᚼᛅᛚᛚᛅ.

Baldur fódur, Balderi pater, Othinus nempe. Dicit se lætari qvod sciat in Odini aula paratam sibi sedem, ubi convivia cum aliis proceribus sit celebraturus. Credebant enim veteres, magnates post mortem in Othini domicilia recipi, ibiq; variis deliciis frui, ac qvò qvis majorem stragem in vita ediderat, eò majori in æstimio ibidem fore. *Hausa* crania. Sperabant Heroes se in aula Othini bibituros ex craniis eorum qvos occiderant. *Ædra* desperatio. Tria hic inveniuntur Othini epitheta, nempe, *Baldurfodur*, *Fiolms*, *Vidris*.

XXVI.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚵᚵᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᚮᚱᚢᛂ.
Hic vellent nunc omnes
ᚼᛁᛂᚱ ᚢᛁᛚᛚᚦᚢ ᚴᚢ ᛅᛚᛚᛂᛅ
Filii Aslaugæ gladiis
ᛒᚢᚱᛁᛅ ᛅᛋᛚᛅᚢᚵᛅᛅ ᛒᚱᛅᚢᚴᚦᚢᛘ
Amarum bellum excitare
ᛒᛁᚮᚱᚢᛘ ᚼᛁᛚᛚᚦᛂ ᚢᛂᚴᚴᛁᛅ
Si exacte scirent
ᛂᚵ ᚢᛅᚴᚦᛚᛁᚵᛂ ᚢᛁᛋᛋᛂ
Calamitates nostras
ᚢᛘ ᚢᛁᚦᚵᛅᚱᛅᛅ ᚮᛋᛋᛅᚱ

Qvem non pauci angves
ᚼᚢᛂ ᛆ ᚠᛆᛂᚱ ᛆᚱᛘᛆᛦ
Venenati me discerpant
ᛂᛁᛐᚢᛦ ᚠᚢᛚᛚᛁᛦ ᛘᛁᚠ ᛋᛚᚢᛐᛆ:
Matrem accepi meis
ᛘᛆᚦᛂᚱᚾᛁᛋ ᚠᛁᚠ ᛂᚠ ᛘᛁᚾᚢᛘ
Filiis ita ut corda valent.
ᛘᛆᚢᚠᚢᛘ ᛋᚢᛆ ᛆᛐ ᚼᛁᛆᚱᛐᚢᚾ ᚦᚢᚠᛆ.

Aslaugur Uxor & Regina fuit Regneri. *Bur* filius. *Ormar*, modum exitus sui describit, qvem ita Saxo l. 9: *Comprensus atq; in carcerem conjectus, noxios artus colubris consumendos advertit, atq; ex viscerum suorum fibris tristem viperis alimoniam præbuit.* *Modernis* maternitatem propriè notat. *Maugur* filius.

XXVII.

Pugnavimus ensibus
ᚼᛁᚢᚠᚠᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛆᚱᚢᛂ
Valde inclinatur ad hæreditatem
ᚼᛆᚱᚦᛚᛆ ᛚᛁᚦᚢᛦ ᛆᛐ ᛆᚱᚠᚢᛂ
Crudele stat nocumentum à vipera
ᚠᚱᛁᛘᛐ ᛋᛐᛂᚾᚦᚢᛦ ᚠᚱᛆᚾᚦ ᛆᚠ ᚾᛆᚦᚱᚢ
Angvis inhabitat aulam cordis
ᚠᛆᛁᚾᚾ ᛒᛁᚠᚠᛂᛦ ᛋᛆᛚ ᚼᛁᛆᚱᛐᛆ
Speramus alterius ad Othini
ᚢᛆᛂᚾᛐᚢᛘ ᚼᛁᚾᛋ ᛆᚦ ᚢᛁᚦᚱᛁᛋ
Virgam in Ellæ sangvine
ᚢᛆᚾᚦᚢᛦ ᛁ ᛂᛚᛚᚢ ᛒᛚᛆᚦᛂ
Filiis meis livescet
ᛋᛆᚾᚢᛘ ᛘᛁᚾᚢᛘ ᛘᚢᚾᛂ ᛋᚢᛂᛐᛐᛆ
Sua ira rubescet
ᛋᛁᚾ ᛘᛆᚦᚢᛦ ᚱᛆᚦᛁᚾᚾ ᚢᛂᚱᚦᛆ
Non acres juvenes
ᛂᛁ ᛘᚢᚾᚢ ᛋᚤᛆᚱᛒᛂᛦ ᛋᚢᛂᛁᚾᛆᛦ
Seßionem tranqvillam facient.
ᛋᛂᛐᛐ ᚤᚢᚱᛏ ᚢᛂᚱᛆ ᛚᛆᛐᛆ.

Lidur

Lidur at, innuit vitæ exitum instare, *Vidris vondur*, virga Othini pro gladio. *Ellu blode*. Diu qvis ille Ella fuisset qvæsivi, tandem incidi in Ælfredi Regis res gestas, lingva qvidem latina, sed literis Saxonicis editas, in qvibus hæc pag. 8. invenio: *Northanhymbri legitimum Regem suum Osbyrtha nomine, regno expulerant, & tyrannum qvendam Ella nomine, non de Regali prosapia progenitum, super regni apicem constituerant, Sed advenientibus paganis consilio divino & optimatum adminiculo, pro communi utilitate discordia illa aliqvantulum sedata Osbyrth & Ella, adunatis viribus congregatoq; exercitu Eboracum oppidum adeunt.* Contigisse hæc refert autor circa Annum DCCCLXVII, nativitatis Ælfredi Regis XIX. Inter paganos suspicor fuisse Regneri Lodbrogi filios, mortem parentis ulciscentes. Refert enim mox eadem Historia, qvod Eboraci tunc temporis, *maxima ex parte omnes Northanhymbrensium capti sint, occisis duobus Regibus* (Ella & Osbyrth) *cum multis nobilibus deleti occubuerint.* Lodbrochi verò expressa fit mentio pagina 16, ubi vexilli *Reafan* à Lodbrochi filiabus elaborati meminit; Hæc autem rara & jucunda cum sint addenda existimavi: *Acceperunt etiam illud vexillum qvod* Reafan *nominant. Dicunt enim qvod tres sorores Hingvari & Habbe, filiæ videlicet Lodbrochi, illud vexillum texuerunt, & totum paraverunt illud uno meridiano tempore. Dicunt etiam qvod in omni bello, ubi præcederet idem signum, si victoriam adepturi essent, adpareret in medio signi qvasi corvus vivens, volitans, sin verò vincendi in futuro fuissent, penderet directè, nihil movens. Et hoc sæpè probatum est.*

XXVIII.

Pugnavimus *ensibus*
ᚼᛁᚢᚴᚴᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛆᚱᚢᛂ
Habeo *qvinqvagies*
ᚼᛂᚠ ᛂᚠ ᚠᛁᛘᛏᛁᚴᚢᛘ ᛋᛁᚿᚿᛆ

Prælia sub signis facta
ΨΑΙΥ ΑRΛΗΑΛΑ ΨRΑΨΡΑ
Ex belli invitatione & semel
ΨΗΙΙΚΡΙΚΡΗ ΒΑΡΙ ΑΡ ΙΙΚΑ
Minimè putavi hominum
ΨΙΚΗΑ ∗ΛΡΡΙ ΙΡ ΨΑΚΚΑ
Quod me futurus esset
ΑΑ ΨΙΙR ΛΙRΑ ΗΥΛΡΡΡΙ
Juvenis didici mucronem rubefacere
ΛΚΡΛΑ ΚΑΨ ΙΡ ΑΡΡ ΑΑ RΙΑΡΑ
Alius Rex præstantior
ΑΚΚΑΑ ΥΑΚΡΛΑ ΨRΙΨRΙ
Nos Asæ invitabunt
ΑΗ ΨΛΚΛ ΑΙΗΑΑ ΒΙΑΡΑ
Non est lugenda mors
ΙR ΙΙ ΗΛΑΑΚΡΙ ΡΑΛΡΙ

Fimtigu og einu, qvinqvagies & semel aperto marte sub signis dimicavit. *Flemthings bode*, pugnæ invitatio à *flein* hasta, *thing* forum vel synodus hastarum. *Asar*, Deæ sunt, qvas mortis rationes gubernare credebant.

XXIX.

Fert animus finire
ΨΛΗΛΨΗΤ ∗ΙΚΗ ∗ΑΙΙΑΑ
Invitant me Dysæ
∗ΙΙΨΒΙΑΡΙ ΨΙΙR ΡΛΗΙR
Quas ex Othini aula
ΗΙΨ ΨRΑ ∗ΙRΙΚΗ ∗ΑΡΡΛ
Othinus mihi misit
∗ΙΨΛΑ ΑΡΙΚΚ ΨΙΙR ΗΙΚΡΑΑ
Lætus cerevisiam cum Asis
ΨΡΑΡΛΑ ΗΥΑΡ ΙΡ ΑΡ ΨΙΡ ΑΗΛΥ
In summa sede bibam
Ι ΑΚΡΛΙΡΙ ΡRΙΥΑ
Vitæ elapsæ sunt horæ
ΡΙΨΗ ΊRΛ ΡΙΡΚΑΑ ΗΑΛΚΡΙΑ
Ridens moriar.
ΡΑΙΡΙΑΚΡΙ ΗΥΑΡ ΙΡ ΡΙΙΑ.

Ondveige ſedes honorata, de qva ſupra, Sperabat itaq; Rex victorioſus tantò ſe honorificentius àd menſam Othini collocandum, qvantò heros fuerit fortior, & plures Othino mactaverit.

Hic fuit ille Lodbrogus, *cujus filiæ*, annotante Cambdeno in Danmoniæ deſcriptione, *invicto omine in vexillo qvo uſi ſunt Dani contra Anglos, corvum acu pinxerunt; unde vexillum ipſum* Reafan *dictum*. Qvo tandem potiti ſunt Angli in pugna propè Hubbeſtow. De qvo Aſſerius Menevenſis citante eodem Cambdeno, & nos ſupra ex geſtis Alfredi. Reafan.

Libet aliud carminis genus ſubjungere, non minus celebre, qvo uſus eſt *Egillus Scallagrimus* Iſlandus, in Epinicio, in laudem Regis Erici Blodóxe (cujus filium trucidaverat) ex tempore decantato. Eo autem tantum obtinuiſſe ferunt, ut jam capite plectendus, vita & libertate donatus ſit, de qvo conſule Arngrimum Crymog. lib. 2. Geneal. 3. pag. 127. & ſeq. Vide pag. 195. hujus libri. Drapa Egilli Scallagrimi.

Redemptio capitis Eigilli Scallagrimi
ᚼᛆᚠᚢᚦᛚᛆᚢᛋᚿᛁ ᛂᛁᚠᛁᛚᛋ ᛋᚴᛆᛚᛚᛆᚠᚱᚢᛘᛋ
Filii Iſlandici militis.
ᛋᛆᚴᛆᛆ ᛁᛋᛚᛂᚾᛑᛋᚴ ᚴᛆᛒᛒᛆ

Genus hoc carminis, *Runhendur* vocatur à Snorrone Sturlæ f. Ab aliis *Drapa*, ſic namq; dici ſolent cantilenæ, qvæ Strophas intercalares habent. *Drapa* nomen habet à congerie vel cumulatione, qvia in unum hic cumulantur ſive laudes ſive Strophæ: qvod *Sandrepe* vocant.

I. ᚢᛁᛋᛆ.	*I. Stropha.*
ᚢᛂᛋᛏᚢᛆ ᚴᛆᛘ ᛂᚠ ᚢᛘ ᚢᛂᛆ	*Ex occidente veni per navim*
ᛂᚿᚿ ᛂᚠ ᚢᛁᚦᚱᛁᛋ ᛒᛂᛆ	*Aſt ego Othini fero*
ᛘᚢᚴᛋᛏᚱᛁᚿᚦᛆᛆ ᛘᛆᛆ	*Memorialis regionis mare*
ᛋᛆ ᛂᚱ ᛘᛁᛏᛏ ᛆᚠᚠᛆᛆ	*Ita eſt mea transfretatio*

ᚦᚱᛆ

ᚦᚱᛆ ᛂᚠ ᛂᛁᚴ ᛆ ᚠᛚᛆᛏ — *Deduxi ego quercum in mare*
ᚢᛁᚦ ᛁᛋᛆᛒᚱᛆᛏ — *Apud Iſlandiam.*
ᚼᛚᛆᚦ ᛂᚠ ᛘᛆᛁᚱᚦᛆᚱ ᚦᚢᛏ — *Oneravi poëmatis portione*
ᛘᛁᚴᛁᛋ ᚴᛘᚱᚱᛆᛦ ᛋᚴᚢᛏ· — *Memorialis navis puppim.*

Veſtur; Qvia ex Iſlandia in Northumbriam (qvæ eſt Angliæ portio) ubi erat Rex Ericus Blodóx, navigavit Egillus, idcirco dicit ſe ex occidente veniſſe. *Vidres*, Odinus, cujus mare Poëſis vocatur, qvia in ejus laudes ſe latè diffundit. *Mundſtrindar mar*, memorialis regionis mare: periphraſis eſt Poëmatis, qvod in animo memoria concipitur, ac latè ſe extendit. *Eik* qvercus pro navi. *Iſabrot* fragmenta glaciei, hic Iſlandiam, qvæ à glacie nomen traxit, innuere vult. *Mærd*, Poëma. *Minnis*, animi memoriæ. *Knor*, navis. Senſus eſt: Navis me huc vexit, at ego in pectore veho Poëma.

II.

ᛒᚢᚦᚢᚴᛘᛋ ᚼᛁᛚᛘᛁᛦ ᚼᛚᛆᚦ — *Obtulimus Regi onus*
ᚦᚢ ᛆ ᛂᚠ ᚼᚱᛆᚦᚱᛆᛦ — *Nunc debetur mihi carminis*
ᚴᚢᛆᚦ — *præmium.*
ᛒᛂᚱ ᛂᚠ ᛆᚦᛁᚴᛋ ᛘᛁᛆᚦ — *Spargo Odini mulſum*
ᛆ ᛂᛁᚿᚵᛚᛆ ᛒᛁᛆᚦ — *In Anglorum Regem.*
ᛚᛆᚠ ᛆᛏ ᚢᛁᛁᛋᛆ ᚢᛆᚿᚿ — *Laudem cantilena perfecit*
ᚢᚢᛋᛏ ᛘᛆᛁᚱᛁ ᛂᚠ ᚦᛆᚴᚴ — *Certè carmine laudo illum*
ᚼᛚᛁᛆᚦᛋ ᛒᛁᚦᛁᚢᛘ ᚼᛆᚴᚴ — *Silentium rogamus eum*
ᚦᚢᛁᛆᛏ ᚼᚱᛆᚦᚢᛦ ᛆᚠ ᚠᛆᚴᚴ· — *Nam carmen de eo excogitavi*

Hlod, onus, à verbo *ad hlada*, onerare. *Hrodur*, carmen encomiaſticum. *Odins miodur*, mulſum Odini eſt Poëſis. *Biod*, præcipiens ſeu Rex, à verbo *ad bioda*, imperare, præcipere. *Mærd*, carmen, *ad mæra*, carmine celebrare & laudare.

III.

ᚼᛅᚠᚠ ᚢᛁᛁᛋᛂᛦ ᛆᛏ — *Attende Rex*
ᚢᛂᛚ ᛋᛆᛘᛂᛦ ᚦᛆᛏ — *Bene convenit id*
ᚼᚢᛂ ᛂᚠ ᚦᚢᛚᛁᛆ ᚠᛆᛏ — *Ut ego modulari poſſim.*

ᛄᚠ ᛄᚠ ᚦᛆᚠᚴ ᛆᚠ ᚴᛆᛏ	*Si ego silentium acqvisivero*
ᚠᛚᛄᛋᛆᚢᛆ ᛘᛆᚦᚢᛆ ᛆᚠ-ᚠᚱᛆ	*Plurimi viri scient*
ᚼᚢᛆᚦ ᚠᚢᛚᚴᛆ ᚢᛆ	*Qvid Rex ausus sit*
ᛄᚾᚴ ᚢᛁᚦᚱᛁᛆ ᛋᛆ	*Sed Odinus vidit*
ᚼᚢᛆᚱ ᚢᛆᛚᚢᛆ ᚢᛘ ᛚᛆ.	*Ubi cadavera jacuerunt.*

Hyg attende à verbo *ad higgia*, attendere. *Of gat* acqvisivero, ab *Ofganga*, qvod propriè perambulare significat, sed hic translate acqvirere. *Fra*, à verbo *ad fregna*, rumore percipere, hinc *fregn* rumor. *Va*, *ad voga* audere, jam dicimus *vofve*, *vògun*, periculosus ausus aut temeritas, aliud verbum est *ad vege*, qvod cadere indicat, hinc *vijg* cædes.

IV.

ᛆᚼᛋ ᚼᛁᛆᚱᚢᛆ ᚼᛚᛆᛘ	*Crevit ensium sonus*
ᚢᛁᚦ ᚼᛚᛁᚠᛆᛆ ᚦᚱᛆᛘ	*Juxta clypei oram* [rege]
ᚠᚢᚦᚢᛆ ᚢᛆᚼᛋ ᚢᛘ ᚠᚱᛆᛘ	*Dea multiscia reqvisiverant de*
ᚠᚱᛆᛘᚢᛆ ᛋᛆᚠᛆᛁ ᚠᚱᛆᛘ	*Rex impetuosus erat*
ᚦᛆᚱ ᚼᛁᚱᚦᛁᛋᛆ ᚦᛆ	*Ibi audiebatur tunc*
ᚦᛆᚢᛏ ᛘᛆᛁᚠᛁᚱᛋ ᛆ	*Fluxit machæra amnis*
ᛘᛆᛚᛘᚼᚱᚢᚦᛆᛆ ᛋᛒᛆ	*Metallici tymbi vaticinium*
ᛋᚢ ᛁᚱ ᛘᛁᛋᛏ ᛆᚠ-ᛚᛆ.	*Qvod maximè graßabatur.*

Hlom sonus, à verbo *ad hloma*, sonare. *Gudor* vox Dea qvædam Asiatica, qvæ multiscia fingitur, adeò ut nemini integrum sit qvidqvam aggredi qvod eam latere posit, vide Eddam. *Thaut* à verbo *ad tiota*, qvod est rauco murmure defluere. *Methurs a*, fluvius machæræ, intelligit sangvinis rivos ex strage. *Spa* vaticinium vel tumulus.

V.

ᚢᛆᚱ ᛆᛏ ᚢᛁᛚᛚᚢᛋᛆᛆᚦᛆᛆ	*Pergebat avii loci*
ᚢᛁᚠᚢᛆ ᚦᛆᚱᛆᚦᛆᛆ	*Tela Daradi*
ᛆᚠ ᚠᚱᛆᛘᛋ ᚠᛚᛆᚦᛆᛆ	*Per Regis læta*
ᚠᛁᚱ ᚢᛆᛚᚠᛋ ᚱᛆᚦᛆᛆ	*Cadavera*
ᚦᛆᚱᛋ ᛁ ᛒᛚᛆᚦᛁ	*Ubi in cruore*

ᛁ ᛒᚱᛁᛘᛚᛆ ᛘᛆᚦᛂ	*In mari*
ᚠᛚᛆᚢᛋᛆᚢᛑ ᛆᚠ ᚦᚱᚢᛚᚦᛂ	*Navis pernatitavit*
ᚢᛚᚦ ᚢᛘ ᚠᛚᚢᛘᚦᛂ·	*Vulnus circum sonuit.*

Vefur Darader id eſt mors. De *Darado* fabulantur qvod per avia errabundus ad domum qvandam pervenerit, per cujus feneſtras dum qvid rerum ibidem gereretur exploraret, vidit nymphas qvasdam telam texentes, cujus ſtamina & tramæ ex humanis confectæ erant inteſtinis. Hinc *tela Daradi* dicitur inſtanter texi in bello, ubi multi interficiuntur. *Gladur*, læta vocat cadavera cum volucres rapaces & carnivoras lætas faciant. *Geir vangs rader*, de verbo ad verbum, vulturum in campo ſeries, cadaverum ſcilicet. *Dars* pro *dar ſem* ubi. *Brimtamode* mare. *Glumir* reboare ut echo in convallibus.

ᛁ· ᛋᛏᛂᚠ·	Primus intercalaris.
ᚼᛚᛁᛂ ᚠᛁᚱᚦᛆ ᚠᛁᛏ	*Decidit virorum pes*
ᚢᛁᚦ ᚠᛚᛂᛁᛚᛆᚼᛚᛁᛏ	*Ad ſtimulorum jactum*
ᛆᚱᚦᛋᛆᚢᛑ ᛆᚠ ᚠᛆᛏ	*Laudem acqviſivit*
ᛂᛁᚱᛁᚴᚢᛑ· ᛆᛏ ᚦᛆᛏ·	*Ericus ibidem.*

Firda genitivus pluralis, à *firdar* viri. *Hnit* præcipitatio, *ad hniota* præcipitari. Senſus eſt: Stimulis vel ſagittis proſtrati ſunt viri. *Ordſtyr.* *Tyr* unus fuit ex Aſianis, qvi propter ſuam eloqventiam, ut & auſa memoranda laudem meruit eximiam, hinc *Ordthyr* laus dicitur.

ᛚᚢ ᚼᛂᚠᛁᚱ ᛆᛚᛚᛆᛏ ᛋᛆᛂᚠᛁᛆᛘᛆᛚ·	Incipit ſecunda Claſsis.

I.

ᚠᚱᛂᛘᚢᛑ ᛘᚢᛚ ᛂᚠ ᛋᛁᛁᚠᛁᛆ	*Porrò dicturus ſum*
ᛂᚠ ᚠᛁᚱᚦᛆᛑ ᚦᛂᛁᚴᛁᛆ	*Si viri ſileant.*
ᚠᚱᛆᚠᚢᛘ ᚠᛚᛂᛁᚱᛆ	*Reſcivimus plura*
ᛏᛁᛚ ᚠᚱᛆᛘᛆ ᚦᛂᛁᚱᛆ	*De profectu eorum*
ᛆᛂᛋᛆᚢᛋᛏ ᚢᛚᚦᛂᛑ	*Exæſtuarunt vulnera*
ᚢᛁᚦ ᛁᛆᚠᚢᚱᛋ ᚠᚢᛚᚦᛂᛑ	*Ad Regis congreſsum*

BRᚢ-

ᛒᚱᚢᛋᛐᚢ ᛒᚱᛆᚿᚦᛂᛦ — *Fracti ſunt enſes*
ᚢᛁᚦ ᛒᛚᛆᚱ ᚱᛆᚿᚦᛂᛦ. — *Ad ceruleos clipeos.*

Fragum, præteritum eſt à verbo *eg fregna*, reſcio. *Æſtuſt*, à verbo *ad æſaſt* incitari, æſtuare. *Funde* à *fundur* conventus, *ad finaſt*, convenire. *Brandur* propriè eſt lignum aduſtum aut titio in verſu crebro pro enſe capitur. *Blar rander* ita clypeus vocatur, propriè cæruleas lineas aut margines notat, qvibus clypeus inſignitur.

II.

ᚼᛚᛆᛘ ᚼᚱᚢᚿ ᛋᛆᚦᚢᛚᛚ — *Sonuit ruina ephippium*
ᚢᛁᚦ ᚼᛁᛆᛚᛘᚱᛆᚦᚢᛚᛚ — *Ad ignem Galeæ*
ᛒᛂᛁᛏ ᛒᛂᚿᚠᚱᛂᚠᛁᛚᛚ — *Acutus erat gladius*
ᚦᛆᚦ ᚢᛆᚱ ᛒᛚᛆᚦᚱᛂᚠᛁᛚᛚ — *Erat ſanguineus lacerator*
ᚠᚱᛆ ᛂᚠ ᛆᚦ ᚠᛂᛚᛚᛂ — *Reſcivi qvod caderent*
ᚠᛁᚱᛂᛦ ᚠᛂᛐᛁᛚᛋ ᛋᚢᛂᛚᛚᛂ — *Præ arcus glacie*
ᛆᚦᛁᚿᛋ ᛂᛁᚴᛂ — *Odini eqvi*
ᛁ ᛂᛆᚱᚿ ᛚᛂᛁᚴᛂ. — *In ferri ludo.*

Hlam ſonuit à verbo *ad hlioma*, ſonare. *Odins eike*, Odini eqvi, intelligit homines, qvibus tanqvam eqvis utitur in bello Odinus. Per *jarn leike* ferri ludum, bellum ipſum innuit in qvo ſeriò luditur telis ferreis.

ᛆᚿᚿᛆᚦ ᛋᛐᛆᚠ. — Secundus intercalaris.
ᚦᛆ ᚢᛆᚱ ᛆᚦᚦᛆ-ᛆᛐ — *Tunc erat cuſpidum conſertio*
ᛁ ᛂᚠᚠᛁᛆ ᚠᛚᛆᛐ — *In acierum ſono*
ᛆᚱᚦᛐᚢᛦ ᛆᚠ ᚠᛆᛐ — *Laudem adeptus eſt*
ᛂᛁᚱᛂᚴᚢᛦ ᛆᛐ ᚦᛆᛐ. — *Ericus ibidem.*

At propriè concitatio eſt. *Eggia gnat* bellum innuit in qvo telorum & acierum ſtrepitus auditur. *Ofgat* propriè eſt corpus alacriter movendo acqvirere.

ᚦᚱᛁᚦᛁᛆ ᛋᛐᛂᚠᛁᛆᛘᛆᛚ. — Tertia Claſsis.

I.

ᚱᛆᚢᚦ ᚼᛁᛚᛘᛂᚱ ᚼᛁᛆᚱ — *Rubefecit Rex enſem*
ᚦᛆᛏ ᚢᛆᚱ ᚼᚱᛆᚠᚿᛆᚠᛁᛆᚱ — *Id erat corvorum aviditas*
ᚠᛚᛂᛁᚿ ᚼᛂᛐᛐᛂ ᚠᛁᛆᚱ — *Telum collimavit ad vitam*

ᚠᛚᚢᚵᚢ ᚦᚱᛂᚢᚱᚢᚵ ᛋᛒᛁᛅᚱ	*Volarunt sangvinea jacula*
ᛅᛚ ᚠᛚᛅᚵᚦᛋ ᚵᛅᛐᛆ	*Aluit Flagidi eqvum*
ᚦᛆᚱᛒᛁᛅᚦᚢᛆ ᛋᚴᛅᛐᛆ	*Præcipiens classis Scotorum*
ᛏᚱᛆᚦ ᛋᛁᚠᛏ ᚾᛆᚱᛆ	*Calcavit soror Nari*
ᚾᛆᛐᛐᚢᛂᚱᚦ ᛆᚱᛆ.	*Nocturnam escam aqvilæ.*

Gior, ita vocatur Odini lupus, notat verò aviditatem avium in cruorem à Rege effusum. *Dreyrug* à verbo *ad dreyra*, id est sangvinem stillare. *Flagds gote* ponitur pro avibus carnivoris, docet namq; Edda monstrosam qvandam extitisse fœminam *Flag* nomine, qvæ pro eqvo utebatur volucri rapacissima. Sensus est: Regem pavisse volucres carnivoras sangvine hostium suorum. *Thar* navis. *Niot nara.* Loko fingitur habuisse filium nomine *Naram*, & filiam *Hel*, qvæ mortem notat; hinc Nari soror hoc in loco pro morte capitur.

II.

ᚠᛚᚢᚠᚢ ᚼᛁᛆᛚᚦᚢᚱᛋ ᛐᚱᛆ-	*Volarunt jaculorum rostra*
ᚢᛘ ᚼᛁᛅᚱᛋ ᛚᛆᛘᛆ (ᛘᛆ	*Per gladii acies*
ᚢᛆᚱᚢ ᛒᛚᛅᚦᛂ ᚢᛆᛘᛆ	*Erant sangvinis asveta*
ᛒᛂᚾ-ᛘᛆᛚ-ᚠᚱᛆᚾᛆᛆ	*Vulneris mensuræ labra*
ᚦᛆ ᛂᚱ ᛅᚦᚦᛒᚱᛂᚴᚴᛂ	*Qvando mucronum incisuras*
ᛋᛚᛂᛁᛐ ᚢᚾᚦ-ᚠᚱᛂᚴᛂ	*Corrosit vulneris lupus*
ᚠᛚᛁᚦᛂ ᚼᚱᛆᚠᚾᛂ	*Tumultuarunt corvi*
ᛅ ᚼᛅᚠᚢᚦᛐᛆᚠᚾᛂ.	*In grandi præda.*

Trana gruem notat, qvandoq; Rostrum, forsan à rostro grues dictæ *Trónur*. *Ben mal granar*, mensura labrorum vulneris; tela & gladios intelligit, ad cujus mensuram vulnerum labra fiunt. *Odbrecke*, incisuræ mucronum, sunt vulnera. *Undfreke*, Odinus duos lupos habuisse fertur, qvorum nomina erat *Ger* & *Frecke* uterqve avidissimus cruoris; hic feras omnes carnivoras innuit. *Hofuttafn*, capitali præda, *Hofut* caput, *tafn* præda, indicat primariam & magnam prædam cadaverum.

ᚦᚱᛁᚦᛂ ᛋᛐᛂᚠ.	Tertius intercalaris.
ᚴᛆᛘ ᚠᚱᚢᚦᛅᛦ ᛋᚴᛁᛅᛂ	*Venit securis nocumentum*
ᛅ ᚠᛅᛚᚠᚱᛅᛦ ᛚᛅᛂ	*In alluvionis laticem.*
ᛒᛅᚢᚦ. ᚢᛚᚠᚢᛘ ᚼᚱᛅᛂ	*Obtulit lupis cadavera.*
ᛂᛁᚱᛁᚴᚢᛘ ᚢᛘ ᛋᛅᛂ.	*Ericus per mare.*

Gryd, securis. *Skia* à verbo *ad skada* nocere. *Skiadur* nocivus. *Gialfrar læ*, id est mare, *gialf* synonimum undæ, *Læ* seu *la* mare.

ᚠᛆᚱᚦᛅ ᛋᛐᛂᚠᛁᛅᛘᛅᛚ. Quarta Classis.

I.

ᛒᛂᛁᛏ ᚠᛚᛂᚿᚿ ᚠᛚᛆᚠᛁᚿᚿ	*Acutus erat stimulus volans.*
ᚦᛅ ᚢᛅᚱ ᚠᚱᛁᚦᚢᛦ ᛚᛆᚠᛁᚿᚿ	*Tunc erat pax perdita.*
ᚢᛅᚱ ᛅᛚᛘᚢᛦ ᚦᚱᛂᛁᚿᚠᛂᚿᚿ	*Erat arcus intensus*
ᚦᚢᛁ ᚢᛅᚱᛁ ᚢᛚᚠᚢᛦ ᚠᛂᛁᚠᛂᚿᚿ	*Ideo factus est lupus lætus*
ᛒᚱᚢᛋᛐᚢ ᛒᚱᛆᚦᚦᛅᛦ	*Fractæ sunt cuspides*
ᛒᛁᛐᚢ ᛆᚦᚦᛅᛦ	*Acuti erant mucrones*
ᛒᛅᚱᚢ ᚼᛆᚱᚢᛅᛦ	*Ferebant stupa*
ᛅᚠ ᛒᛆᚠᚢᛘ ᛆᚱᚢᛅᛦ.	*Ex arcubus jacula.*

Loginn à verbo *ad loga* perdere. *Faigin*, *ad fagna*, lætari. *Bitu*, *ad bijta* mordere vel acutum esse, nam qvi mordet acutis dentibus ut sit necesse est. *Hiör* linum seu stupa. Hic pro arcus nervo ex stupâ confecto capitur. Ör jaculum, hinc verbum *ad örva eimupp*, id est incitare aliqvem.

II.

ᚢᛂᚱᛒᚢᛘ ᛒᚱᛆᚦᚦᚠᛏᛂᛐᛂ	*Jaculatur tela*
ᛘᛂᚦ ᛒᛅᚢᚠᛋᛂᛐᛂ	*Cum annuli sede*
ᚼᛁᛆᚱᛚᛂᛁᚴ ᚼᚢᛅᛐᛂ	*Gladiatorii ludi expectator*
ᚼᛅᚿᚿ ᛂᚱ ᛒᛚᛆᚦᛋᚴᛅᛐᛂ	*Ille est cruoris largus*
ᚦᚱᛆᛅᛋᛏ ᚼᛂᛁᚱ ᛋᛂᛘ ᚼᚢᛅᛦ	*Proficit hic & ubique*
ᛆᚢᚠᛅᛏ ᛘᛅᛂᛚᛂ ᛂᚠ ᚦᛅᛦ	*Animitus loqvor ego illud*
ᚠᚱᛁᛂᛐᛐ ᛂᚱ ᛅᚢᛋᛐᚢᛦ ᚢᛘ ᛘᛅᛦ	*Auditum est orientale per mare.*
ᛂᛁᚱᛂᚴᛋ ᛆᛒ ᚠᛅᛦ.	*Erici transitus.*

Verpur, *ad verpa* facere, *fuglum verpur*, avis ova parit. *Baugfete* annuli ſedes, digitos innuit aut manum. *Baugur* eſt circulus vel annulus, cujus ſedes digiti manus. *Hiorleik*, *hior* gladius, *Leikur* ludus, bellum vult. *Hvate* à verbo *ad hvetia*, exaſperare. *Skatnar* milites, qvod in fundendo ſangvine ſint largi. *Throaſt*, *ad throuſt* proficere, excreſcere: hinc noſtrum At trivis.

ᚠᛁᛅᚱᚦᛅ ᛋᛏᛂᚠ.	Qvartus intercalaris.
ᛁᛅᚠᚢᛦ ᛋᚢᛂᛁᚴᚦᛂ ᛦ	*Rex torqvebat arcum*
ᚼᚱᚢᛏᚢ ᚢᛏᚦᛅ ᛒᛦ	*Procurrunt vulnerum apes*
ᛒᛅᚢᚦ ᚢᛚᚠᚢᛘ ᚼᚱᛅᛂ	*Obtulit lupis cadavera*
ᛂᚱᛁᚴᚢᛦ ᚢᛘ ᛋᛅᛂ.	*Ericus per mare.*

Sveigde, *at ſveigia* torqvere, ᛦ eſt arcus intenſus; hinc liqvet vera hujus literæ appellatio. *Hrutu*, ab *ad hriota*, ruere vel cadere. *Undaby* per vulnerum apes intelligit tela & ſpicula, qvæ pungunt ut apes.

ᚠᛁᛘᛏᛅ ᛋᛏᛂᚠᛁᛅᛘᛅᛚ.	Quinta Claſsis.
	I.
ᛂᚴᚴ ᛘᚢᚴ ᛂᚠ ᚢᛁᛚᛁᛅ	*Adhuc futurum eſt ut velim*
ᚠᚱᛂ ᚢᛂᚱᛁᚢᛘ ᛋᚴᛁᛚᛁᛅ	*A viris diſtingvere*
ᛋᚴᛅᚠᛚᛂᛁᚴ ᛋᚴᛅᛏᛅ	*Ingenium Regis*
ᛋᚴᛅᛚ ᛘᛅᛂᚱᚦ ᚼᚢᛅᛏᛅ	*Poëma accelerabitur*
ᚦᛅᛂᛏᚢᛦ ᛋᚴᛅᛏ-ᛋᛅᚴᛅ	*Facit fœminam ream*
ᚢᛘ ᛋᚢᚦ ᚠᚱᛂ ᚢᛅᚴᛅ	*Per navem liberè vigilare*
ᛂᚴᚴ ᛋᚴᛂᚱᛋ ᛅᚴᛅ	*Sed per ſcopuli aratrum*
ᛋᚴᚢᚦ ᚠᛂᛁᚱᛋ ᛒᚱᛅᚴᛅ.	*Navim ſtrepere.*

Veriar, ita appellantur viri, qvi ab incurſionibus regiones defendunt. *Skafleikur*, qvi ludo præeſt, & in eo excellit, *Skáfar leikum* dicitur, *Skafleikur* igitur hic Regis præcellentiam, qva reliqvos ſuperat, denotat. *Mærd*, Poëma, cantilena, à *Mergd* multitudine Stropharum. *Snot* fœmina compta & diſerta, *Saka ſnot*, ream fœminam, ita vocat *Hildam* Hogni filiam, qvam ſurripuit Heidinus. Vide Eddam: bellum intelligit. *Sud* com-

bina-

binatio aſſerum, pro navi: vel tota claſſe Erici. *Skers aka*, ſcopuli aratrum, pro mare, qvod fluctibus ſcopulos qvaſi arat. *Skyd geirs*, *Skyd* lignum illud qvod viatores per nives denſatas profecturi pedibus ſubdunt, *Geirs* nomen proprium Regis maritimi, *Skydgeirs* naves denotat.

II.

ᛒᚱᚢᛐᚢᛦ ᛒᚮᚴ ᚼᚢᛁᛐᛆ	*Frangit jacula*
ᛒᛁᚮᚦᚮᛦ ᚼᚱᛆᛘ ᚦᚢᛁᛐᛆ	*Præcipiens auri Rex*
ᛘᚢᚾᛆ ᚼᚮᚦᚦ-ᚮᚠᛆ	*Meminerint Regem*
ᚼᚱᛁᚾᚴᛒᚱᛁᚮᛐᛐᛦ ᛚᚮᚠᛆ	*Annuli fractores laudare*
ᚠᛚᛆᚦᚦᛁᛋᛐ ᚠᛚᚮᛐᚾᛆᚠᛁᚮᛚ	*Lætatus est nautarum aſser*
ᚢᛁᚦ ᚠᚱᚮᚦᛆ ᛘᛁᚮᛚ	*Ex Regis farre*
ᛘᛁᚮᚴ ᛂᚱ ᚼᛁᛚᛘᛂ ᚠᚮᛚ	*Valde Regi venales*
ᚼᛆᚢᚴᛋᛐᚱᛆᚾᚦᛆᛦ ᛘᚮᛚ.	*Manus lapilli.*

Boghuita propriè eſt arcus pluviæ, tela indicat qvæ confertim inſtar nimbi qvandoqve in hoſtes jaculantur. *Hramthvita*, *hramur* manus, *thvita* lapis, lapides Regum aurum vocatur, reddendum igitur auripotens Rex vel Imperator. *Munna* memini, *hodd* aurum, *offe* ſtudioſus, vult indicare Regem fuiſſe auri ſtudioſum. *Hring briotar* fractores clypeorum; ſic Regis milites præſtantiores vocat, ſe ipſum verò innuit, qvi in ejus laudes hic eſt diffuſus. *Fiol* aſſer pro nave, læti ſunt nautæ. *Froda* de Rege Frotone ferunt qvod tanta abundaverit auri copia, ut in pulverem illud redegerit & farinæ miſcuerit, hinc per *Frodamiol* Frotonis far, aurum intelligit. *Haukſtrandar möll*, id eſt aurum; *haukur*, falco, accipiter, *Strönd*, terra, hic notat manum, cui falco, ut terræ inſidet, manus lapilli, ſunt aurum cui lapilli in annulis aureis inſunt.

III.

ᛋᛐᚮᚦᛋᛐ ᚠᚮᛚᚴ ᛂᛁᚴᛂ	*Conſiſtebat populus non*
ᚠᛁᚱᛂᛦ ᚠᛁᚮᚱ ᛚᛂᛁᚴᛂ	*Præ vita liqvore*
ᚠᛆᛚᛚ ᛦ ᛒᚮᚴᛂ	*Reſonavit tenſus arcus*

ᛅᚦ ᚼᛁᚠᚠᛂᚢᚨᚠᛁ	*Ad contactum aciei*
ᚢᛁᚱᛒᚢᛅ ᛅᚠ ᛒᚱᛅᚴᛁᚢᛉ	*Jaculat tela*
ᛁᚴᚴ ᛚᛅᚠᚢᛅ ᛚᛅᚦᚢᛉ	*Sed Rex regionem*
ᚼᛁᛚᛚᚦᚢᛅ ᚼᛅᚱᚴᛉᛚᛅᚠᛁ	*Retinet in Hornklofe*
ᚼᛅᚴᚴ ᛁᚱ ᛘᛁᚾᚾᛁᚢᛅ ᛚᛅᚠᛁ.	*Ille est proximus laudi.*

Fior leigi, vitæ liqvor, ſangvinem indicat, qvi adeo copiosè effundebatur, ut præ ejus copia conſiſtere haud potuerit, *Gall* reſonavit, *ad giella*, reſonare, *Gal* cantus, jam Gallis accommodatur, dicimus enim cantum galli, *Hane-gall.* *Hörnklofe*, *horn* eſt angulus, *klof* inciſura, *Hornklof* dicta videtur regio, ubi aulam habuit Rex, qvia in ſinu qvodam & angulo maris ſita erat.

ᛅᚢᚢᛉᚨᛅᚴ ᚦᚱᛅᛒᚢᚴᛘᛅ — Concluſio Poëmatis.

I.

ᛚᛅᚠᚢᛅ ᚼᛁᚠᚠᛁ ᛅᛅ	*Rex attentus*
ᚼᚢᛁ ᛁᚠ ᚦᚢᛘᛅ ᚠᛅᛅ	*Qvomodo ego modulari potui*
ᚠᛅᛅᛅ ᚦᛅᛅᛅᚢᚴᚾᛏ ᚦᛅᛏ.	*Bonum viſum eſt illud*
ᛁᚱ ᛁᚠ ᚦᛅᚠᚴ ᛅᚠᚠᛅᛏ	*Qvod ego ſilentium acqviſivi*
ᚼᚱᛅᛁᚱᚦᛅ ᛁᚠ ᛉᚢᚴᚴᛁ	*Movi ego ore*
ᛅᚠ ᛉᚢᛘᛅ ᚠᚱᚢᚴᚴᛁ	*Ex animi fundo*
ᛅᚦᛁᚴᚾ ᛅᛁᚠᛁ ᛅ ᛁᛅᚱᚢᚠ ᛅᛁᚠᛁ.	*Odini mare in jorvigi ſplendorem.*

Thylia modulari, *Thula* vocatur cantus prolixior, *Hrarda eg munna*, movi os ſeu elocutus ſum, *Munnar grunne*, animi fundus. *Odins age*, Odini mare ſeu liqvor, ita Poëſin vocat. Ferunt namq; virum qvendam ſapientem fuiſſe nomine *Qvaſer*, in cujus ſangvine reconditam fingebant omnem ſapientiam, qvi coqvebatur in cacabo *Odhræer* cum mulſo commixtus, ac Poëtis propinabatur. Hinc Poëſis vocatur *Odini Logur* ſeu liqvor, item *miodur* ſeu mulſum. Lege Eddam. *Jorufager*, urbs in qva degebat tum Ericus vocabatur *Jorvick*, propterea hic vocatur *Jorufager*, qvaſi ornatus & ſplendor urbis Jorvig.

II.

ᛒᛅᚱ ᛂᚴ ᚦᛂᚿᚴᛁᛚᛋ ᛚᛅᚠ	*Protuli Regis laudes*
ᛅ ᚦᛅᚴᚿᛅᚱ ᚱᛅᚠ	*In silentii ruptura*
ᚴᛅᚿ ᛂᚴ ᛘᛅᛂᛚᛅ ᛘᛁᛅᛏ	*Novi loqvi in medio*
ᛁ ᛘᛅᚿᚿᛅ ᛋᛁᛅᛏ	*Virorum consessu*
ᛅᚱ ᚼᛚᛅᛏᚱᛅ ᚼᛅᛘ	*Ex risus exsuviis*
ᚼᚱᛅᚦᚢᚱ ᛒᛂᚱ ᛂᚴ ᚠᚱᛅᛘ	*Encomiasticon fero Regi*
ᛋᛅ ᚠᛅᚱ ᚦᛅᛏ ᚠᚱᛅᛘ	*Ita processit*
ᛅᚦ ᚠᛚᛂᛋᛏᚢᚱ ᛅᛒᚴᛅᛘ.	Ut *plurimi exciperent.*

Temgil, unus ex octodecim Haldani filiis ita vocabatur, hinc tractum ad Regis appellationem. *Thagnar rof*, ruptura silentii pro ipso sermone seu locutione. *Or latra ham*, ex pectore, pectus risus exsuviæ vocatur, qvia ridendo pectus concutimus, ut inde prosilire videatur. *Opnam*, ita se cecinisse refert; ut à multis excipi & memoriæ mandari posset.

ᚴᚢ ᚠᚢᛚᚴᛁᚱ ᛅᛋᚴᛅᚴ ᛅ ᛂᚠᛅᛁᚱ.	Jam seqvitur Votum.
ᚿᛁᛅᛏᛅ ᛒᛅᚢᚴᛅ	*Fruator auro*
ᛋᛂᛘ ᛒᚱᛅᚴᛂ ᛅᚢᚴᛅ	*Sicut Odinus oculo*
ᚢᛅᚴᚿᛅ ᚢᛅᚱᛅ	*Curruus mercibus*
ᛂᚦᚢᚱ ᚢᛁᚠᛋ ᛏᛅᚱᛅ.	*Vel Vife lachrimis.*

De hujus genuina explicatione dissentiunt interpretes, sunt qvi velint imprecationem aut ironiam esse: qvod vero haud videtur simile autorem in tanto vitæ constitutum periculo, cum reliqva in laudem Regis cantasset, voto ironico, omnia irrita reddere voluisse. Nec illorum explicatio aut historiæ, aut tempori aut allegoriis qvadrat. Arridet igitur hæc, qvam modestissimo meo discipulo Svenoni Jonæ Islando acceptam fero.

Niote, imperativus tertiæ personæ, fruatur sc. Rex, à verbo *ad niota*, usum fructum ex re aliqva capere, *Bauga* auro, *Baugur* aurum. *Sem* sicut. *Brage* Odinus, nam de Asis permittit Edda, ut unus alterius nomine appellari possit. *Auga* oculo, est genitivus singularis. Alludit ad fabu-

fabulam Eddicam. Fingit enim Odinum venisse aliqvando ad Mimerum fontis sapientiæ possessorem atqve haustum expetisse, qvem cum impetrare haud potuit, oculum suum oppignoravit; concessa facultate ubi bibit, sapientia & intellectu eximio exornatus est. Quemadmodum igitur Odino oculi oppignoratio profuit, ita Regi benignitatem & liberalitatem in subditos prodesse optat.

Vagna vara, currui merx. Sensus est; Quemadmodum merces curruum beneficio ad exteras regiones & longè lateq; disperguntur & transvehuntur. Ita etiam Regis fama per orbem universum spargatur, tam per subditos, qvam per alios qvos sibi liberalitate devincit.

Edur vile tara, sive Vile lachrimis. Inter monstrosos homines præcipuos fuisse *Vile*, *Freyr*, & eorum socios fabulatur Edda. Horum igitur nomina promiscue licentia Poëtica in versu sumuntur. Hic qvidem pro Vile intelligendus *Freyr*; de qvo hæc leguntur. Sedens aliqvando in theatro, omnes orbis regiones & provincias lumine lustravit, inter reliqva ipsi objecta fuit Saxicolæ cujusdam filia formosissima, cujus amore captus, cum potiri ea haud valuit contabuit, ut ad omnia munia obeunda planè factus sit inhabilis, tantasq; effudit lachrymas; ut consolationem nullam admitteret, nisi cupita frui daretur amasia. Cui malo ut obviam iret *Niordus* famulum *Freyri* armis instructum ablegabat, puellam investigatum & vel invitis parentibus & amicis allatum: qvo negotium feliciter & ex voto administrante, puella potitus est *Freyer*; sic sibi restitutus lachrymare desiit. Ut igitur lachrymarum suarum finem obtinuit *Freyer*, ita optat Poëta Egillus, ut Regi omnia ex voto succedant.

POssem hujus generis plura producere Scaldrorum nostrorum Poëmata, in qvibus & artificium haud leve, & ingenii acumen eximium, sed ut gustum saltim ali-

qvem

qvem curioso Lectori exhibeam, hæc produxisse suffecerit. Quorum vernaculam elegantiam & emphasin, nemo Lingvâ latinâ unqvam asseqvetur.

Si verò qværas, cur majores nostri, communi gentis Schyticæ ritu, potius res præclare gestas, & historias suas cantilenis ejusmodi ad posteros propagare voluerint, qvam aliis mediis? Id habebis responsi, qvod Aristoteles protulit Problemate XXVIII. Sect. XIX, cum qværit cur Cantilenæ vocentur Νόμοι seu Leges? Et respondet: Ὅτι πρὶν, ἐπίσασθαι γράμματα, ᾖδον τοὺς νόμους, ὅπως μὴ ἐπιλάθονται. Ὥσπερ ἐν Ἀγαθύρσοις ἔτι εἰώθασι. Literarum enim usu etsi prorsus non destituebantur nostrates, rarior tamen erat, & materiei cui ad perpetuitatem res gestæ mandandæ erant literis, magna laborabant inopia, nec ligna, nec saxa, aut sufficere, aut commoda satis esse arbitrati sunt. Quin addere licet, eos sine dubio animadvertisse, magis animum ac mentem percellere, qvæ harmonico sono auribus instillantur, qvam qvæ mutis notis se oculis ingerunt, unde facilius percipiuntur & firmius retinentur.

Cantilenæ cur Νόμοι dictæ.

Agathyrsi verò isti, qvos Aristoteles dicit Leges suas Cantilenis ad numeros compositis cantasse, in censu Scythicarum gentium ponuntur à Ptolomæo, Plinio, Pomponio Mela & aliis; supra Mæotidem paludem vel ad Imaum montem eos collocantes. Quocirca haud mirum si hæc cum nostratibus habuerint communia. Sed Νομοὺς veterum doctè & fusè explicat Vir clarissimus Joannes Seldenus in Notis historicis ad Græcorum Epochas p. 78. & seq. dignus qvi legatur.

Agathyrsi.

QUia in veteri qvodam codice membraneo manuscripto, celebriorum Scaldrorum seu Poëtarum, qvi in hisce Septentrionalibus floruerunt regnis, priscâ nostrâ Lingvâ consignatum inveni Catalo-

gum; non gravabor eundem, Romanâ togâ donatum, hic subjungere.

Danorum celebriores hi fuere SCALDRI.

Scaldri Danorum.

STarkaterus senior Scalder fuit, ejus Rhythmi sunt vetustissimi, & adhuc extant. Ille vero potissimum res gestas Danorum versibus complexus est.

Hiarnio Rex, qui ob Epitaphium Frothoni positum Regio Diademate ornatus.

Regnerus Lodbrog Scalder erat, & uxor ejus Aslaug, omnesq; ejus filii.

Sub Regnero Lodbrog floruit	Bragde Skald, senior Boddæ filius.
Sub Canuto parvo (Lodin Knud)	Teitur Skald. Rodgeir Aflason. Thoralfur Prestur. Claus Thordarson.
Sub Svenone Tiuskeg	Ottar Svarte.
Sub Canuto divite aliàs Magno	Sigvardus Skald Ottar Svarte Thoraren Loffrunge Halvardur Hareksblese. Berse Torfason Steino Skaptason Arnor Jarla skald Odar Keptur.
Sub Svenone Alvifi	Thoraren Loffrunga.
Sub Svenone Ulfi seu Estritis	Thorlachus Fagre. Thordurus Kolbeinson.
Sub Canuto Sancto	Kalfur Mannason Skule Illaguson Marcus Skeggiason.
Sub Erico Eimund	Haldor Sqvalldre.
Sub Svenone Svifande: aliàs Gratenhede	Einarus Skulason.

Sub Waldemaro Canuti	Thorstein Kropper Arnhaldur Thorvaldson.
Sub Canuto Woldemari	Thorvardur Thorgeirson.
Sub Waldemaro seniore	Olaus Thordari Jatgeir Thorsason. Thorgeir Danaskald Sugu Valde
Sub Strutharaldo Barone:	Tiodolfur ur Hvine.
Sub Sigvaldo Barone:	Thordur Sigvaldus Skald.
Sub Hareko Thorchilli:	Thiodulfur Arnason
Sub Thorleifo hin spake:	Thiodulfur ur Hvine.

Hi Danis adscribuntur.

Scaldri Regum & Dynastarum NORVEGIÆ.

Thiordulfur hin hvinverske cecinit de Ragnvaldi progenie, & Ynglingorum serie, rebus gestis Haraldi Harfageri, ejusq; triginta enumeravit Proavos, eorumq; sigillatim descripsit & obitus & sepulturas. Scaldri Norvegici.

Sub Haraldo Harfager floruerunt	Audun Ildskiælda. Thorbiorn Hornkloffve. Ølver Nútha. Thiodulfur ur Hvine. Ulfur Sebbason Guttormur Sindre.
Sub Erico Blodóx	Eigillus Scallagrimi. Glunur Geirason.
Sub Haldano Svarte:	Gutormur Sindre.
Sub Haqvino bono	Evindus Skalda Spiller. Gutormur Sindre.
Sub Haraldo Grafeldur	Glumur Geirason. Kórmakur Ogmundarson.
Sub Olao Tryggonis	Halfródur Wandræda Skald. Biorno Skald.

Sub Olao Sancto	Sigvardur Thordarson Ottar Svarte Berse Torfuson. Thordur Kolbeinson. Thorfinnur Munnur. Thormodur Kolbrunar Gissor Gulbra (skald Hofgarda Refur Skapta Thorrodson Thordor Siarekson.
Sub Magno bono	Sigvardus Skalld. Arnerus Baro Skalld. Oddur Kickina Skalld. Reffur Skalld. Thiodulfur.
Sub Haraldo Sigvardi.	Thiodulfur Arneson. Bolverkur frater ejus. Valthiofur. Oddur Kickina. Stufur cæcus. Arnerus Baro Skald. Illuge Brynola Skalld. Grane Skalld. Snóglu Skalld. Thorarin Skieggiason. Walgardur af Velle. Halle Stirde. Steino Herdysarson.
Sub Olao Kyrre.	Steino Herdysarson. Attle Lille. Wilborg Skalld.
Sub Magno Barfod	Torchillus Hamarskalld. Ivarus Igmundi. Biorno Krepelhende. Bardur Svartte Gisl Illugason.

Sub

Sub Sigvardo Jorſalafer	Einarus Skulaſon. Ivarus Igmundi. Haldor Sqvaldre. Thorarer Stutfeldur. Thorvaldur Blónduskald. Arne Fioruskeifur.
Sub Eiſteino Magni	Ivarus Igmundi. Einarus Skúlaſon.
Sub Haraldo Gille	Einarus Skulaſon. Haldor Sqvaldre. Hallur Monachus.
Sub Magno Cæco	Einarus Skulaſon.
Sub Sigvardo Slembe	Ivarus ingmundi Einarus Skúlaſon. Thorvardus Thorchilli.
Sub Ingone Haráldi:	Kolle Skald.
Sub Sigvardo Haraldi	Einarus Skulaſon. Pódvar Ballte. Thorbiorn Gaus.
Sub Eiſtino Haráldi	Einarus Skulaſon. Sigvardus Skraute.
Sub Magno Erlingi	Thorbiorn Skakaskald. Sugante Skald. Halur Snoraſon. Marcus Stephani. Thordur Halſon Skaldma(ne.
Sub Haqvino Herdebreidur	Torbernus Gaus.
Sub Sverrone Rege	Asgrimus Ketilli. Thorſtein Thorbiarni. Sumarlide: Arnor Saxaſon. Halbiorn Hale. Blakur Skald. Unas Stephani. Liotur Brage. Snorre Sturloſon.

Sub

Sub Sverro Rege { Sigvartur Eigelson. Snorre Butslon. Thorbiorn Skakaskald.

Sub Haqvino Sverri { Liotur Skald. Brage Halson.

Sub Ingone Bardæ filio { Snorre Sturlason. Liotur Sumarlidason. Jatgeir Torfason. Hóskuldur Blinde. Runolfur.

Sub Haqvino Haqvini { Snorre Sturlason. Olafur Thodarson. Sturla Thordarson. Jatgeir Torfason. Gissor Jarl. Arne Lange. Olaus Segson.

Sub Haqvino Haqvini coronati Regis filio: { Olaus Thordarson.

Evindus Skaldaspiller cecinit de Haqvino divite, quod carmen vocarunt Haleigiatall, ejus enim proavos usque ad Othinum, enumeravit, eorumq; sigillatim descripsit & obitus & sepulturas.

Sub Haqvino Barone Gutormi filio: { Thiodulfur ur Hvine.

Sub Sigvardo Ladajarl: Kormakur ógmundarson.

Sub Haqvino Barone divite { Evindus Findson. Einarus Skalaglam. Tindur Halkelson. Skapte Thorrodson. Thiodulfur Munnur. Eilifur Gudrunarson. Thorleifur Skalld. Hyanar Kolfur.

Sub Erico Barone Haqv. filio Halfrodur Vandrædaskald.

Sub

Sub Erico Barone Haqvini filio	Gunlógur Ormſtunga. Thordur Kolbinſon. Haldor Uchriſtne. Eyolfur Dadaskalld. Schule Thorſteinſon. Thordur Siarekſon.
Sub Svenone Barone Haqvini filio Sub Haqvino Barone Sub Ormero Barone Eyliff. Sub Haqvino Barone Ivari f. Sub Sigvardo Bar: Havardi f.	Berſe Torfaſon.
Sub Erlingo Skacke Sub Erico Sigvardi filio. Sub Philippo Barone Birgeri filio.	Thorbiorn Skakaskald. Sugande Skald.
Sub Haqvino Galin	Snorro Sturleſon. Steino Oteigſon. Liotur Skalld. Thorſtein Eyolffon.
Sub Sculone Hertogie	Snorro Sturleſon. Olaus Thordarſon. Jatgeir Skalld. Liotur Skalld. Alfur Ejolfſon. Sturla Bardarſon. Gudmundur Oddſon.

Scaldri Regum & Dynaſtarum SVECIÆ.

Sub Eiſteino Sancto	Bragde Senior. Grunde Prude. Erpur Lutande Kalfur Thrónske. Refur Ruske. Ormur Oframe.

Sub Eiſteno Sancto	Olvalde ogen ólvalde. Avalde. Flein Skalld. Rógn Valdur.
Sub Biornone ad Hauge	Bragde Senior. Erpur Lutande.
Sub Erico Tæſeli filio:	Alfur Jarl hin litle.
Sub Sturbiornone forti:	Ulfur Sulo Jarl.
Sub Erico victorioſo:	Thorvaldur Hialtaſon.
Sub Olao Fónske	Gunur Laugur Ormſtunga. Rafn Omundarſon. Giſſor Svarte.
Sub Omundo Olai filio:	Sigvardur Skald Thordarſ.
Sub Ingone Stenchilli:	Marcus Sægiaſon Lógsôgn Madur.
Sub Sverkero Kolſon.	Einar Schulaſon. Haldor Sqvaldre.
Sub Canuto Erici	Halbiorn Hale. Thorſtein Thorbiarnarſon.
Sub Sverkero Caroli filio	Sumarlida Skald. Thorgeir Danaskald.
Sub Erico Canuti:	Grane Hialbranarſon. Jonas Sverkeri filius.
Sub Erico Erici:	Olaus Thordarſon.
Sub Jona Barone Sverkeri f.	Einar Skulaſon. Haldor Sqvaldre.
Sub Sone Barone Ivari fil:	Haldor Sqvaldre.
Sub Carolo Barone Sone f.	Haldor Sqvaldre.

IN-

INDEX

Memorabilium qvæ in hoc Libro continentur.

A

Ar 95. 111.
Abbreviaturæ Runicæ 120.
Abbreviaturæ & duplices qvibus differant 119
Abbreviaturas docuit necessitas 128.
Abbreviaturæ Danicæ ob celeritatem non inventæ 118
Adelrunæ 14.
Adelrunæ qvare sic dictæ. 20
AdelRunæ vox ab exteris corrupta 16
Ægyptii Saxis literas suas mandarunt 132
Agathyrsi 219
Aimoini locus restitutus 62
Alburgenses Runæ 55
Aliorumnæ 12.
Aliorumnæ Jornandis 16
Alphabeta Runica 24 generum 38
Alraun Herba 23
Alrunarum habitus & mores 19
Alrunly Germanorum 17
Alurinia ibid.
Angli è Jutis oriundi 29.
Antiqvitates Nicolai Petri 51.
Are hin Frode 28.
Arbusienses Runæ 55.
Aridas apud Tacitum qvid 16.
Arngrimus Jonas 45.
Arngrimi de vocalium divisione judicium 92.
Asamal 177.
Asloenses Runæ 56.
Au ut Ø pronunciandum 41.
Aurinia 17.
Auruna 36
Author Literarum Runicarum cur ignoretur. 107.

B.

B duplicem habet potestatem 76.
Band qvid 174
Bergenses Runæ 56.
Biatkamal 182.
Biarkan 102
Bibliotheca Florentina 51.
Bibliotheca Gottorpiensis ibid.
Bog 6
Bog unde tractum 8
Bogstave 6.
Bonavent. Vulcanius 44
Bonav. Vulcanii de authore Literarum Runicarum sententia. 105
Brago à Rege Sveciæ versibus immunitatem impetravit. 181.
Brynolphi de Runis sententia. 42

C.

C idem qvod K & Q. 77.
Cabala Runica 89
Cantilenæ cur Nόμοι dictæ 219.
Carmen literarum nomina & potestates includens 95
Causa extinctæ Literaturæ Runicæ 155.
Chilperici Regis constitutio emendata 61.
M. Christianus Joannis 50
Cimmerii & Cimbri cur Græcis nuciores 27.
Cimbrorum in Orientem expeditiones 27
Cimbrorum lingva cum Hebræa communicat 137
Cimbricum nomen strictè sumptum 27
Cimbrorum populi 26
Clavi annales Romanorum 94.
Volsinianorum ibid.
Codanus sinus 30
Codex Legum Scanicarum 52
Codices unde dicti 146
Collatio inter Lingvam Teutonicam & Danicam. 156.
Constitutio Chilperici Regis 40
Cornibus & ossibus inscripta Litera 146.
Corticibus insculpta Runa. 8.

D.

Daci & Dani cur Romanis notiores 27.
Daci sunt Getæ 28
Danica lingva antiqva 154
Danica lingva fertilis 151.154.
Danica lingva moderna 151.
Danica lingva Runamali dicta 32
Danica lingva Poëtica 159.
Danicæ literæ rariores 53
Dani Literarum Runicarum inventores 1
Literas suas Runer vocarunt 1.
Lignis Literas mandabant 132
Saxis Literas mandarunt 130
Dani cornibus & ossibus Literas mandabant 133.
Danicæ literæ ab Hebræis 93.
Danorum Literæ secretæ 68.
Danorum literæ sedecim 70.
Digamma Æolicum 115.
Diphthongi cur à Runis admissæ 137.
Diphthongi definitio 122
Diphthongi sunt syllabæ ibid.
Diphthongi Runicæ qvinq; ibid.
Diphthongi & Abbreviaturæ quomodo differant in Runicis 127.
Diphthongos conficiendi ratio 123
Diphthongus quomodo ob separationem inventa 125
Disticha 166.
Divisio Literarum Runicarum examinatur 89
Drapa Egili Scalagrimi. 207
Drottqvæd 166.177
Dumba 90
DumbRunæ 41.
Duplices Literæ Romanorum 79.
Duplices qvare inventæ 80.
Duplices Runæ quomodo à Latinis differant 92
Duß 99.

E.

Edda 178
Edda Sæmundi 33
Egillus Scalagrimus vitam carmine mercatus est 195
Ella Rex 205
Epicedium Regneri Lodbrog 182.
Exarare qvid. 3.

F.

Fœdus inter Ludovicum pium & Carolum Secundum. 158.
Fœminæ olim virorum munia obibant. 108.
Fagus libri vices cur obtinuerit 7
Fagus an à libro denominationem habeat 8.
Fasti Danici 50
Fee qvid & Liggende Fee 93.107.
Figuræ Literarum Runicarum unde petitæ 43.
Figuræ Literarum Runicarum à Francis petitæ 60.
Figurarum in literis ratio 88.
Fimbul 108.
Finnorum celeritas 98.
Finnicæ Runæ 55.
Fraxino insculptæ Runæ 7
Frothonis liberalitas. 101.

G.

Galli lingva Teudisca usi sunt 141.
Ge particula augmentativa 6.
Gedanum à Gothis dictum 30
Genebrardi de Germanorum Literis opinio 106.
Germani an Literas habuerint ante tempora Caroli Magni 106.
Georgius Gralterus 58.
Getæ sunt Gothi 28.
Getarum habitus & mores 25.
Gialla 169.
Girunus Gulbra. 194.
Gladiis nomina imponebant veteres 99.
Gordanis non invenit literas Runicas 115.
Gothi & Getæ Romanis Dani & Daci 26.
Gothi & Getæ iidem 25
Gothi Getæ Guti exteris iidem ibid.
Gothicæ Literæ 24.
Gothici regni prima rudimenta ubi extiterint ibid.
Gothicum nomen latè & strictè sumitur 26
Gothlandicæ Runæ 55.
Gothorum numismata in Italia 69.
Gothorum Alphabetum Turnbeuseri 48
Gothos esse Jutos Vitas & Jutones 28

Γεάμματα unde dicta 2
Græcorum literæ antiqvitus sedecim 71
Gryphi literarii cur inventi 169
GuthRuna 37.
GuthRunæ Runæ 33.
GuthRunus dictus Adelstanus 37.
Guti, Gotti, Gothi, Jutæ, Jutones, Getæ & Vitæ iidem 29.
Guti fratres & propinqui Anglorum ibid.

H.

Hagl. 94.99. 112.
Halfradder 90 99.
Halfredus Poëta Olai Tryggonis 180.
Haqvinus Adelstanus 37.
Haraldus Huitfeldius 44.
Haraldus Hyldetand qvando vixerit 107.
Harmonia Rhythmi 167
Harmonia syllabica 167.
Exacta, aliqvalis 168
Hartgrepæ Runæ 33.
Hebræa lingva mater reliqvarum 119
Hellerumna 19
Hermanni Hugonis error 129.
Hetruscæ literæ quæ 67
Hetruscæ literæ videntur Runicæ ibid.

I.

I & V quandoq; sunt Consonantes 84
Jacob Bonavent. Hepburnus 47.
Iis 94.
Johan. Rhodius 52.
Jornandes dictus Jordanes 103.
Islandi lingvam antiquam Danorum tenent 137.
Islandorum industria ibidem.
Jósum. 99.

K.

Kaun. 94. 110.
KlapRunæ. 41.

L.

Laugr 96. 112.
Leovigildus Rex Gothorum. 62.
Librorum partes qvid olim sustinuerit 7.
Liggende fee 97.
Lingua Danica antiqua 141. 135.
Lingva Danica fertilis 138
Lingva Danica moderna qvalis ibid.
Lingua Danica vetus Dialectus Hebraica 137.
Lingua Germanica qualis 136.
Lingva Gothica & Septentrionalis Danica dicta 45.
Lingva Poëtica 146.
Lingvæ cur mutentur 136.
Lingvæ Danicæ mutatio 135.
Lingvæ Danicæ origo 150
Lingvæ omnes mutationem passæ 136.
Literæ affines invicem permutantur 170.
Literæ compositæ Danorum 116.
Literæ cur plures qvam sedecim 73.
Literæ Grecæ antiqvitus sedecim 71.
Literæ Grecæ & Latinæ parum discrepant 122.
Literæ duplices 91
Literæ Marcomannorum 46
Literæ non formantur voce 12
Literæ punctatæ 111
Literæ qvæ pro Runicis vendicantur, non omnes sunt Runicæ 33
Literæ qvo sensu Danis vocentur Runæ 12
Literæ Runicæ ab Hebræis 107
Literæ Runicæ à Runis dictæ 19
Literæ Runicæ à Francis expetitæ 62
Literæ Runicæ è monumentis Daniæ excerptæ 54
Literæ Runicæ è M. SS petitæ 42
Literæ Runicæ in aulæis acu pictæ, in campanis fusæ 134
Literæ Runicæ non excogitatæ ante Diluvium 104
Literæ Runicæ priscæ 72
Lit. Run qvare cum Latinis conveniant 116
Literæ Run. rariores à nullo explicatæ 64
Lit. Run. unico dicto sunt comprehensæ 72
Literæ Toletanæ 31
Literæ Waldemarianæ 71. 119
Literæ unde dictæ 2
Literarum appendices notandæ 170
Literarum inventores 103
Literarum nomina duplicia 169 170
Literarum Runicarum divisio 89
Literarum Runicarum usus Poëticus 94
Literarum simplices figuræ qvandoq; rationem obtinent abbreviaturæ 120
Literarum subjectum varium 9
ad Literam constituendam sonus sufficit 2
Locbo 101.

Lodbrogus quis 227.
Lodbrogi victoria 131.
Logogryphus autoris nomen habens 170.173
Luti 112
Lymyngar 122.

M.

Madur 97.115
MalRuner 39.40
MalRunæ simplices, compositæ 40
Marcomanni & Normanni iidem 34
Mercatorum signa sunt Runæ jugatæ 121
Mimer 186
Monumenta abbreviaturis constantia 117
Monumentorum Danicorum antiquitas 106
Monumentum Gomorrhaum 65
Monumentum Helsingicum 67
Monumentum Leeragriense 65
Monumentum Sófuerense 66
Monumentum Tunense ibid.
Mutæ à Barbaris confundebantur 77
Mutarum figuræ olim quatuor, potestates sex 91

N.

Naar cadaver 100.
Narta 108.
Naturalia priora artificialibus 8
Naud 94.111
D. Nicolaus Paschasius 51
Nidrosienses Runæ 56
Nomina literarum Danica rem aliquam notant 86.89.90
Nomina literarum duplicia 169
Nomina literarum Græca & Hebraica nihil significant 85
Nomina literarum Runica cur varia 83
Nomina propria Ethnicorum 168
Normannorum Alphabetum 47
Normannorum Literæ 68
Norvagica Runa 56
Notarii Romanorum 119
unde dicti ibid.
Notariorum ars ibidem.
Notarum autor Tyro ibid.
Numerorum ordo 93
Numerorum notæ quomodo præstent literæ Danicæ ibidem.
Numerum priscarum literarum quis auxerit 74
Nummi literis Runicis insigniti 68

O.

Obelisci Romani 132
Observanda in nominibus propriis 68
Observationes speciales 171
Ordo literarum duplex 81
Ordo Literarum Runicarum diversus ab ordine Latinorum 81
Ordo literarum Runicarum ab arbitrio authoris dependet 81
Ordo Lit. Run. naturalis ibid.
Ordinis vocalium ratio 88.98.
Othini Runa 33.107
Ovidius linguam Geticam callait 113
Ops 94.109.

P.

Petrus Lindebergius 44.
Pila 15
Poësis Danica 163
nulli cedit aliarum linguarum 177
ejus mira vis 179
viguit mox à nato Christo 107
Poëta Danus qvilibet esse neqvit 179
Poëtæ Islandi in variis aulis 181
Poëtæ Islandi moderni ibid.
Poëta qvanto olim in precio 180
Poëtici afflatus peculiares 179
Poeticus furor in novilunio viget 193
Poeticum artificium 167
Poeticum idioma 177
Potestas qvid 79
Potestates literarum primariæ & secundariæ 172
Potestates literarum difficulter secernuntur 75
Potestates literarum ex usu dependent 79
Propria præferenda alienis 9
Purchassii Runa 48

Q.

Q litera duplex. 83.

R.

Rabanus Maurus 46.
Raddarstafer 89
Ragni gladius 99
Raim qvid 83

Ram-

Ramrunæ quare sic dictæ 33
Ramrunæ an figuris à reliquis discrepent 34
Ramrunæ detestandæ 36
de Ramrunis Arngrimi sententia 34
Rani quid 98
Reafan 206
Reges Gothorum illiterati 24
Regnerus Lodbrog victoriæ 141
Rhythmi artificium oratorium 181
Rhythmi genus modernum veteribus incognitum 165
Rhythmi sextanmalz partes ibid.
Rhythmorum genera ibidem.
infinita 178
elegans artificium ibid.
Ridhr 84.99
Ripenses Runæ 55
Regvaldus orcadum comes Poeta 181
Romani non rectè ad numeros alias figuras quam literas applicarunt 93
Romani voces ab Agricultura ad literaturam transtulerunt 2
Rulls 13
Run in propriis nominibus 32
Runa an à Rinna Hebræorum 10
Runa vox extat in lingva Latina 13
Runa pro Domo 22
Runa pro Epistola ibid.
Runa Insula 21
Runæ 164
Runæ sunt literæ Gothicæ 23.24.
Runæ Eburonum 22
Runæ non expresso Runarum nomine 39
Runæ à Provinciis nominatæ 38
Runæ cur mysticæ 4
Runæ qvando obliteratæ 153
Runæ qvando in Svecia abrogatæ 154
qvãdo in Hispania abrogatæ 154
Runæ mandato Regio non abrogatæ ibid.
Runæ tam viri qvam fœminæ dictæ 15
Runamostere 20
Runarum in certas classes distributio 32.40
Runarum alterum genus 32
Runarum collegia 21
Runarum officium 14
Runarum variæ appellationes 26
Runarum varietas 38
Runata 13
Runer & Literæ idem 38
Runer an vox primitiva 1.
unde commodè in lingva Danica derivari possit ibid.
Runer pro incantamentis 14
pro literatis ib.
à Runer propria multa deducta 37.
Rungeir ibid.
Runi gens Slavica 21
Runicæ literæ Græcis antiqviores 107.113.
cum Græcis conveniunt ibid
Runicæ literæ ab Hebræis ortæ 118.109.
à Syriacis ortæ 111
Run: literarum cum Hebræis collatio 107
Run. literarum duo primaria genera 31
Runici 5
Runlice 4
Runolfur 36
Rupes Haraldi Hyldetand 142
Rustica lingva Gallorum 141
Ryndur 20
Ryn, Rynner, Ren, Renner 1.2.
Ryne 4.

S.

Saliceti de Runis opinio 104
Salmasii de Runis opinio 112
Sambliodendur seu Consonantes 90
Samuel Parchassius 48
Saxo Dani literas inscribebant 131
Scalda qvalis liber 95
Scaldri 164
Scaldri Danorum 220
Scaldri Norvagorum 221
Scaldri Svecorum 225
Scaldri magnates comitabantur 164
Scallagrimus Poëta 181
Scanicæ Runæ 56
Scribendi modi Danorum plures 125
Scribendi modi qvatuor apud veteres ibid.
Sielandicæ Runæ 54
Sextanmalz visa 177
Sigvardus Poëta 180
Skalkmadur 177
Skalvingl 193
Skier 98
Slittur 40.130
Sol 91.104.112.

Spel-

Spelmanni de origine vocis Runer sententia 3
Stafvillum 188
Stav quid 7
at Stave ibidem.
Stavagrienses Runæ 56
Strophæ 166
Svartruna Necromantica 39
Sveci eadem fermè nobiscum habent Runas 43

T.

Tabellarii unde dicti 146
Thiodulphus Uverska 181
Thorlacus Sculonius 51
Thormodus Poeta 180
Thorrodur Runamestere 38
at Tralla Runum 128
Tvibliodendur 122
Tyr 95 112

V.

U literæ figura quæ melior 86.
ᚢ *cur prima inter vocales* 89
Varietas omnis literarum Runicarum 59
Varietatis lit. Runicarum causa 57.
Vesjur 40.103.
Versus 3.166.
Versuum divisio 167
Viburgenses Runæ 55.
Vtis 164.
Vyse quid, unde dicatur ibid.
Villurunet 39.
Vitas apud Bedam Jutos esse 28.79.
Ulphilas falsò statuitur autor Literarum Gothicarum 103
Ulphilas quis fuerit 102.
Ulphilas seu Vufidas quid in literis Runicis præstiterit 105.
Vocales omnes in Rhythmo ejusdem sunt valoris 167.
Vocalium differentiæ ratione organorum quibus formantur 124.
Vocalium examen. 100
Ur quid 93. 108.
Urkoma 185
Vulfgangus Lazius 46.

W.

Waldemariana Runa 74 108.121
Waldemari dictum Runicum 72.
Waldemarus II. quando vixerit ibid.
Willurunet. 39.

Y.

Y in Lingua Latina unde. 73.
Y in U mutatio. 5.
Y quomodo pronunciandum 2.
Yr 95.101.113
Ylandi unde dicti 101
Ymer quis 184.
Ymers caro. 169.
ᛦ *an decima sexta veterum Litera* 73.
ᛦ *potestate respondet Y & R* 75.

Z.

Zvingerus defenditur. 128.